

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΑΕΚ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης

ΥΠΟΕΡΓΟ 4	ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ
ΕΝΕΡΓΕΙΑ 2	ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ.
<u>Παραδοτέο 4.2.3α:</u>	<u>Ομογενοποιημένο επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, μέρος Α΄</u>
Έκδοση παραδοτέου	Τελική
Ημερομηνία	30/8/2006

ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ ΠΕ02

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Το παρόν εκπονήθηκε στο πλαίσιο
του ΥΠΟΕΡΓΟΥ 4 «ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ»
της Πράξης «Επιμόρφωση εκπαιδευτικών στη χρήση και αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική
διδασκτική διαδικασία»
(Γ' ΚΠΣ, ΕΠΕΑΕΚ, Μέτρο 2.1, Ενέργεια 2.1.1, Κατηγορία Πράξεων 2.1.1 θ)

που συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση / Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Φορέας Υλοποίησης και Τελικός Δικαιούχος

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων
Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής Προγραμμάτων ΚΠΣ

Φορέας Λειτουργίας

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων
Διεύθυνση Συμβουλευτικής, Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Εκπαιδευτικών
Δραστηριοτήτων

Επιστημονικοί Τεχνικοί Σύμβουλοι

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο

Ερευνητικό Ακαδημαϊκό Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών

Υπεύθυνος Πράξης

Προϊστάμενος Μονάδας Α1-Ειδική Υπηρεσίας Εφαρμογής Προγραμμάτων ΚΠΣ-ΥπΕΠΘ.

**Επιμορφωτικό υλικό για το Ειδικό μέρος του
Προγράμματος Σπουδών
Ειδικότητα ΠΕ02**

Συγγραφική ομάδα**Αναστασία Κυρκίνη****Βασίλειος Τσάφος****Ελένη Βλαχογιάννη****Μαρία Καλλιάδου****Ανδρέας Παπαδαντωνάκης****Λάμπρος Πόλκας**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
3.8 ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΑΝΑ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	8
<i>Επεξεργαστής Κειμένου και γλωσσική διδασκαλία</i>	<i>8</i>
<i>Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο</i>	<i>9</i>
<i>Φυλλομετρητές</i>	<i>10</i>
<i>Λογιστικά φύλλα</i>	<i>10</i>
<i>Λογισμικό παρουσίασης</i>	<i>11</i>
4.5 ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΛΟΓΙΣΜΙΚΩΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΜΑΘΗΣΗ ΤΟΥ ΓΝΩΣΤΙΚΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ – ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ – ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ	12
A. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ	12
1.«ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ»	13
2. ΣΕΙΡΑ «ΘΥΜΗΣΙΣ»	15
Ηρόδοτος+	15
Ομηρικά Έπη	17
Ανθολόγιο	18
3. «ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ» ΘΕΜΑΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ	20
4. «ΣΤΑ ΙΧΝΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΜΑΣ ΠΡΟΓΟΝΩΝ» (ΙΣΤΟΡΙΑ Α' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ)	24
5. «ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΑΤΛΑΝΤΑΣ CENTENNIA»	25
6. «ΚΑΣΤΑΛΙΑ»	27
7. «ΜΥΚΗΝΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ»	28
8. «ΤΟ ' 21 ΕΝ ΠΛΩ»	30
B. ΤΟΠΟΙ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ	32
Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία	33
Νεοελληνική Λογοτεχνία	34
Νεοελληνική Γλώσσα	37
Ιστορία	38
6.1 ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ Τ.Π.Ε. ΓΙΑ ΤΗ ΜΑΘΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ	40

Λογοτεχνία	41
Νεοελληνική Γλώσσα	43
Αρχαία Ελληνικά	45
Ιστορία	51
6.2 ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΜΑΘΗΣΗ ΤΟΥ ΓΝΩΣΤΙΚΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ	53
Λογοτεχνία	53
Νεοελληνική Γλώσσα	54
Αρχαία Ελληνικά	55
Ιστορία	58
6.3 ΡΟΛΟΙ, ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΧΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΩΝ Τ.Π.Ε.	60
Λογοτεχνία	61
Αρχαία Ελληνικά	63
Ιστορία	64
6.4 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ, ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ Τ.Π.Ε. ΣΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΓΝΩΣΤΙΚΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ	65
Λογοτεχνία	65
Νεοελληνική Γλώσσα	70
Αρχαία Ελληνικά	74
Ιστορία	77
6.5 ΣΧΕΔΙΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΣΤΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ Τ.Π.Ε.	84
Α. Ενδεικτικές διδακτικές προτάσεις στη Λογοτεχνία	84
Β. Ενδεικτικές διδακτικές προτάσεις στη Νεοελληνική Γλώσσα	88
1. Λόγοι ένταξης των Τ.Π.Ε. στην προτεινόμενη δραστηριότητα / Εισαγωγικά	88
2. Προτεινόμενες διδασκαλίες με την αξιοποίηση του δικτυακού κόμβου της ελληνικής γλώσσας	96
Γ. Ενδεικτικές διδακτικές προτάσεις στην Ιστορία	98
Δ. Ενδεικτικές διδακτικές προτάσεις στην Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία	107
6.6 ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΤΩΝ Τ.Π.Ε. ΣΤΑ ΑΠΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ ΜΕΣΩ ΣΕΝΑΡΙΩΝ	115
1. «Ελένη του Ευριπίδη: Από το Κείμενο στην Όψη»	120
2α. «Ποιητικός λόγος και εικόνα στο επεισόδιο των Σειρήνων της ομηρικής Οδύσσειας (ραψωδία μ 37-54 και 166-200)»	129

2β. Ερωτηματολόγιο για την αξιολόγηση του σεναρίου «Ποιητικός λόγος και εικόνα στο επεισόδιο των Σειρήνων της ομηρικής Οδύσσειας»	154
3. «Απολείπειν ο Θεός Αντώνιον» - Η ποίηση του Καβάφη	157
4. «Επιλογή Επαγγέλματος»	171
5. «Παρουσίαση τόπου»	194
6. «Οι Σταυροφορίες και οι συνέπειές τους για την τύχη του Βυζαντίου»	214
7. «Η καθημερινή ζωή στην Αθήνα του 5ου αι. π.Χ.»	231

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στα πλαίσια του εγχειρήματος ενσωμάτωσης και αξιοποίησης των σύγχρονων τεχνολογικών εργαλείων στη διδασκαλία των μαθημάτων στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, σχεδιάστηκε το *Πρόγραμμα Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών στη χρήση και αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στην εκπαιδευτική διδακτική διαδικασία*, σε μια προσπάθεια να αξιοποιήσει τις σύγχρονες τάσεις, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τα πορίσματα της παιδαγωγικής εμπειρίας και έρευνας των τελευταίων ετών

Το Πρόγραμμα Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών Κλάδου ΠΕ02 -Φιλολόγων, διαρθρώνεται σε:

1. Γενικό Μέρος: ΤΠΕ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΕΣ ΜΑΘΗΣΗΣ- ΟΙ ΤΠΕ ΩΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΟΣ ΔΡΑΣΗ.
2. Ειδικό Μέρος: ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΗ ΧΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΤΠΕ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ.

Το Ειδικό μέρος του Προγράμματος για τους Φιλολόγους αναφέρεται στα μαθήματα της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας, της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας και της Ιστορίας.

Οι Νέες Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) έχουν ήδη ενταχθεί στην εκπαιδευτική διαδικασία τόσο σε Ευρωπαϊκό όσο και σε Εθνικό επίπεδο με σκοπό τη δημιουργία νέων περιβαλλόντων μάθησης.

Προτεραιότητα στο πλαίσιο της εισαγωγής των ΤΠΕ στην εκπαίδευση, αποτελεί η διασαφήνιση του ρόλου των εκπαιδευτικών καθώς η εισαγωγή των ΤΠΕ προβλέπεται να μεταβάλλει την τυπική εκπαιδευτική διαδικασία αλλά και να επαναπροσδιορίσει το ρόλο των εκπαιδευτικών στο μαθησιακό γίγνεσθαι καθώς και να αλλάξει τον χαρακτήρα της σχέσης εκπαιδευτικού - μαθητή. Οι εκπαιδευτικοί, καλούνται πλέον να είναι κατάλληλα εφοδιασμένοι έτσι ώστε να ανταποκρίνονται στις εξελισσόμενες προκλήσεις της κοινωνίας της γνώσης, αλλά και να συμμετέχουν ενεργά σε αυτή και να προετοιμάζουν τους μαθητές για τη διά βίου μάθηση.

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών επιβάλλεται να τους δίνει τη δυνατότητα να παρακολουθούν τις εξελίξεις σε θέματα διδακτικής, παιδαγωγικής και επιστημολογικής φύσης, να παρακολουθούν στενά τις εξελίξεις της τεχνολογίας, να προσαρμόζονται στις σύγχρονες κοινωνικές και επαγγελματικές απαιτήσεις, να αντιλαμβάνονται τις ανάγκες του μαθητή και του σχολείου και να αξιολογούν συνεχώς τα επιτεύγματα και τις ανάγκες, τόσο των ίδιων όσο και των μαθητών.

Αντικείμενο της επιμόρφωσης εκπαιδευτικών στις ΤΠΕ Β' επιπέδου είναι η εκμάθηση των αρχών παιδαγωγικής αξιοποίησης των ΤΠΕ, η απόκτηση δεξιοτήτων, για την παιδαγωγική αξιοποίηση εκπαιδευτικού λογισμικού και εργαλείων γενικής χρήσης και η καλλιέργεια του τρίπτυχου: γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις. Απαραίτητη κρίνεται η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε παιδαγωγικά και διδακτικά θέματα χρήσης των ΤΠΕ ώστε να μπορούν οι ίδιοι να δημιουργούν δραστηριότητες με τη χρήση των Λογισμικών. Ως συνέπεια αυτού απαιτείται παράλληλα με την επιμόρφωση στις ΤΠΕ και η επιμόρφωση σε θέματα που να συνδυάζουν τις ΤΠΕ με τις θεωρίες μάθησης σε συνδυασμό με βασικές αρχές σχεδιασμού και διαχείρισης εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και διαδικασιών που αξιοποιούν τις ΤΠΕ

Η αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στην εκπαιδευτική πρακτική συνεπάγεται μοιραία μία αλλαγή στον ρόλο του μαθητή και του δασκάλου. Οι δάσκαλοι μπορούν να είναι τροφοδότες «μετα»-πληροφοριών και σημαντικοί υποστηρικτές της διαδικασίας, παρέχοντας την σημαντική εμπειρία τους, χωρίς να εμποδίζουν τη μάθηση του μαθητή από πολλαπλές πηγές πληροφοριών, να συνεργάζονται με συναδέλφους από όλο τον κόσμο στη συλλογή και παραγωγή μαθησιακού υλικού, καθώς και στη σχεδίαση αλλά και στην διεκπεραίωση ενός μαθήματος σε διαφορετικές χώρες. Οι μαθητές τοποθετούνται πλέον στο κέντρο της μαθησιακής διαδικασίας και έχουν πολλαπλά εκπαιδευτικά μέσα και εργαλεία για την απόκτηση της γνώσης και την ανάπτυξη ποικίλων δεξιοτήτων.

Οι ΤΠΕ προσφέρουν στους εκπαιδευτικούς και στους μαθητές πηγές πληροφόρησης, μέσα επικοινωνίας, νέους τρόπους αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης, εργαλεία διερεύνησης και έκφρασης και διαμορφώνουν ένα πλαίσιο για την ανανέωση των πρακτικών της διδασκαλίας και των στρατηγικών μάθησης και για τον επαναπροσδιορισμό της σχέσης και των ρόλων εκπαιδευτικού- μαθητή. Και το Πρόγραμμα Επιμόρφωσης στις ΤΠΕ σχεδιάζεται προκειμένου να ανταποκριθεί στις ανάγκες των εκπαιδευτικών για την προσαρμογή τους στις νέες εκπαιδευτικές συνθήκες που διαμορφώνονται στην Κοινωνία της Πληροφορίας και της Γνώσης.

3.7 ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΑΝΑ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ

ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να γνωρίζουν τις δυνατότητες και να χρησιμοποιούν με ευχέρεια τα περιβάλλοντα γενικής χρήσης (Προγράμματα Επεξεργασίας Κειμένου, Παρουσίασης, Ηλεκτρονικού Ταχυδρομείου, Φυλλομετρητές, Λογιστικά Φύλλα), καθώς και να είναι σε θέση να τα αξιοποιούν στη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων.

Επεξεργαστής Κειμένου και γλωσσική διδασκαλία

Τα σύγχρονα ερευνητικά δεδομένα που αφορούν τις δυνατότητες των προγραμμάτων Επεξεργασίας Κειμένων να επηρεάσουν θετικά τη γλωσσική διδασκαλία καταδεικνύουν τα εξής:

Δυνατότητες

Αντιμετώπιση του γραψίματος ως μιας δυναμικής – μη στατικής διαδικασίας (αλληλοεγκιβωτισμός των σταδίων παραγωγής γραπτού λόγου). Η ευκολία παραγωγής διαδοχικών κειμένων και διόρθωσής τους δίνει τη δυνατότητα στο μαθητή να οδηγείται από το αρχικό σχεδιάγραμμα στο τελικό κείμενο, διαμορφώνοντάς το και εμπλουτίζοντάς το συνεχώς, χωρίς να χρειάζεται να το γράφει από την αρχή.

Συνεργατική παραγωγή λόγου. Με την ύπαρξη της οθόνης το κείμενο είναι ορατό σε όλα τα μέλη μιας ομάδας και έτσι παύει να είναι απολύτως προσωπικό. Δημιουργούνται έτσι προϋποθέσεις για διάλογο, συνεργασία και συλλογική παραγωγή λόγου. Η συνεργατική παραγωγή λόγου, άλλωστε, μπορεί να πραγματοποιηθεί και με μαθητές που βρίσκονται σε άλλο φυσικό χώρο, με την αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει η υπηρεσία του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Θετική στάση και διάθεση των μαθητών για εργασία με Επεξεργαστή Κειμένου. Οι διευκολύνσεις που παρέχει ο ΕΚ κατά την παραγωγή λόγου (ευκολία διορθώσεων, μορφοποιήσεων, ύπαρξη ορθογράφου), το καλό αισθητικό αποτέλεσμα που μπορεί να αντικαθιστά την κακή εικόνα του γραπτού ενός κακογράφου μαθητή, η δυνατότητα συνεργασίας και η γοητεία του νέου μέσου συμβάλλουν στη θετική αντιμετώπιση του προγράμματος αυτού από τους μαθητές. Ιδιαίτερα θετική καταγράφεται η αντίδραση μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες.

Δεκτικότητα στις διορθωτικές παρεμβάσεις του διδάσκοντος. Η ύπαρξη γραμματοσειράς και όχι προσωπικού γραφικού χαρακτήρα οδηγεί στη μερική αποστασιοποίηση του γράφοντος από το δημιούργημά του, γεγονός που τον καθιστά θετικότερο στις υποδείξεις του καθηγητή.

Γνωριμία με τα χαρακτηριστικά του ψηφιακού κειμένου. Τα προγράμματα επεξεργασίας κειμένου προσφέρουν στον διδάσκοντα τη δυνατότητα να ασκήσει τους μαθητές στην αποτελεσματική παραγωγή λόγου σε ψηφιακή μορφή με τη δημιουργία κειμένων πολυτροπικών και ταξινομημένων σε διαφορετικά επίπεδα με τη βοήθεια των υπερσυνδέσεων.

Υιοθέτηση επικοινωνιακής προσέγγισης. Το ψηφιακό κείμενο που παράγεται με τον Επεξεργαστή κειμένου μπορεί να στοχεύσει στην κάλυψη αυθεντικής επικοινωνιακής ανάγκης με την αποστολή του σε πραγματικό αποδέκτη μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή μέσω της δημοσίευσής του σε κάποιο διαδικτυακό τόπο.

Ωστόσο οι διδάσκοντες που θα αξιοποιήσουν τον ΕΚ προς την κατεύθυνση της βελτίωσης της γλωσσικής διδασκαλίας, πρέπει να λάβουν υπόψη τους ότι το πρόγραμμα του Επεξεργαστή Κειμένου δημιουργήθηκε για την κάλυψη επαγγελματικών αναγκών των δυτικών κοινωνιών και όχι για διδακτικούς σκοπούς. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι τα κειμενικά πρότυπα που προτείνονται, καθώς και η περιορισμένη εγκυρότητα του γραμματικού ελέγχου και του «θησαυρού» (Κουτσογιάννης, 2002). Ως εκ τούτου ο διδάσκων πρέπει να έχει τη δυνατότητα να προσαρμόζει τα στοιχεία του προγράμματος στη διδακτική διαδικασία και στην ελληνική κουλτούρα και να ασκεί τους μαθητές στην κριτική χρήση του.

Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο

Με το λογισμικό του Ηλεκτρονικού Ταχυδρομείου δημιουργούνται οι συνθήκες για την παραγωγή λόγου σε πραγματικές επικοινωνιακές περιστάσεις. Οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές, με στόχο την κάλυψη αυθεντικής επικοινωνιακής ανάγκης, συντάσσουν με ιδιαίτερη επιμέλεια κείμενο του οποίου ο αποδέκτης είναι πραγματικός.

Οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές του ίδιου ή και διαφορετικών σχολείων μπορούν να δημιουργήσουν ένα συλλογικό κείμενο με την αφορμή κοινής θεματικής ενότητας ή στα πλαίσια κάποιου σχολικού προγράμματος (πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού, Αγωγής Υγείας κτλ.). Η δυνατότητα ανταλλαγής υλικού μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου διευκολύνει επιπλέον τη συνεργασία και τη συμμετοχή σε κοινότητες μάθησης.

Φυλλομετρητές

Η αξιοποίηση των φυλλομετρητών του παγκόσμιου ιστού δίδει τη δυνατότητα για την προώθηση της μάθησης μέσω διερεύνησης, καθώς η φύση του διαδικτυακού περιβάλλοντος με την πληθώρα των πληροφοριών, την αμφίβολη αξιοπιστία τους και τη μορφή παρουσίασής τους (μη γραμμική παρουσίαση, πολλοί τρόποι - φορείς νοήματος) καθιστά απαραίτητη την επιλεκτική αναζήτηση.

Οι διαφορετικές επικοινωνιακές συνθήκες που η χρήση του Διαδικτύου και γενικότερα οι ΤΠΕ επέβαλαν, οδήγησαν σε αλλαγές στη γλώσσα και συνακόλουθα στην ανάδειξη μιας νέας μορφής γραμματισμού, του ψηφιακού γραμματισμού. Ο διδάσκων καλείται να αξιοποιήσει τους φυλλομετρητές του παγκόσμιου ιστού, για να ασκήσει τους μαθητές σε νέες δεξιότητες.

Συγκεκριμένα:

- **στη δεξιότητα κριτικής αναζήτησης πληροφοριών** ο μαθητής πρέπει να αποκτήσει την ικανότητα της γρήγορης αναζήτησης της ζητούμενης πληροφορίας και του ελέγχου της αξιοπιστίας της.
- **στην κατάλληλη χρήση γλωσσικού κώδικα** για την αποτελεσματική αναζήτηση των πληροφοριών.
- **στον αποτελεσματικό χειρισμό του ψηφιακού κειμένου του Διαδικτύου** ο μαθητής πρέπει να γνωρίζει τα χαρακτηριστικά της μορφής αυτής κειμένου:
 - **Διακειμενικότητα:** το κείμενο δεν παρουσιάζεται γραμμικά, αλλά οργανωμένο σε διαφορετικά επίπεδα
 - **Πολυτροπικότητα:** το νόημα φέρεται με πολλούς τρόπους (γραπτός λόγος, εικόνα, video, ήχος κλπ.)
 - **Χρήση συμβολικών κωδίκων** (π.χ. εικονίδια).

Λογιστικά φύλλα

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να δημιουργήσει πίνακες και γραφήματα, που είναι χρήσιμα στη διδασκαλία της Ιστορίας αλλά και της Γλώσσας και της Λογοτεχνίας (πίνακες γλωσσικού υλικού, χρονολογικοί πίνακες, πίνακες συγχρονιών, γραφήματα στατιστικών στοιχείων στην οικονομική και κοινωνική ιστορία, κτλ.).

Λογισμικό παρουσίασης

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να δημιουργήσει και να χειριστεί παρουσιάσεις, για τις ανάγκες τόσο της επιμόρφωσης όσο και της διδακτικής διαδικασίας, στις οποίες θα αξιοποιεί τις δυνατότητες του λογισμικού (δημιουργία διαφανειών προβολής του γνωστικού υλικού με ενδιαφέροντα και ελκυστικό τρόπο) και ταυτόχρονα θα ενσωματώνει σε αυτές παραπομπές σε ειδικό εκπαιδευτικό λογισμικό και εργαλεία γενικής χρήσης, υπερδεσμούς με διαδικτυακούς τόπους και κάθε είδους εκπαιδευτικό υλικό.

4.4 ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΛΟΓΙΣΜΙΚΩΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΜΑΘΗΣΗ ΤΟΥ ΓΝΩΣΤΙΚΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ – ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ – ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Α. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Παρουσίαση, συγκριτική μελέτη, ανάλυση και αξιολόγηση των βασικών λογισμικών για κάθε διδακτικό αντικείμενο.

Οι εκπαιδευτικοί πρέπει:

Να γνωρίζουν τις βασικές κατηγορίες εκπαιδευτικού λογισμικού, καθώς και τα εγκεκριμένα από το ΥΠΕΠΘ λογισμικά για τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων.

Να είναι άριστα καταρτισμένοι στη χρήση εκπαιδευτικού λογισμικού ειδικότητας, να γνωρίζουν τα χαρακτηριστικά και τις δυνατότητες των λογισμικών.

Να διαμορφώσουν απόψεις σχετικά με την καταλληλότητα, το βαθμό ένταξης των λογισμικών στο συνολικό εκπαιδευτικό σχεδιασμό, και αναφορικά με την επίτευξη μέσω αυτού των στόχων του συγκεκριμένου Προγράμματος Σπουδών στο οποίο αναφέρεται.

Να είναι σε θέση να εντοπίσουν και να αξιολογήσουν τον παιδαγωγικό προβληματισμό και τις θεωρίες μάθησης που κάθε λογισμικό υιοθετεί, καθώς και τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες που μπορεί αυτό να υποστηρίξει.

Να είναι σε θέση να αξιολογήσουν υπάρχοντα σενάρια διδασκαλίας αλλά και να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν νέα σενάρια και εκπαιδευτικές δραστηριότητες με την αξιοποίηση των λογισμικών της ειδικότητάς τους.

1.«ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ»

Βαθμίδα εκπαίδευσης: Γυμνάσιο

Γνωστικό Αντικείμενο: Αρχαία ελληνική γραμματεία σε μετάφραση. Όμηρος, Ανθολόγιο, Δραματική Ποίηση.

Διαθεματικό εύρος: Αρχαία ελληνική γραμματεία - Αρχαία ελληνική ιστορία.

Ένταξη στο Πρόγραμμα Σπουδών: Το λογισμικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γραμματείας από μετάφραση στην Α' και στη Β' Γυμνασίου, καθώς και σε επιλεγμένα μέρη του, όπως αυτό του θεάτρου, στην Γ' τάξη. Δυνατή ακόμη είναι η χρήση του ως συνοδευτικού υλικού για την ερμηνευτική προσέγγιση των αρχαιοελληνικών κειμένων από το πρωτότυπο και στις τρεις τάξεις του Γυμνασίου. Τέλος, μπορεί να αξιοποιηθεί στην ανάπτυξη διαθεματικών σχεδίων εργασίας ή συνθετικών εργασιών στο μάθημα της αρχαίας ελληνικής γραμματείας σε μετάφραση.

Προοριζόμενος ρόλος τελικού χρήστη: μαθητές/τριες των τριών τάξεων Γυμνασίου.

Παιδαγωγική αρχή: Παρουσίαση-επίδειξη του πληροφοριακού υλικού, που μπορεί να εμπλουτίσει τη διαδικασία της μάθησης. Ωστόσο, το λογισμικό, κρατάει παθητικό το μαθητή καθώς παίζει το ρόλο του παντογνώστη δασκάλου. Ευνοείται επίσης θεωρητικά, η καθοδηγούμενη διερεύνηση και διδασκαλία, σε περιπτώσεις κυρίως που ο μαθητής αναζητά στοιχεία για εργασίες ή προσπαθεί να κρίνει την εγκυρότητα μιας παρουσίασης-αναπαράστασης και να προτείνει με βάση κάποιο υλικό μια άλλη δική του.

Γενική Περιγραφή

Το λογισμικό προορίζεται να βοηθήσει τους μαθητές:

- ο Να προσεγγίσουν τον αρχαίο κόσμο σε όλες τις εκφάνσεις του και τον αρχαίο Έλληνα ως ενεργό άτομο και πολίτη.
- ο Να ενεργοποιηθούν απέναντι στο μάθημα της αρχαίας ελληνικής γραμματείας με διαφορετικό τρόπο, παρακολουθώντας το πληροφοριακού τύπου εικονικό υλικό και αξιοποιώντας στοιχεία για τις εργασίες τους.
- ο Να συνειδητοποιήσουν ότι με βάση στοιχεία που προκύπτουν από τα γραπτά κείμενα και το εικαστικό υλικό μπορούν να επιχειρήσουν να αναπαραστήσουν όψεις της δημόσιας και ιδιωτικής ζωής στην Αρχαία Ελλάδα.

Η όλη παρουσίαση βασίζεται σε αποσπάσματα κειμένων από την αρχαία ελληνική γραμματεία και σε αναπαραστάσεις που εμφανίζονται σε αγγεία και σε σαρκοφάγους, σε επιγραφές και αλλού. Η παρουσίαση βέβαια είναι θεματική (για παράδειγμα Δημόσιος βίος: θρησκεία, γράμματα-επιστήμες, μουσική-θέατρο..., Ιδιωτικός βίος: Ένδυση, Εφηβική ηλικία, εκπαίδευση...) ενώ σε ορισμένα σημεία παρατίθενται οι πηγές (αποσπάσματα κειμένων στα οποία ακούγεται η μετάφραση). Οι θεματικές αυτές αναπαραστάσεις συνοδεύονται από:

- α) το χρονολόγιο, με βάση το οποίο οι μαθητές θα μπορούσαν, υπό προϋποθέσεις, να εντάξουν το υλικό που προσεγγίζουν στο χρόνο, και
- β) παιχνίδι, διαδραστικού σε κάποιο βαθμό τύπου, που επιτρέπει στους μαθητές να αντλήσουν κάποιες πληροφορίες παίζοντας.

Συνολική αποτίμηση

- Το λογισμικό είναι χρήσιμο για την επένδυση του μαθήματος με εικαστικό υλικό, που μπορεί να προσδώσει αμεσότητα στην προσέγγιση του αρχαίου κόσμου.
- Είναι αρκετά γενικό στην παρουσίαση των περιεχομένων του, παρέχει ωστόσο κάποτε και εξειδικευμένα στοιχεία στις επιμέρους ενότητες, οι οποίες θα μπορούσαν να μας απομακρύνουν και από το στόχο μας (πρβλ. για παράδειγμα τις θαυμαστές γεννήσεις στην Ενότητα «Το παιδί και ο κόσμος του»).
- Τα στοιχεία που παραθέτει το λογισμικό είναι έγκυρα, και επιχειρείται αναπλαισίωση της γνώσης, προκειμένου να είναι προσιτή σε μαθητές αυτής της ηλικίας.
- Η επιλογή των κειμένων, παρότι εύστοχη για κάθε θεματική ενότητα, δεν παρέχει τη δυνατότητα να αντιληφθούν οι μαθητές ότι τόσο η καθημερινή όσο και η δημόσια ζωή δεν ήταν η ίδια σε όλες τις εποχές ούτε σε όλες τις πόλεις. Δεν παρουσιάζονται, δηλαδή, οι εξελικτικές φάσεις του αρχαίου κόσμου ούτε οι εντάσεις και οι διαφοροποιήσεις.
- Τόσο το εικαστικό υλικό όσο και ο ήχος είναι καλής ποιότητας.
- Το λογισμικό γενικότερα είναι εύκολο στην πλοήγησή του.
- Όμως, το υλικό που παρατίθεται είναι κατά βάση πληροφοριακό και συνοδευτικό της διδασκαλίας ενώ δε παρέχει παρά σε μικρό βαθμό τη δυνατότητα για διάδραση.

Αξιοποίηση κατά τη διδασκαλία

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να χρησιμοποιήσει το λογισμικό σχεδόν και στις τρεις γυμνασιακές τάξεις. Στο συνοδευτικό υλικό μπορούν οι μαθητές να ανατρέχουν με αφορμή παρόμοια θέματα που προκύπτουν κατά την προσέγγιση των κειμένων στην τάξη (ποικιλία κατά την προσέγγιση, πολυτροπικότητα).

Οι θεματικές επίσης κατηγορίες μπορούν να αποτελέσουν αφορμές για συνθετικές εργασίες, που θα αναλάβουν οι μαθητές (για παράδειγμα: «Το ομηρικό σπίτι», «η ένδυση», «η κοινωνική ζωή στην ομηρική Ιθάκη...»). Οι μαθητές επίσης μπορούν να αντλήσουν στοιχεία για να επιχειρήσουν δικές τους αναπαραστάσεις (για παράδειγμα: «η περιγραφή και η εικονική αναπαράσταση ενός εφήβου στην Αθήνα του Περικλή», «Μια μέρα στο αρχαίο θέατρο παρακολουθώντας τραγωδίες του Ευριπίδη...»).

Χρειάζεται, τέλος, προσοχή στην αξιοποίηση του λογισμικού μέσα στην τάξη, ώστε να μην καταλήξει η προσέγγιση ενός θέματος αποκλειστικά «πολιτισμική».

2. ΣΕΙΡΑ «ΘΥΜΗΣΙΣ»**Φορέας υλοποίησης:**

Ινστιτούτο Επεξεργασίας Λόγου (ΙΕΛ, <http://www.ilsp.gr/thymisis.html>), σε συνεργασία με τον Τομέα κλασικής φιλολογίας ΑΠΘ, την Ελληνογερμανική αγωγή Παναγέα Σάββα Α.Ε. και τον εκδοτικό οίκο Παπασωτηρίου Α.Ε.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ+

Ηρόδοτος+, για τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, εμπλουτισμένη με στοιχεία ιστορίας, πολιτισμού, αρχαιολογίας και βασισμένη σε κείμενα του Ηροδότου.

Έκδοση: 1.0.

Μορφή: 1 CD-ROM

Προοριζόμενος ρόλος τελικού χρήστη: οι μαθητές/τριες Γυμνασίου

Διαθεματικό εύρος / ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών: (κυρίως) αρχαία ελληνική γλώσσα και γραμματεία - αρχαία ελληνική ιστορία - νεοελληνική γλώσσα και λογοτεχνία.

Βασικά περιεχόμενα-θεματικές ενότητες:

I. Εισαγωγή:

α. Βιβλιογραφία για τον Ηρόδοτο

β. Βίος και έργο του ιστορικού

γ. Χαρτογραφική αναπαράσταση των αρχαίων ελληνικών διαλέκτων με σχετικές πληροφορίες.

II. Τα ταξίδια: Δωδώνη, Δελφοί, Θερμοπύλες, Σαλαμίνα, Σάρδεις, Νείλος. Οδηγούν σε αποσπάσματα αρχαιοελληνικών κειμένων, τα οποία αντικρίζονται με τη νεοελληνική τους απόδοση. Στην κύρια αυτή ενότητα του λογισμικού προσφέρονται, επίσης, εισαγωγικά πληροφοριακά κείμενα, αφήγηση των κειμένων, λεξιλογικά ερμηνεύματα (από το ενσωματωμένο αρχαιοελληνικό λεξικό), μορφολογικές αναλύσεις λέξεων, γλωσσικές παρατηρήσεις σε επιλεγμένες αρχαιοελληνικές λέξεις και γραμματικο-συντακτικές ασκήσεις, διακειμενικές αναφορές σε κείμενα νεοελληνικής λογοτεχνίας, σύνδεσμοι με πραγματολογικό και εικονικό υλικό, εικονικές ξεναγήσεις με βίντεο σε αρχαιολογικές τοποθεσίες και μουσεία (Δελφοί), χαρτογραφικές αναπαραστάσεις μαχών (Θερμοπύλες, Σαλαμίνα).

III. Βιβλιοθήκη: Περιλαμβάνεται το μεγαλύτερο μέρος του υλικού, το οποίο μοιράζεται στις εξής θεματικές ενότητες:

- αρχαία κείμενα (κύρια και υποστηρικτικά) και αποδόσεις (Κροίσος και Σόλων, 1.29-33, ο Κροίσος στην πυρά, 1.86-87, ο Νείλος και η Αίγυπτος 2.19-27, το μαντείο της Δωδώνης, 2.52-58, η ναυμαχία των Θερμοπυλών, 7.206-212, η ναυμαχία της Σαλαμίνας, 8.56-64)
- σύγχρονη νεοελληνική λογοτεχνία
- τεχνολογία
- εγκυκλοπαίδεια
- «μέμνησο» (επιλεγμένες, αποφθεγματικές ρήσεις)
- αρχαία και σύγχρονη τέχνη
- γλωσσικές παρατηρήσεις (όπου και οι ασκήσεις που αναφέρονται στα αποσπάσματα των αρχαιοελληνικών κειμένων).

ΟΜΗΡΙΚΑ ΕΠΗ

Ομηρικά Έπη, για τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας με στοιχεία ιστορίας, πολιτισμού, αρχαιολογίας και με βάση τα κείμενα του Ομήρου.

Έκδοση: 1.0.

Μορφή: 1 CD-ROM

Προοριζόμενος ρόλος τελικού χρήστη: οι μαθητές/τριες (κυρίως) της Α' και Β' Γυμνασίου.

Διαθεματικό εύρος / ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών: (κυρίως) Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία στην Α' και Β' Γυμνασίου.

Βασικά περιεχόμενα-θεματικές ενότητες:

I. Εισαγωγή:

- α. Η ζωή και το έργο του Ομήρου
- β. Το ομηρικό ζήτημα
- γ. Η επική ποίηση

II. Ιλιάδα:

- α. το προοίμιο της Ιλιάδας με επιμέρους περιεχόμενα τις εισαγωγικές πληροφορίες και το αρχαιοελληνικό κείμενο (Α 1-83), αντικριζόμενο με τη νεοελληνική του απόδοση
- β. Η Ελένη στα τείχη της Τροίας, που περιλαμβάνει: εισαγωγικές πληροφορίες και το αρχαιοελληνικό κείμενο (Γ 146-244), αντικριζόμενο με τη νεοελληνική του απόδοση.
- γ. Μυκηναϊκός κόσμος: εικονική ξενάγηση σε χώρους του μουσείου των Μυκηνών.

III. Οδύσσεια:

- α. Το προοίμιο της Οδύσσειας, με επιμέρους περιεχόμενα τις εισαγωγικές πληροφορίες και το αρχαιοελληνικό κείμενο (α 1-62) με τη νεοελληνική του απόδοση.
- β. Ο Οδυσσέας στο νησί της Κίρκης, που περιλαμβάνει: εισαγωγικές πληροφορίες και απόσπασμα από τη συνάντηση του πρωταγωνιστή της Οδύσσειας με την Κίρκη (κ 480-540), αντικριζόμενο με τη νεοελληνική του απόδοση.
- γ. Οι περιπλανήσεις του Οδυσσέα: χαρτογραφική αναπαράσταση με αφήγηση των ταξιδιών του Οδυσσέα.

Προσφέρονται επίσης: ακροαματική αφήγηση των κειμένων, λεξιλογικά ερμηνεύματα (από το ενσωματωμένο αρχαιοελληνικό λεξικό), μορφολογικές αναλύσεις των αρχαίων λέξεων,

γλωσσικές παρατηρήσεις σε επιλεγμένες αρχαιοελληνικές λέξεις, γραμματικο-συντακτικές ασκήσεις στα αρχαιοελληνικά κείμενα, διακειμενικές αναφορές σε κείμενα νεοελληνικής λογοτεχνίας, σύνδεσμοι με πραγματολογικό και εικονικό υλικό.

IV. Βιβλιοθήκη: Περιλαμβάνεται το μεγαλύτερο μέρος του υλικού, το οποίο μοιράζεται στις εξής θεματικές ενότητες:

- βιβλιογραφία
- εγκυκλοπαίδεια
- σύγχρονη λογοτεχνία
- αρχαία κείμενα και αποδόσεις
- χάρτες και σχέδια
- αρχαία και σύγχρονη τέχνη
- γλωσσικές παρατηρήσεις (όπου και οι γλωσσικές ασκήσεις των αρχαιοελληνικών κειμένων).

ΑΝΘΟΛΟΓΙΟ

Ανθολόγιο, για τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας με στοιχεία ιστορίας, πολιτισμού, αρχαιολογίας βασισμένη σε κείμενα αρχαίων συγγραφέων.

Έκδοση: 1.0.

Μορφή: 1 CD-ROM

Προοριζόμενος ρόλος τελικού χρήστη: οι μαθητές/τριες Γυμνασίου

Βασικά περιεχόμενα-θεματικές ενότητες:

I. Θέματα (από την αρχαία Ελλάδα): Αθλητισμός, άθλα και έπαθλα, η αγορά της αρχαίας Αθήνας, εκπαίδευση, μουσική, μύθοι του Αισώπου, οικογενειακές σχέσεις, το μουσείο της αρχαίας Ολυμπίας.

II. Βιβλιοθήκη: Περιλαμβάνεται το μεγαλύτερο μέρος του υλικού, το οποίο μοιράζεται στις εξής θεματικές ενότητες: βιβλιογραφία, εγκυκλοπαίδεια, γλωσσικές παρατηρήσεις (με τις ασκήσεις στα αρχαιοελληνικά κείμενα), αρχαία κείμενα (κύρια και υποστηρικτικά) με αποσπάσματα των: Αισώπου (Αλώπηξ και βοτρεύς, Λύκος και γρως, ποιμήν παίζων, χελώνη και λαγώς, Αριστοτέλη (Πολ. 1336a), Ευριπίδη (Άλκηστις, 280-299), Ξενοφάνη (2D=B2D-K=2W), Ξενοφώντα (Οικον. 7.28-31), Πausanία (Ελλάδος περιήγησις, Αττικά 3.1-5, 17.1) Πινδάρου (7^{ος} Ολυμπ. 77-95), Πλάτωνα (Νόμοι 643-644, Πολιτεία Γ 401b-d),

Σαπφούς (Ωδή στην Αφροδίτη) και του Σημωνίδα του Αμοργίνου (Ίαμβοι κατά γυναικών), μαζί με τις νεοελληνικές τους αποδόσεις.

Γενικές παρατηρήσεις:

Τα τρία λογισμικά της σειράς «Θύμησις» αναφέρονται, κατά κύριο λόγο, σε ανάγκες και σε στόχους του μαθήματος της αρχαίας ελληνικής γλώσσας και γραμματείας στο Γυμνάσιο. Διέπονται από την ίδια σχεδιαστική λογική και εκπαιδευτική φιλοσοφία για το μάθημα των αρχαίων ελληνικών στο Γυμνάσιο, επιχειρώντας με άφθονα τεχνολογικά εργαλεία (ήχο, εικόνα, βίντεο, υπερκείμενα, χάρτες κλπ.) να συστεγάσουν τις παραδοσιακά διακεκριμένες περιοχές της αρχαίας γλώσσας με τη γραμματεία.της. Και τα τρία ηλεκτρονικά εργαλεία εντάσσονται στην κατηγορία των «κλειστών» λογισμικών, που δεν επιτρέπουν στον χρήστη να τροποποιήσει το υπάρχον μαθησιακό υλικό, ενώ προσφέρονται είτε για αυτοδιδασκαλία είτε για καθοδηγούμενη διδασκαλία. Η διασύνδεση ποκίλων πληροφοριών σε μια θεματική περιοχή δεν αναιρεί ζητήματα επάρκειας και ποιοτικής στάθμης των περιεχομένων.

Οι θεματικές περιοχές στις οποίες αναφέρονται τα τρία λογισμικά, καθώς έχουν μακρά διδακτική παράδοση στο Γυμνάσιο, δημιουργούν προσδοκίες για μια περισσότερο συστηματική επεξεργασία, τουλάχιστον στα αρχαία κείμενα, των οποίων οι φιλοξενούμενες «αποδόσεις» δεν αντιστοιχούν με τους τρέχοντες προβληματισμούς για την ευστοχία και την ποιότητα της «σχολικής» μετάφρασης.

Ο καθηγητής οφείλει να επινοήσει ευέλικτες μεθόδους και ευρετικές τεχνικές με τις οποίες τα στιγμιότυπα αρχαιογνωστικής και αρχαιογλωσσικής μάθησης των τριών λογισμικών θα μπορούσαν να εμπλουτιστούν με ερμηνευτικές εκδοχές, ώστε να αναδεικνύονται, εκτός από την πραγματολογική τους διάσταση, η λογοτεχνική αξία των φιλοξενούμενων κειμένων.

3. «ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ» ΘΕΜΑΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Ανάδοχοι υλοποίησης: ΥΠ.Ε.Π.Θ., Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Πληροφορική Τεχνολογία Ε.Π.Ε., Μουσείο Ιστορίας της Παιδείας, Τομέας Παιδαγωγικής Τμ. Φ.Π.Ψ. Παν/μίου Αθηνών, Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών

Ημερομηνία έκδοσης: Δεκέμβριος 2000

Σχέση με το Πρόγραμμα Σπουδών:

Οι θεματικές ενότητες από το πρόγραμμα σπουδών της Β' Γυμνασίου που μπορούν να αναπτυχθούν μέσω του λογισμικού, είναι:

- Κτίση Κων/πολης
- Αγία Σοφία
- Μονές Αγίου Όρους – Μοναχισμός
- Η άλωση της Πόλης
- Μιστράς – Λατινοκρατία

Το λογισμικό προτείνεται να αποτελέσει διδακτική ενότητα του αναλυτικού προγράμματος διότι:

1. υιοθετεί τις παιδαγωγικές αρχές της διερευνητικής μάθησης και της ομαδικής διδασκαλίας
2. αξιοποιεί τις πολλαπλές αναπαραστάσεις και την ανάδειξη γνωστικών συγκρούσεων για την οικοδόμηση της γνώσης
3. γενικότερα στηρίζεται στα πορίσματα του εποικοδομητισμού.

Στο επίπεδο της πλοήγησης, η εφαρμογή έχει ενσωματώσει, εκείνα τα χαρακτηριστικά, που και ένα βαθμό ελευθερίας παρέχουν στο χρήστη αλλά και διασφαλίζουν την ομαλή και όσο το δυνατόν χωρίς «λάθη», πορεία προς το τελικό στάδιο.

Αρκετά σημαντικό είναι το υλικό σε εικόνες και η αξιολογική βάση δεδομένων σε μνημεία και φωτογραφικές αναπαραστάσεις του παρελθόντος και του παρόντος.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ**α) ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ**

Διαχείριση Λογισμικού

- Οι οδηγίες για το «τρέξιμο» του προγράμματος είναι σαφείς και δεν παρουσιάζεται πρόβλημα λειτουργίας ή εγκατάστασης.
- Υπάρχει αναλυτικό εγχειρίδιο σε μορφή .doc με την παρουσίαση του προγράμματος, που συνοδεύεται από πλούσιο υλικό εικόνων με οθόνες, ώστε να μπορεί κανείς να πει ότι στο επίπεδο αυτό η εφαρμογή αγγίζει τα όρια της αρτιότητας.
- Υπάρχουν διαφορετικά εγχειρίδια για το δάσκαλο και το μαθητή και ένα ακόμα για την αναλυτική περιγραφή των τεχνικών χαρακτηριστικών, και των εφαρμογών που χρησιμοποιήθηκαν για την ανάπτυξη του λογισμικού.
- Υπάρχουν ακόμη προτάσεις των σχεδιαστών για διαχείριση της τάξης σε ατομικό ή ομαδικό επίπεδο.

β) Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΥ

Η στρατηγική διδασκαλίας είναι η διερευνητική διαδικασία μαθητοκεντρική διδασκαλία, που επιφυλάσσει για τον εκπαιδευτικό περισσότερο το ρόλο του διευκολυντή, καθοδηγητή στην προσπάθεια των μαθητών να κατακτήσουν έννοιες και να διατυπώσουν συμπεράσματα με βάση τις αρχές του εποικοδομητισμού, πάνω στις οποίες έχει στηριχτεί η ανάπτυξη του συγκεκριμένου λογισμικού.

γ) Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ

Επειδή το πρόγραμμα βασίζεται στη διερευνητική μάθηση, ωθεί τους μαθητές στον πειραματισμό και στον έλεγχο των συμπερασμάτων μέσα από την αναζήτηση και την επιλογή του πρωτογενούς υλικού. Το λογισμικό δηλαδή επιφυλάσσει ένα ενεργητικό ρόλο για το μαθητή που υλοποιείται μέσα από μια καθοδηγούμενη διερεύνηση, χωρίς αυτό να αποκλείει και τη δυνατότητα εφαρμογής του αυτοδύναμου διερευνητικού μοντέλου.

Περιγραφή σεναρίων- διδακτικής πορείας

Στο λογισμικό προτείνονται πέντε σενάρια που βασίζονται σε πέντε αντίστοιχα θεματικές ενότητες από το βιβλίο της Β' Γυμνασίου.

Τα σενάρια αυτά ακολουθούν μια πορεία που θα μπορούσε να επιμεριστεί στα εξής στάδια:

- στάδιο αφόρμησης, με την παρατήρηση ενός μνημείου του παρελθόντος, όπως το βλέπουμε σήμερα.
- στάδιο προβληματισμού, με το συσχετισμό μνημείου και συγκεκριμένων ιστορικών γεγονότων, καταστάσεων ή φαινομένων.
- στάδιο διερεύνησης του προς επίλυση προβλήματος.
- στάδιο ελέγχου της διερευνητικής διαδικασίας

1. Κάθε σενάριο αρχίζει με την παρουσίαση ενός μνημείου, μέσα από την παρατήρηση του οποίου επιδιώκεται η σύνδεση με συγκεκριμένα ιστορικά γεγονότα της περιόδου που εξετάζεται. Στο επίπεδο αυτό είναι δυνατή και η χρήση διαδραστικών χαρτών που επιτρέπει τη συσχέτιση των μεταβολών στην έκταση της βυζαντινής αυτοκρατορίας, με ιστορικά γεγονότα.

- Στο σημείο αυτό επισημαίνεται ότι:
- Οι εικόνες εξυπηρετούν τις σεναριακές απαιτήσεις της αφόρμησης.
- Υπάρχει ποικιλία στη θεματολογία τους.
- Ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της βασικής αναπαράστασης μνημείων του παρελθόντος, ανάλογα βέβαια με τη θεματική ενότητα που επιλέγεται.

2. Στη φάση της διατύπωσης του προς επίλυση ιστορικού προβλήματος γίνεται μια προσπάθεια αναπαράστασης περιβάλλοντος τάξης, (κιμωλιοπίνακας, χάρακας, σπόγγος κ.λ.π.) Αν και η υλοποίηση είναι μάλλον «φτωχή» στο δημιουργικό της κομμάτι, ωστόσο επιτυγχάνει να είναι φιλική απλή και κατανοητή.

Επισημαίνεται –σε σχέση με την επεκτασιμότητα των σεναρίων,- ότι τα προβλήματα και οι προς διερεύνηση υποθέσεις μπορούν να τροποποιηθούν/ εμπλουτιστούν με τη δημιουργική παρέμβαση του δασκάλου ή και του μαθητή.

3. Στο στάδιο της έρευνας, ο μαθητής οδηγείται στην οθόνη του «γραφείου του ιστορικού».

Στη φάση αυτή, θετικά σημεία είναι:

- Η οπτικοποίηση των λειτουργιών μέσα από τα κατάλληλα εικονίδια.
- Η άμεση πρόσβαση σε οθόνη βοήθειας.
- Η ύπαρξη επεξηγηματικών σχολίων στα εικονίδια.
- Η ποικιλία των διακλαδώσεων,

όμως, η συνθετότητα των υπερσυνδέσμων, απαιτεί κάποια εξοικείωση.

Εδώ ο μαθητής έχει τη δυνατότητα:

- Να οργανώσει την αναζήτηση λύσεων με βάση τις θεματικές ενότητες.
- Να έρθει σε επαφή με πρωτογενείς και δευτερογενείς ιστορικές πηγές, να τις μελετήσει και να τις αξιολογήσει.
- Να αξιολογήσει και να τροποποιήσει – επεκτείνει τα αποτελέσματα της ιστορικής έρευνας.

4. Το σενάριο ολοκληρώνεται με τη συζήτηση των ευρημάτων στην τάξη, τον έλεγχο και την ανάπτυξη των επιχειρημάτων.

Διδακτική προσέγγιση

Το λογισμικό μπορεί να αξιοποιηθεί παιδαγωγικά, στο βαθμό που θα υιοθετηθούν συγκεκριμένες διδακτικές αρχές, όπως:

- Έμφαση στη διαδικασία ανακάλυψης της γνώσης
- Πρόκληση κινήτρων μάθησης
- Ομαδική εργασία
- Διαθεματική προσέγγιση
- Πολλαπλές αναπαραστάσεις – ανάδειξη γνωστικών συγκρούσεων
- Ανταλλαγή απόψεων.

4. «ΣΤΑ ΙΧΝΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΜΑΣ ΠΡΟΓΟΝΩΝ» (ΙΣΤΟΡΙΑ Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ)

Ανάδοχοι υλοποίησης: Αναπτύχθηκε από το ΥΠΕΠΘ (ΕΠΕΑΕΚ , Ενέργεια 1.1.1 Α, Προγράμματα-Βιβλία) και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο με τη συνδρομή των εκδόσεων Καστανιώτη-Interactive.

Ημερομηνία έκδοσης: Μάιος 2000

Σχέση με το Αναλυτικό Πρόγραμμα: Αναφέρεται στην ύλη της Ιστορίας Α΄ Γυμνασίου. Μπορεί να αξιοποιηθεί διδακτικά και στην Ιστορία Α΄ Λυκείου.

Αποτελεί ένα εκπαιδευτικό εργαλείο που προωθεί την ενεργητική, διερευνητική μάθηση. Οι μαθητές, εμπλεκόμενοι με τρόπο προσομοιωτικό στην επίλυση προβλημάτων, υποβοηθούνται στην οικοδόμηση της γνώσης μέσω (γνωστικών) συγκρούσεων με τις προϋπάρχουσες αναπαραστάσεις τους (εποικοδομητισμός). Ένας σημαντικός αριθμός αξιολογών πρωτογενών και δευτερογενών πηγών, σε μορφή κειμένων και εικόνων, είναι στη διάθεση των μαθητών οι οποίοι αυτενεργώντας επιλέγουν και επεξεργάζονται τις πηγές, ενώ ο διδάσκων αρκείται σε ρόλο διευκολυντή της μαθησιακής διαδικασίας.

Η αισθητική της σχεδίασης είναι πολύ καλή, ενώ υπάρχει ισορροπία και επάρκεια στη χρήση των συμβόλων και των εικονιδίων, των χρωμάτων, των εικόνων των γραφικών και βίντεο. Η πλοήγηση είναι εύκολη και ο χρήστης έχει περιθώρια ευελιξίας ως προς την πορεία που θα ακολουθήσει.

Στο λογισμικό περιέχονται πέντε σενάρια που αναφέρονται σε αντίστοιχες ενότητες του Προγράμματος Σπουδών: Η εποχή του Λίθου, Η εποχή του χαλκού στην Ελλάδα, Τα Γεωμετρικά χρόνια και ιδιαίτερα η ενότητα: Τα Γράμματα, Η πόλις-κράτος και Η αθηναϊκή συμμαχία γίνεται αθηναϊκή ηγεμονία. Θα μπορούσε κάλλιστα το λογισμικό να χρησιμοποιηθεί και στη διδασκαλία της Ιστορίας της Α΄ Λυκείου, καθώς τα σενάρια που προτείνονται δεν θα μπορούσαν σε καμία περίπτωση να χαρακτηριστούν απλοϊκά για το μαθητή του Λυκείου.

Μέσω των σεναρίων προτείνονται οι ακόλουθες φάσεις διδασκαλίας: αφόρμηση, γνωριμία με το πρόβλημα, διερεύνηση (σε πηγές με τη χρήση λέξεων- κλειδιών), επινόηση (διατύπωση νέας υπόθεσης και επιβεβαίωσή της από τις πηγές), έλεγχος (έκφραση συμπερασμάτων, απόψεων, διενέργεια διαλόγου), προέκταση (μελέτη νέων προς διερεύνηση προβλημάτων).

Το λογισμικό συνοδεύεται από εγχειρίδιο μαθητή και καθηγητή στα οποία περιγράφεται αναλυτικά η λειτουργία του προγράμματος, οι στόχοι του και οι διδακτικές μέθοδοι που υιοθετήθηκαν για το σχεδιασμό του. Επίσης αναλύονται τα ερευνητικά προβλήματα και οι επιμέρους υποθέσεις τους και παρέχονται ενδεικτικά φύλλα εργασίας.

5. «ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΑΤΛΑΝΤΑΣ CENTENNIA»

Πλαίσιο ανάπτυξης: Έργο Κίρκη «Κοινωνία της Πληροφορίας», ΥΠΕΠΘ,

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών, Multimedia MIs Πληροφορική Α.Ε.

Σχέση με το Αναλυτικό Πρόγραμμα: Ιστορία Β' Γυμνασίου και Γ' Γυμνασίου, Ιστορία Β' Λυκείου και Γ' Λυκείου.

Θεματικές ενότητες: Ιστορία της Ευρώπης και δευτερευόντως της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής από το 1000 μ.Χ. ως το 1997 μ.Χ.

Γενική περιγραφή

Ο Ιστορικός Άτλαντας Centennia είναι ένα λογισμικό διαδραστικών χαρτών, που οπτικοποιεί τις εδαφικές μεταβολές των κρατών της Ευρώπης μέσα σε μια χιλιετία, από το 1000 μ.Χ. έως το 1997 μ.Χ. Η οπτικοποίηση των εδαφικών διαφοροποιήσεων γίνεται δυνατή μέσω μιας αλληλουχίας χαρτών που απεικονίζουν περισσότερες από 9000 αλλαγές συνόρων. Οι χάρτες, -που αφορούν την Ευρώπη και ένα μέρος της Βόρειας Αφρικής και της Μέσης Ανατολή-, συνδέονται με χρονομηχανή και με βάση δεδομένων που δίδει συνοπτικά πληροφορίες για κύρια γεγονότα, τόπους και πρόσωπα της περιόδου. Όταν ενεργοποιηθεί η χρονομηχανή, οι χάρτες εμφανίζονται να μεταβάλλονται στην οθόνη καθώς ο χρόνος τρέχει, ενώ ο χρήστης έχει τη δυνατότητα να επιλέξει οποιαδήποτε από τις χρονολογίες για να μελετήσει τη διαμόρφωση των συνόρων σε επιλεγμένο τμήμα του χάρτη και να πάρει συμπληρωματικές πληροφορίες για τοποθεσίες, σημαντικά πρόσωπα και ιστορικά γεγονότα που σχετίζονται με τη συγκεκριμένη χρονολογία. Επιπλέον παρέχεται η δυνατότητα υποβολής ερωτήσεων σε πίνακες προσώπων, τόπων και

γεγονότων, ενώ τα λήμματα που εμφανίζονται σε αυτό το μενού, συνδέονται με τους αντίστοιχους χάρτες που εμφανίζονται αυτόματα στην οθόνη.

Στο λογισμικό, εκτός από το CD, περιλαμβάνονται και τα εγχειρίδια: α) Εγχειρίδιο Χρήσης Λογισμικού, β) Βιβλίο για τον Καθηγητή, γ) Βιβλίο για τον Μαθητή

Ένταξη στο Πρόγραμμα Σπουδών

Το λογισμικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη διδασκαλία της Ιστορίας Β' και Γ' Γυμνασίου και για τη διδασκαλία της Ιστορίας Β' και Γ' Λυκείου, αφού αφορά την Ύστερη Βυζαντινή και Νεότερη Ελληνική Ιστορία καθώς και τη Μεσαιωνική και Νεότερη Ευρωπαϊκή Ιστορία .

Σενάρια διδασκαλίας

Τα συνοδευτικά εγχειρίδια του μαθητή και του καθηγητή παρέχουν σημαντικό αριθμό σεναρίων διδασκαλίας, σχεδιασμένων για σύντομες ή εκτεταμένες διερευνητικές δραστηριότητες, οι οποίες οδηγούν το μαθητή στη μελέτη και κατανόηση των γεωπολιτικών αλλαγών και των ιστορικών εξελίξεων της περιόδου που αναφέρονται, μέσω της διερεύνησης των χαρτών και των κειμένων, μέσω της σύγκρισης και της συσχέτισης χρονολογιών, γεγονότων και γεωγραφικών περιοχών.

Συνολική αποτίμηση

Το λογισμικό, ακολουθώντας τις αρχές της διερευνητικής οικοδόμησης της γνώσης, μεταβάλλει το ρόλο του μαθητή από παθητικό δέκτη της γνώσης σε ενεργό υποκείμενο που δραστηριοποιείται στην ανακάλυψη του γνωστικού του αντικειμένου. Ο μαθητής – στο βαθμό που δεν κατευθύνεται από αυστηρά καθοδηγητικά σενάρια διδασκαλίας- έχει τη δυνατότητα να θέσει ερωτήματα, να αναζητήσει απαντήσεις παρατηρώντας, συγκρίνοντας και αξιοποιώντας τα εργαλεία του λογισμικού, να οδηγηθεί σε συμπεράσματα, να αξιώσει την κρίση του, να καλλιεργήσει την αφαιρετική σκέψη, να αναλάβει την ευθύνη της γνώσης που θα προσεγγίσει με την ενεργητική συμμετοχή του. Σε αυτή τη διερευνητική προσέγγιση, ο καθηγητής συμμετέχει επικουρικά, καθοδηγεί και εποπτεύει τη μαθησιακή διαδικασία.

Η οπτική απεικόνιση των γεγονότων μέσα από τους χάρτες διευκολύνει στην αφομοίωση της γνώσης, επιτρέπει τη σύνδεση του χώρου με το χρόνο και συμβάλλει στην κατανόηση των γεωπολιτικών μεταβολών στην Ελλάδα και στην Ευρώπη και των αλλαγών στο ιστορικό γίγνεσθαι.

6. «ΚΑΣΤΑΛΙΑ»

Πλήρης τίτλος: Μαθησιακό Περιβάλλον Διαλογικών Πολυμέσων για τη Διερευνητική Μελέτη της Ιστορίας και της Τέχνης με τη Χρήση των Ιστορικών Πηγών.

Πλαίσιο ανάπτυξης: ΥΠΕΠΘ, ΕΑΙΤΥ, Π Ι, Εθνικό και Καποδιστριακό Παν/μιο Αθηνών, Τομέας Υπολογιστικών Συστημάτων και Εφαρμογών Παν/μιο Θεσσαλίας, ΠΤΔΕ, 01 ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ Α.Ε.

Σχέση με το Αναλυτικό Πρόγραμμα: Ιστορία Α' Γυμνασίου και Ιστορία Α' Λυκείου και Β' Λυκείου

Θεματικές ενότητες: Αρχαϊκή Κόρινθος και Αρχαϊκή Αθήνα

Γενική περιγραφή

Το λογισμικό υποστηρίζει τη μελέτη του αρχαϊκού κόσμου, με διδακτικό υλικό καταμετρημένο σε ενότητες που αφορούν την αρχαϊκή Κόρινθο και την αρχαϊκή Αθήνα. Αποτελεί ένα μαθησιακό περιβάλλον διαλογικών πολυμέσων, που υποστηρίζει τη διερευνητική προσέγγιση στην Ιστορία με την αξιοποίηση πηγών.

Παρέχει μία σειρά εργαλείων (βιβλιοθήκες, εικονικό μουσείο, χάρτες, ευρετήρια) για την επεξεργασία των πηγών, ενώ παράλληλα έχει δυνατότητες εμπλουτισμού της βάσης δεδομένων του με νέες θεματικές ενότητες και ιστορικές πηγές. Επιπλέον, παρέχει τη δυνατότητα χρήσης δικτύου για ενδοσχολική και διασχολική επικοινωνία.

Στο λογισμικό, εκτός από το CD, περιλαμβάνονται και τα παρακάτω εγχειρίδια: α) Εγχειρίδιο Χρήσης, β) Βιβλίο Καθηγητή, γ) Τετράδιο Μαθητή

Ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών

Οι θεματικές ενότητες του λογισμικού αφορούν κυρίως τη διδασκαλία της Ιστορίας στην Α' και Β' τάξη του Λυκείου, μπορεί όμως να αξιοποιηθεί το λογισμικό και στην Α' τάξη του Γυμνασίου, με κατάλληλα προσαρμοσμένες δραστηριότητες.

Σενάρια διδασκαλίας

Το λογισμικό σχεδιάστηκε επί τη βάσει σεναρίων που αποτελούν τους άξονες για τον προσανατολισμό της μελέτης και επιτρέπουν να φωτισθούν διάφορες όψεις των θεματικών εννοιών, μέσω εργασιών και δραστηριοτήτων. Για τη μελέτη κάθε θεματικής ενότητας έχουν αναπτυχθεί σενάρια βαθμιαία αυξανόμενης πολυπλοκότητας. Επιπλέον, παρέχονται

δυνατότητες εμπλουτισμού με νέες θεματικές ενότητες - σενάρια - δραστηριότητες και αντίστοιχο υλικό ιστορικών πηγών.

Συνολική αποτίμηση

Η ΚΑΣΤΑΛΙΑ είναι ένα μαθησιακό περιβάλλον διαλογικών πολυμέσων, υποστηριζόμενο από υπολογιστές και δίκτυο, για τη διερευνητική μελέτη της ιστορίας με τη χρήση των ιστορικών πηγών. Παρέχει τη δυνατότητα εντοπισμού του ιστορικού υλικού μέσα από την μελέτη των πηγών, ώστε οι μαθητές να εμπλακούν σε συνθήκες ιστορικής έρευνας, να καλλιεργήσουν την ιστορική κρίση και να οικοδομήσουν διερευνητικά την ιστορική γνώση.

7. «ΜΥΚΗΝΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ»

Πλήρης τίτλος: Λογισμικό διερευνητικού χαρακτήρα με δυνατότητες εκμετάλλευσης του internet, και αντικείμενο την μελέτη του Μυκηναϊκού πολιτισμού μέσα από αρχαιολογικά ευρήματα. Το λογισμικό έχει υλοποιηθεί με το μαθησιακό περιβάλλον E-Slate.

Πλαίσιο ανάπτυξης: ΕΑΙΤΥ, ΠΙ

Σχέση με το Αναλυτικό Πρόγραμμα: Ιστορία Α' Γυμνασίου και Ιστορία Α' Λυκείου

Γενική περιγραφή

Το λογισμικό είναι ένας μικρόκοσμος που σχεδιάστηκε με το e-slate για να διευκολύνει τη διερευνητική μάθηση στο μάθημα της Ιστορίας. Ο μαθητής τίθεται στο ρόλο του αρχαιολόγου-ερευνητή και διενεργεί πλασματικές ανασκαφές σε αρχαιολογικούς χώρους της επιλογής του, αναζητώντας αρχαιολογικά ευρήματα που θα τον οδηγήσουν σε εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τον μυκηναϊκό πολιτισμό. Τα εργαλεία του μικρόκοσμου επιτρέπουν την αναζήτηση και εύρεση αρχαιολογικών ευρημάτων, την επεξεργασία τους, τη διατύπωση απλών ή σύνθετων ερωτημάτων που θα οδηγήσουν σε πρόσθετη πληροφορία για την οικοδόμηση της ιστορικής γνώσης. Επιπλέον παρέχονται

δυνατότητες πρόσθεσης αρχαιολογικών ευρημάτων και οργάνωσης των σημειώσεων του μαθητή σε τετράδιο, καθώς επίσης και δυνατότητες διασχολικής επικοινωνίας.

Ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών

Το λογισμικό αξιοποιείται διδακτικά στις ενότητες της Αρχαίας Ιστορίας της Α Γυμνασίου και της Α Λυκείου, που αφορούν τον Μυκηναϊκό Πολιτισμό.

Σενάρια διδασκαλίας

Τα σενάρια που προτείνει το εγχειρίδιο του λογισμικού, εστιάζουν σε διαφορετικές όψεις της ζωής των Μυκηναίων, που καλούνται να διερευνήσουν οι μαθητές, αναλαμβάνοντας εικονικές ανασκαφές στο χάρτη, ώστε να ανακαλύψουν τα αρχαιολογικά ευρήματα που θα τους οδηγήσουν σε εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με διάφορες πτυχές του μυκηναϊκού πολιτισμού.

Συνολική αποτίμηση

Το λογισμικό είναι σχεδιασμένο για την ενεργοποίηση των μαθητών στη μαθησιακή διαδικασία, για την υποστήριξη της διερευνητικής μάθησης και της διασχολικής επικοινωνίας. Η διδασκαλία που υποστηρίζει το λογισμικό είναι μαθητοκεντρική και ο ρόλος που επιφυλάσσει στο δάσκαλο είναι αυτός του καθοδηγητή, που συντονίζει και διευκολύνει την πορεία της μάθησης για την οικοδόμηση της ιστορικής γνώσης μέσα από την επεξεργασία πρωτογενούς ιστορικού υλικού.

8. «ΤΟ '21 ΕΝ ΠΛΩ»

Πλήρης τίτλος: Τα πλοία του 1821: Ο Ναυτικός Αγώνας στον Πόλεμο της Ανεξαρτησίας.

Πλαίσιο ανάπτυξης: ΙΤΥ, Ναυτικό Μουσείο της Ελλάδας, Παν/μιο Αθήνας, Τμήμα ΜΜΕ, Εργαστήριο Νέων Τεχνολογιών στην Επικοινωνία, Finatec Α.Ε.

Σχέση με το Αναλυτικό Πρόγραμμα: Ιστορία Γ' Γυμνασίου και Ιστορία Γ' Λυκείου

Θεματικές ενότητες: Ο ελληνικός ναυτικός κόσμος προ και κατά τη διάρκεια της Επανάστασης του 1821.

Γενική περιγραφή

Το λογισμικό έχει τη μορφή ηλεκτρονικού βιβλίου που επιχειρεί να προσεγγίσει τον Ελληνικό αγώνα της ανεξαρτησίας του 1821, μέσα από την περιήγηση στη νησιώτικη Ελλάδα και τα πλοία της, στις παραμονές και στη διάρκεια του αγώνα. Η ναυσιπλοΐα και ο ναυτικός κόσμος του νησιωτικού κυρίως χώρου (τα πλοία στην ειρήνη και στον πόλεμο, η ζωή, τα ήθη και το εμπόριο, τα λιμάνια και οι ασχολίες των ναυτικών), χρησιμοποιούνται ως μέσο σύνδεσης των ιστορικών γεγονότων μεταξύ τους και με την κοινωνική πραγματικότητα της εποχής. Περιλαμβάνει ευρετήριο γεγονότων, ιστορική αφήγηση, οπτικοακουστικό υλικό και σημειωματάριο του μαθητή.

Στο λογισμικό, εκτός από το CD, περιλαμβάνονται και τα παρακάτω εγχειρίδια: α) Εγχειρίδιο Τεχνικού, β) Εγχειρίδιο Καθηγητή, γ) Εγχειρίδιο Μαθητή.

Ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών

Το λογισμικό αξιοποιείται στη διδασκαλία της Νεότερης Ιστορίας της Γ' τάξης του Γυμνασίου και της Γ' τάξης του Λυκείου, σε ενότητες που αφορούν τα ιστορικά γεγονότα και παράλληλα την ελληνική ναυτική παράδοση, από την εποχή της άλωσης της Κωνσταντινούπολης και της Τουρκοκρατίας μέχρι την Ελληνική Επανάσταση και την ίδρυση του νέου Ελληνικού κράτους.

Συνολική αποτίμηση

Η παιδαγωγική προσέγγιση που επιχειρεί το λογισμικό έγκειται στην παρουσίαση των γεγονότων και των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών της εποχής που πραγματεύεται, με τρόπο που να τονίζεται η μεταξύ τους σχέση, αλλά και με ανοιχτή ιεράρχηση των

γεγονότων, ώστε να ενισχύεται η ενεργοποίηση και η πρωτοβουλία του μαθητή και του δασκάλου για τη διαχείριση του υλικού και την προσέγγιση της γνώσης. Το λογισμικό αποτελεί ένα καλό και αξιόπιστο ηλεκτρονικό βιβλίο που μπορεί να αξιοποιηθεί σε δραστηριότητες αναζήτησης και επεξεργασίας του υλικού που παρέχει.

Β. ΤΟΠΟΙ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Παρουσίαση επιλεγμένων διαδικτυακών τόπων (θεματικών καταλόγων, ψηφιακών βιβλιοθηκών μαθησιακών πόρων, on-line λογισμικού, εκπαιδευτικών πυλών) για την αξιοποίησή τους στη διδασκαλία των Φιλολογικών μαθημάτων.

Οι εκπαιδευτικοί πρέπει:

Να γνωρίσουν το περιεχόμενο, τα τεχνικά χαρακτηριστικά, τη χρήση των διαδικτυακών τόπων και τις δυνατότητες διδακτικής αξιοποίησής τους στα φιλολογικά μαθήματα.

Να κατανοήσουν τις θεωρίες μάθησης και τις αρχές που εφαρμόζονται, καθώς και το είδος των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων που μπορούν να υποστηρίξουν αυτοί.

Να είναι σε θέση να εκτιμήσουν τη διδακτική καταλληλότητα των διαδικτυακών τόπων και τους πιθανούς κινδύνους-προβλήματα της χρήσης τους στο σχολικό περιβάλλον.

Να κατανοήσουν τον επικοινωνιακό ρόλο του διαδικτύου και τις δυνατότητες διαμόρφωσης και διαχείρισης κοινοτήτων μάθησης.

Να είναι σε θέση να αξιολογήσουν υπάρχοντα σενάρια διδασκαλίας αλλά και να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν νέα σενάρια και εκπαιδευτικές δραστηριότητες με την αξιοποίηση των διαδικτυακών τόπων που αναφέρονται στην ειδικότητά τους.

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

Σε διεθνές επίπεδο για τη διδακτική της κλασικής γραμματείας θεωρητικά προσφέρεται η ελεύθερη ηλεκτρονική βιβλιοθήκη του «Περσέα» (<http://www.perseus.tufts.edu/>), ενώ οι ερευνητές κλασικοί φιλόλογοι έχουν στη διάθεσή τους τον «Θησαυρό της Ελληνικής Γλώσσας» (<http://www.tlg.uci.edu/>), ο οποίος ανανεώνεται πλέον ως προς τα περιεχόμενα κείμενά του μόνο μέσω του διαδικτύου. Για τα δύο αυτά πανίσχυρα (αρχαιογνωστικά και αρχαιογλωσσικά) εργαλεία υπάρχουν σχετικά άρθρα στην Εκπαιδευτική Πύλη του ΥΠΕΠΘ (<http://www.e-yliko.gr/>).

Οι τεχνολογικές εξελίξεις που αφορούν σε θέματα έρευνας και μελέτης του αρχαίου κόσμου και της γραμματείας του εμφανίζονται στον κόμβο The Digital Classicist (<http://www.digitalclassicist.org/>), ενώ κάθε είδους αρχαιογνωστικές πηγές (ερευνητικές και διδακτικές) περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων στις εξής διευθύνσεις:

- Electronic Resources for Classicists: The Second Generation (στην αγγλική γλώσσα)
 - <http://www.tlg.uci.edu/index/resources.html>
- KIRKE (στα γερμανικά)
 - <http://www.kirke.hu-berlin.de/ressourc/ressourc.html>

Αντιπροσωπευτική εικόνα για το πώς εννοείται σήμερα η διδακτική της κλασικής γλώσσας και γραμματείας μέσω των ΤΠΕ στην εκπαίδευση σε διεθνές επίπεδο παρέχονται:

- στο συνεργατικό διδακτικό περιβάλλον για τα λατινικά VROMA (<http://www.vroma.org/>)
- στην ευρωπαϊκή πύλη του έργου Circe
- (http://www.circe.be/component/option.com_frontpage/Itemid,244/lang.gr)
- στις ιστοσελίδες του Classics Technology Center (<http://ablemedia.com/ctcweb/guide.html>)
- στο επονομαζόμενο «κοινωνικό δίκτυο» "eLatin, eGreek, eLearn" του Andrew Reinhard (<http://eclassics.ning.com/>)

Οι εφαρμογές αυτές μπορούν να συγκριθούν με αντίστοιχες ελληνικές, που φιλοξενούνται στην Εκπαιδευτική Πύλη του ΥΠ.Ε.Π.Θ. (<http://www.e-yliko.gr/>).

Στον ελλαδικό χώρο χρήσιμο είναι το υλικό που περιέχεται στην Πύλη για την ελληνική γλώσσα του ΚΕΓ (<http://www.greek-language.gr/greekLang/index.html>). Περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, κείμενα αρχαιοελληνικής γραμματείας με τις

νεοελληνικές τους μεταφράσεις, βασικό λεξικό της αρχαιοελληνικής γλώσσας, θέματα και σχετικά κείμενα για την ενδογλωσσική μετάφραση και την αρχαϊκή λυρική ποίηση, σώματα κειμένων και ηλεκτρονικό εγχειρίδιο για τη δομή του αρχαιοελληνικού λόγου.

Αρχαιοελληνικά κείμενα φιλοξενούνται επίσης στην ιστοσελίδα του «Μικρού Απόπλου» (<http://www.mikrosapoplous.gr/>) με παλαιές ωστόσο μεταφράσεις. Το πραγματολογικό περιεχόμενο σε θέματα κυρίως αρχαιοελληνικής ιστορίας και κλασικού πολιτισμού του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού (<http://www.ime.gr>) είναι ωφέλιμο και στη διδακτική της αρχαιοελληνικής γραμματείας.

Νεοελληνική Λογοτεχνία

<http://www.snhell.gr>

Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού

Ηλεκτρονικό ανθολόγιο κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Αρχείο Καβάφη, Κατάλογος σχετικών συνδέσεων.

Είναι αξιοποιήσιμο στην τάξη το πλούσιο ανθολόγιο αναγνώσεων και οι φωνοληψίες ποιητών που απαγγέλλουν έργα τους και που σε πολλές περιπτώσεις αποτελούν ιστορικά ντοκουμέντα. Επίσης ο κατάλογος συνδέσεων με άλλες ψηφιακές βιβλιοθήκες, σελίδες για την Ελληνική λογοτεχνία, εκπαιδευτικά ιδρύματα και ηλεκτρονικά περιοδικά είναι από τους πιο πλήρεις και χρήσιμους για το συγκεκριμένο αντικείμενο.

<http://www.greek-language.gr/>

Η «Πύλη για την ελληνική γλώσσα και τη γλωσσική εκπαίδευση» είναι διαδικτυακό περιβάλλον που σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε από το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Παρέχει μια σειρά ηλεκτρονικά εργαλεία (ηλεκτρονικά λεξικά, σώματα κειμένων) και πλούσιο υποστηρικτικό υλικό για τη μελέτη και τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στην πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, καθώς και για κάθε μορφή άτυπης διδασκαλίας της ελληνικής στο εσωτερικό της χώρας και στο εξωτερικό.

<http://www.komvos.edu.gr/diaglossiki/diaglossiki.htm>

Υποστηρικτικό υλικό κυρίως για τη διδασκαλία της νεότερης Ευρωπαϊκής Λογοτεχνίας. Φάκελοι για λογοτεχνικές σχολές, ρεύματα, τάσεις καθώς και μελέτες για την ιστορία και τη θεωρία της λογοτεχνίας.

<http://www.elia.org.gr/>

Ε.Λ.Ι.Α. Ελληνικό λογοτεχνικό και ιστορικό αρχείο.

<http://www.ekebi.gr/>

Αρχείο Ελλήνων Λογοτεχνών της ιστοσελίδας του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου: Βιογραφίες, Εργογραφίες και Βιβλιογραφία για το έργο ελλήνων λογοτεχνών.

http://pegasos.fhw.gr/projects/cooperations/byzantine_literature/gr/index.html

Ιστοσελίδα του ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού για τη Βυζαντινή Λογοτεχνία. Πλούσιο γνωστικό υλικό για ρητορικά, επιστολικά, αγιολογικά και ιστοριογραφικά κείμενα καθώς και για τη λόγια και εκκλησιαστική ποίηση. Παιδαγωγικά αξιοποιήσιμος, κύρια ως προς τις αναφορές στη δημώδη λογοτεχνία της περιόδου.

<http://genesis.ee.auth.gr/dimakis/poetry.html>

Ανθολόγιο ποιημάτων και ποιητών. Παρουσίαση λογοτεχνικών περιοδικών.

Η ιστοσελίδα φιλοξενείται στον κόμβο του [Τομέα Τηλεπικοινωνιών](#) του Τμήματος [Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών](#) του [ΑΠΘ](#).

<http://www.mpa.gr/>

Αφιερώματα του μακεδονικού πρακτορείου ειδήσεων στους Σεφέρη, Ρίτσο, Αναγνωστάκη.

<http://www.engonopoulos.gr/homeEL/>

Νίκος Εγγονόπουλος

<http://www.embiricos2001.gr/intro.html>

Εμπειρικός

Δικτυακός τόπος του Υπουργείου πολιτισμού και του Εθνικού κέντρου βιβλίου. Βιογραφικό, εργογραφία, ανθολόγιο κειμένων, αρχείο φωτογραφιών και στοιχεία για τον υπερρεαλισμό.

<http://www.historical-museum.gr/kazantzakis/gr/index.html>

Σελίδες Νίκου Καζαντζάκη

Εταιρία Κρητικών Ιστορικών Μελετών

<http://www.lsa.umich.edu/kelsey/galleries/exhibits/cavafy/cavafy.html>

Κ. Καβάφης

Η έκθεση "Cavafy's World" στο αρχαιολογικό μουσείο του Kelsey (Μίσιγκαν), σε συνεργασία με το Κέντρο Νεοελληνικών Σπουδών και το Ε.Λ.Ι.Α.

<http://nobelprize.org/literature/laureates/1963/>

Γ. Σεφέρης

<http://nobelprize.org/literature/laureates/1979/>

Ο. Ελύτης

<http://gym-platan.chan.sch.gr/pap/start.htm>

Αλ. Παπαδιαμάντης

Μια αξιόλογη εφαρμογή με πλούσιο υλικό για τον Αλ. Παπαδιαμάντη από το Γυμνάσιο Πλατανιά Χανίων.

Νεοελληνική Γλώσσα

Δικτυακός Κόμβος του Ινστιτούτου Επεξεργασίας Λόγου, <http://www.ilsp.gr>.

Αξιόλογο πληροφοριακό υλικό αναφορικά κυρίως με το θέμα της Γλωσσικής Τεχνολογίας για την ελληνική γλώσσα. Προσφέρεται ιδιαίτερα για αξιοποίηση στο μάθημα της γλώσσας η εφαρμογή *Εθνικός Θησαυρός Ελληνικής Γλώσσας*. Πρόκειται για μια πλούσια συλλογή κειμένων της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, ποικίλων κειμενικών ειδών και θεματολογίας. Στο χρήστη προσφέρεται η δυνατότητα αναζήτησης βάσει κριτηρίων (μίας έως τριών λέξεων - με προσδιορισμό της μεταξύ τους απόστασης, λημμάτων και γραμματικών προσδιορισμών) λέξεων μέσα στο κειμενικό τους περιβάλλον και μελέτης της λειτουργίας τους μέσα στο περικείμενο.

«Ηλεκτρονικός Κόμβος» για την υποστήριξη των διδασκόντων την ελληνική γλώσσα, <http://www.komvos.edu.gr> του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας.

Αποτελεί μια ηλεκτρονική Πύλη υποστήριξης των διδασκόντων την ελληνική κυρίως γλώσσα. Παρέχει θεωρία για τη γλώσσα και τη Λογοτεχνία, διδακτικές δοκιμές, λεξικογραφικά εργαλεία, υλικό για την ενδογλωσσική και τη διαγλωσσική μετάφραση, on-line το περιοδικό "Γλωσσικός Υπολογιστής", και τη δυνατότητα συμμετοχής σε επιστημονικές συζητήσεις. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι το πόνημα των ψηφιοποιημένων λεξικών και των δυνατοτήτων που προσφέρονται για γλωσσική διερεύνηση καθώς και για θεώρηση των λέξεων μέσα στο περιβάλλον τους με την αξιοποίηση των σωμάτων κειμένων που τα συνοδεύει.

Ιστορία

<http://www.pi-schools.gr> ΠΙ Παιδαγωγικό Ινστιτούτο

Σχολικά βιβλία, ΔΕΠΠΣ, έρευνες, προγράμματα, υλικό για την Κοινωνία της Πληροφορίας, Βιβλιοθήκη, αρθρογραφία, εκδόσεις, καινοτομίες.

<http://www.pi-schools.gr/hdrc/material/material.htm> ΠΙ Παιδαγωγικό Ινστιτούτο - Κέντρο Εξ Αποστάσεως Επιμόρφωσης

Επιμορφωτικό υλικό για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στην Εκπαίδευση –σενάρια μαθημάτων, εκπαιδευτικό λογισμικό, εργαλεία των νέων τεχνολογιών.

<http://www.cti.gr>

ΕΑΙΤΥ Ερευνητικό Ακαδημαϊκό Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών

<http://www.culture.gr> «Οδυσσεύς» Κόμβος του Υπουργείου Πολιτισμού.

Με θέματα ιστορίας, τέχνης, αρχαιολογίας και πολιτισμού. Παρέχει αλφαβητικούς καταλόγους μνημείων, μουσείων και αρχαιολογικών χώρων της Ελλάδας

<http://e-yliko.sch.gr> Η Εκπαιδευτική Πύλη του ΥΠΕΠΘ

Παρέχει προτάσεις διδασκαλίας, άρθρα, υποστηρικτικό υλικό για τη διδασκαλία των μαθημάτων, χρήσιμες διευθύνσεις, μηχανή αναζήτησης, ελεύθερο λογισμικό, δωρεάν βοηθητικό λογισμικό και πληροφορίες για πιστοποιημένα λογισμικά.

<http://www.ime.gr/chronos/gr/> Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού – Η Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο.

Η Ελληνική Ιστορία σε 14 περιόδους, από την Προϊστορία, μέχρι τη σύγχρονη εποχή. Αξιόλογη τράπεζα πληροφοριών, περιλαμβάνει κείμενα, εικονογραφικό υλικό, διαδραστικούς και απλούς χάρτες, χρονολόγια, εικονικές αναπαραστάσεις μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, πηγές, βιβλιογραφία.

http://alexander.macedonia.culture.gr/welcome_gr.html Αλέξανδρος - Κόμβος του Υπουργείου Πολιτισμού στο Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης με μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία της Κεντρικής Μακεδονίας.

<http://www.theodoros.ime.gr/> ΙΜΕ - Η ιστορία ενός μοναχού του 10^{ου} αι. στο Βυζάντιο. Εκπαιδευτικό λογισμικό on-line, που με αφορμή τις περιπέτειες και τα ταξίδια ενός

μοναχού, καταγράφει την καθημερινή ζωή στη Βυζαντινή αυτοκρατορία του 10^{ου} αι., σε συνάρτηση προς τα ιστορικά γεγονότα της εποχής.

<http://www.it.uom.gr/project/monuments/page.htm> Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. Ιστορία της Θεσσαλονίκης και παρουσίαση των μνημείων και των εκκλησιών της.

<http://www.perseus.tufts.edu/art&arch.html> «Περσέας» - Τέχνη και αρχαιολογία - Ηλεκτρονική βιβλιοθήκη αντικειμένων τέχνης και κτηρίων, ταξινομημένων σε καταλόγους.

<http://www.myriobiblos.gr/> Μυριόβιβλος Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη της Εκκλησίας της Ελλάδας.

<http://www.elia.org.gr/> Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο

Βιβλιοθήκη με συλλογές αρχειακού και έντυπου υλικού του 19^{ου} και 20^{ου} αι., το οποίο αφορά κυρίως στην ιστορική εξέλιξη και πνευματική ανάπτυξη της Ελλάδας.

<http://www.parliament.gr> Βουλή των Ελλήνων

Με πληροφορίες για την οργάνωση και λειτουργία, τη σύνθεση και τις εργασίες της Βουλής, το Σύνταγμα και τη Συνταγματική Ιστορία της χώρας, τις Εκλογές, την ιστορία του κτηρίου, εκθέσεις, εκπαιδευτικά προγράμματα.

<http://www.icom.org/vlmp> Κόμβος του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων

Με καταλόγους πρόσβασης σε μουσεία του εξωτερικού, στην Εικονική Βιβλιοθήκη Μουσείων που διαθέτει.

http://europa.eu.int/abc/history/index_el.htm Δικτυακή πύλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης - Σημαντικά γεγονότα κάθε έτους από το 1946 ως σήμερα.

6.1 ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ Τ.Π.Ε. ΓΙΑ ΤΗ ΜΑΘΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

Η διάδοση της χρήσης των Νέων Τεχνολογιών επηρεάζει την εκπαίδευση και επιβάλλει τον εκσυγχρονισμό του σχολείου ως προς τα μέσα και τις τεχνικές διδασκαλίας. Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές και οι εφαρμογές τους δεν είναι μόνο «εργαλεία» αλλά γνωστικά αντικείμενα που προετοιμάζουν τους μαθητές για την εκπαίδευση και επαγγελματική τους ανάπτυξη ενώ ταυτόχρονα λειτουργούν και ως πηγές πληροφόρησης, ως νοητικά εργαλεία (mindtools), δηλαδή μαθησιακά εργαλεία που χρησιμοποιούν γνωστικές δομές και διαδικασίες με τις οποίες διευκολύνεται η ανακαλυπτική μάθηση¹.

ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Επισκόπηση της διεθνούς και ελληνικής εμπειρίας από την εισαγωγή των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία και τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων.

Βασικά στάδια κατά την εισαγωγή των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Σύνδεση της εισαγωγής των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία με την Κοινωνία της Γνώσης και τις νέες δεξιότητες.

Σύνδεση των ΤΠΕ με τον γραμματισμό και τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων.

¹ S. Turner , M. Land, Tools for schools . Applications software for the classroom, Wadsworth 1988 USA, σσ. 2-3.

Λογοτεχνία

Η επίδραση της εξέλιξης των Τ.Π.Ε. γίνεται φανερή σε σχέση με τη λογοτεχνία, όχι μόνον ως προς την ευκολία που παρέχουν για την εφαρμογή νέων διδακτικών και μαθησιακών μοντέλων, αλλά και ως προς την παραγωγή και διάδοσή της.

Η χρήση του διαδικτύου σε αυτό το επίπεδο, φέρνει στο προσκήνιο τη μορφή και τις χρήσεις του υπερκειμένου ως νέου τρόπου γραφής- παραγωγής- πρόσληψης κειμένου και ειδικότερα τις αλλαγές που αυτό επιφέρει στις αναγνωστικές συνήθειες, αλλά και στη δημιουργία νέων μορφών επικοινωνίας και μάθησης.

Η δομή των υπερκειμένων καθορίζεται μορφολογικά από ακουστικές, οπτικές και υπερκειμενικές βάσεις δεδομένων και αποτελείται τόσο από «δυναμικούς» φορείς δεδομένων, δηλαδή από ήχο (audio), κινούμενο σχέδιο (animation) και εικόνα (video), όσο και από «στατικά» στοιχεία όπως εικόνες, σχέδια γραφιστικής και ταμπέλες.²

Στη βάση αυτή αλλάζουν, τόσο ο ρόλος του κειμένου όσο και του αναγνώστη, ο οποίος μπορεί κατά αυτόν τον τρόπο να αποφασίσει για το πώς θα συνεχιστεί η ανάγνωσή του. Στο προσκήνιο βρίσκεται εδώ όχι τόσο το κείμενο ως ολοκληρωμένο προϊόν, όσο η δυναμική προοπτική της ανάγνωσης (ή αντίστοιχα της συγγραφής) του κειμένου, κατά την οποία δεν είναι απαραίτητως καθορισμένη μια σειρά ή ακολουθία.

Οι αλλαγές αυτές φαίνεται να βρίσκονται σε αρμονία με τη σύγχρονη –μεταμοντέρνα- θεωρία της λογοτεχνίας όπου θεωρείται πλέον δεδομένο ότι δεν ενυπάρχει στα κείμενα κάποια αντικειμενική, οντολογικά, “σημασία” και ότι η κατανόηση του κειμένου σχηματίζεται με βάση την προσωπική εμπειρία του αναγνώστη κατά τη διαδικασία της λογοτεχνικής επεξεργασίας (Weskamp 1997, Overmann 1999).

Σε ό,τι αφορά στη διδασκαλία της λογοτεχνίας παύει να αποτελεί μέλημα του μαθήματος να αποτελεί η ανεύρεση ενός γενικής ισχύος νοήματος μέσα στο κείμενο.

Η εξέλιξη των μέσων δημιουργεί νέες μαθησιακές συνθήκες αφού τόσο ο διδάσκων όσο και οι μαθητές, έχουν πλέον στη διάθεσή τους πλούσιες βάσεις κειμενικών δεδομένων αλλά και σύνθετες δυνατότητες αναζήτησης και αξιοποίησης κειμένων και πληροφοριών σε:

- ηλεκτρονικά αρχεία

² Θεοδωροπούλου Παυλίνα: Μικρή εισαγωγή στην έννοια και τη θεωρία του υπερκειμένου

- ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες
- δικτυακούς τόπους εκδοτικών οίκων
- ηλεκτρονικά βιβλιοπωλεία
- ηλεκτρονικά ανθολόγια κειμένων
- ιστοσελίδες των συγγραφέων.

Σε ό,τι αφορά στους ρόλους των μαθητών μέσα στο νέο περιβάλλον, αυτοί μεταβάλλονται ουσιαστικά:

Ο μαθητής, μέσα στο «Ηλεκτρονικό Λογοτεχνικό Εργαστήριο» μπορεί να λειτουργεί όχι μόνο ως αναγνώστης των τυπωμένων πληροφοριών αλλά και ως δημιουργός του δικού του κειμένου. Η δυνατότητα παραγωγής κειμένου ενεργοποιεί την παρωθητική διαδικασία. Ο μαθητής από το «κείμενο καθ' εαυτό» συντάσσει ένα «κείμενο για μένα» όπου χωρίς την καθηγητική παρέμβαση προβάλλει δικούς του συνειρμούς και επιχειρεί να πληρώσει τα κενά απροσδιοριστίας του κειμένου. Η δημιουργικότητα δεν περιορίζεται αλλά ενισχύεται, η αυτενέργεια προωθείται.³

Η εξέλιξη των Τ.Π.Ε. και των εργαλείων τους βρίσκουν σήμερα λαμπρό πεδίο εφαρμογής στο χώρο της λογοτεχνίας.

Η λογοτεχνία του κυβερνοχώρου ή κυβερνολογοτεχνία, καλύπτει διάφορα πεδία δράσης όπως:

- Ηλεκτρονικά εργαλεία που βοηθούν τους συγγραφείς στην παραγωγή ιδεών ή στη δημιουργία μιας ιστορίας.
- Ηλεκτρονικά βιβλία, περιοδικά, κτλ.
- Καινοτόμο αφήγηση ιστοριών (συμπεριλαμβανομένου του υπερκειμένου, των πολυμέσων και των παιχνιδιών).
- Περιβάλλοντα φαντασίας σε δίκτυα με δυνατότητα αλληλεπίδρασης πολλών χρηστών.

Η πολυτροπικότητα και η πολυσημία του κειμένου όμως, ο πλούτος και η ποικιλία της πληροφορίας, που επιβάλλουν την καλλιέργεια των δεξιοτήτων της αναζήτησης της επιλογής και της αξιολόγησης, οι νέοι επικοινωνιακοί κώδικες που αναπτύσσονται στο διαδίκτυο καθώς και η ανάπτυξη σοβαρών και αξιόλογων δικτυακών τόπων σχετικών με τη διδασκαλία της λογοτεχνίας και των γλωσσικών μαθημάτων (www.komvos.edu.gr,

³ Μαρία Νέζη: e-διδακτική: νέες τεχνολογίες και διδασκαλία της λογοτεχνίας

www.snhell.gr, κ.ά.) αναδεικνύουν την αναγκαιότητα της ένταξης των νέων μέσων στη διδασκαλία των γνωστικών αντικειμένων.

Συμπερασματικά η τεράστια μεταβολή στην τεχνολογία της πληροφόρησης μετά την ανάπτυξη του έντυπου βιβλίου θα επηρεάσει αποφασιστικά τη λογοτεχνία, και τη διδασκαλία της.

Νεοελληνική Γλώσσα

Με την εξέλιξη των εργαλείων των Τ.Π.Ε. υποστηρίζεται ότι ευνοείται η δημιουργία συνθήκών για μάθηση με την υιοθέτηση σύγχρονων παιδαγωγικών μεθόδων και συγκεκριμένα για το μάθημα της Γλώσσας, των νεότερων γλωσσοδιδασκτικών προσεγγίσεων. Ειδικότερα, οι Τ.Π.Ε. μπορούν να δημιουργήσουν τις συνθήκες για την υλοποίηση των σύγχρονων γλωσσοδιδασκτικών αντιλήψεων που υποστηρίζουν την κατάκτηση της γλώσσας σε συνεργατικά περιβάλλοντα, υπογραμμίζοντας τον κοινωνικό χαρακτήρα της. Η κατάλληλη αξιοποίηση των προγραμμάτων παραγωγής ψηφιακού κειμένου μπορεί να συμβάλλει στη συνεργατική παραγωγή γραπτού λόγου. Με την ύπαρξη της οθόνης το κείμενο παύει να είναι αυστηρά προσωπικό, γεγονός που επιτρέπει το διάλογο και την ανταλλαγή απόψεων.

Επιπλέον, οι δυνατότητες των νέων μέσων μπορούν να αξιοποιηθούν για την υιοθέτηση της *ανακαλυπτικής και διερευνητικής μάθησης* στη διδασκαλία της γλώσσας. Το περιβάλλον του διαδικτύου με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του μπορεί να αξιοποιηθεί προς την κατεύθυνση αυτή. Η πληροφορία δεν υπάρχει σε συγκεκριμένες σελίδες του ενός, αξιόπιστου σχολικού εγχειριδίου πρέπει να αναζητηθεί στον παγκόσμιο ιστό, κάτι που καθιστά αναγκαίο την καλλιέργεια από τους μαθητές δεξιοτήτων κριτικής αναζήτησης και αξιοποίησης των πληροφοριών (πληροφοριακός γραμματισμός). Οι μαθητές, για να καταλήξουν στο επιθυμητό αποτέλεσμα, πραγματοποιούν σύνθετες αναζητήσεις με συνδυασμούς λέξεων – κλειδιών (με τη βοήθεια τελεστών BOOL) και με επιλογή κριτηρίων. Επιπλέον, ασκούνται στον έλεγχο της ιδιότητας του συντάκτη του δικτυακού τόπου (εκπαιδευτικό ίδρυμα, δημόσιος φορέας, εμπορική επιχείρηση, ιδιώτης), του σκοπού δημιουργίας του, της αντικειμενικότητας, αξιοπιστίας και επικαιρότητας του περιεχομένου. Το γεγονός, επίσης, ότι η μεγάλη πλειοψηφία των δημοσιευμένων στο διαδίκτυο πληροφοριών προέρχεται από ισχυρές βιομηχανικά χώρες και η κυρίαρχη γλώσσα είναι η αγγλική καθιστά απαραίτητη για τους μαθητές την καλλιέργεια της δεξιότητας

αναγνώρισης του πολιτισμικού χρωματισμού (Κουτσογιάννης Δ., Βαλετόπουλος Φ., Γεωργιάδης Μ. και Ντίνας Κ, 2000) των πληροφοριών του Διαδικτύου και της προσαρμογής τους στη δική τους πολιτισμική πραγματικότητα. Αξίζει να σημειωθεί ότι η μορφή αυτής της διερεύνησης είναι ελκυστική για τους μαθητές η άρση των πρακτικών δυσκολιών της αναζήτησης πληροφοριών (χωρίς κάποιος να μετακινηθεί από τη βολή του γραφείου του έχει πρόσβαση σε πηγές πληροφόρησης) καθώς και το γοητευτικό πολυμεσικό υλικό του Διαδικτύου τους κινητοποιεί για τη διερεύνηση της κατάλληλης πληροφορίας.

Με τις Τ.Π.Ε. δημιουργούνται, τέλος, κατάλληλες προϋποθέσεις για την εφαρμογή της κυρίαρχης σύγχρονης αντίληψης για τη διδασκαλία της γλώσσας, της Επικοινωνιακής, η οποία δίνει έμφαση κυρίως στην ανάπτυξη επικοινωνιακών στρατηγικών και δεξιοτήτων. Αυτό επιτυγχάνεται με την εμπλοκή των μαθητών σε δραστηριότητες κατά τις οποίες η γλώσσα χρησιμοποιείται με στόχο την κάλυψη πραγματικών επικοινωνιακών αναγκών. Οι υπηρεσίες του Διαδικτύου (Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο, Υπηρεσία Δημοσίευσης Ιστοσελίδων, Υπηρεσία συγχρονικής επικοινωνίας και τηλεσυνδιάσκεψης) επιτρέπουν την υλοποίηση της *επικοινωνιακής αντίληψης* για τη γλώσσα μέσω της δημιουργίας αυθεντικών περιστάσεων επικοινωνίας με προσωπικό νόημα για το μαθητή.

Αρχαία Ελληνικά

Οι κλασικές σπουδές (κατά παράδοση «συντηρητικός» ακαδημαϊκός κλάδος, στον βαθμό που αναφέρεται στη μελέτη του γλωσσικού/πολιτισμικού παρελθόντος), δεν φημίζονται για την ικανότητά τους να υιοθετούν εύκολα «νεοτερικές» μεθόδους και πρακτικές. Για τους ειδικούς ωστόσο σε θέματα σχέσεων της ιστορίας των ανθρωπιστικών και των κλασικών σπουδών με τις μηχανές η προηγούμενη άποψη είναι σκέτη φήμη. Έτσι κάποιοι ερευνητές υποστηρίζουν ότι ο αυτοματισμός δεν ήταν άγνωστος στον Όμηρο (πρβλ. τα «αυτόματα» πλοία των Φαιάκων στην *Οδύσσεια*, που μεταφέρουν τον Οδυσσέα στην πατρίδα του), ενώ άλλοι, πιο ορθολογικοί, μας θυμίζουν ότι, ήδη από τον 4^ο αιώνα π.Χ., ο Αριστοτέλης οργάνωνε, καταλογραφούσε σε πίνακες και επεξεργαζόταν κειμενικά δεδομένα (επιστημονικά και λογοτεχνικά), ορίζοντας έτσι έννοιες και εγκαινιάζοντας μεθόδους και πρακτικές που χρησιμοποιούν, λίγο πολύ, σήμερα οι κλασικοί φιλόλογοι δουλεύοντας με τους υπολογιστές. Αφήνοντας κατά μέρος την «αρχαιολογία» των σχέσεων ανάμεσα στις μηχανές και τη φιλολογία, μέσα από την οποία εύκολα διατυπώνονται υποθέσεις και συνάγονται συμπεράσματα συχνά με σαφή ιδεολογική σκόπευση, αναφέρονται εδώ κάποια αποσπασματικά, σχετικά παραδείγματα του 20^{ου} αιώνα.

Το ιδρυτικό παράδειγμα συμβίωσης των φιλολόγων με τις υπολογιστικές μηχανές εντοπίζεται στο 1949, στη συνεργασία του κληρικού Roberto Busa και του τότε προέδρου της IBM Thomas J. Watson, προκειμένου να παραχθεί ο Index Thomisticus: μια αναγνώσιμη από τον υπολογιστή εκδοχή, υπό τον τύπο συμφραστικού πίνακα λέξεων (concordance), των έργων του Θωμά Ακινάτη. Η είσοδος των δεδομένων στον υπολογιστή ολοκληρώθηκε το 1967, ενώ άλλα 13 περίπου χρόνια χρειάστηκαν για να ελεγχθεί η αξιοπιστία των κειμενικών δεδομένων, που οδήγησαν αρχικά στην παραγωγή 60 περίπου έντυπων τόμων και περιελάμβαναν 70.000 σελίδες με πίνακες των έργων του Θωμά Ακινάτη. Το έργο του Roberto Busa απετέλεσε τη βάση για να δημιουργηθεί αργότερα το έργο *Thomae Aquinatis Opera Omnia cum hypertextibus in CD-ROM*.

Η επόμενη σημαντική φιλολογική προσπάθεια έγινε το 1957 από τον John Ellison, ο οποίος πέρασε τη Βίβλο στον υπολογιστή και δημοσίευσε σε έντυπη μορφή τον συμφραστικό της πίνακα. Τη δεκαετία του 1960 αρκετοί κλασικοί φιλόλογοι δημιούργησαν μηχανικές εκδόσεις συμφραστικών πινάκων λέξεων σε κείμενα της κλασικής αρχαιότητας, ενώ το 1964, η εταιρεία IBM χρηματοδότησε το πρώτο συνέδριο για την επεξεργασία κειμενικών δεδομένων. Από τότε οι 150 φιλόλογοι που παρακαλούθησαν το εν λόγω συνέδριο συμμετείχαν στη δημιουργία πολλών

ηλεκτρονικών προγραμμάτων. Αντιπροσωπευτικά παραδείγματα: το 1968 κυκλοφόρησε η τετράτομη *Concordance to Livy* του κλασικού φιλόλογου από το Harvard, David Packard (ενός από τους γιους του ιδρυτή της γνωστής εταιρείας υπολογιστών Hewlett-Packard) – επεξεργαστικός άθλος για τα δεδομένα της εποχής, δουλεμένος με την τεχνική του KWIC (= Key Word In Context), ενώ το 1976 ο Leonard Brandwood δημοσίευσε τον έντυπο συμφραστικό πίνακα των έργων του Πλάτωνα με υπολογιστή 16K μνήμης.

Η απάντηση που δίνουν οι ειδικοί στο ερώτημα γιατί οι πρώτες προσπάθειες αξιοποίησης της τεχνολογίας στον κλάδο της φιλολογίας περιορίστηκε στο «πέρασμα» των κειμένων στον υπολογιστή και στη δημιουργία αποκλειστικά πινάκων λέξεων (index verborum) και συμφραστικών πινάκων (πάντως όχι στη δημιουργία σχολίων ή ιστορικών-πολιτιστικών πληροφοριών για τα κείμενα της κλασικής αρχαιότητας) είναι ίσως απλή. Καταρχάς, οι υπολογιστές προσφέρονται κατεξοχήν για υπολογιστικές διεργασίες, καθώς ένα κείμενο μπορεί εύκολα να αναπαρασταθεί αριθμητικά, να αρχειοθετηθεί, κ.ο.κ. Ύστερα, το κείμενο έπαιζε και παίζει κεντρικό ρόλο, ενώ ο χειρισμός του και η προσβασιμότητά του είναι έργο κλειδί για τον κλασικό φιλόλογο. Τέλος, οι κλασικοί φιλόλογοι με τα υπολογιστικά εργαλεία απαλλάσσονται από το βάρος της παραγωγής αυτών των σημαντικών έργων αναφοράς

Τα πρώτα ηλεκτρονικά προγράμματα ήταν μικρής εμβέλειας και αμφισβητούμενης ποιότητας/αξιοπιστίας, ενώ κάθε μελετητής χρησιμοποιούσε ξεχωριστό κώδικα. Οι υπολογιστές θεωρούνταν περισσότερο εργαλεία για τη δημιουργία αποτελεσματικότερων κειμένων σε έντυπη μορφή παρά ηλεκτρονικά μέσα που να εξασφαλίζουν άμεση πρόσβαση στα ίδια τα κείμενα. Η ολοένα αυξανόμενη τελειοποίηση των υπολογιστών, ήδη από τη δεκαετία του 1970, άρχισε να τροποποιεί άρδην το τοπίο στον χώρο της υπολογιστικής φιλολογίας (νεότερης και κλασικής), το οποίο τη δεκαετία του '80-90, με την προοδευτική κυκλοφορία/κατανάλωση των υπολογιστικών μηχανημάτων, εξερράγη.

Πρώτο, σύγχρονο (ερευνητικό κυρίως) σταθμό απετέλεσε η ίδρυση του TLG (Thesaurus Linguae Graecae = Θησαυρός της Ελληνικής Γλώσσας) το 1972. Πρόκειται για συνεχώς εμπλουτιζόμενη ηλεκτρονική βάση δεδομένων, η οποία περιλαμβάνει στην πρωτότυπη μορφή τους τα σωζόμενα αρχαία ελληνικά κείμενα από τον 8ο αι. π.Χ. έως το 600 μ.Χ., καθώς επίσης λεξικογραφικά, ιστοριογραφικά κείμενα και σχόλια από το 600 μ.Χ. μέχρι και το 1453. Η διαθέσιμη σήμερα και τελευταία σε έναν ψηφιακό δίσκο πέμπτη έκδοση του προγράμματος (TLG E), που κυκλοφορεί από το 2000, περιλαμβάνει περισσότερες από 75.000.000 λέξεις κειμένων, οι οποίες αντιστοιχούν σε 10.000 έργα και συλλογές έργων 3.000 περίπου συγγραφέων. Συμπληρωματικό κατόρθωμα του προγράμματος εκτιμάται ο ενσωματωμένος στον ηλεκτρονικό θησαυρό *Κανόνας των Ελλήνων συγγραφέων και των*

έργων τους, που συνιστά βιβλιογραφικό οδηγό για τους συγγραφείς και τα έργα που περιέχονται στην ψηφιακή βιβλιοθήκη στη λατινική γλώσσα. Η εκπόνηση του ερευνητικού προγράμματος έχει την έδρα του στο Πανεπιστήμιο Irvine της Καλιφόρνιας και διευθύνεται σήμερα από την καθηγήτρια κλασικών σπουδών στο ίδιο πανεπιστήμιο Μαρία Παντελιά.

Κοιτάζοντας προς τα πίσω, η ακμή των πρώιμων συμφραστικών πινάκων με τη βοήθεια των υπολογιστικών μηχανών φαίνεται σήμερα σε πολλούς εφήμερο κατόρθωμα, επειδή οι μεταγενέστερες εφαρμογές και η αυξανόμενη πρόοδος των υπολογιστών, τούς έχουν καταστήσει λίγο πολύ ξεπερασμένους. Έτσι, το κοινόχρηστο ερώτημα που συχνά τίθεται είναι: ποιος χρειάζεται ένα, πολύτομο πράγματι, συμφραστικό πίνακα σήμερα για ένα αρχαίο συγγραφέα, όταν ολόκληρη η ελληνική, αλλά και η λατινική λογοτεχνία (βλ. και τον σχετικό ψηφιακό δίσκο «The Packard Humanities Institute, PHI, CD-ROM #5.3») είναι προσιτή σε ένα και μόνο CD-ROM, που πιάνει λιγότερο χώρο, είναι ευκολότερο στη χρήση, πιθανώς κοστίζει φθηνότερα και ανοίγει νέες δυνατότητες για την ανάλυση των κειμένων υπερβαίνοντας την αναζήτηση μεμονωμένων λέξεων;

Δεύτερος σημαντικός σταθμός είναι ο «Περσέας». Αποτελεί μια συνεχώς εξελισσόμενη ψηφιακή βιβλιοθήκη (διαδικτυακή και σε ψηφιακό δίσκο), που περιλαμβάνει στο αρχαιογνωστικό της μέρος πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές με τα εξής βασικά περιεχόμενα: (1) την κρίσιμη μάζα από κείμενα συγγραφέων της κλασικής, αρχαιοελληνικής γραμματείας, διαθέσιμα στο αρχαιοελληνικό πρωτότυπο και σε αγγλική μετάφραση· (2) συνοδευτικά σχόλια για μεγάλο μέρος του φιλοξενούμενου γραμματειακού corpus· (3) το ελληνοαγγλικό λεξικό των Liddell-Scott-Jones· (4) εργαλεία μορφολογικής και στατιστικής ανάλυσης των αρχαίων λέξεων· (5) εγχειρίδια αρχαιοελληνικής γραμματικής και σύνταξης· (6) συλλογή με εικόνες, πάνω από 33.000, αρχιτεκτονικής, γλυπτικής, αγγείων, νομισμάτων και τοποθεσιών· (7) λεξικό των κλασικών αρχαιοτήτων, συλλογές και εγκυκλοπαίδειες με γραμματολογικές πληροφορίες για ιστορικά πρόσωπα, μυθολογικές μορφές, τόπους και όρους· (8) άτλαντες με σχηματικούς, δορυφορικούς και τοπογραφικούς χάρτες· (9) χρονολογική επισκόπηση των σημαντικότερων, ιστορικών και πολιτιστικών, γεγονότων της αρχαίας Ελλάδας από την αρχαϊκή περίοδο μέχρι τον Μέγα Αλέξανδρο· (10) βιβλιογραφική βάση δεδομένων με 2.630 περίπου τίτλους έργων· (11) παιδαγωγικά εκθέματα σχετικά με τους ολυμπιακούς αγώνες και τη μορφή του Ηρακλή· (12) βάσεις δεδομένων με παπύρους και κείμενα (στο πρωτότυπο και σε αγγλική μετάφραση) της λατινικής γραμματείας, κυρίως της ύστερης ρωμαϊκής και πρώιμης αυτοκρατορικής περιόδου· (13) γραμματειακό και εικονικό υλικό από τη νεότερη και σύγχρονη πολιτισμική ιστορία.

Το σχέδιο εκπόνησης του «Περσέα» άρχισε να υλοποιείται το 1987 από ομάδα ακαδημαϊκών του κύκλου του Πανεπιστημίου Harvard, οι οποίοι ήθελαν να δώσουν έναν περισσότερο παιδαγωγικό προσανατολισμό στον ηλεκτρονικό Θησαυρό της Ελληνικής Γλώσσας (TLG). Το ανθρωπιστικό πρόγραμμα, με ακάματο διευθυντή-εκδότη, τον κλασικό φιλόλογο Gregory Crane, σήμερα απασχολεί ολιγομελή ομάδα εργασίας φιλολόγων και προγραμματιστών, υποστηρίζεται ωστόσο από ευρύ δίκτυο ερευνητών σε διάφορα πανεπιστημιακά ιδρύματα και οργανισμούς κυρίως των ΗΠΑ. Η χρηματοδότησή του εξασφαλίστηκε κατά καιρούς, και ενισχύεται σήμερα, από ποικίλους φορείς: αμερικανικά πανεπιστήμια, κολλέγια, ιδρύματα, εταιρείες υπολογιστών και πληροφορικής αλλά και ιδιώτες. Έτσι, ο «Περσέας» εμπλουτίζει και επεκτείνει συνεχώς το υλικό του είτε με συνεργασίες είτε με την ad hoc εργασία των σχεδιαστών του. Χάρη στην ευέλικτη κατασκευαστική του δομή, λειτουργεί ανεξάρτητα από λειτουργικά συστήματα και προγράμματα, έτσι ώστε να θεωρείται ένα από τα δημοφελέστερα ηλεκτρονικά, αρχαιογνωστικά εργαλεία. Χρησιμοποιείται από ερευνητές, ακαδημαϊκούς, εκπαιδευτικούς και φοιτητές σε πολλά εκπαιδευτικά ιδρύματα (κολλέγια και πανεπιστήμια), φιλοξενείται ως «δεσμός» (link) σε όλους σχεδόν τους ανθρωπιστικούς και αρχαιογνωστικούς κόμβους του διαδικτύου, διαθέτει «καθρέφτες» (mirror sites) στην Οξφόρδη και στο Βερολίνο, για αμεσότερη πρόσβαση των ευρωπαίων χρηστών, ενώ αναπτύσσει συνεργασίες και με ευρωπαϊκά ακαδημαϊκά ιδρύματα, όπως το Ινστιτούτο Max Planck του Βερολίνου.

Στην πλειοψηφία τους οι αξιόπιστες, υψηλού κύρους, ηλεκτρονικές εφαρμογές στον χώρο των κλασικών σπουδών σήμερα στηρίζονται, εξαρτώνται ή έχουν ως πρότυπό τους τα δύο προαναφερθέντα προγράμματα (πρβλ. για παράδειγμα το Lectrix του Πανεπιστημίου Καίμπριτζ), ενώ πολλοί οραματίζονται ότι το μέλλον της κλασικής έρευνας και εκπαίδευσης θα κριθεί σε ικανό βαθμό από τη βελτιωτική εκδοχή της συνδυαστικής τους εφαρμογής.

Υπολογίζοντας τον χώρο της εκπαίδευσης, τα προαναφερθέντα προγράμματα θα μπορούσαν να ενταχθούν στον πρώτο, γενικό τύπο του «εκπαιδευτικού» λογισμικού, και να εκτιμηθούν ειδικότερα ως «εργαλεία αναφοράς» σε σχέση προς τα εργαλεία «παραγωγής» (λ.χ. τα αυτόνομα προγράμματα για πολυτονικές γραμματοσειρές, για τη λειτουργία του ψηφιακού δίσκου του TLG, κλπ.). Στη διεθνή αγορά άφθονα ωστόσο είναι και τα λογισμικά του δεύτερου τύπου, της «καθοδήγησης και διδασκαλίας», στη μορφή του drill and practice, των tutorials ή των προσομοιώσεων, και τα οποία αποσκοπούν στην υποβοήθηση της άσκησης στις αρχαίες γλώσσες και τον κλασικό πολιτισμό. Ανεξάρτητα από τον βαθμό και το είδος της αξιοπιστίας, της διαλειτουργικότητας και της διαδραστικότητας, ο δεύτερος τύπος λογισμικών υποφέρει κατά κύριο λόγο από την υποταγή της σε λογικές και τεχνικές της αγοράς που μπορεί να εμφανίζονται ως

καινοτομικές ή να είναι ελκυστικές, αμφισβητείται ωστόσο το κατά πόσο προάγουν την κριτική αρχαιογνωστική μάθηση.

Στον τόπο μας ως προς την αξιοποίηση των υπολογιστών στον κλάδο της έρευνας και της εκπαίδευσης στις κλασικές γλώσσες και τον κλασικό πολιτισμό βρισκόμαστε σε πρώιμο και μεταβατικό ακόμη στάδιο. Με εξαίρεση ίσως την Πύλη του ΚΕΓ λείπουν οι συγκροτημένες (αρχαιογλωσσικές και αρχαιογνωστικές) βάσεις δεδομένων, ενώ με τα αυτόνομα λογισμικά της «Οδύσσειας» διανύουμε μια φάση πειραματισμού μάλλον και δοκιμασίας, που τροφοδοτούν ήδη τον δημιουργικό προβληματισμό του κλασικού φιλολόγου για την αποτελεσματικότητά τους και υποστηρίζουν την ανάληψη περισσότερο κριτικών πρωτοβουλιών για το μέλλον. Η περισσότερο αλληλεπιδραστική γενιά του Web 2.0 (από τα πάσης φύσεως ιστολόγια, «κοινωνικά λογισμικά», συνεργατικά περιβάλλοντα μάθησης μέχρι την αρχαιογνωστική και αρχαιογλωσσική παιδεία τύπου «βίκι», οξύνει μάλλον παρά αμβλύνει ζητήματα που σχετίζονται με το κατά πόσο και πώς το ηλεκτρονικό μέσο (και η παιδαγωγική του χρήση) θα εξακολουθεί να απορροφά ολότελα το (κάποιο) μήνυμα, για όσους/όσες βέβαια θεωρούν ότι αυτό πράγματι εξακολουθεί να υπάρχει.

Σχετική εργογραφία (επιλογή)

Alvoni, G. (2000). *Altertumswissenschaften Digital. Datenbanken, Internet und e-Ressourcen in der altertumswissenschaftlichen Forschung*, Hildesheim-Zürich-New York: Georg Olms Verlag.

Bolter, J. D. (1991). The Computer, Hypertext, and Classical Studies. *American Journal of Philology* 112, 541-547.

Classics and Technology. (2001). Αφιέρωμα του περιοδικού *Callico Journal*, 18.2

Crane, G. (2003). Πέρα από το LSJ. Μια βάση δεδομένων ανοικτής αρχιτεκτονικής για τα Αρχαία Ελληνικά. Στον τόμο I.N. Καζάζης (επιμ.), *Η λεξικογραφία της αρχαίας, μεσαιωνικής και νέας ελληνικής γραμματείας*. Πρακτικά διεθνούς ημερίδας, Θεσσαλονίκη 9/11/1997 (39-48). Θεσσαλονίκη: ΚΕΓ.

Latousek, R. (2001). Evaluating Classical Software. *The Classical Bulletin* 77(2), 199-208.

Latousek, R. (2005). 2005 Edition of the ACL Software for the Classics, American Classical League.

Παντελιά, Μ. (2003). Το πρόγραμμα Thesaurus Linguae Graecae. Με το βλέμμα προς τον 21^ο αιώνα». Στον τόμο Ι.Ν. Καζάζης (επιμ.), *Η λεξικογραφία της αρχαίας, μεσαιωνικής και νέας ελληνικής γραμματείας*. Πρακτικά διεθνούς ημερίδας, Θεσσαλονίκη 9/11/1997 (31-38). Θεσσαλονίκη: ΚΕΓ.

Schreibman, S., Siemens R., & Unsworth, J. (επιμ.), (2004). *A Companion to Digital Humanities*. London: Blackwell.

Solomon, J. (επιμ.), (1993). *Accessing Antiquity: The Computerization of Classical Studies*. Tucson: The University of Arizona Press.

Τουφεξής, Π. (2001). Ο υπολογιστής στην υπηρεσία του εκδότη. Σημερινές δυνατότητες και προοπτικές για το μέλλον. Στον τόμο Η. Eideneier κ.ά. (επιμ.), *Θεωρία και πράξη των εκδόσεων*. Πρακτικά διεθνούς συνεδρίου Neograeca Medii Aevi IVa, Αμβούργο 28-31.1.1999 (271-288). Ρέθυμνο: Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης.

Ιστορία

Τα τελευταία χρόνια, η ελληνική και η διεθνής εκπαιδευτική κοινότητα εστιάζει τις δράσεις της στην αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στο Εκπαιδευτικό Σύστημα. Η διδακτική του μαθήματος της Ιστορίας, αφομοιώνει τις νέες τάσεις και ενσωματώνει τις Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία και τις διαδικασίες μάθησης. Και ο εκπαιδευτικός καλείται να αξιοποιήσει και να εντάξει τις Τ.Π.Ε. στην πρακτική του, άλλοτε ως απλό μέσο επικοινωνίας και ως πηγή πληροφόρησης και άλλοτε ως εργαλείο καινοτόμων δράσεων –όπως η προσομοίωση, ο πειραματισμός, η αναπαράσταση ιδεών, και εννοιών, η διερεύνηση, η ανακάλυψη.

Ο σχεδιασμός της χρήσης των Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία της Ιστορίας οργανώνεται από τον υπεύθυνο διδάσκοντα και μπορεί να αναλυθεί (Δημητρακοπούλου, 2002), στους εξής βασικούς θεματικούς άξονες διαχείρισης:

- Επιλογή της κατάλληλης εφαρμογής και μαθησιακής δραστηριότητας.
- Ένταξη στο σχολικό πρόγραμμα.
- Οργάνωση άλλων παράλληλων ενεργειών.
- Παιδαγωγική και διδακτική διαχείριση.
- Αξιολόγηση.

Η ενσωμάτωση εφαρμογών λογισμικών και διαδικτύου στη διδακτική της Ιστορίας, συμβάλλει στην ανάπτυξη της *συνεργατικότητας*, καθώς επιτρέπουν αυτά σε μαθητές του ίδιου ή και διαφορετικών σχολείων και περιοχών (ακόμη και χωρών) να συνεργάζονται για την εκπόνηση projects σχετικών με ιστορικά ζητήματα τοπικής και γενικής ιστορίας.

Η *δημιουργική σκέψη* προάγεται ακόμη μέσα από τη δυνατότητα που εξασφαλίζουν οι Τ.Π.Ε. στους μαθητές να παράγουν δικά τους ιστορικά κείμενα, συνδυάζοντας λόγο προφορικό και γραπτό, εικόνα και ήχο.

Η εξέλιξη των μέσων δημιουργεί νέες μαθησιακές συνθήκες αφού τόσο ο διδάσκων όσο και οι μαθητές έχουν πλέον στη διάθεσή τους πλούσιες βάσεις δεδομένων αλλά και σύνθετες δυνατότητες αναζήτησης και αξιοποίησης κειμένων και πληροφοριών σε ιστορικές πηγές όπως:

- ηλεκτρονικά αρχεία
- ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες
- δικτυακούς τόπους εκδοτικών οίκων, μουσείων, πανεπιστημίων, οργανισμών

- ιστοσελίδες συγγραφέων, κ.α.

Η παιδαγωγική αξιοποίηση του διαδικτύου στη διδακτική του μαθήματος της Ιστορίας, γίνεται με πολλαπλές εφαρμογές: το διαδίκτυο είναι πηγή της ιστορικής γνώσης, είναι μέσο επικοινωνίας για μαθητές και διδάσκοντες, και είναι ακόμη μέσο έκφρασης μέσω της κατασκευής ιστοσελίδας και μέσω της συμμετοχής σε «fora» συζητήσεων ή σε συνεργατικά προγράμματα σχολείων.

Έτσι δίδεται η δυνατότητα για την πολυπρισματική προσέγγιση και ερμηνεία του ιστορικού γεγονότος, που διευκολύνει την ανάπτυξη κριτικής ιστορικής σκέψης. Επιπλέον, οι δυνατότητες των νέων μέσων μπορούν να αξιοποιηθούν για την υιοθέτηση της *ανακαλυπτικής και διερευνητικής μάθησης* στη διδασκαλία της Ιστορίας, αφού παρέχουν τη δυνατότητα προσέγγισης της ιστορικής πληροφορίας μέσα από ένα πλούτο κειμενικού και εικαστικού υλικού που προσφέρεται στο διαδίκτυο και στα εκπαιδευτικά λογισμικά.

6.2 ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΜΑΘΗΣΗ ΤΟΥ ΓΝΩΣΤΙΚΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ

ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Επισκόπηση του σύγχρονου θεωρητικού πλαισίου, παρουσίαση βασικών αρχών στη διδασκαλία της Λογοτεχνίας, της Νεοελληνικής Γλώσσας, της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας και της Ιστορίας.

Λογοτεχνία

Οι σύγχρονες λογοτεχνικές θεωρίες σε συνδυασμό με τις αντίστοιχες παιδαγωγικές, συνηγορούν στον αναγκαίο επαναπροσδιορισμό, όχι μόνον του μαθήματος της Λογοτεχνίας αλλά και της διδακτικής πράξης συνολικά.

Η ρομαντική θεωρία του 19^{ου} αιώνα, αντιμετωπίζοντας τη λογοτεχνία ως ιστορία προσωπικοτήτων, έδωσε έμφαση στη σχέση βιογραφίας – λογοτεχνίας και στο λογοτεχνικό κανόνα, επιβάλλοντας προγράμματα σπουδών με εθνικούς και ιστορικούς στόχους.

Η μετατόπιση από τη θέση αυτή, γίνεται με τους φορμαλιστές, τους δομιστές και τους μεταδομιστές, για να καταλήξει στις θεωρίες της αναγνωστικής ανταπόκρισης και της αισθητικής της πρόσληψης.

Οι νεότερες λογοτεχνικές θεωρίες, της αναγνωστικής ανταπόκρισης, με τη μετατόπιση του ενδιαφέροντος, από τον συγγραφέα στο κείμενο και στη συνέχεια στον αναγνώστη, σηματοδοτούν μια αλλαγή στον τρόπο αντιμετώπισης του αναγνώστη και της διαδικασίας ανάγνωσης.

Με το να υπογραμμίζεται ο ενεργητικός ρόλος του αναγνώστη υπονομεύεται και η πίστη στην ορθή ερμηνεία. Δεν υπάρχουν πλέον ορθές ή λανθασμένες ερμηνείες, αφού δεν υπάρχουν αντικειμενικά κριτήρια να αξιολογηθούν. Απλώς υπάρχουν αναγνώστες που ερμηνεύουν και η ερμηνεία τους είναι βασισμένη στις εκάστοτε συμβάσεις ανάγνωσης και ερμηνείας.⁴

⁴ Γκιόκα Ασπασία: οι σύγχρονες λογοτεχνικές θεωρίες στη διδακτική πράξη

Ο αναγνώστης μέσα από το δικό του διάβασμα, δημιουργεί τα προσωπικά του νοήματα .

Το διάβασμα αντιμετωπίζεται ως μια ρευστή, δυναμική διαδικασία. Στο επίπεδο αυτό οι μαθητές διαμορφώνουν τη δική τους φωνή και καλούνται να αναλάβουν το ρόλο του δημιουργού είτε με διάφορες μορφές δημιουργικού γραψίματος είτε χρησιμοποιώντας άλλες μορφές έκφρασης και επικοινωνίας.

Ο Θεωρητικός λόγος για τη λογοτεχνία, μπορεί να ανανεώσει τη διδακτική πράξη και αυτή η ανανέωση μπορεί να εξυπηρετηθεί από μία κατάλληλα ενταγμένη χρήση των προϊόντων και εργαλείων των Τ.Π.Ε.

Νεοελληνική Γλώσσα

Διδακτικές προσεγγίσεις γλωσσικής διδασκαλίας

Παραδοσιακή προσέγγιση

Η αντίληψη αυτή δίνει προτεραιότητα στην επίσημη γλωσσική νόρμα χωρίς να λαμβάνει υπόψη τη λειτουργική διαφοροποίηση της γλώσσας, στην καλλιέργεια του γραπτού λόγου, στην εκμάθηση των μορφοσυντακτικών δομών και της μεταγλώσσας με διάθεση ρυθμιστική. Βασική μονάδα λόγου θεωρεί τη λέξη. Η διδακτική που υποστηρίζει είναι επίσης παραδοσιακή, δασκαλοκεντρική με το μαθητή σε ρόλο παθητικό να απομνημονεύει κανόνες γραμματικής και ορολογία.

Δομιστική προσέγγιση

Η προσέγγιση αυτή υιοθετεί αντιλήψεις της γλωσσολογικής σχολής του δορισμού (η γλώσσα – σύστημα, προτεραιότητα στον προφορικό λόγο) και της ψυχολογικής σχολής του Συμπεριφορισμού (η κατάκτηση της γλώσσας επιτυγχάνεται μέσω της μίμησης). Η γλώσσα διδάσκεται ως ενιαίο σύνολο και όχι διαιρεμένη σε τομείς (παραδοσιακή αντίληψη), ενώ βασική μονάδα λόγου θεωρείται η πρόταση. Δίνεται ωστόσο έμφαση στην καλλιέργεια της επίσημης μορφής γλώσσας χωρίς να αναγνωρίζεται η ποικιλία που απορρέει από τις διαφορετικές επικοινωνιακές περιστάσεις. Κυριαρχούν οι μηχανιστικές ασκήσεις και τα οπτικοακουστικά μέσα αξιοποιούνται βάσει αυτής της λογικής.

Επικοινωνιακή προσέγγιση

Η θεωρητική της βάση ανιχνεύεται στη Γενετική – Μετασχηματιστική θεωρία του Chomsky, σε κοινωνικές θεωρίες (κοινωνική θεωρία Vygotsky - ζώνη επόμενης εξέλιξης, κοινωνική θεωρία του Bernstein), σε νέους διεπιστημονικούς τομείς όπως η

κοινωνιογλωσσολογία η ψυχολογολογία, η εθνογραφία της επικοινωνίας και η κειμενική γλωσσολογία και σε σύγχρονες παιδαγωγικές αντιλήψεις. Υποστηρίζει την ύπαρξη ανοιχτών αναλυτικών προγραμμάτων και τη διδασκαλία της γλώσσας μέσω άλλων μαθημάτων, την ενεργή κατάκτηση της γλώσσας και εξισώνει τη γλωσσική ικανότητα με την επικοινωνιακή ικανότητα. Βασική μονάδα λόγου θεωρείται το κείμενο. Προωθείται η ανακαλυπτική – διερευνητική μάθηση και η μαθητοκεντρική διδασκαλία με την αλλαγή του ρόλου του διδάσκοντος σε διευκολυντή της μαθησιακής διαδικασίας. Οι μαθητές εμπλέκονται σε συνεργατικές δραστηριότητες, στα πλαίσια των οποίων πρέπει να καλύψουν αυθεντικές επικοινωνιακές ανάγκες με την κατάλληλη χρήση της γλώσσας.

Καθοριστικές για την ενίσχυση της επικοινωνιακής προσέγγισης υπήρξαν οι θεωρίες των Hymes και Halliday. Ο Hymes όρισε τους παράγοντες που διαμορφώνουν το επικοινωνιακό πλαίσιο και τον τρόπο που επηρεάζουν τη χρήση της γλώσσας. Ο Halliday υποστήριξε ότι η γλώσσα πρέπει να εκλαμβάνεται ως ένα αδιαχώριστο σύνολο (Whole Language) και να θεωρείται πάντα σε συνάρτηση με την κοινωνία.

Αρχαία Ελληνικά

Απαραίτητη προϋπόθεση για την αποτελεσματική διδασκαλία της Αρχαίας ελληνικής γλώσσας και γραμματείας (ΑΕΓΓ) είναι η γνώση και η εφαρμογή από τον εκπαιδευτικό των μεθόδων που αναφέρονται στην ανάγνωση, την πρόσληψη και την ερμηνεία των κλασικών κειμένων (Τσάφος, 2004). Αναφέρονται ενδεικτικά εδώ οι εξής:

- Γλωσσοκεντρική μέθοδος: ταυτίζει και εξισώνει την αξία της γραμματείας με αυτή της γλώσσας, επιμένοντας στην εκμάθηση του λεξιλογίου, της γραμματικής και του συντακτικού, με απόληξη την «πιστή» μετάφραση του πρωτοτύπου. Η γραμματειακή και πολιτισμική προοπτική των αρχαίων ελληνικών έχει δευτερεύουσα σημασία.
- Δομολειτουργική μέθοδος: επικεντρώνεται στην εκμάθηση βασικών μόνο μερών της γραμματικής και του συντακτικού και δίνει έμφαση στον ρόλο που διαδραματίζει η φράση στην ευρύτερη ενότητα του αρχαίου λόγου.
- Παράλληλισμός της αρχαίας με τη νέα γλώσσα: συγκριτική εξέταση των δύο μορφών της ελληνικής γλώσσας (αρχαίας και νέας) με επισήμανση των ομοιοτήτων και των διαφορών τους.

- Από τη μετάφραση στο πρωτότυπο: αρχική προσέγγιση του μεταφρασμένου κειμένου, και στη συνέχεια μετάβαση στο πρωτότυπο, με απώτερο στόχο να προσπελαστούν φαινόμενα της αρχαίας γλώσσας μέσα από γλωσσικούς παραλληλισμούς με τη νεοελληνική.
- Κειμενοκεντρική μέθοδος: δίνεται έμφαση στο ίδιο το αρχαίο κείμενο, ως σύνολο, και στη χρήση, την πραγματική εφαρμογή της αρχαίας γλώσσας, όπως αυτή εμφανίζεται στο κείμενο και σε παραδείγματα προτάσεων από κείμενα. Στόχος η θεματική προσέγγιση του αρχαίου κειμένου, η κατανόηση των θεματικών του κέντρων, η άμεση και βιωματική του πρόσληψη του περιεχομένου του, χωρίς απαραίτητα να προϋποτίθεται η δομική ή η λεκτική του επεξεργασία.
- Αρχαιογνωστική/κουλτουραλιστική προοπτική: το αρχαίο κείμενο (κυρίως σε μετάφραση) αντιμετωπίζεται ως ανασύνθεση της εικόνας του αρχαιοελληνικού πολιτισμού, ενταγμένο στα χωροχρονικά και ιστορικοπολιτισμικά του συμφραζόμενα. Απώτερος στόχος η συνειδητοποίηση από τον μαθητή των διαδικασιών μέσα από τις οποίες πορεύτηκε ο αρχαιοελληνικός λόγος και πολιτισμός.
- Διερευνητική προοπτική: μετακινεί το κέντρο ενδιαφέροντος από το ίδιο το κείμενο στις τεχνικές ανάγνωσης/πρόσληψής του από τον μαθητή. Η διδακτική αυτή προοπτική ευνοείται με τα «σχέδια δράσης».
- «Κατασκευαστική» προοπτική: επιμένει στη διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο τα αρχαιοελληνικά κείμενα όχι μόνο αποτελούν κατασκευές, υπάγονται δηλαδή σε συγκεκριμένες τεχνικές λόγου, αλλά και «κατασκευάζουν» πολιτιστικά νοήματα, τα οποία διαχέουν σε σύγχρονους και μεταγενέστερους αναγνώστες
- Επικοινωνιακή/ Κειμενογλωσσολογική προοπτική: τα αρχαία κείμενα, όπως όλα τα κείμενα, συνιστούν γλωσσικές μονάδες με νόημα, το οποίο προκύπτει από τη χρήση τους σε συγκεκριμένες περιστάσεις. Οι γλωσσικές αυτές νοηματικές μονάδες βρίσκονται σε αντιστοιχία με το άμεσο επικοινωνιακό πλαίσιο παραγωγής των αρχαίων κειμένων, αλλά και με το ευρύτερο κοινωνικοπολιτισμικό τους περιβάλλον.

Ειδικότερα, ως προς την αξιοποίηση της εκπαιδευτικής τεχνολογίας στο μάθημα των αρχαίων ελληνικών και των λατινικών, ο φιλόλογος εκπαιδευτικός οφείλει να γνωρίζει και να δικαιολογεί: την αναγκαιότητα καταρχάς της ενσωμάτωσης των Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία και τη μάθηση, τα πλεονεκτήματα αλλά και τα προβληματικά ζητούμενά της. Ύστερα, καθώς οι σχέσεις της διδακτικής της ΑΕΓΓ μέσω των Τ.Π.Ε. δεν είναι αυτονόητες, ο εκπαιδευτικός οφείλει να επισημαίνει τις οποιεσδήποτε αντιστοιχίες ή διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στις γενικές θεωρίες και μεθόδους μάθησης με τις αντίστοιχες που

αναφέρονται στη διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών. Τέλος, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι η διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών μέσω των Τ.Π.Ε., ενταγμένη στον ευρύτερο πλαίσιο του ψηφιακού γραμματισμού, επηρεάζει και επηρεάζεται από ετερόκλητες συνθήκες του σχολικού περιβάλλοντος (Κουτσογιάννης, 2001).

Επειδή σε ένα μεγάλο ποσοστό οι ηλεκτρονικές πηγές και τα εργαλεία που έχει στη διάθεσή του ο φιλόλογος δεν διαφέρουν σημαντικά ως προς τη λογική τους από τα έντυπα μέσα, προς προβληματισμό κρίνεται χρήσιμο να δικαιολογείται η απάντηση στα επόμενα ερωτήματα:

(1) σε ποιες ακριβώς περιοχές της διδασκαλίας της ΑΕΓΓ η τρέχουσα παιδαγωγική έχει αποτύχει, είναι προβληματική ή ξεπερασμένη; ή, αντίστροφα, ποιο συγκεκριμένο πρόβλημα έρχεται να επιλύσει ένα ηλεκτρονικό εργαλείο ή αξιοποίηση μιας ηλεκτρονικής πηγής;

(2) οι ανάγκες που έρχονται να καλύψουν οι Τ.Π.Ε. στη διδακτική της ΑΕΓΓ είναι οι επαρκέστερες με βάση τις δυνατότητες (πολυμέσα, υπερκείμενο, συνδεσιμότητα) που παρέχουν σήμερα οι υπολογιστές στην υποστήριξη της διδασκαλίας; ή, αντίστροφα: οι συγκεκριμένες δυνατότητες ενός ηλεκτρονικού εργαλείου ή πηγής μπορούν να διορθώσουν ένα τρέχον διδακτικό πρόβλημα της ΑΕΓΓ;

Σχετική εργογραφία:

Β. Τσάφος, (2004). *Η διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γραμματείας και γλώσσας. Για μια εναλλακτική μαθητεία στον αρχαίο κόσμο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Δ. Κουτσογιάννης (επιμ.), (2001). *Πληροφορική – επικοινωνιακή τεχνολογία και γλωσσική αγωγή: η διεθνής εμπειρία*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας,.

Ιστορία

Η διδακτική διαδικασία του μαθήματος της Ιστορίας προσδιορίζεται σε μεγάλο βαθμό από την επιλογή του μοντέλου διδασκαλίας. Όταν εφαρμόζεται ένα στοχοθετικό μοντέλο διδασκαλίας, ο σχεδιασμός της διδασκαλίας γίνεται από τον διδάσκοντα στη βάση της *διατύπωσης των διδακτικών στόχων*. Στην περίπτωση επιλογής ενός διαδικαστικού μοντέλου διδασκαλίας, ο διδάσκων αντίστοιχα προσδιορίζει τους σκοπούς, τις αρχές και τα κριτήρια της διδακτικής διαδικασίας. Η επιλογή των διδακτικών στόχων είναι ανάγκη να εστιάζει στην επίτευξη των γενικών και ειδικών σκοπών της διδασκαλίας της Ιστορίας.

Οι μέθοδοι διεξαγωγής της διδασκαλίας του μαθήματος της Ιστορίας είναι ποικίλες, με κοινό χαρακτηριστικό ότι στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος βρίσκονται οι μαθητές. Οι μαθητοκεντρικές μέθοδοι διδασκαλίας ανταποκρίνονται στο βασικό σκοπό διδασκαλίας του μαθήματος της Ιστορίας, αφού επιτρέπουν την ενεργητική συμμετοχή του μαθητή στις διδακτικές και μαθησιακές διαδικασίες. Η *αφήγηση* από τον διδάσκοντα παρέχει με συντομία και ακρίβεια τις απαραίτητες πληροφορίες για την κινητοποίηση και τον προβληματισμό των μαθητών. Ο συνδυασμός της αφήγησης με το διάλογο, καθιστά τους μαθητές ενεργούς συμμετόχους στη μαθησιακή διαδικασία (ανάλυση-σύγκριση-σύνθεση ιστορικών γεγονότων, κατανόηση της πολυπλοκότητάς τους). Μέσω των διδακτικών διαδικασιών οι μαθητές οδηγούνται στην κατανόηση της σύνδεσης των ιστορικών στοιχείων συγχρονικά και διαχρονικά.

Τα ποικίλα *εποπτικά μέσα, παραδοσιακά* (εικόνες, χάρτες, κ.α.) *και νεότερα τεχνολογικά* (διαδίκτυο, εκπαιδευτικό λογισμικό, κ.α.), στοχεύουν στην αισθητοποίηση των αφηρημένων ιστορικών εννοιών, κινούν το ενδιαφέρον του μαθητή και διευκολύνουν την ανάπτυξη κριτικής ιστορικής σκέψης.

Η *έρευνα των πηγών* επιτρέπει τη βαθύτερη κατανόηση εκ μέρους των μαθητών των ιστορικών ζητημάτων και την υιοθέτηση κριτικής στάσης απέναντι σε πρόσωπα και πράγματα, ενώ η επεξεργασία τους (αντιπαραβολή, έλεγχος της αξιοπιστίας, αναζήτηση κινήτρων κ.α.) φέρνει τους μαθητές σε επαφή με την ουσία της ιστορικής έρευνας.

Σχετικά με τη διδακτική αξιοποίηση των γραπτών πηγών επισημαίνεται ότι είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για την καλλιέργεια της ιστορικής σκέψης των μαθητών η σύγκριση ανάμεσα σε πηγές που προσεγγίζουν το ίδιο ζήτημα από διαφορετική οπτική και η αναζήτηση των λόγων αυτής της διαφοράς.

Οι *ατομικές ή ομαδικές εργασίες* ή οι εργασίες τύπου *project* στοχεύουν στην ανάπτυξη και δεξιοτήτων των μαθητών και στην ενεργό συμμετοχή τους στις διαδικασίες της μάθησης.

Η διδακτική προσέγγιση της τοπικής ιστορίας, η οποία κινεί συνήθως ευκολότερα το ενδιαφέρον των μαθητών, υπηρετεί τους σκοπούς και στόχους της διδασκαλίας της ιστορίας και παράλληλα ενισχύει την ταυτότητα των μαθητών και τους δεσμούς τους με την τοπική κοινότητα.

Οι *επισκέψεις σε μουσεία και σε χώρους* με αρχαιολογικό και ιστορικό ενδιαφέρον είναι συμπλήρωμα της διδασκαλίας στην τάξη, που όχι μόνο διευκολύνει την εμπέδωση των γνώσεων, αλλά και προάγει ουσιαστικά την κρίση του μαθητή μέσω της ενίσχυσης ή του μετριασμού των εντυπώσεων που έχει ήδη σχηματίσει καθώς και τη συνειδητοποίηση νέων πτυχών των ενδιαφερόντων του.

Επιπλέον, η έμφαση στις έννοιες του χώρου και του χρόνου, επιτρέπει στους μαθητές να εντάσσουν τα γεγονότα σε οργανικά σύνολα και να καλλιεργούν την ιστορική σκέψη.

6.3 ΡΟΛΟΙ, ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΧΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΩΝ Τ.Π.Ε.

Ο αναδυόμενος ρόλος του εκπαιδευτικού και ο χαρακτήρας της παρέμβασής του στη διδακτική πράξη, καθορίζεται από τα δύο ρεύματα που εμφανίζονται τα τελευταία χρόνια στην επιστημονική παιδαγωγική κοινότητα: το ένα ρεύμα προσεγγίζει τις σύγχρονες τεχνολογίες ως νοητικά εργαλεία και το άλλο τις προσεγγίζει ως πηγές πληροφόρησης και μέσα επικοινωνίας (Κυνηγός & Δημαράκη, 2002).

Το πρώτο ρεύμα που προσεγγίζει τις σύγχρονες τεχνολογίες ως νοητικά εργαλεία, αφορά σε εξειδικευμένες εφαρμογές στις οποίες δόθηκε το όνομα «διερευνητικό λογισμικό». Με αυτά τα εργαλεία οι μαθητές διερευνούν και ανακαλύπτουν, εκφράζονται, προσομοιώνουν, αναπαριστούν ιδέες και έννοιες. Συνεργάζονται κατά ομάδες και ανταλλάσσουν απόψεις προκειμένου να επεξεργαστούν κριτικά το υλικό που δίνεται. Έχουν την ευκαιρία να ενεργοποιήσουν τις δημιουργικές τους δυνάμεις, αναπτύσσοντας πρωτοβουλία, η οποία θα δώσει τη δυνατότητα να ανακαλύψουν το καινούριο, να το αμφισβητήσουν και να συμβάλουν δυναμικά στη διαδικασία της μάθησης.

Αξιοποιώντας τα νοητικά εργαλεία, ο εκπαιδευτικός μεταβάλλει το ρόλο του που γίνεται πιο σύνθετος συγκριτικά με τον παραδοσιακό (ρόλος διεκπαιρωτή της ύλης – αξιολογητή) και παράλληλα αναπτύσσει νέες πρακτικές που τον καθιστούν συντονιστή, συνερευνητή και συνεργάτη των ομάδων που μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν. Το δεύτερο ρεύμα που προσεγγίζει τις σύγχρονες τεχνολογίες ως πηγές πληροφόρησης και μέσα επικοινωνίας θέτει τον εκπαιδευτικό στην ανάγκη να οργανώσει την πρακτική του, προκειμένου να καλλιεργήσει νέες γνωστικές και κοινωνικές δεξιότητες. Η πρόσβαση στην πληροφορία, η διαχείρισή της και η επικοινωνία αποτελούν τους κύριους άξονες των δραστηριοτήτων που θα σχεδιάσει ο εκπαιδευτικός. Ο ρόλος του προσαρμόζεται στις ανάγκες της νέας κατεύθυνσης για τη μάθηση (Computer Supported Collaborative Learning), καθώς το σχολείο καλείται να προετοιμάσει τους μαθητές καλλιεργώντας νέες δεξιότητες, σύμφωνα με τις επιταγές της Κοινωνίας της Γνώσης.

Λογοτεχνία

Κάποια από τα καταγεγραμμένα προβλήματα στη διδασκαλία των Κ.Ν.Λ. στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι:

- Η ποσοτικά περιορισμένη και υποβαθμισμένη επαφή των μαθητών με τα λογοτεχνικά κείμενα.
- Η υποταγή του σκοπού του λογοτεχνικού κειμένου, στο σχολικό περιβάλλον, με αποτέλεσμα την έμφαση στην απόκτηση της γνώσης και την υποβάθμιση αντίστοιχα της αισθητικής απόλαυσης (G.Haas 1983).
- Η απουσία διεπιστημονικής προσέγγισης των γνώσεων με τη χρησιμοποίηση του μαθήματος της Λογοτεχνίας σε άλλα γνωστικά αντικείμενα. Η Λογοτεχνία, έκφραση κατεξοχήν αισθητική, θα μπορούσε να διεγείρει τη φαντασία και τη δημιουργικότητα των μαθητών, στα μαθήματα αισθητικής αγωγής, ή να χρησιμεύσει στην προσέγγιση φαινομένων στο μάθημα της Ιστορίας.
- Η μέθοδος της «ελεγχόμενης ανάγνωσης» κατά τη διδακτική πράξη, καθιστά το μαθητή παθητικό δέκτη της μιας και μοναδικής «ορθής» ερμηνείας του κειμένου.
- Σε σχέση με το προηγούμενο, ο δάσκαλος συνήθως βρίσκεται σε ένα κυριαρχικό ρόλο κατόχου ενός γενικής ισχύος νοήματος μέσα στο κείμενο.
- Συχνά η λογοτεχνική γλώσσα χρησιμοποιείται ως όργανο για την εκμάθηση της αναφορικής.

Μια γενικότερη προβληματική που έχει αναπτυχθεί σχετικά με τα εγχειρίδια έχει να κάνει με:

- την αποσπασματικότητα των κειμένων που οδηγεί σε παραμορφώσεις (Θ. Φιλάρετος – Ε. Χοντολίδου, 1999) και την υπαγωγή του μαθήματος της Λογοτεχνίας στη διδασκαλία του μαθήματος της γλώσσας
- την απουσία εναλλακτικού εγχειριδίου.

Ένας νέος διδακτικός σχεδιασμός που θα διαμορφώνει αποτελεσματικές συνθήκες μάθησης, εξυπηρετείται και από την ανάπτυξη νέων εκπαιδευτικών μέσων και ειδικότερα

παό τη χρήση των εργαλείων Τ.Π.Ε., που παρουσιάζουν πλεονεκτήματα σε σχέση με τα παραδοσιακά μέσα:

- έλεγχος του ρυθμού παρουσίασης του γνωστικού αντικειμένου
- ενεργή συμμετοχή μαθητή
- προσομοίωση φαινομένων
- ποικιλότητα παρουσίασης
- άμεση απόκριση και διαθεσιμότητα
- αλληλεπιδραστικότητα.

Σε ένα τέτοιο περιβάλλον, ο μαθητής μετατοπίζεται από τον ρόλο του αναγνώστη σε αυτόν του δημιουργού, ενισχύεται η δημιουργικότητα και προωθείται η αυτενέργεια ενώ ο ρόλος του δασκάλου συνίσταται σε αυτόν του συντονιστή – μεσολαβητή ανάμεσα στον μαθητή και στο κείμενο⁵

Ωστόσο όπως προκύπτει από σχετικά ερευνητικά ευρήματα οι εκπαιδευτικοί αναγνωρίζουν περισσότερο και χρησιμοποιούν τις δυνατότητες του υπολογιστή για επεξεργασία κειμένου και για άντληση εκπαιδευτικού υλικού και αποθήκευση πληροφοριών. Ελάχιστοι εκπαιδευτικοί της Α' /θμιας εκπαίδευσης έχουν κάποια εξοικείωση με εκπαιδευτικό λογισμικό ή χρησιμοποιούν τέτοια περιβάλλοντα για τη διδασκαλία κάποιου μαθήματος. Τα αντίστοιχα ποσοστά των εκπαιδευτικών της Β' /θμιας εκπαίδευσης διαφοροποιούνται, όχι όμως σημαντικά, δεδομένου ότι πιλοτικές προσπάθειες επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στη χρήση εκπαιδευτικού λογισμικού πραγματοποιήθηκαν στη Β' /θμια εκπαίδευση.⁶

⁵ Μαρία Νέζη: e-διδασκική: νέες τεχνολογίες και διδασκαλία της λογοτεχνίας

⁶ Μαρία Νέζη: Ηλεκτρονικός αλφαριθμητισμός: η άσκηση στην e-ανάγνωση πρόκληση για το ελληνικό σχολείο

Αρχαία Ελληνικά

Η διεθνής εμπειρία όσον αφορά το ζήτημα της επίδρασης που έχει η διδασκαλία των κλασικών γλωσσών με τη χρήση των Τ.Π.Ε. στους μαθητές/τριες δεν έχει μέχρι σήμερα αποδείξει ότι υπάρχει πράγματι κάποια σημαντική, ποιοτική διαφορά όταν μαθαίνει κάποιος/α αρχαία ελληνικά ή λατινικά με τη βοήθεια του υπολογιστή. Εξάλλου, τα δείγματα των μέχρι τώρα ερευνών είναι αποκλειστικώς ποσοτικά και τοπικής εμβέλειας, που συχνά οδηγούν σε ανεκδοτολογικού τύπου συμπεράσματα. Μεμονωμένες πρωτοβουλίες κλασικών φιλολόγων εκπαιδευτικών (λ.χ. Landi, 2006) δημιουργούν την αισιόδοξη εντύπωση ότι το ελλειμματικό, παροντικό κλίμα μπορεί να ανατραπεί.

Η ίδια λίγο πολύ κατάσταση επικρατεί στην Ελλάδα: απουσία επίσημων ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών για την επίδραση που έχουν οι Τ.Π.Ε. στη διδακτική της ΑΕΓΓ και κλίμα ευφορίας από μεμονωμένες πρωτοβουλίες εκπαιδευτικών. Ωστόσο, το ειδικότερο ζήτημα ως προς τους ρόλους, τις αντιλήψεις και παραδοχές κυρίως των εκπαιδευτικών αναφορικά με την αποτελεσματική αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στον κλάδο της ΑΕΓΓ επηρεάζεται από τις κοινωνικές τους αναπαραστάσεις (Feldman, 1997) όσον αφορά το εν λόγω μάθημα.

Σχετική εργογραφία:

A. Feldman, (1997). «Varieties of Wisdom in the Practice of Teachers». *Teaching and Teacher Education* 24.3. 229- 236.

Hardwick, L. (2000). Electrifying the Canon. The Impact of Computing on Classical Studies. *Computers and the Humanities*, 34: 279-295.

L. Landi, (2006). "Didactic Laboratory in Classics at SSIS Veneto, Italy", *The Classical Journal* 101.3: 319-327.

Ιστορία

Οι Τ.Π.Ε. αντικατοπτρίζουν περισσότερο από κάθε άλλο μέσο τον πλουραλισμό των χαρακτηριστικών της σπουδής της σύγχρονης ιστορίας, καθώς διευκολύνουν μια πολυπρισματική προσέγγιση της ιστορίας, παρέχουν άπειρες ευκαιρίες πρόσβασης για διερεύνηση σε πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές, επιτρέπουν τη διατύπωση και διερεύνηση ερωτημάτων για την εξαγωγή συμπερασμάτων, συμβάλλουν στην κατανόηση του ιστορικού γίνεσθαι και στην ανάπτυξη κριτικής ιστορικής σκέψης.

Η ενσωμάτωση των Τ.Π.Ε. στη διδακτική της Ιστορίας, δίδει τη δυνατότητα να αντιληφθεί ο μαθητής ότι η Ιστοριογραφία είναι «ανακατασκευή» του παρελθόντος, ότι βασίζεται σε πηγές και ότι συνιστά επιλεκτική διαδικασία. Βοηθούν το μαθητή να εμπλακεί στη διατύπωση ερωτημάτων, στο να αναλύει και να σκέπτεται κριτικά, να διασταυρώνει τις πληροφορίες του, να επιχειρεί πολυπρισματική ερμηνεία και έλεγχο της αξιοπιστίας των παρεχόμενων πηγών στο διαδίκτυο και στα εκπαιδευτικά λογισμικά. Να αναγνωρίζει ότι η διαθέσιμη μαρτυρία ίσως να είναι ατελής και αντιφατική ή προκατειλημμένη, να αντιλαμβάνεται ότι η μαρτυρία είναι ανοιχτή σε περισσότερες από μια ερμηνείες. Να διαμορφώνει τελικά, μέσω αυτής της διαδικασίας, *ιστορική ενσυναίσθηση, κριτική ιστορική σκέψη και ιστορική συνείδηση*.

Ακόμη, η δυνατότητα αναζήτησης της γνώσης, μέσα από μια ποικιλία τεχνολογικών μέσων και δραστηριοτήτων, εθίζει το μαθητή στην ανάληψη πρωτοβουλιών για την αναζήτηση και κατάκτηση της γνώσης, δεξιότητα απαραίτητη στην Κοινωνία της Γνώσης. Έτσι ο μαθητής *μαθαίνει πώς να μαθαίνει* με δική του πρωτοβουλία, -μια δεξιότητα αναγκαία- ώστε να κάνει πράξη τη «δια βίου εκπαίδευση».

6.4 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ, ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ Τ.Π.Ε. ΣΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΓΝΩΣΤΙΚΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ

ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Παρουσίαση, σύγκριση και προβληματισμός αναφορικά με τη διαμόρφωση της διδακτικής των φιλολογικών μαθημάτων με την αξιοποίηση των ΤΠΕ.

Λογοτεχνία

Οι νεότερες λογοτεχνικές θεωρίες συμβάλλουν στη διαμόρφωση νέων τάσεων για τη διδακτική του γνωστικού αντικειμένου και νέων διδακτικών μεθόδων αξιοποίησης των εκπαιδευτικών εργαλείων και τη σκοποθεσία των αναλυτικών προγραμμάτων για το μάθημα της Λογοτεχνίας.

Οι νέες αυτές τάσεις διακρίνονται τόσο στο Δ.Ε.Π.Π.Σ. όσο και στα Α.Π.Σ.:

Στους γενικούς σκοπούς της διδασκαλίας του μαθήματος της Λογοτεχνίας αναφέρονται «η ενδυνάμωση της μορφωτικής επάρκειας, της επικοινωνιακής ικανότητας και της συναισθηματικής ανάπτυξης των μαθητών».

Επίσης, η «ανάγνωση και η ερμηνευτική προσέγγιση των λογοτεχνικών έργων διεγείρει τη βιωματική συμμετοχή των μαθητών, καλλιεργεί μία σταθερή σχέση με τη λογοτεχνία και την ανάγνωση, ευαισθητοποιεί, εμπλουτίζει την εμπειρία, αναπτύσσει την φαντασία, καλλιεργεί την γλώσσα και αφυπνίζει καλλιτεχνικές δεξιότητες.»

Αν και στα παραπάνω, μπορεί κανείς να διακρίνει την επίδραση περισσότερων από μιας θεωρητικών προσεγγίσεων, οι ειδικοί σκοποί του μαθήματος της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας για το Γυμνάσιο, αλλά και η προτεινόμενη διδακτική μεθοδολογία αποκαλύπτουν την βασική επίδραση των νεότερων:

Οι μαθητές πρέπει να μπορούν:

- Να προσλαμβάνουν το λογοτεχνικό κείμενο ως έργο τέχνης και αισθητικό φαινόμενο στενά δεμένο με την εποχή του
- Να κατανοήσουν την ιδιαιτερότητα της λογοτεχνικής γλώσσας, τον μεταφορικό και συμβολικό χαρακτήρα της και να ανακαλύψουν την αισθητική λειτουργία της

- Να κατακτήσουν την ικανότητα της συναισθηματικής συμμετοχής
- Να ερμηνεύουν με δημιουργικό τρόπο τα λογοτεχνικά έργα
- Να ανακαλύψουν και να ασκήσουν τις καλλιτεχνικές τους δεξιότητες.

Στο επίπεδο της διδακτικής μεθοδολογίας προτείνονται:

- Η ερμηνευτική μέθοδος προσέγγισης του κειμένου με τη σύγχρονη αναφορά στα εξωκειμενικά στοιχεία που φωτίζουν το κείμενο
- Η διαθεματική προσέγγιση που βασίζεται στην ανακαλυπτική – διερευνητική μάθηση και στον εμπλουτισμό του ρόλου του δασκάλου από κύριο καθοδηγητή σε συντονιστή και συνερευνητή της σχολικής εργασίας.

Η αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στη διδακτική πράξη, μπορεί να συμβάλει:

- α) στην άρση των δυσχερειών – περιορισμών στη διδακτική προσέγγιση των Κ.Ν.Λ.
- β) Στην υποστήριξη των θεωρητικών προσεγγίσεων και στην επίτευξη των στόχων του Α.Π.

Στην εκπαιδευτική πράξη ο ηλεκτρονικός υπολογιστής μπορεί :

- Να λειτουργήσει ως μια βάση κειμενικών δεδομένων μέσα από την οποία ο μαθητής μπορεί να έρθει σε επαφή με μια ποικιλία λογοτεχνικών κειμένων αλλά και με το συνολικότερο έργο, ικανοποιώντας έτσι το ζητούμενο της άρσης της αποσπασματικότητας αλλά και της περιορισμένης ποσοτικής και ποιοτικής επαφής με τα λογοτεχνικά κείμενα.
- Να συμβάλει στην αναβάθμιση της αισθητικής απόλαυσης με την αξιοποίηση διαφορετικών αναπαραστατικών μορφών και τη συσχέτιση της λογοτεχνίας με άλλες μορφές τέχνης.
- Στο επίπεδο αυτό, να διευκολύνει τη διαθεματική προσέγγιση αφού μπορεί να αξιοποιήσει παράλληλα και σχετικά εύκολα, βιώματα και γνώσεις που έχουν αποκτηθεί από άλλα γνωστικά αντικείμενα.
- Να ανανεώσει τις στρατηγικές ανάγνωσης και ερμηνείας, καθώς γίνεται ευκολότερη η αποδόμηση του κειμένου και η αποδέσμευση του αναγνώστη από γραμμικούς περιορισμούς γεγονός που μπορεί να τον αναδείξει σε δημιουργό – συνδημιουργό του κειμένου.

Όλα τα παραπάνω οδηγούν σε μαθησιακές διαδικασίες, κατά τις οποίες:

- Ο δάσκαλος μετατοπίζεται στο ρόλο του συντονιστή – διεκπεραιωτή στη διαδικασία ερμηνευτικής προσέγγισης του κειμένου από τους μαθητές.
- Ο μαθητής:
 - ο Ασκείται στην επιλογή και αξιολόγηση της πληροφορίας, συμμετέχοντας σε μια διερευνητική διαδικασία μάθησης.
 - ο Ανασυνθέτει, αναδημιουργεί με την εκμετάλλευση των δυνατοτήτων των Τ.Π.Ε. (ευκολία παραγωγής και διαμόρφωσης διαδοχικών κειμένων μέσα από τον επεξεργαστή κειμένου)
 - ο Συνεργάζεται, επικοινωνεί, ανταλλάσσει σκέψεις όχι μόνον σε περιβάλλον σχολικής τάξης αλλά και ευρύτερα εκμεταλλευόμενος τις δυνατότητες δημοσίευσης και επικοινωνίας που προσφέρουν το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και το διαδίκτυο.

Η εξέλιξη της τεχνολογίας και η διάδοση του διαδικτύου, δημιουργεί επίσης νέες μορφές λογοτεχνίας και προκαλεί γενικότερες αλλαγές στην παραγωγή, διάδοση αλλά και στη διδασκαλία του αντικειμένου.

Το υπερκείμενο για παράδειγμα - όρος που εφευρέθηκε από τον Theodor H. Nelson το 1960-, είναι ένας νέος τρόπος γραφής, παραγωγής και πρόσληψης κειμένου.

« Με τον όρο «υπερκείμενο», εξηγεί ο Nelson, «εννοώ τη μη – συνεχόμενη γραφή – το κείμενο που επεκτείνεται και επιτρέπει επιλογές στον αναγνώστη, καλύτερη ανάγνωση σε μία αλληλεπιδραστική οθόνη. Όπως είναι κοινώς αποδεκτό, πρόκειται για μία σειρά από αποσπάσματα κειμένων που ενώνονται με συνδέσμους οι οποίοι προσφέρουν στον αναγνώστη διαφορετικά μονοπάτια διάσχισης».

Τα υπερκείμενα διαφοροποιούνται από τα συμβατικά τυπωμένα κείμενα ως προς το ότι μπορούν να παρουσιάσουν τις πληροφορίες που περιέχουν μη γραμμικά, σε πολλά κανάλια και με ποικίλους τρόπους. Το υπερκείμενο μπορεί να συνδέει τη λεκτική και μη λεκτική πληροφορία καθώς μπορεί να επεκτείνει τη μορφή του κειμένου περιλαμβάνοντας οπτικές πληροφορίες, ήχο, κίνηση και άλλες μορφές στοιχείων.

Οι συνδέσεις ανάμεσα στα επιμέρους κείμενα ή υπερμέσα, ενεργοποιούνται από τον αναγνώστη, που έτσι συνθέτει ο ίδιος το δρόμο της αναγνωστικής του διαδρομής, μέσα από επιλογές πιθανών αναγνώσεων.

Η επιλογή αυτή, φέρνει στο προσκήνιο όχι το ίδιο το κείμενο αλλά τη δυναμική του ανάγνωση για την οποία δεν είναι απαραίτητη η ύπαρξη κάποιας ακολουθίας.

Μια τέτοια εξέλιξη ενισχύει τη θεωρία σύμφωνα με την οποία η κατανόηση του κειμένου σχηματίζεται με βάση την προσωπική εμπειρία του αναγνώστη, ο οποίος έτσι δεν αναζητά κάποια «αλήθεια» στο κείμενο, αλλά εισάγει ο ίδιος νόημα σε αυτό.

Ένα σημαντικό επίσης χαρακτηριστικό, είναι η πολυσημία του κειμένου που εμφανίζεται και ως αποτέλεσμα της πολυτροπικότητάς του. Η ύπαρξη πολλών σημειωτικών συστημάτων που δεν είναι δευτερεύοντα ούτε παραπληρωματικά στο γλωσσικό σημειωτικό σύστημα αναδεικνύει το πρόβλημα της ένταξης τους στη διδασκαλία της λογοτεχνίας στο σχολείο σήμερα, στο βαθμό που η σπουδαιότητα της γραπτής γλώσσας έναντι όλων των άλλων τρόπων επικοινωνίας και σημειωτικών συστημάτων αντανακλάται έντονα και στο σχεδιασμό των σχολικών εγχειριδίων (Χοντολίδου, 1999).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γιακουμάτου Τ., (2002). «Η λογοτεχνία μεταναστεύει στο διαδίκτυο: Ανοιχτά ερωτήματα και νέα δεδομένα» στο «Οι τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας στην εκπαίδευση» Πρακτικά ομώνυμου συνεδρίου, Ρόδος.

Γιαννακοπούλου Ελ., (1994). Η πληροφορική στην εκπαίδευση. Νέοι παιδαγωγικοί ορίζοντες, εκδ. Γρηγόρης, Αθήνα.

Ηλία Ε.,(1999). «Η προσέγγιση λογοτεχνικών κειμένων σύμφωνα με τις θεωρίες της αναγνωστικής ανταπόκρισης» στο Β.Αποστολίδου & Ε.Χοντολίδου (επιμ.), Λογοτεχνία και Εκπαίδευση, σ.σ.157-165, Τυπωθήτω/Γιώργος Δαρδανός, Αθήνα.

Θεοδωροπούλου Παυλίνα, "Όταν το κείμενο εκδικείται την τηλεόραση", στο Archive.gr (<http://www.archive.gr/modules.php?name=News&file=article&sid=125>).

Κουτσογιάννης Δ., (1998). *Περιθώρια δημιουργικής αξιοποίησης των ηλεκτρονικών υπολογιστών στη διδασκαλία του γραπτού λόγου: έρευνα σε μαθητές Α΄ Γυμνασίου*, διδακτορική διατριβή, Τομέας Γλωσσολογίας, Τμήματος Φιλολογίας, Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη.

Κουτσογιάννης Δ.,(1999). Πληροφορική – Επικοινωνιακή Τεχνολογία και Γλωσσική Αγωγή, στο *Γλωσσικός Υπολογιστής, Περιοδική έκδοση Του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας για τη Γλώσσα και τη Γλωσσική αγωγή*, Τομ 1, τευχ.1, σ. 125-129, Θεσσαλονίκη.

Κουτσογιάννης Δ., (2000). Το διαδίκτυο ως διεθνής χώρος πρακτικής γραμματισμού στο *Γλωσσικός Υπολογιστής, Περιοδική έκδοση Του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας για τη Γλώσσα και τη Γλωσσική αγωγή*, Τομ 2, τευχ.1-2 σ. 239-248, Θεσσαλονίκη.

Μπόκλουντ – Λαγοπούλου Κ., «Διδασκαλία και θεωρία λογοτεχνίας: Οι θεωρητικές προσεγγίσεις στα κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας», στο Β.Αποστολίδου & Ε.Χοντολίδου (επιμ.), Λογοτεχνία και Εκπαίδευση, Αθήνα, Τυπωθήτω/Γιώργος Δαρδανός, σσ.177-187.

Νέζη Μ., (2000). «ε-διδασκική: νέες τεχνολογίες και διδασκαλία της λογοτεχνίας» στο *"Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση"* Πρακτικά ομώνυμου συνεδρίου, Πάτρα.

Νικολαΐδου Σοφία: Ηλεκτρονικοί υπολογιστές και Διαδίκτυο: Νέα δεδομένα για τη λογοτεχνία και τη διδασκαλία της.

Σακκελαριάδη Ε., (1999). «Ο Μυστικός κήπος: Λογοτεχνική κριτική και θεωρία, η άλλη διάσταση της διδασκαλίας της λογοτεχνίας» στο Β.Αποστολίδου & Ε.Χοντολίδου (επιμ.), Λογοτεχνία και Εκπαίδευση, σσ.43-51, Τυπωθήτω/Γιώργος Δαρδανός, Αθήνα.

Χατζησαββίδης, Σ., (1999). «Γλώσσα και Λογοτεχνία: Ο Λογοτεχνικός και ο μη Λογοτεχνικός Λόγος στη Διδακτική Πράξη», στο Β.Αποστολίδου & Ε.Χοντολίδου (επιμ.), Λογοτεχνία και Εκπαίδευση, σσ.103-117. Τυπωθήτω/Γιώργος Δαρδανός, Αθήνα.

Χοντολίδου Ε., (1999). Εισαγωγή στην έννοια της πολυτροπικότητας, Γλωσσικός υπολογιστής, στο *Γλωσσικός Υπολογιστής, Περιοδική έκδοση Του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας για τη Γλώσσα και τη Γλωσσική αγωγή*, Τομ 1, τευχ.1, σ. 115-117, Θεσσαλονίκη.

Eagleton T., (1989). *Εισαγωγή στη θεωρία της λογοτεχνίας*, εισαγωγή, θεώρηση μετάφρασης: Δημήτρης Τζιόβας, Οδυσσέας, Αθήνα.

Fokkema D. - Ibsch E., (1998). Θεωρίες λογοτεχνίας του Εικοστού Αιώνα. Δορισμός, Μαρκσισμός, Αισθητική της πρόσληψης, Σημειωτική, μτφρ.: Γ. Παρίσης, επιμ.: Γ. Καψωμένος, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα.

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

<http://www.panteion.gr/~dionysos/aesthetics/translations.htm>

- G. P. Landow - "Το Υπερκείμενο" - Επαναπροσδιορίζοντας τον όρο κείμενο.
Μετάφραση: Μαρία Μπαρούχα.
- G. P. Landow - "Το Υπερκείμενο" - Ο Υπολογιστής ως νέος τρόπος γραφής".
Μετάφραση: Ελένη Κυρίτση.
- V. Bush - "As We May Think". *Μετάφραση: Χριστίνα Μπονάρου - Γιώργος Σαρηγιαννίδης.*

Νεοελληνική Γλώσσα

Για την επίτευξη του βασικού σκοπού της διδασκαλίας της γλώσσας που είναι η αποτελεσματική επικοινωνία χρειάζεται να ληφθούν νέοι παράγοντες υπόψη, καθώς αυτή πραγματώνεται πλέον σε συνθήκες που προσδιορίζει η χρήση των ΤΠΕ. Τα χαρακτηριστικά της επικοινωνίας συναρτώνται πάντα με το μέσο που χρησιμοποιείται. Η ανάπτυξη των Τ.Π.Ε. συνετέλεσε στην αλλαγή των δεδομένων της επικοινωνίας και συνακόλουθα οδήγησε στην ανάπτυξη ενός νέου γραμματισμού (δεξιότητα γραφής και ανάγνωσης), του *τεχνολογικού ή ψηφιακού γραμματισμού*, η διδασκαλία του οποίου είναι απαραίτητη για τον αποτελεσματικό χειρισμό του λόγου που χρησιμοποιείται στα ηλεκτρονικά περιβάλλοντα.

Στα νέα περιβάλλοντα παραγωγής λόγου οι συνθήκες είναι ευνοϊκές για τη διδασκαλία του γραψίματος ως μιας δυναμικής – μη στατικής διαδικασίας (αλληλοεγκιβωτισμός των σταδίων παραγωγής γραπτού λόγου) (Κουτσογιάννης, 1998). Η ευκολία παραγωγής διαδοχικών κειμένων και διόρθωσής τους δίνει τη δυνατότητα στο μαθητή να οδηγείται από το αρχικό σχεδιάγραμμα στο τελικό κείμενο, διαμορφώνοντάς το και εμπλουτίζοντάς το συνεχώς, χωρίς να χρειάζεται να το γράφει από την αρχή. Μπορεί έτσι να πειραματίζεται περισσότερο με το κείμενό του τροποποιώντας το αρκετές φορές μέχρι να καταλήξει στην επιθυμητή μορφή. Εστιάζει, επίσης, περισσότερο στην ποιότητα του λόγου, καθώς έχει επιλύσει πολλές πρακτικές δυσκολίες. Ο καθηγητής μπορεί να παρέμβει σε όλα τα στάδια της παραγωγής λόγου με την πρόσθετη ευκολία της αποθήκευσης των διαφορετικών «εκδόσεων» της εργασίας του μαθητή και την εισαγωγή διευκρινιστικών σχολίων.

Γενικότερα θετική καταγράφεται η στάση και διάθεση των μαθητών για εργασία σε ηλεκτρονικά περιβάλλοντα παραγωγής γραπτού λόγου. Οι διευκολύνσεις που παρέχονται (ευκολία διορθώσεων, μορφοποιήσεων, ύπαρξη ορθογράφου), το καλό αισθητικό αποτέλεσμα που μπορεί να αντικαθιστά την κακή εικόνα του γραπτού ενός κακογράφου μαθητή, η δυνατότητα συνεργασίας και η γοητεία του νέου μέσου συμβάλλουν στη θετική αντιμετώπιση των προγραμμάτων αυτών από τους μαθητές. Ιδιαίτερα θετική καταγράφεται η αντίδραση μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες.

Ως θετική συνέπεια των συνθηκών παραγωγής λόγου που δημιουργούν οι Τ.Π.Ε. έχει παρατηρηθεί και η δεκτικότητα στις διορθωτικές παρεμβάσεις του διδάσκοντος. Η ύπαρξη

γραμματοσειράς και όχι προσωπικού γραφικού χαρακτήρα οδηγεί στη μερική αποστασιοποίηση του γράφοντος από το δημιούργημά του, γεγονός που τον καθιστά θετικότερο στις υποδείξεις του καθηγητή.

Επιπλέον, τα λογισμικά επεξεργασίας κειμένου, παρουσίασης και συγγραφής ιστοσελίδων προσφέρουν στο διδάσκοντα τη δυνατότητα να ασκήσει τους μαθητές στην παραγωγή λόγου σε ψηφιακή μορφή, κάτι που αποτελεί αντικείμενο εξίσου σημαντικής προτεραιότητας με την άσκηση στην παραγωγή έντυπων κειμένων (Κουτσογιάννης, 2002). Οι μαθητές είναι αναγκαίο να κατανοήσουν τις ιδιαιτερότητες του ψηφιακού κειμένου, έτσι ώστε να είναι σε θέση να δημιουργούν λόγο κατάλληλο για τα ηλεκτρονικά περιβάλλοντα. Ειδικότερα, ο λόγος που καλούνται να δημιουργήσουν στην ψηφιακή του μορφή χαρακτηρίζεται από ρευστότητα, πολυτροπικότητα, μη γραμμική οργάνωση του περιεχομένου, διαδραστικότητα.

Με την αξιοποίηση, επίσης, των ηλεκτρονικών μέσων παραγωγής γραπτού λόγου (Επεξεργαστής κειμένου, λογισμικό παρουσίασης και δημιουργίας ιστοσελίδων) δημιουργείται η δυνατότητα παράλληλης διδασκαλίας της ανάγνωσης, γραφής ομιλίας και κατανόησης του προφορικού λόγου (Sally Wicks στο Κουτσογιάννης 2001). Όταν οι μαθητές συντάσσουν συνεργατικά ένα κείμενο, διατυπώνουν προφορικά τους στόχους και τις προτάσεις τους, ακούν τις αντιπροτάσεις, διαβάζουν ό,τι έχουν γράψει, συζητούν ενδεχόμενες αλλαγές.

Ωστόσο, οι διδάσκοντες που θα αξιοποιήσουν τα ηλεκτρονικά μέσα παραγωγής γραπτού λόγου προς την κατεύθυνση της βελτίωσης της γλωσσικής διδασκαλίας, ιδίως οι διδάσκοντες την ελληνική γλώσσα, πρέπει να λάβουν υπόψη τους ότι τα προγράμματα αυτά δημιουργήθηκαν για την κάλυψη επαγγελματικών αναγκών των δυτικών κοινωνιών και όχι για διδακτικούς σκοπούς. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι τα κειμενικά πρότυπα που προτείνονται, καθώς και η περιορισμένη εγκυρότητα του γραμματικού ελέγχου και του «θησαυρού» του ΕΚ (Κουτσογιάννης, 2002). Ιδιαίτερα αξίζει να τονιστεί η σημασία της κριτικής αντιμετώπισης των δυνατοτήτων των Τ.Π.Ε. για την αναβάθμιση της διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας. Οι διδάσκοντες είναι ανάγκη να προσαρμόζουν τα μέσα στις ιδιαιτερότητες του ελληνικού σχολείου, της ελληνικής κοινωνίας και πολιτισμού κυρίως της ελληνικής γλώσσας και να ασκούν τους μαθητές στην κριτική χρήση του. Η διαπίστωση ότι το μέσο μόνο του δεν έχει τη δύναμη να συμβάλει στην αναβάθμιση της διδασκαλίας, αν δεν αξιοποιηθεί στα πλαίσια του κατάλληλου εκπαιδευτικού περιβάλλοντος (Κουτσογιάννης, 1999) είναι καλό να λαμβάνεται υπόψη στο στάδιο του σχεδιασμού της ενσωμάτωσης των Τ.Π.Ε. στη γλωσσική διδασκαλία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Δημητρακοπούλου Α., (1999). Η εκπαιδευτική αξιοποίηση του Ηλεκτρονικού Ταχυδρομείου: Πώς, πότε, γιατί, στο *Γλωσσικός Υπολογιστής, Περιοδική έκδοση Του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας για τη Γλώσσα και τη Γλωσσική αγωγή*, Τομ 1, τευχ.1, σ. 131-145, Θεσσαλονίκη.
- Κουτσογιάννης Δ., (1998). *Περιθώρια δημιουργικής αξιοποίησης των ηλεκτρονικών υπολογιστών στη διδασκαλία του γραπτού λόγου: έρευνα σε μαθητές Α' Γυμνασίου*, διδακτορική διατριβή, Τομέας Γλωσσολογίας, Τμήματος Φιλολογίας, Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη.
- Κουτσογιάννης Δ., (1999). Πληροφορική - επικοινωνιακή τεχνολογία και γλωσσική αγωγή στην ελληνική δευτεροβάθμια εκπαίδευση: προκαταρκτικές παρατηρήσεις, *Ανακοίνωση στη Διεθνή Ημερίδα: Πληροφορική - επικοινωνιακή τεχνολογία και γλωσσική αγωγή: η διεθνής εμπειρία*, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, Θεσσαλονίκη.
- Κουτσογιάννης Δ., (1999). Πληροφορική - Επικοινωνιακή Τεχνολογία και Γλωσσική Αγωγή, στο *Γλωσσικός Υπολογιστής, Περιοδική έκδοση Του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας για τη Γλώσσα και τη Γλωσσική αγωγή*, Τομ 1, τευχ.1, σ. 125-129, Θεσσαλονίκη.
- Κουτσογιάννης Δ., (2000). Το διαδίκτυο ως διεθνής χώρος πρακτικής γραμματισμού στο *Γλωσσικός Υπολογιστής, Περιοδική έκδοση Του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας για τη Γλώσσα και τη Γλωσσική αγωγή*, Τομ 2, τευχ.1-2 σ. 239-248, Θεσσαλονίκη.
- Κουτσογιάννης Δ. (επιμ.), (2001). *Πληροφορική – επικοινωνιακή τεχνολογία και γλωσσική αγωγή: η διεθνής εμπειρία*, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, Θεσσαλονίκη.
- Κουτσογιάννης Δ., (2001). Νέες Τεχνολογίες και διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας: δυνατότητες και περιορισμοί, *Ανακοίνωση στο Διεθνές Συνέδριο με θέμα: Η ελληνική γλώσσα, η συμβολή της στο παγκόσμιο γίνεσθαι: μέθοδοι και εργαλεία για την εκμάθησή της*, Ηράκλειο.
- Κουτσογιάννης Δ., (2001). Τ.Π.Ε. και γλωσσική διδασκαλία: προς την αναζήτηση εναλλακτικής κριτικής προσέγγισης, *Ανακοίνωση στο Ευρωπαϊκό Συμπόσιο: Γλωσσικός Πλουραλισμός και γλωσσική πολιτική ξένων γλωσσών στην Ελλάδα*, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα.
- Κουτσογιάννης Δ., (2002). Τεχνολογίες της Πληροφορικής και Επικοινωνίας και διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας: Από το εκπαιδευτικό λογισμικό στον κριτικό τεχνολογισμό στο Δημαράκη Ε., και Κυνηγός Χρ., *Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα*, σ.393- 420, Καστανιώτης, Αθήνα.

Κουτσογιάννης Δ., (2002). Ελληνική γλώσσα και πληροφορική τεχνολογία: πρόταση για τη διαμόρφωση εκπαιδευτικής πολιτικής. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση* 34, σ.26-43.

Κουτσογιάννης Δ., (2004). Η διδακτική αξιοποίηση των ηλεκτρονικών λεξικών για την απόκτηση γνώσεων για τη γλώσσα, στο: Ι. Περυσινάκης & Α. Τσαγγαλίδης (επιμ.). *Γλώσσα και λογοτεχνία στη Δευτεροβάθμια*, σ. 149-166, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, τμήμα Φιλολογίας, Ιωάννινα.

Κουτσογιάννης Δ., Βαλετόπουλος Φ., Γεωργιάδης Μ. και Ντίνας Κ., (2000). *Ο γλωσσικός – πολιτισμικός χρωματισμός του διαδικτύου ως μέσου αναζήτησης επιμορφωτικού υλικού*, ανακοίνωση στο Β' Πανελλήνιο Συνέριο: Τεχνολογίες της Πληροφορίας και Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση, Πάτρα.

Κουτσογιάννης Δ. & Μανουηλίδου Χ., (2001). *Ο αυτόματος ορθογραφικός έλεγχος ως μέρος των ηλεκτρονικών περιβαλλόντων παραγωγής και διδασκαλίας του γραπτού λόγου*, ανακοίνωση στην Ετήσια Συνάντηση του Τομέα Γλωσσολογίας του Α.Π.Θ.

Μυρογιάννη Ε., και Μαυροσκούφης Δ., (2004). *Φιλολόγοι στον υπολογιστή*, σ. 39-47, Καλειδοσκόπιο, Αθήνα.

Σκούρτου Ε., (2000). Αδελφοποίηση σχολικών τάξεων στο Διαδίκτυο: Μάθηση μέσω ηλεκτρονική σύνδεσης, στο *Γλωσσικός Υπολογιστής, Περιοδική έκδοση Του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας για τη Γλώσσα και τη Γλωσσική αγωγή*, Τομ 2, τευχ.1-2 σ. 239-248, Θεσσαλονίκη.

Χαραλαμπόπουλος Α., και Χατζησαββίδης Σ., (1997). *Η διδασκαλία της λειτουργικής χρήσης της γλώσσας: θεωρία και πρακτική εφαρμογή*, Κώδικας, Θεσσαλονίκη.

Χοντολίδου Ε., (1999). Εισαγωγή στην έννοια της πολυτροπικότητας, στο *Γλωσσικός Υπολογιστής, Περιοδική έκδοση Του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας για τη Γλώσσα και τη Γλωσσική αγωγή*, Τομ 1, τευχ.1, σ. 115-118, Θεσσαλονίκη.

Χοντολίδου Ε., (2001). *Ο παιδαγωγικός λόγος του Ηλεκτρονικού Κόμβου του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας*. Ανακοίνωση στην 22η Συνάντηση του Τομέα Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη.

Χριστίδης, Α.-Φ. (επίμ.), (1999). *«Ισχυρές» και «ασθενείς» γλώσσες στην Ευρωπαϊκή ένωση, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας*.

Halliday M.A.K., (2000). Ανοιχτή επιστολή: «Η γραμματική στη σχολική εκπαίδευση», στο: *Γλωσσικός Υπολογιστής, Περιοδική έκδοση Του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας για τη Γλώσσα και τη Γλωσσική αγωγή*, Τόμος 2, (1-2), σ. 47-55, Θεσσαλονίκη.

Lankshear C. & Snyder I., with Green B., (2000). *Teachers and technoliteracy. Managing literacy, technology and learning in schools*, Allen & Unwin, Sydney.

Αρχαία Ελληνικά

Στη διδακτική της ΑΕΓΓ είναι πλέον ευδιάκριτα τα σήματα της μετάβασης από τα παραδοσιακά μέσα (έντυπα) στα ηλεκτρονικά εργαλεία αρχαιογλωσσικής και αρχαιογνωστικής μάθησης. Διαδικτυακές πύλες και βάσεις δεδομένων με κείμενα της κλασικής αρχαιότητας, υπερκειμενικές διασυνδέσεις με εικονογραφικό υλικό, ηλεκτρονικά λεξικά και αυτόνομες πλατφόρμες πολυμεσικών λογισμικών ανατρέπουν τόσο την παραδοσιακή σχέση του εκπαιδευτικού φιλολόγου με το γνωστικό του αντικείμενο (τα αρχαία και τα λατινικά) όσο και τον τρόπο μετάδοσης των σχετικών πληροφοριών/ γνώσεων στους μαθητές.

Υποστηρίζεται, γενικότερα, ότι οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και Επικοινωνίας (Τ.Π.Ε.) μπορούν να συμβάλουν αποφασιστικά στην ανάδειξη της πολιτισμικής και κοινωνικής δύναμης των κλασικών κειμένων. Ειδικότερα, με την αξιοποίηση των Τ.Π.Ε.:

- Εξασφαλίζεται η άμεση πρόσβαση σε πλούσιο αρχαιογνωστικό υλικό, κυρίως μέσω του διαδικτύου, το οποίο είναι δύσκολο να εντοπιστεί σε έντυπη μορφή.
- Εξοικονομείται χρόνος και μόχθος στην προετοιμασία και στην επιτέλεση μιας διδακτικής δραστηριότητας.
- Η διδακτική των αρχαίων κειμένων εμπλουτίζεται με τα πολυμέσα. Έτσι, η γνώση ανταποκρίνεται στα διαφορετικά μαθησιακά στυλ των εκπαιδευομένων, η κειμενική πληροφορία γίνεται περισσότερο αναπαραστατική.
- Αυξάνονται τα περιθώρια για την ανάπτυξη διερευνητικών δραστηριοτήτων στον τύπο των «σχεδίων δράσης».
- Ο εκπαιδευτικός υποχρεώνεται σε ρόλους σαφέστερα καθοδηγητικούς, οργανώνοντας και συντονίζοντας τη μαθησιακή πορεία παρά βαθμολογώντας το τελικό αποτέλεσμα μιας δραστηριότητας.
- Με τα εργαλεία των Τ.Π.Ε. ευνοείται η συνεργατική δράση των εκπαιδευομένων και επιτρέπεται η δημοσιοποίηση των απόψεων και των δραστηριοτήτων τους.

Τα πάσης φύσεως ηλεκτρονικά προϊόντα και εργαλεία αρχαιογλωσσικής και αρχαιογνωστικής μάθησης, που έχει στη διάθεσή του ο κλασικός φιλόλογος, συστήνουν εναλλακτικές πτυχές της κλασικής αρχαιότητας και έρχονται να βοηθήσουν στην ανασύνθεση του αρχαίου κόσμου, εντάσσοντας τα αρχαία κείμενα στα πολιτισμικά τους συμφραζόμενα. Ωστόσο, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι επόμενοι προβληματισμοί:

- Τόσο στον διεθνή όσο και στον ελληνικό χώρο, δεν υπάρχουν τεκμηριωμένες συστηματικές και ευρείας κλίμακας έρευνες, που να πιστοποιούν τις οποιεσδήποτε επιδράσεις από την αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στον κλάδο της διδακτικής των κλασικών κειμένων.
- Το διαθέσιμο ηλεκτρονικό υλικό για τη διδακτική της ΑΕΓΓ αναφέρεται περισσότερο στο Γυμνάσιο παρά στο Λύκειο, με υπερέχουσα την προβολή της αρχαιογνωσίας έναντι της αρχαιογλωσσίας. Ο ενδεχόμενος κίνδυνος στην προκειμένη περίπτωση είναι διπλός: ο περιορισμός αφενός (μέσω των λογισμικών κυρίως του τύπου drill and practice) της διδακτικής της αρχαίας γλώσσας σε παραδοσιακές, μηχανιστικού τύπου, ασκήσεις γραμματικής ή σύνταξης, και η μετατροπή των αρχαίων σε μάθημα κουλτουραλιστικό. Χρειάζεται, επομένως, ιδιαίτερος μόχθος από τον εκπαιδευτικό στο να εντοπίσει πηγές και να επινοήσει ευέλικτες στρατηγικές διδασκαλίας, ώστε να ισοσκελίσει συνδυάζοντας το περιεχόμενο με τη μορφή των κειμένων, και στις δύο, κατά το δυνατόν, βαθμίδες της μέσης εκπαίδευσης. Όσο για το υποβαθμισμένο στην ελληνική εκπαίδευση μάθημα των Λατινικών, ο εκπαιδευτικός μπορεί να το εμπλουτίσει εκμεταλλευόμενος επιλεκτικά παραδείγματα από το διαδίκτυο.
- Το επίπεδο ανάπτυξης των Τ.Π.Ε. στον χώρο της διδακτικής της ΑΕΓΓ δεν έχει επιτρέψει, μέχρι σήμερα, να γίνει πλήρως κατανοητή η ποιοτική διαφορά στο να προσεγγίζει κάποιος ένα αρχαίο κείμενο χρησιμοποιώντας τα βιβλία του παρά ένα, περιορισμένου συχνά θεματικού εύρους, λογισμικό. Ο εκπαιδευτικός, αν θέλει να πετύχει τον μαθησιακό ή παιδαγωγικό του στόχο, χρειάζεται, αφενός, να συνδυάσει το έντυπο με το ηλεκτρονικό εργαλείο και, αφετέρου, να συνειδητοποιήσει ότι ένα προβληματικό, ως προς τον σχεδιασμό και το περιεχόμενό του, λογισμικό, ένας αμφισβητούμενης σημασίας πόρος για τα αρχαία ελληνικά δεν βελτιώνεται, επειδή έχει μεταφερθεί στον υπολογιστή ή στο διαδίκτυο.
- Η διδακτική της ΑΕΓΓ με τη χρήση των Τ.Π.Ε. παίρνει χρόνο και χρειάζεται επιπρόσθετο μόχθο ειδικά για τον εκπαιδευτικό φιλόλογο, ο οποίος πρέπει να προσαρμόσει τον λόγο του στη λογική του μηχανήματος. Απώτερος στόχος παραμένει η διαμόρφωση κριτικής σκέψης και αυτόνομης μάθησης των εκπαιδευόμενων, ώστε, εμπιστευόμενοι τις δικές

τους γνωστικές και μεταγνωστικές ικανότητες, να μπορούν να διακρίνουν το παλιό από το νέο, το πραγματικά ωφέλιμο από το εντυπωσιακώς ανώφελο.

Οι προηγούμενες σκέψεις θα μπορούσαν να αποτελέσουν πεδίο γονιμότερου διαλόγου για μια πιο ουσιαστική αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στη διδακτική της ΑΕΓΓ υπό την προϋπόθεση ότι, αντί να ξεκινάμε τη διερεύνηση του όλου ζητήματος εστιάζοντας στο πώς μπορούμε να προσαρμόσουμε την υπάρχουσα τεχνολογία στη διδακτική των αρχαίων ελληνικών, αναρωτιόμαστε αντίστροφα: σε ποιες ακριβώς περιοχές η διδασκαλία της ΑΕΓΓ αποδεικνύεται σήμερα ελλειμματική; Κατ' επέκταση, η βελτίωση των ελλειμματικών περιοχών μπορεί να καλυφθεί επαρκώς από τα υπάρχοντα εργαλεία των Τ.Π.Ε.; και με ποιες ακριβώς μεθόδους; Τα ερωτήματα αυτά θα μπορούσαν να φέρουν στο προσκήνιο το έργο του φιλόλογου αντί να το εξαρτούν από την τεχνολογία, υποδεικνύοντας παράλληλα νέες κατευθύνσεις προς τις οποίες τα ηλεκτρονικά εργαλεία θα μπορούσαν να αναπτυχθούν, προκειμένου να υποστηρίξουν καινοτόμες παιδαγωγικές θεωρίες και πρακτικές. Αυτό βέβαια σημαίνει ότι οι φιλόλογοι έχουν πράγματι κάτι νέο και ερεθιστικό να προτείνουν για την τύχη του μαθήματος των αρχαίων ελληνικών στον σύγχρονο κόσμο.

Σχετική εργογραφία:

D. H. Jonassen, (2000). *Computers as Mindtools for Schools: Engaging Critical Thinking* (2nd ed.). New York: Prentice Hall.

Latchaw, J. (2001). *Reform or Mythos? Integrating Technology into College Classrooms. Kairos Journal* 6 < <http://kairos.technorhetoric.net/6.2/coverweb.html>>

Ιστορία

Η αναζήτηση και επιλογή της κατάλληλης εφαρμογής και μαθησιακής δραστηριότητας γίνεται αφενός σε συνδυασμό με το γνωστικό αντικείμενο και αφετέρου σε συνδυασμό με τους διδακτικούς και παιδαγωγικούς στόχους που θέτει ο εκπαιδευτικός. Η επιλογή ενός ή περισσότερων λογισμικών και υπολογιστικών εργαλείων γίνεται με το κριτήριο όχι μόνο να καλύπτει τις ανάγκες σχεδιασμού του συγκεκριμένου γνωστικού αντικειμένου, αλλά και με το κριτήριο της προστιθέμενης αξίας από τη χρήση τους (συγκριτικά με τη χρήση των παραδοσιακών εποπτικών μέσων διδασκαλίας) (Δημητρακοπούλου, 2002).

Η παιδαγωγική και διδακτική διαχείριση του μαθήματος της Ιστορίας με τις ΤΠΕ, αφορά τις στρατηγικές που θα εφαρμόσει ο εκπαιδευτικός. Οι γενικές στρατηγικές διδακτικής διαχείρισης μπορεί να είναι καθοδηγητικές, καθοδηγούμενης ανακάλυψης, διερεύνησης, ή απλά μετάδοσης γνώσης ή και αξιολόγησης. Η επιλογή αυτή σχετίζεται με τον τρόπο που ο εκπαιδευτικός αντιλαμβάνεται το ρόλο του και την αλλαγή (ή όχι) αυτού του ρόλου, παράλληλα προς την αξιοποίηση των Τ.Π.Ε (Δημητρακοπούλου, 2002).

Οι δραστηριότητες που μπορεί να σχεδιάσει ο εκπαιδευτικός με τις Τ.Π.Ε., παρουσιάζουν μια μεγάλη ποικιλία. Το ίδιο λογισμικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί από διαφορετικούς εκπαιδευτικούς, για το σχεδιασμό διαφορετικών δραστηριοτήτων. Οι διάφορες κατηγορίες εκπαιδευτικών εφαρμογών των Τ.Π.Ε. προσφέρονται για διαφορετικά είδη δραστηριοτήτων.

Οι βασικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες με τις οποίες μπορεί να ενδυναμωθεί η μαθησιακή ικανότητα των μαθητών στο μάθημα της Ιστορίας με τη χρήση των Τ.Π.Ε. είναι:

- Διερευνητικές δραστηριότητες με λογισμικά προσομοίωσης, μοντελοποίησης και διερεύνησης.
- Συμβολικής έκφρασης, με προγραμματιζόμενα περιβάλλοντα.
- Συνεργασίας, με συνεργατικά περιβάλλοντα μάθησης.
- Σύνθεσης, με εργαλεία εννοιολογικών χαρτών, εργαλεία web publishing και λογισμικά παρουσίασης.
- Αναζήτησης πληροφοριών, με εργαλεία internet browser, μηχανές αναζήτησης, υπερκείμενα, και λογισμικά.

- Καταχώρησης, ταξινόμησης, επεξεργασίας και ανάλυσης πληροφοριών, με βάσεις δεδομένων, επεξεργαστές κειμένου και λογιστικά φύλλα.
- Επικοινωνίας, με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, fora, και net meeting.
- Γραπτής έκφρασης, με επεξεργαστές κειμένου και λογισμικά υποστήριξης γραπτού λόγου.
- Καλλιτεχνικής έκφρασης, με προγράμματα ζωγραφικής και μουσικής σύνθεσης.

Ο εκπαιδευτικός έχει τη δυνατότητα να εμπλακεί σε δραστηριότητες που εξυπηρετούν τη διερεύνηση μιας διδακτικής ενότητας ή σε δραστηριότητες εστιασμένες σε ιστορικές έννοιες, που αξιοποιούν κατάλληλα εργαλεία (νοητικοί χάρτες, χάρτες συγχρονιών, διατύπωση υποθέσεων και επαλήθευση, ανάληψη ρόλων, διαδικτυακή αναζήτηση, μικρόκοσμοι, διαδραστικοί χάρτες, πολλαπλές αναπαραστάσεις, κατασκευή βάσης δεδομένων, διασταύρωση πηγών, σύνθεση ιστορικού ψηφιακού κειμένου, ενδοσχολικός και εξωσχολικός διάλογος σε κοινότητες μάθησης). Ακόμη, μπορεί να επιλέξει διαφορετικού τύπου προσεγγίσεις, όπως η διαθεματικότητα, η μικρή ιστορία, η τοπική ιστορία.

Η αξιολόγηση της διδακτικής παρέμβασης, αφορά την αποτίμηση της διδασκαλίας από το δάσκαλο ή αφενός από το δάσκαλο και αφετέρου από τους μαθητές. Η αξιολόγηση είναι σημαντική για την εκτίμηση της μαθησιακής αξίας της δραστηριότητας που σχεδιάστηκε με τις Τ.Π.Ε. Μπορεί να οδηγήσει σε επανασχεδιασμό, αλλαγές, και βελτίωση της όλης διδασκαλίας που πραγματοποιήθηκε.

Η αξιοποίηση της υπολογιστικής τεχνολογίας στην εκπαιδευτική διαδικασία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον εκπαιδευτικό. Γιατί, όπως προκύπτει από τα ερευνητικά δεδομένα, είναι αυτός που μορφοποιεί την εισαγόμενη καινοτομία με βάση τις προσωπικές του πεποιθήσεις και την πρακτική την οποία διαμορφώνει.

Έτσι ο ρόλος του είναι καθοριστικός στην προσπάθεια ένταξης των σύγχρονων τεχνολογιών στην εκπαίδευση και μπορεί να συμβάλλει αποφασιστικά στην επιτυχή έκβαση του εγχειρήματος διαμόρφωσης και ανανέωσης της εκπαίδευσης του μέλλοντος, με τις σύγχρονες τεχνολογίες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

Αγγελάκος Κ. – Κόκκινος Γ. (επιμ.), (2004). *Η διαθεματικότητα στο σύγχρονο σχολείο και η διδασκαλία της Ιστορίας με τη χρήση πηγών*, Μεταίχμιο, Αθήνα.

- Αντωνιάδης Λ., (1995). *Η διδακτική της Ιστορίας*, Πατάκη, Αθήνα.
- Αργύρης Μ., (2002). Διερευνητική μάθηση με χρήση υπολογιστικών εργαλείων: Μία εναλλακτική πρόταση διδασκαλίας, στο *Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα*, σ. 98-118, Καστανιώτης, Αθήνα.
- Βακαλούδη Α., (2001). Η συμβολή των Νέων Τεχνολογιών στην ιστορική διερεύνηση και διαθεματική αξιοποίηση των πολλαπλών αναπαραστάσεων ως πηγών, στα *Πρακτικά 1^{ου} Συνεδρίου για την Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη Διδακτική Πράξη, Εκπαιδευτικό Λογισμικό και Διαδίκτυο*, σ.76-89, Σύρος.
- Βρεττός Γ., (1996). *Σχεδιασμός και αξιολόγηση Αναλυτικού Προγράμματος Ιστορίας*, Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη.
- Γιαννόπουλος Γ.,(1997). *Δοκίμια θεωρίας και διδακτικής της Ιστορίας*, Βιβλιογονία, Αθήνα.
- Γκίκα Ε., (2002). Σχεδιασμός εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων (σεναρίων) για το μάθημα της Ιστορίας με τη χρήση εργαλείων των νέων τεχνολογιών: Μεθοδολογικές προσεγγίσεις, στο *Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα*, σ. 350-368, Καστανιώτης, Αθήνα.
- Δάλκος Γ., (1990). *Η χρήση της εικόνας στη διδασκαλία της Ιστορίας*, Τα Εκπαιδευτικά, τ. 18-19.
- Δανασσής -Αφεντάκης Α.Κ., (2000). *Παιδαγωγική Ψυχολογία – Μάθηση και Ανάπτυξη*, τ. Α΄., Αθήνα.
- Δαπόντες Ν., (2002). Η Κοινωνία της Πληροφορίας: Η εκπαιδευτική διάσταση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση (Τ.Π.Ε.-Ε), στο *Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα*, σ. 82-97, Καστανιώτης, Αθήνα.
- Δερτιλής Γ., (1999). *Παιδεία και Ιστορία*, Καστανιώτης, Αθήνα.
- Δημαράκη Β. Ευ. & Κυνηγός Χ., (2002). Νοητικά εργαλεία και πληροφοριακά μέσα: Παιδαγωγικά αξιοποιήσιμες εφαρμογές των νέων τεχνολογιών στη γενική παιδεία, στο *Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα*, σ. 17- 26, Καστανιώτης, Αθήνα.
- Δημαράκη Ευ.Β., (2002). Δυναμικές αναπαραστάσεις για τη διερευνητική μάθηση στην Ιστορία, στο *Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα*, σ. 369-392, Καστανιώτης, Αθήνα.
- Δημαράς Κ.Θ. & Σβορώνος Ν., (1995). *Η μέθοδος της Ιστορίας*, Άγρα, Αθήνα.
- Δημητρακοπούλου Α., (2002). Διαστάσεις διδακτικής διαχείρισης των εκπαιδευτικών εφαρμογών της Τεχνολογίας της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας: Προς μια

ολοκληρωμένη αξιοποίησή τους στην Εκπαίδευση, στο *Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα*, σ. 57-97, Καστανιώτης, Αθήνα.

Δημητρόπουλος Ε.Γ., (2001). Εισαγωγή στη Μεθοδολογία της Επιστημονικής Έρευνας, εκδόσεις Έλλην, Αθήνα.

Εταιρεία Μελέτης Νέου Ελληνισμού, (1988). *Η διδασκαλία της Ιστορίας στη Μέση Εκπαίδευση*, Γρηγόρη, Αθήνα.

Ηλιοπούλου Ι., (2004). Επιμόρφωση φιλολόγων από απόσταση: η περίπτωση της Κοινότητας Μάθησης Εκπαιδευτικών του Πανεπιστημίου Αιγαίου, στα *Πρακτικά 4^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή, Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση* τ. Α', σ.360-370, Αθήνα.

Κάβουρα Θ., Κούτρα Δ., Τσαγκάνου Γρ., Γρηγοριάδου Μ., (2004). Η Σημασία της Οργάνωσης της Ιστορικής Πληροφορίας στο Περιβάλλον της ΚΑΣΤΑΛΙΑΣ για τη Συγκρότηση της Ιστορικής Γνώσης, στα *Πρακτικά 4^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή, Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση* τ. Α', σ. 607-616, Αθήνα.

Κόκκινος Γ., (1998). *Διδακτικές προσεγγίσεις στο μάθημα της Ιστορίας*, Μεταίχμιο, Αθήνα.

Κολιάδης Ε.Α., (1997). *Θεωρίες μάθησης και Εκπαιδευτική πράξη*, τ.Α',Β',Γ', Αθήνα.

Κοντογιαννοπούλου-Πολυδωρίδη Γ., (1991). Οι εκπαιδευτικές και κοινωνικές διαστάσεις της χρήσης των νέων τεχνολογιών στο σχολείο, *Σύγχρονα Θέματα*, τευχ. 46-47, σ. 77-93.

Κυνηγός Χ., (1995). Η ευκαιρία που δεν πρέπει να χαθεί: Η υπολογιστική τεχνολογία ως εργαλείο έκφρασης και διερεύνησης στη γενική παιδεία, *Ελληνική Εκπαίδευση: Προοπτικές ανασυγκρότησης και εκσυγχρονισμού* (Επιμ. Καζαμίας Α. & Κασσωτάκης Μ.), 396-416, Σείριος.

Κυνηγός Χ., (2002). Νέες πρακτικές με νέα εργαλεία στην τάξη: Κατάρτιση επιμορφωτών για τη δημιουργία κοινοτήτων αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών στο σχολείο, στο *Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα*, σ.27-53, Καστανιώτης, Αθήνα.

Κυνηγός Χ., Δημαράκη Ευ. Β., (2002). Νοητικά εργαλεία και πληροφοριακά μέσα: Παιδαγωγικά αξιοποιήσιμες εφαρμογές των νέων τεχνολογιών στη γενική παιδεία, στο *Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα*, σ.17-26,, Καστανιώτης, Αθήνα.

Κυρκίνη Α., (1999). *Η εξέλιξη της ιστοριογραφίας και η επίδρασή της στη σχολική πράξη*, Νέα Παιδεία, τ. 89, Αθήνα.

Κυρκίνη Α., (1985). Σύγχρονα μοντέλα διδασκαλίας της ιστορίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, στη Βρετανία, Γερμανία, Ιταλία, Φιλολογική, 52.

Λεοντσίνης Γ., (1999). *Ιστορία – Περιβάλλον και η διδακτική τους*, Λεοντσίνης, Αθήνα.

Ματσαγγούρας Η.Γ.,(1987). *Ομαδοκεντρική Διδασκαλία και Μάθηση*, εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα.

Ματσαγγούρας Η.Γ., (1998). *Στρατηγικές διδασκαλίας*, τ. Β', Η Κριτική Σκέψη στη Διδακτική Πράξη, Gutenberg, Αθήνα.

Ξωχέλλης Π., (2000). Η διδασκαλία της Ιστορίας στο Γυμνάσιο και το Λύκειο: Ερευνητική συμβολή στη διδακτική της Ιστορίας, Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη.

Παπανικολάου Κ.Α., Τσαγκάνου Γ., Γρηγοριάδου Μ., (2002). Αξιοποιώντας το διαδίκτυο και το λογισμικό γενικής χρήσης ως διδακτικά και μαθησιακά εργαλεία, στο *Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα*, σ.119-160, Καστανιώτης, Αθήνα.

Π.Ε.Φ. – Σεμινάριο 3, *Ιστορία*, Αθήνα, 1984.

Π.Ε.Φ. – Σεμινάριο 9, *Το μάθημα της Ιστορίας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση*, Αθήνα, 1988.

Π.Ε.Φ. – Σεμινάριο 19, *Ο αρχαίος κόσμος στα σύγχρονα αναλυτικά προγράμματα της Β/βάθμιας εκπαίδευσης*, Γρηγόρη, Αθήνα, 1999.

Π.Ε.Φ. – Σεμινάριο 21, *Θεωρητικά προβλήματα και διδακτική της Ιστορίας*, Γρηγόρη, Αθήνα, 1999.

Σακκά Β., (2003). *Η προσέγγιση των πηγών και η διδασκαλία της Ιστορίας: το πρόβλημα της αξιολόγησης*, Η Φιλολογική, τ. 82.

Σκουλάτος Β., (1997). *Το μάθημα της Ιστορίας στο ελληνικό σχολείο κατά την τελευταία εικοσαετία: εγγενείς παθογένειες και προσπάθειες ανανέωσης*, Νέα Παιδεία, τ. 81.

Σκούρος Τρ., (1991). *Η Νέα Ιστορία: Η σύγχρονη αντίληψη για τη διδασκαλία της Ιστορίας με τη χρήση των πηγών*, Λεμεσός.

Σολομωνίδου Χ., (2000). Η μάθηση με τη χρήση υπολογιστή: δεδομένα ερευνών, *Themes in Education*, 1:1,75-100.

Τα Εκπαιδευτικά, (2001). τ. 59-60, Β' Περίοδος (Το τεύχος περιλαμβάνει άρθρα που αφορούν τη διδακτική της Ιστορίας).

ΥΠΕΠΘ, Παιδ. Ινστ. Τμήμα Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, (2005). *Οδηγίες για τη Διδασκαλία των Φιλολογικών Μαθημάτων στο Γυμνάσιο*, Αθήνα.

Χατζηλάκος Θ., (2002). Πρόλογος, στο *Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα*, Καστανιώτης, Αθήνα.

Χοντολίδου Ε., (1999). Εισαγωγή στην έννοια της πολυτροπικότητας, στο *Γλωσσικός Υπολογιστής, Περιοδική έκδοση Του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας για τη Γλώσσα και τη Γλωσσική αγωγή*, Τομ 1, τευχ.1, σ. 115-118, Θεσσαλονίκη.

Ξενόγλωσση

Braudel F., (2001). *Η Γραμματική των πολιτισμών*, ΜΤΦ. Αλεξάκης Α., ΜΙΕΤ.

Braudel F., (1986). *Μελέτες για την Ιστορία*, μτφ. Βαρών Οντ. & Σταμούλη Ρ., ΕΜΝΕ ΜΝΗΜΩΝ, Αθήνα.

Bridwell L., (1980). Revising strategies in Twelfth Grade Students' Transactional *Writing*, *Research in the Teaching of English*, 14 (3), p. 197-222.

Budin H.R., (1991). Technology and the Teacher's role, *Computers in the Schools* Vol. 8, p. 15-25, The Haworth Press.

Burke P., (2003). Αυτοψία, *Οι χρήσεις των εικόνων ως ιστορικών μαρτυριών*, μτφ. Ανδρέου Α., Μεταίχμιο, Αθήνα.

Cohen L., & Manion L., (1994). *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*, μτφ. Μητσοπούλου Χ., Φιλοπούλου Μ., Μεταίχμιο – Επιστήμες, Αθήνα.

Dosse Fr., (1993). *Ιστορία σε ψίχουλα*, μτφ. Βλαχοπούλου Αγγ., επιμ. Χατζηιωσήφ Χρ., Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο.

Ferro M., (2000). *Πώς αφηγούνται την Ιστορία στα παιδιά σε ολόκληρο τον κόσμο*, μτφ. Μαρκέτου Π., Μεταίχμιο, Αθήνα, 2000.

Flower L., Hayes J., (1981). A Cognitive Process Theory of Writing, *College Composition and Communication*, 32, p. 365-387.

Hanna, Barbara (et al), (2003). A funny thing happened on the way to the Forum: Electronic discussion and foreign language learning, In *Language & Technology*, Vol. 7, No 1 (<http://ilt.msu.edu/vol7num1/pdf/hanna.pdf>)

Moniot H., (2000). *Η διδακτική της Ιστορίας*, μετ. Κάννερ Ε., Μεταίχμιο-επιστήμες, Αθήνα.

Okolo, Cynthia (et al), (2002). Teaching History In Inclusive Classrooms: Technology-based practices and tools, In *Technology in Action*, Vol. 1 (1), <http://www.tamcec.org/tamaction.pdf>

Parks, Susan (et al), (2003). Crossing Boundaries: Multimedia technology and pedagogical innovation in a high school class, In Language & Technology, Vol. 7, No 1, (<http://lt.msu.edu/vol7num1/pdf/parks.pdf>)

Pelgrum W.J., (2001). "Obstacles to the integration of ICT in education: results from a worldwide educational assessment". *Computers & Education*, Vol. 37, p.163–178.

Somekh B., (1997). Classroom investigations. Exploring how IT can support learning, in *Information Technology effectively in studies in Pre-Service and In-Service Teacher Education*, Somekh B. and Davis N. (ed), Routledge, London.

Stradling R., (2001). *Teaching 20th -century European history*, Council of Europe Publishing.

Tardif J., (1999). *The challenges of the information and communication technologies facing history teaching*, Council of Europe Publishing.

VanSledright, Bruce, (1998). On the Importance of Historical Positionality To Thinking About and Teaching History, In: *The International Journal of Social Education*, Vol. 12.

Vavourakis A.E., (2001). Introducing computers into education: a case study of the Greek situation. *Thesis submitted for the degree of Doctor of Philosophy in Educational Technology*. Institute of Education, University of London, London.

Wynne, Ann, (1999). History instruction and the Internet: A literature review, In: *JAHC*, Vol. II, No 1, <http://mcel.pacificu.edu/JAHC/JAHCII1/ARTICLESII1/Wynne/Wynnindex.html>

6.5 ΣΧΕΔΙΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΣΤΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ Τ.Π.Ε.

Α. Ενδεικτικές διδακτικές προτάσεις στη Λογοτεχνία

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΡΓΑΛΕΙΑ
Κ.Π. Καβάφης «Ιθάκη» ΛΥΚΕΙΟΥ	▪ Να ανακαλύψουν την επικοινωνία της Καβαφικής ποίησης με την ιστορική παράδοση. ▪ Να αξιοποιήσουν συγκεκριμένα εξωκειμενικά στοιχεία στην ερμηνευτική προσέγγιση του ποιήματος. ▪ Να προσεγγίσουν το ποίημα μέσα από την αισθητοποίηση. ▪ Να έλθουν σε επαφή με τον Καβάφη μέσα από εικονικό ταξίδι στις φάσεις της ζωής και του έργου του. ▪ Να κινητοποιήσουν τη σκέψη και τη φαντασία τους μέσα από την αισθητοποίηση του κειμένου. ▪ Να εξασκηθούν στην παρατήρηση της εικόνας και την άντληση πληροφοριών από αυτήν. Διερεύνηση της γλώσσας του κειμένου: ▪ Να προσεγγίσουν τη γλωσσολογική σύνθεση, μέσα από τη διερεύνηση της λειτουργίας των λέξεων σε σχέση με το περιεχόμενο. ▪ Να τους δοθούν κίνητρα για προσωπική ποιητική έκφραση.	▪ Οι μαθητές προσεγγίζουν το ποίημα μέσα από το άκουσμα της απαγγελίας από Λογοτέχνες. ▪ Αξιοποιούν εξωκειμενικά στοιχεία, (χειρόγραφο), για την εξαγωγή συμπερασμάτων. ▪ Περιηγούνται στην έκθεση αρχαιολογικών ευρημάτων και αποκαλύπτουν τη σύνδεση της Καβαφικής ποίησης με αυτά. ▪ Αναζητούν και επιλέγουν πληροφορίες για τα γενικότερα χαρακτηριστικά του υπερρεαλισμού, και τα συσχετίζουν με στοιχεία του ποιήματος. ▪ Εμπλέκονται ενεργητικά σε ένα εικονικό ταξίδι στη ζωή του ποιητή μέσα από την περιήγηση στους σχετικούς δικτυακούς τόπους. ▪ Παρατηρούν σχετικές εικόνες, αναζητούν προσωπογραφίες του ποιητή και συνθέτουν γραπτό κείμενο ενταγμένο σε συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο. ▪ Ηχογραφούν τη δική τους απαγγελία. ▪ Με τη βοήθεια του Κόμβου της Νεοελληνικής Γλώσσας, προσεγγίζουν το αισθητικό νόημα συγκεκριμένων λέξεων του ποιήματος, και επιβεβαιώνουν τα αποτελέσματα μέσα από δοκιμές σε διαφορετικά περιβάλλοντα.	http://www.lsa.umich.edu/kelsey/galleries/exhibits/cavafy/cavafy.html http://cavafis.compupress.gr/index.htm www.snhell.gr Επεξεργαστής κειμένου

Η νεότερη λογοτεχνία ΓΥΜΝΑΣΙΟ Οδ. Ελύτης	▪ Να προσεγγίσουν τον ποιητή και το έργο του συνολικά. ▪ Με τη βοήθεια του υλικού που συγκέντρωσαν, να αναγνωρίσουν το αξιακό σύστημα του ποιητή με συγκεκριμένες αναφορές στο ποίημα. ▪ Να εντάξουν το ποίημα στο ιστορικό πλαίσιο μέσα από τη διερεύνηση της περιόδου. ▪ Να αναζητήσουν τις επιδράσεις στις απόψεις και τα συναισθήματα του ποιητή μέσα από τις προσωπικές του μαρτυρίες, που επιλέγουν κατά την περιήγησή τους στους σχετικούς δικτυακούς τόπους. ▪ Να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά του λογοτεχνικού ρεύματος ή της σχολής, εντοπίζοντας τις αλλαγές στη μορφή και στην εξέλιξη του συγκεκριμένου είδους.	▪ Σχολιάζουν την κατασκευή στίχων και στροφών και αναζητούν από δικτυακούς τόπους στοιχεία για την ένταξη του ποιήματος σε συγκεκριμένη σχολή ή ρεύμα. ▪ Αναζητούν και αξιοποιούν δημοσιευμένες στο διαδίκτυο κριτικές και μελέτες για τον ποιητή και το έργο του. ▪ Διερευνούν το ιστορικό πλαίσιο μέσα από τους σχετικούς δικτυακούς τόπους και προσεγγίζουν ερμηνευτικά το ποίημα με βάση ιστορικά στοιχεία. ▪ Αξιοποιούν ποικίλες αναπαραστατικές μορφές (εικόνα, ήχος) στην αισθητική προσέγγιση του ποιήματος. ▪ Συνθέτουν μια προσωπογραφία του ποιητή μέσα από την περιήγησή τους στο πολυτροπικό υλικό. ▪ Αξιοποιούν τις σελίδες του κόμβου για τη διαγλωσσική μετάφραση, για την αναζήτηση και επιλογή των χαρακτηριστικών της λογοτεχνικής σχολής. (Απαιτείται κωδικός πρόσβασης)	http://lyk-vrachn.ach.sch.gr/par-melpoi/sld050.htm http://nobelprize.org/literature/laureates/1979/ http://cgi.di.uoa.gr/~gram/elitis.html http://www.komvos.edu.gr/diaglossiki/diaglossiki.htm Επεξεργαστής κειμένου
ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΓΥΜΝΑΣΙΟ	▪ Να γνωρίσουν το ιστορικό πλαίσιο μέσα στο οποίο δημιουργήθηκαν τ' ακριτικά τραγούδια. ▪ Να καταλάβουν την ξεχωριστή λογοτεχνική τους αξία μέσα στην (ηρωική) ποίηση. ▪ Να κατανοήσουν ότι αποτελούν πνευματικά κτήματα του λαού. ▪ Να εντοπίσουν την ιδιομορφία της δημοτικής τέχνης στο ιστορικό και λογοτεχνικό γίγνεσθαι.		http://www.ime.gr/chronos/12/gr/1833_1897/civilization/language/index.html http://www.myriobiblos.gr/afieromata/dimotiko/texts.html http://pegasos.fhw.gr/projects/cooperations/byzantine_literature/gr/000.html Επεξεργαστής κειμένου

Ο 19^{ος} αιώνας ως το 1880 ΓΥΜΝΑΣΙΟ «Απομνημονεύματα Μακρυγιάννη»	▪ Να κατανοήσουν τη διαφορά μεταξύ συγγενών ειδών λόγου (απομνημονεύματα, αυτοβιογραφία, βιογραφία, ημερολόγιο). ▪ Να συσχετίσουν το λογοτεχνικό τρόπο με την αποδεικτικότητα του κειμένου. ▪ Να ερμηνεύσουν το κείμενο μέσα από τη διερεύνηση και κατανόηση των κοινωνικών και πολιτικών συνθηκών της περιόδου. ▪ Να προσεγγίσουν την ιστορική περίοδο και το συγγραφέα, μέσα από τη χρήση ποικίλων αναπαραστατικών μορφών. ▪ Να ανακαλύψουν τη συνέχεια της λαϊκής παράδοσης, μέσα από το συσχετισμό διαφόρων μορφών της.	▪ Αντλούν από τους επιλεγμένους δικτυακούς τόπους πληροφορίες για τα συγγενή είδη λόγου. ▪ Ακούν ηχητικά ντοκουμέντα από τα απομνημονεύματα, εντοπίζουν τις ιδιαιτερότητες του ύφους και τις «αποκλίσεις» ως εκφραστικό μέσο. ▪ Αισθητοποιούν το κείμενο μέσα από την περιήγηση στο υλικό των εικόνων. ▪ Συγκροτούν την προσωπικότητα του Μακρυγιάννη, μέσα από την αναζήτηση προσθέτων πληροφοριών και πηγών. ▪ Αντλούν πληροφορίες για τις κοινωνικό, πολιτικό και ιδεολογικό πλαίσιο της περιόδου και εντάσσουν το κείμενο σε αυτό. Διαβάζουν από τους δικτυακούς τόπους κριτικές για το Μακρυγιάννη και εντοπίζουν τις ▪ αναφορές σε αυτόν σε σχέση με τη λαϊκή παράδοση. ▪ Περιηγούνται στο υλικό των πηγών και συνθέτουν κείμενο για τη λαϊκή παράδοση, μέσα από το συσχετισμό και την αναζήτηση κοινών στοιχείων για τα δημοτικά τραγούδια, το Θεόφιλο και το Μακρυγιάννη.	http://book.culture.gr/Fakeloi/makrygiannis/default.htm http://www.myriobiblos.gr/texts/greek/seferis_makrygiannis_1.html http://theofilos.iolkos.gr/theofilos.htm http://book.culture.gr/Fakeloi/makrygiannis/xronolo.htm Επεξεργαστής κειμένου
--	---	---	--

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟ Ν. Καζαντζάκης	▪ Να έρθουν σε επαφή με το δημιουργό και το έργο του, μέσα από μια διερευνητική διαδικασία, στο πλούσιο υλικό των δικτυακών πηγών. ▪ Να προσεγγίσουν αισθητικά το έργο μέσα από την αξιοποίηση κειμενικών και εξωκειμενικών στοιχείων. ▪ Να έρθουν σε επαφή με τη χρήση του υπερκειμένου και την ελεύθερη επιλογή στη μαθησιακή διαδικασία.	▪ Οι μαθητές περιηγούνται στο πλούσιο υλικό του ιστορικού μουσείου Κρήτης, αντλούν στοιχεία και φωτογραφίες, επιλέγουν και συνθέτουν πολυτροπικό κείμενο για τη ζωή του συγγραφέα. ▪ Ανατρέχουν στην εργογραφία του, αναζητούν και παρουσιάζουν πληροφορίες για το μυθιστόρημα από το οποίο προέρχεται το συγκεκριμένο απόσπασμα κειμένου. ▪ Αναζητούν, επιλέγουν και αξιοποιούν πληροφορίες στο διαδίκτυο, εντάσσουν το έργο σε συγκεκριμένο ιδεολογικό και πολιτιστικό πλαίσιο, ανιχνεύουν τις επιδράσεις. ▪ Συνθέτουν κείμενο που το εντάσσουν σε συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο. ▪ Ανακαλύπτουν την επίδραση του περιβάλλοντος στην προσωπική έκφραση του συγγραφέα.	http://www.kazantzakis-museum.gr/viewer.php?param=2&lang=el http://www.historical-museum.gr/kazantzakis/gr/ Επεξεργαστής κειμένου
Νέα Αθηναϊκή σχολή ΓΥΜΝΑΣΙΟ Αλ.Παπαδιαμάν της	Πεδία αναφοράς κειμένου: ▪ Να γνωρίσουν τον ποιητή και το έργο του μέσα από τη διερεύνηση των πηγών. ▪ Να ερμηνεύσουν συναισθήματα και απόψεις, με αναφορές στις ιδιαίτερες συνθήκες ζωής, στο κοινωνικό περιβάλλον. ▪ Να ανακαλύψουν τη σχέση της Παπαδιαμαντικής περιγραφής με τη λαϊκή παράδοση και με άλλες μορφές τέχνης π.χ. ζωγραφική), μέσα από τη διερεύνηση του πλούσιου αρχαιακού υλικού. Στοιχεία τεχνικής: ▪ Να αιτιολογήσουν τις γλωσσικές και αισθητικές επιλογές, εντάσσοντας το έργο σε συγκεκριμένο λογοτεχνικό περιβάλλον ▪ Να προσεγγίσουν τη γλωσσοτεχνική σύνθεση του κειμένου, μέσα από δοκιμές με τη χρήση του κόμβου ελληνικής γλώσσας.	▪	http://gym-platan.chan.sch.gr/pap/start.htm http://www.n-skiathos.gr/html/logioi/papadiamantis_1.html http://www.phys.uoa.gr/~nektar/arts/tributes/alexandros_papadiamantis/http://www.culture.gr/2/21/213/21305n/g213en04.html http://www.komvos.edu.gr/ Επεξεργαστής κειμένου

Β. Ενδεικτικές διδακτικές προτάσεις στη Νεοελληνική Γλώσσα**1. Λόγοι ένταξης των Τ.Π.Ε. στην προτεινόμενη δραστηριότητα / Εισαγωγικά**

Ο προβληματισμός ο οποίος λογικά εγείρεται σε κάθε περίπτωση αξιοποίησης των Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία, σχετίζεται με το όφελος που η επιλογή αυτή αποφέρει στη μαθησιακή διαδικασία. Η αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στις προτεινόμενες ενότητες αποβλέπει στην επίτευξη τριών ευρέων στόχων: Κατ' αρχάς στην εκμετάλλευση των δυνατοτήτων των Τ.Π.Ε. για τη δημιουργία ενός παιδαγωγικού περιβάλλοντος, στα πλαίσια του οποίου η οικοδόμηση της γνώσης να πραγματοποιείται μέσω της ενεργητικής εμπλοκής σε διαθεματικές δραστηριότητες με νόημα για το μαθητή, της ανακάλυψης, της διερεύνησης, και της συνεργασίας. Επιπλέον, στην αξιοποίηση των ευκαιριών που οι Τ.Π.Ε. προσφέρουν για την υιοθέτηση σύγχρονων αντιλήψεων για τη διδασκαλία της γλώσσας (επικοινωνιακή προσέγγιση, παραγωγή λόγου σε συνεργατικό περιβάλλον). Ο τρίτος στόχος, τέλος, επιβάλλεται από την κειμενική πραγματικότητα που οι Τ.Π.Ε. δημιουργούν και αφορά στη διεύρυνση του γραμματισμού των μαθητών, έτσι ώστε να ανταποκρίνονται με επιτυχία στις επικοινωνιακές ανάγκες που διαμορφώνουν οι Τ.Π.Ε., αλλά και στην υιοθέτηση κριτικής στάσης απέναντι στον ιδεολογικό και πολιτισμικό χρωματισμό των ηλεκτρονικών περιβαλλόντων.

ΘΕΜΑ / ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΜΕΣΑ Τ.Π.Ε./ ΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΚΟΜΒΟΙ
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ: <i>Παραγωγή γραπτού λόγου για την περιγραφή/ χώρου/ έργων τέχνης.</i> ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: Περιγραφή χώρου/ κτιρίου & περιγραφή έργου τέχνης (Εκφραση- Έκθεση Λυκείου, Νεοελληνική Γλώσσα Γυμνασίου)	<i>Α' Ως προς το Γνωστικό αντικείμενο Οι μαθητές:</i> ▪ Να ασκηθούν στη συγκέντρωση υλικού από διάφορες πηγές και στην κατάλληλη επεξεργασία του για τη σύνθεση μιας εργασίας. ▪ Να αναπτύξουν τη δεξιότητα παραγωγής περιγραφικού κειμένου επιλέγοντας τις απαιτούμενες, ανάλογα με τη περίπτωση, πληροφορίες, ιεραρχώντας και οργανώνοντάς τις κατάλληλα. ▪ Να είναι σε θέση να παράγουν περιγραφικό λόγο, ακριβή και σαφή. ▪ Να μπορούν να επιλέγουν το κατάλληλο ύφος ανάλογα με τους στόχους της περιγραφής. ▪ Να μπορούν να επιλέγουν τις κατάλληλες λέξεις για την πιστή απόδοση των χαρακτηριστικών του αντικειμένου. ▪ Να γνωρίσουν τις κατηγορίες των μουσείων, τα είδη των εκθεμάτων και τον τρόπο έκθεσής τους. <i>Β' Ως προς τη Μαθησιακή διαδικασία</i> ▪ Να οικοδομήσουν τη γνώση αναλαμβάνοντας κεντρικό και ενεργητικό ρόλο στη μαθησιακή διαδικασία. ▪ Να οικοδομήσουν τη γνώση μέσω της ανακάλυψης – διερεύνησης. ▪ Να αναπτύξουν συνεργατικές δεξιότητες. ▪ Να δημιουργήσουν κείμενο υπηρετώντας τις	▪ Οι μαθητές, εργαζόμενοι σε ομάδες, παράγουν συνεργατικά κείμενο με θέμα την περιγραφή ενός μουσείου της περιοχής τους, ή έργου τέχνης. Το κείμενο αυτό θα αποσταλεί σε μαθητές σχολείου άλλης περιοχής με σκοπό να τους ενημερώσει και να τους προσκαλέσει και σε μια φυσική ξενάγηση. ▪ Εναλλακτικά το κείμενο μπορεί να δημοσιευθεί στη σχολική ιστοσελίδα και να σταλεί στο προσκαλούμενο σχολείο ηλεκτρονικό μήνυμα, που να παραπέμπει σε αυτήν. ▪ Για το σκοπό αυτό οι μαθητές αναζητούν πολυμεσικό υλικό σε δικτυακούς τόπους μουσείων ή ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες. Επίσης μπορούν να αιτηθούν μέσω ηλεκτρονικής επιστολής προς τους υπευθύνους του μουσείου, την αποστολή ψηφιακού υλικού.	Επεξεργαστής κειμένου Λογισμικό συγγραφής ιστοσελίδων Φυλλομετρητής ΟΔΥΣΣΕΥΣ, Δικτυακός κόμβος του Υπουργείου Πολιτισμού, http://www.culture.gr Επίσημος Κατάλογος Μουσείων, υπό την αιγίδα του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων, http://www.icom.org/vlmp Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο, http://www.sch.gr (Δ/νσεις δικτυακών τόπων και ηλεκτρονικών θυρίδων σχολείων).

	αρχές της επικοινωνιακής προσέγγισης /σε επικοινωνιακό πλαίσιο. ▪ Να ασκηθούν στη συνεργατική παραγωγή λόγου. <i>Γ' Ως προς την Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε.</i> ▪ Να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά σε αυθεντικές, επικοινωνιακές ανάγκες που οι Τ.Π.Ε. δημιουργούν. ▪ Να αναπτύξουν δεξιότητες αποτελεσματικής αναζήτησης στο Διαδίκτυο και επιλογής της κατάλληλης πληροφορίας. ▪ Να μπορούν να χρησιμοποιούν επιτυχώς τις μηχανές αναζήτησης, ασκούμενοι στην κατάλληλη επιλογή του γλωσσικού κώδικα που απαιτείται (λέξεις κλειδιά και τελεστές). ▪ Να αναπτύξουν κριτική στάση απέναντι στον πολιτισμικό και ιδεολογικό χρωματισμό του περιβάλλοντος του Διαδικτύου (Κουτσογιάννης, 1999). ▪ Να γνωρίσουν και να εκμεταλλευτούν τις δυνατότητες που μπορούν να προσφέρουν τα προγράμματα επεξεργασίας κειμένου στη διαδικασία παραγωγής λόγου αλλά και να τα αντιμετωπίζουν κριτικά. ▪ Να γνωρίσουν τα χαρακτηριστικά του ψηφιακού κειμένου και να αναπτύξουν τη δεξιότητα δημιουργίας κειμένου για τα ηλεκτρονικά περιβάλλοντα.		
--	--	--	--

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕ- ΝΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ: <i>Σύνταξη επιστολής με αποδέκτη επίσημο πρόσωπο</i> Θέμα: Ειρήνη ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ ΜΕ ΤΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: Ειρήνη (Νεοελληνική Γλώσσα Γυμνασίου)	<i>Α΄ Ως προς το Γνωστικό αντικείμενο</i> ▪ Να μπορούν να συντάσσουν επιστολές απευθυνόμενοι, στα πλαίσια αυθεντικών επικοινωνιακών περιστάσεων, σε επίσημα πρόσωπα/ φορείς. ▪ Να μπορούν να συντάσσουν κείμενο χρησιμοποιώντας βασικές αρχές της επιχειρηματολογίας. ▪ Να προβληματιστούν αναφορικά με το θέμα των συνεπειών του πολέμου. ▪ Να προβληματιστούν όσον αφορά στην ασυνέπεια όσων υπογράφουν τις διεθνείς, ανθρωπιστικές συμβάσεις. ▪ Να προβληματιστούν ως προς τη στάση που πρέπει να κρατούν οι πολίτες σε κρίσιμες για την ανθρωπότητα περιόδους. ▪ Να ασκηθούν στην «ανάγνωση» έργων τέχνης. ▪ Να αναπτύξουν προβληματισμό ως προς το ρόλο των πνευματικών ανθρώπων στο θέμα του πολέμου. <i>Β΄ Ως προς τη Μαθησιακή διαδικασία</i> ▪ Να οικοδομήσουν τη γνώση με τρόπο ενεργητικό και διερευνητικό. ▪ Να συντάξουν κείμενο για την κάλυψη αυθεντικής επικοινωνιακής ανάγκης. ▪ Να αναπτύξουν συνεργατικές δεξιότητες. <i>Γ΄ Ως προς την Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε.</i> ▪ Να διευρύνουν το γραμματισμό τους, με τον αποτελεσματικό χειρισμό του υπερκειμένου. ▪ Να ασκηθούν στη συνεργατική παραγωγή λόγου με τον Επεξερ-γαστή κειμένου. ▪ Να ασκηθούν στη δεξιότητα κριτικής αναζήτησης και επιλογής της κατάλληλης	▪ Οι μαθητές, σε ομάδες, περιηγούνται δικτυακούς τόπους και ερευνούν και καταγράφουν αιτίες του πολέμου, συνέπειες και τρόπους αντίδρασης. ▪ Αναζητούν αντιπολεμικά έργα και μελετούν πώς απεικονίζεται ο πόλεμος στην τέχνη. ▪ Μελετούν τη στάση των πνευματικών ανθρώπων απέναντι στο θέμα του πολέμου και της ειρήνης. ▪ Συντάσσουν ηλεκτρονική επιστολή (ή επιστολή συνημμένη σε ηλεκτρονικό μήνυμα) με αποδέκτη πνευματικό άνθρωπο που μάχεται υπέρ της ειρήνης και εκθέτουν τις προτάσεις τους για την εδραίωση της ειρήνης.	Λογισμικό Παρουσίασης, Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο, Δικτυακοί κόμβοι: ελληνικός δικτυακός τόπος της UNICEF και συγκεκριμένα, http://www.unicef.gr/symbols.php , Δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα http://europa.eu.int/pol/rights/index_el.htm
---	--	---	---

	πληροφορίας στο διαδίκτυο. ▪ Να αναπτύξουν κριτική στάση απέναντι στον πολιτισμικό και ιδεολογικό χρωματισμό του περιβάλλοντος του Διαδικτύου.		
--	---	--	--

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕ- ΝΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ: Παραγωγή κειμένου για την ανταπόκριση σε αυθεντική επικοινωνιακή ανάγκη ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ ΜΕ ΤΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: Οικολογία (Εκφραση – Έκθεση Λυκείου, Γυμνασίου)	<i>Α΄ Ως προς το Γνωστικό αντικείμενο</i> ▪ Να μπορούν να διερευνούν υλικό σε διάφορες πηγές, να το αξιολογούν και να το αξιοποιούν για τη σύνθεση ενός κειμένου. <i>Β΄ Ως προς τη Μαθησιακή διαδικασία</i> ▪ Να οικοδομήσουν τη γνώση αναλαμβάνοντας κεντρικό και ενεργητικό ρόλο στη μαθησιακή διαδικασία. ▪ Να οικοδομήσουν τη γνώση μέσω της ανακάλυψης – διερεύνησης. ▪ Να αναπτύξουν συνεργατικές δεξιότητες. ▪ Να δημιουργήσουν κείμενο, υπηρετώντας τις αρχές της επικοινωνιακής προσέγγισης. ▪ Να ασκηθούν στη συνεργατική παραγωγή λόγου. <i>Γ΄ Ως προς την Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε.</i> ▪ Να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά σε αυθεντικές επικοινωνιακές ανάγκες. ▪ Να αναπτύξουν δεξιότητες αποτελεσματικής αναζήτησης στο Διαδίκτυο και επιλογής της κατάλληλης πληροφορίας. ▪ Να μπορούν να χρησιμοποιούν επιτυχώς τις μηχανές αναζήτησης. ▪ Να αναπτύξουν κριτική στάση απέναντι στον πολιτισμικό και ιδεολογικό χρωματισμό του περιβάλλοντος του Διαδικτύου. ▪ Να γνωρίσουν και να εκμεταλλευτούν τις δυνατότητες που μπορούν να προσφέρουν τα προγράμματα επεξεργασίας κειμένου στη διαδικασία παραγωγής λόγου.	▪ Οι μαθητές αναζητούν πληροφορίες για το οικολογικό πρόβλημα, σε επιλεγμένες ιστοσελίδες. ▪ Αναζητούν τρόπους αντιμετώπισής του και προβληματίζονται για τη δυναμική της δικής τους δράσης. ▪ Συντάσσουν κείμενο με την παρουσίαση περιβαλλοντικού προβλήματος της περιοχής τους, προβληματισμούς, προτάσεις, και το απευθύνουν σε επίσημους φορείς και στα ΜΜΕ.	Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας & Δημοσίων Έργων, http://www.minenv.gr/ Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & τροφίμων, http://www.minagric.gr/ EUROPA Δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Περιβάλλον, http://europa.eu.int/pol/env/index_el.htm Κέντρο ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, http://www.cres.gr Ελληνικό κέντρο περίθαλψης άγριων ζώων, http://www.ekpaz.gr Ελληνικό κέντρο βιοτόπων υδροτόπων, http://www.ekby.gr Εργαστήριο Δασικής Οικονομικής Α.Π.Θ., http://aeiforia.for.auth.gr Επεξεργαστής κειμένου
---	--	---	--

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕ- ΝΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ: Σύνταξη είδησης Θέμα: Σύνταξη ειδήσεων για τη σχολική ιστοσελίδα ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ ΜΕ ΤΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: Η είδηση (Έκφραση- Έκθεση Λυκείου), Τύπος – δημοσιογραφία, Μ.Μ.Ε.	<i>Α΄ Ως προς το Γνωστικό αντικείμενο</i> ▪ Να είναι σε θέση να συντάσσουν μια είδηση επιλέγοντας τις απαραίτητες πληροφορίες και οργανώνοντάς τις κατάλληλα. ▪ Να μάθουν να διαφοροποιούν το γεγονός από το σχόλιο και να αναγνωρίζουν τα διαφορετικά είδη σχολίου. ▪ Να μπορούν να διακρίνουν την οπτική γωνία του δημοσιογράφου που συντάσσει την είδηση. ▪ Να αναγνωρίσουν τα χαρακτηριστικά του ηλεκτρονικού τύπου. <i>Β΄ Ως προς τη Μαθησιακή διαδικασία</i> ▪ Να οικοδομήσουν τη γνώση αναλαμβάνοντας κεντρικό και ενεργητικό ρόλο στη μαθησιακή διαδικασία. ▪ Να οικοδομήσουν τη γνώση μέσω της ανακάλυψης / διερεύνησης. ▪ Να αναπτύξουν συνεργατικές δεξιότητες ▪ Να δημιουργήσουν κείμενο υπηρετώντας τις αρχές της επικοινωνιακής προσέγγισης. ▪ Να ασκηθούν στη συνεργατική παραγωγή λόγου. <i>Γ΄ Ως προς την Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε.</i> ▪ Να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά σε αυθεντικές επικοινωνιακές ανάγκες. ▪ Να ασκηθούν στην κριτική αναζήτηση και την εύστοχη επιλογή της πληροφορίας στο Διαδίκτυο. ▪ Να αναπτύξουν κριτική στάση απέναντι στον πολιτισμικό και ιδεολογικό χρωματισμό του περιβάλλοντος του Διαδικτύου. ▪ Να γνωρίσουν και να εκμεταλλευτούν τις	▪ Οι μαθητές εργαζόμενοι σε ομάδες αναζητούν ειδήσεις στο διαδίκτυο και διακρίνουν τα σχόλια και τις μορφές τους ▪ Κρατούν σημειώσεις για τις πληροφορίες που παρουσιάζονται σε μία είδηση και τον τρόπο οργάνωσής τους. ▪ Προβληματίζονται για τον τρόπο που διαφοροποιεί την είδηση η οπτική γωνία του δημοσιογράφου. ▪ Διερευνούν αν εφαρμόζεται ο κώδικας δημοσιογραφικής δεοντολογίας. ▪ Δημιουργούν συνεργατικά ειδήσεις για τη σχολική τους ιστοσελίδα τους λαμβάνοντας υπόψη και τις σημειώσεις που έχουν κρατήσει για τα χαρακτηριστικά του ψηφιακού κειμένου και του ηλεκτρονικού τύπου.	Επεξεργαστής κειμένου Λογισμικό συγγραφής ιστοσελίδων Φυλλομετρητής Ηλεκτρονικές πύλες ενημέρωσης, ιστοσελίδες εφημερίδων και καναλιών Δικτυακός τόπος της ΕΣΗΕΑ: www.esiea.gr Δικτυακός κόμβος του Αθηναϊκού Πρακτορείου Ειδήσεων, http://www.ana.gr/anaweb/ Υπουργείο Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, http://www.minpress.gr
---	--	--	--

	δυνατότητες που μπορούν να προσφέρουν τα προγράμματα επεξεργασίας κειμένου στη διαδικασία παραγωγής κειμένου.		
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ: Πειθώ στη Διαφήμιση Θέμα: Ηλεκτρονική Διαφήμιση- πρόσκληση σε εκδήλωση ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ ΜΕ ΤΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: Μορφές Πειθούς/ Η πειθώ στη διαφήμιση (Εκφραση- Έκθεση Λυκείου)	<i>Α΄ Ως προς το Γνωστικό αντικείμενο</i> ▪ Να αναζητήσουν τους τρόπους και τα μέσα πειθούς της διαφήμισης και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του διαφημιστικού μηνύματος. ▪ Να προσδιορίσουν τα στοιχεία που διαφοροποιούν το διαφημιστικό μήνυμα ανάλογα με το επικοινωνιακό μέσο (με εστίαση στο ηλεκτρονικό). ▪ Να προσδιορίσουν τα χαρακτηριστικά της αθέμιτης και παραπλανητικής διαφήμισης. <i>Β΄ Ως προς τη Μαθησιακή διαδικασία</i> ▪ Να μάθουν ενεργώντας και διερευνώντας μέσω κριτικής αναζήτησης στο Διαδίκτυο. ▪ Να αποκτήσουν συνεργατικές δεξιότητες. ▪ Να δημιουργήσουν κείμενο για την κάλυψη αυθεντικής επικοινωνιακής ανάγκης. <i>Γ΄ Ως προς την Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε.</i> ▪ Να διευρύνουν το γραμματισμό τους με τον αποτελεσματικό χειρισμό του υπερκειμένου (ρευστότητα, έλλειψη γραμμικότητας, πολυτροπικότητα). ▪ Να ασκηθούν στην κριτική αναζήτηση της ζητούμενης πληροφορίας στο Διαδίκτυο. ▪ Να κατανοήσουν ότι η δημοσίευση πληροφοριών στο Διαδίκτυο δε συνεπάγεται τον προηγούμενο έλεγχο της αξιοπιστίας τους. ▪ Να ασκηθούν στη συνεργατική παραγωγή λόγου με τον ΕΚ.	▪ Οι μαθητές, σε ομάδες, αναζητούν διαδικτυακές διαφημίσεις, καταγράφουν τα χαρακτηριστικά τους, μελετούν το διαφημιστικό κώδικα και τα χαρακτηριστικά της αθέμιτης και παραπλανητικής διαφήμισης στην ιστοσελίδα του Ινστιτούτου Καταναλωτών και της Γενικής Γραμματείας Καταναλωτή. ▪ Δημιουργούν τέλος πρόσκληση – διαφήμιση του ετήσιού τους χορού η οποία δημοσιεύεται στη σχολική ιστοσελίδα.	Επεξεργαστής κειμένου Λογισμικό συγγραφής ιστοσελίδων Φυλλομετρητής Ινστιτούτο καταναλωτών: www.inka.org.gr υπουργείο Εμπορίου Γενική Γραμματεία Καταναλωτή, του Υπουργείου Ανάπτυξης www.efpolis.gr Συνήγορος του πολίτη, http://www.synigoros.gr Γενική γραμματεία εμπορίου του Υπουργείου Ανάπτυξης, http://www.gge.gr Ιστοσελίδες εμπορικών εταιρειών.

2. Προτεινόμενες διδασκαλίες με την αξιοποίηση του δικτυακού κόμβου της ελληνικής γλώσσας

ΕΝΟΤΗΤΑ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΡΓΑΛΕΙΑ
Διδασκαλία Λεξιλογίου για τον αθλητισμό (ΓΥΜΝΑΣΙΟ)	<i>Α΄ Ως προς το Γνωστικό αντικείμενο</i> ▪ Να κατακτήσουν το λεξιλόγιο της ενότητας. ▪ Να το χρησιμοποιήσουν σε κείμενα, με σαφή και πραγματικό επικοινωνιακό στόχο. ▪ Να κατανοήσουν τις σημασίες των λέξεων μέσα στο κειμενικό τους περιβάλλον και να αντιληφθούν πώς διαφοροποιείται το νόημα ανάλογα με το περικείμενο. ▪ Να αναζητήσουν την καταγωγή κάποιων λέξεων. <i>Β΄ Ως προς τη Μαθησιακή διαδικασία</i> ▪ Να κατακτήσουν τη γνώση ενεργώντας και διερευνώντας με τη βοήθεια ενός ευέλικτου εργαλείου. ▪ Να αναπτύξουν τη συνεργατική τους δεξιότητα. <i>Γ΄ Ως προς την Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε.</i> ▪ Να εξοικειωθούν με την κριτική χρήση του ηλεκτρονικού λεξικού.	▪ Οι μαθητές αναζητούν λέξεις σχετικές με τον αθλητικό τομέα. ▪ Επισημαίνουν και μελετούν τις άγνωστες σ' αυτούς λέξεις, σε κειμενικό περιβάλλον. Στη συνέχεια διαβάζουν και την ερμηνεία που δίνει το λεξικό. ▪ Εστιάζουν με την καθοδήγηση του καθηγητή σε λέξεις που στα σώματα κειμένων τις συναντούμε και σε άλλα πλην των αθλητικών πεδία, π.χ. το δίκτυο. ▪ Στη συνέχεια αναζητούν ποιες από τις λέξεις που έχουν βρει έχουν ξενική προέλευση και συζητούν τα αποτελέσματα. Παροτρύνονται να αντιμετωπίσουν με ιδιαίτερα κριτική ματιά τα αποτελέσματα των αναζητήσεων. Καταγράφουν τα αποτελέσματα της μελέτης τους στον ΕΚ. Με αυτό το λεξιλογικό υλικό δημιουργούν κείμενα για την κάλυψη επικοινωνιακής ανάγκης.	Επεξεργαστής Κειμένου Δικτυακός τόπος του Κόμβου Ελληνικής Γλώσσας : www.komvos.edu.gr και συγκεκριμένα η Σύνθετη χρήση των λεξικών και το Εργαλείο λεξικού Κοινής Νεοελληνικής
ΡΙΖΙΚΕΣ-ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ-ΣΥΝΘΕΤΕΣ	<i>Α΄ Ως προς το Γνωστικό αντικείμενο:</i> ▪ Να αντιληφθούν τους κυριότερους μηχανισμούς λεξιλογικής	▪ Οι μαθητές, αξιοποιώντας τις δυνατότητες διερεύνησης που τους προσφέρονται από το	Επεξεργαστής Κειμένου Δικτυακός τόπος του Κόμβου Ελληνικής

ΛΕΞΕΙΣ (Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ)	δημιουργίας, μέσω της παραγωγής και της σύνθεσης. ▪ Να διασαφηνίσουν τη διαφορά μεταξύ ριζικών, παράγωγων και σύνθετων λέξεων. ▪ Να γνωρίσουν πότε επιβάλλεται η παρουσία του συνδετικού φωνήεντος στις σύνθετες λέξεις. ▪ Να αντιληφθούν τους τρόπους παραγωγής των λέξεων. <i>Β΄ Ως προς τη Μαθησιακή διαδικασία</i> ▪ Να μάθουν ενεργώντας και διερευνώντας, μέσω κριτικής αναζήτησης στο Διαδίκτυο. ▪ Να υιοθετήσουν ενεργό ρόλο στην αναζήτηση της γνώσης. ▪ Να αποκτήσουν συνεργατικές δεξιότητες. <i>Γ΄ Ως προς την Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε.</i> ▪ Να ασκηθούν στην κριτική χρήση του ηλεκτρονικού λεξικού.	περιβάλλον του Κόμβου, μελετούν τους τρόπους παραγωγής και σύνθεσης.	Γλώσσας : www.komvos.edu.gr και συγκεκριμένα η Σύνθετη χρήση των λεξικών και το Εργαλείο λεξικού Κοινής Νεοελληνικής
---	--	---	--

Γ. Ενδεικτικές διδακτικές προτάσεις στην Ιστορία

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ	ΣΤΟΧΟΙ ⁷	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΡΓΑΛΕΙΑ
Η ανάπτυξη της Πόλης-Κράτους	<i>Α' Ως προς το Γνωστικό αντικείμενο</i> ▪ Να εκτιμήσουν οι μαθητές τη συμβολή των πόλεων-κρατών στη διαμόρφωση της αυτοσυνειδησίας των Ελλήνων. ▪ Να προσδιορίσουν το κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο των πόλεων-κρατών. ▪ Να γνωρίσουν την κοινωνική και πολιτική δομή των δύο κυρίαρχων πόλεων, της Αθήνας και της Σπάρτης. ▪ Να συνθέσουν τεκμηριωμένο ιστορικό κείμενο, βασισμένοι στην αξιοποίηση πηγών. <i>Β' Ως προς τη Μαθησιακή διαδικασία</i> ▪ Να οικοδομήσουν τη γνώση με τρόπο διερευνητικό. ▪ Να καλλιεργήσουν κριτική ιστορική και δημιουργική σκέψη. ▪ Να μάθουν ενεργώντας και διερευνώντας μέσω κριτικής αναζήτησης στο Διαδίκτυο και σε λογισμικά. ▪ Να αναπτύξουν δεξιότητες συνεργατικής μάθησης.	▪ Να διερευνήσουν την εμφάνιση και ανάπτυξη της πόλης-κράτους, αξιοποιώντας ιστορικό υλικό από λογισμικά και από το διαδίκτυο. ▪ Να συνθέσουν ψηφιακό ιστορικό κείμενο στον επεξεργαστή κειμένου. ▪ Να ετοιμάσουν πίνακα συγχρονιών, με τις κύριες πόλεις κράτη, στον αιώνα της ακμής τους.	«Κασταλία» «Δημόσιος και Ιδιωτικός βίος στην Αρχαία Ελλάδα» «Στα ίχνη των αρχαίων μας προγόνων» http://ime.gr/chronos/gr Η Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο Επεξεργαστής κειμένου Λογιστικό φύλλο

⁷ Για τη διατύπωση των στόχων έχουν ληφθεί υπόψη και οι ειδικοί σκοποί του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγράμματος Σπουδών και τα ΑΠΣ της Ιστορίας.

	<i>Γ' Ως προς την Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε.</i> ▪ Να καλλιεργήσουν δεξιότητες συνεργατικής σύνθεσης ψηφιακού κειμένου. ▪ Να καλλιεργήσουν δεξιότητες κριτικής αναζήτησης, επιλογής και διαχείρισης της κατάλληλης πληροφορίας στο διαδίκτυο και σε λογισμικά. ▪ Να καλλιεργήσουν δεξιότητες χρήσης του λογιστικού φύλλου.		
Η κυριαρχία της Αθήνας και η ακμή της αθηναϊκής δημοκρατίας	<i>Α' Ως προς το Γνωστικό αντικείμενο</i> ▪ Να εκτιμήσουν οι μαθητές τη σημασία της διαμόρφωσης του δημοκρατικού πολιτεύματος στην αρχαία Αθήνα και να επεξεργαστούν τα χαρακτηριστικά του. ▪ Να εντοπίσουν το ρόλο της Δηλιακής συμμαχίας. ▪ Να εκτιμήσουν την πολιτική και πολιτιστική ισχύ της αθηναϊκής ηγεμονίας. <i>Β' Ως προς τη Μαθησιακή διαδικασία</i> ▪ Να οικοδομήσουν τη γνώση με τρόπο διερευνητικό. ▪ Να καλλιεργήσουν τη δημιουργική σκέψη. ▪ Να μάθουν ενεργώντας και διερευνώντας μέσω κριτικής αναζήτησης στο Διαδίκτυο και σε λογισμικά. ▪ Να αναπτύξουν δεξιότητες συνεργατικής μάθησης. <i>Γ' Ως προς την Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε.</i> ▪ Να καλλιεργήσουν δεξιότητες συνεργατικής σύνθεσης ψηφιακού	▪ Να διερευνήσουν σε ιστορικές πηγές στο διαδίκτυο και σε λογισμικά, τη σημασία της διαμόρφωσης του δημοκρατικού πολιτεύματος καθώς και το ρόλο και τη σημασία της Αθηναϊκής ηγεμονίας ▪ Να συνθέσουν τεκμηριωμένο ιστορικό ψηφιακό κείμενο στον επεξεργαστή κειμένου.	«Δημόσιος και Ιδιωτικός βίος στην Αρχαία Ελλάδα» «Στα ίχνη των αρχαίων μας προγόνων» http://ime.gr/chronos/gr Η Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο, Κλασική περίοδος. Επεξεργαστής κειμένου

	κειμένων. ▪ Να καλλιεργήσουν δεξιότητες κριτικής αναζήτησης, επιλογής και διαχείρισης της κατάλληλης πληροφορίας στο διαδίκτυο και σε λογισμικά.		
Ο Μ.Αλέξανδρος και το έργο του	<i>Α΄ Ως προς το Γνωστικό αντικείμενο</i> ▪ Να γνωρίσουν οι μαθητές το στρατιωτικό, πολιτικό και διοικητικό έργο του Μ. Αλεξάνδρου. ▪ Να γνωρίσουν την πολιτισμική προσφορά του. ▪ Να εκτιμήσουν το ρόλο του ηγέτη στο ιστορικό γίνεσθαι. <i>Β΄ Ως προς τη Μαθησιακή διαδικασία</i> ▪ Να οικοδομήσουν τη γνώση με τρόπο διερευνητικό. ▪ Να καλλιεργήσουν δημιουργική και κριτική σκέψη. ▪ Να μάθουν ενεργώντας και διερευνώντας μέσω κριτικής αναζήτησης στο Διαδίκτυο και σε λογισμικό. ▪ Να αναπτύξουν δεξιότητες συνεργατικής μάθησης. <i>Γ΄ Ως προς την Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε.</i> ▪ Να καλλιεργήσουν δεξιότητες κριτικής αναζήτησης, επιλογής και διαχείρισης της κατάλληλης πληροφορίας στο διαδίκτυο και σε λογισμικό. ▪ Να καλλιεργήσουν δεξιότητες χρήσης του λογιστικού φύλλου και του λογισμικού παρουσίασης.	▪ Να διερευνήσουν το έργο του Μ. Αλεξάνδρου σε ιστορικές πηγές, από το διαδίκτυο και από λογισμικό ▪ Να επεξεργαστούν κριτικά το ιστορικό υλικό τους και να κατανοήσουν το ρόλο του ηγέτη στο ιστορικό γίνεσθαι. ▪ Να ετοιμάσουν σε λογισμικό παρουσίασης, μια παρουσίαση του έργου του Μ. Αλεξάνδρου και της σημασίας του. ▪ Να ετοιμάσουν πίνακα με τα σημαντικότερα ιστορικά γεγονότα των εκστρατειών του.	«Κλεοπάτρα», ΙΕΛ http://ime.gr/chronos/gr Η Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο, Ελληνιστική περίοδος. Λογιστικό φύλλο Λογισμικό παρουσίασης

Η μεταφορά της πρωτεύουσας του Βυζαντίου, από τη Ρώμη στην Κωνσταντινούπολη.	<i>Α΄ Ως προς το Γνωστικό αντικείμενο</i> ▪ Να κατανοήσουν οι μαθητές τους λόγους που οδήγησαν στη μεταφορά της πρωτεύουσας από τη Ρώμη στην Κωνσταντινούπολη, και τη σημασία αυτού του γεγονότος. ▪ Να κατανοήσουν τη μετεξέλιξη του ανατολικού ρωμαϊκού κράτους στη Βυζαντινή αυτοκρατορία. <i>Β΄ Ως προς τη Μαθησιακή διαδικασία</i> ▪ Να οικοδομήσουν τη γνώση με τρόπο διερευνητικό. ▪ Να καλλιεργήσουν κριτική ιστορική και δημιουργική σκέψη. ▪ Να μάθουν ενεργώντας και διερευνώντας μέσω κριτικής αναζήτησης στο Διαδίκτυο και σε λογισμικό. ▪ Να αναπτύξουν δεξιότητες συνεργατικής μάθησης. <i>Γ΄ Ως προς την Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε.</i> ▪ Να καλλιεργήσουν δεξιότητες σύνθεσης ψηφιακού κειμένου. ▪ Να καλλιεργήσουν δεξιότητες κριτικής αναζήτησης, επιλογής και διαχείρισης της κατάλληλης πληροφορίας στο διαδίκτυο και σε λογισμικό.	▪ Να διερευνήσουν σε διαδικτυακές ιστορικές πηγές και σε ιστορικά λογισμικά, το πλαίσιο και τη σημασία της μεταφοράς της πρωτεύουσας στην Κωνσταντινούπολη. ▪ Να συνθέσουν τεκμηριωμένο ψηφιακό ιστορικό κείμενο στον επεξεργαστή κειμένου.	«Βυζαντινή Ιστορία, Από το παρόν στο παρελθόν» http://ime.gr/chronos/gr Η Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο, Πρώιμη Βυζαντινή Περίοδος. Επεξεργαστής κειμένου
Η Φιλική Εταιρία και ο ρόλος της στην Ελληνική Επανάσταση.	<i>Α΄ Ως προς το Γνωστικό αντικείμενο</i> ▪ Να γνωρίσουν οι μαθητές τις συνθήκες της σύστασης και τη δράση της Φιλικής Εταιρίας. ▪ Να γνωρίσουν τα κύρια πρόσωπα. ▪ Να κατανοήσουν το ρόλο της στην προετοιμασία της Ελληνικής	▪ Να διερευνήσουν διαδικτυακά και σε λογισμικό τη σύσταση, τη δράση και τη σημασία της Φιλικής Εταιρίας για την Ελληνική Επανάσταση. ▪ Να συνθέσουν τεκμηριωμένο,	«Το 21 εν πλω» http://ime.gr/chronos/gr Η Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο, Οθωμανική περίοδος – Η συγκρότηση

	Επανάστασης. <i>Β΄ Ως προς τη Μαθησιακή διαδικασία</i> ▪ Να οικοδομήσουν τη γνώση με τρόπο διερευνητικό. ▪ Να καλλιεργήσουν κριτική ιστορική και δημιουργική σκέψη. ▪ Να μάθουν ενεργώντας και διερευνώντας μέσω κριτικής αναζήτησης στο Διαδίκτυο και σε λογισμικό. ▪ Να αναπτύξουν δεξιότητες συνεργατικής μάθησης. <i>Γ΄ Ως προς την Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε.</i> ▪ Να καλλιεργήσουν δεξιότητες συνεργατικής σύνθεσης ψηφιακού κειμένου. ▪ Να καλλιεργήσουν δεξιότητες κριτικής αναζήτησης, επιλογής και διαχείρισης της κατάλληλης πληροφορίας στο διαδίκτυο και σε λογισμικό.	ιστορικό, ψηφιακό κείμενο στον επεξεργαστή κειμένου.	του Ελληνικού Κράτους. Επεξεργαστής κειμένου
Ο Μικρασιατικός πόλεμος. Τα πολεμικά γεγονότα και οι συνέπειες.	<i>Α΄ Ως προς το Γνωστικό αντικείμενο</i> ▪ Να γνωρίσουν οι μαθητές τα κύρια γεγονότα του πολέμου. ▪ Να παρακολουθήσουν σε διαδραστικό χάρη τις αλλαγές των συνόρων της Ελλάδας, στη διάρκεια του πολέμου. ▪ Να κατανοήσουν τις πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες του πολέμου για την ελληνική κοινωνία ▪ Να γνωρίσουν το προσφυγικό πρόβλημα και να κατανοήσουν τη συνεισφορά των προσφύγων στην	▪ Να κάνουν διερεύνηση σε διαδικτυακούς τόπους και λογισμικά, προκειμένου να συγκεντρώσουν ιστορικό υλικό για τα γεγονότα και τη σημασία του Μικρασιατικού πολέμου. ▪ Να ετοιμάσουν πίνακα με τα σημαντικότερα ιστορικά γεγονότα κάθε έτους. ▪ Να συνθέσουν τεκμηριωμένο ψηφιακό ιστορικό κείμενο στον επεξεργαστή κειμένου με τα	http://ime.gr/chronos/gr Η Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο, Η Επέκταση του Ελληνικού Κράτους. «Centennia» Λογιστικό φύλλο Επεξεργαστής κειμένου

	οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη της Ελλάδας. <i>Β΄ Ως προς τη Μαθησιακή διαδικασία</i> ▪ Να οικοδομήσουν τη γνώση με τρόπο διερευνητικό. ▪ Να καλλιεργήσουν κριτική ιστορική και δημιουργική σκέψη. ▪ Να μάθουν ενεργώντας και διερευνώντας μέσω κριτικής αναζήτησης στο Διαδίκτυο και σε λογισμικό. ▪ Να αναπτύξουν δεξιότητες συνεργατικής μάθησης <i>Γ΄ Ως προς την Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε.</i> ▪ Να καλλιεργήσουν δεξιότητες συνεργατικής σύνθεσης ψηφιακού κειμένου. ▪ Να καλλιεργήσουν δεξιότητες κριτικής αναζήτησης, επιλογής και διαχείρισης της κατάλληλης πληροφορίας στο διαδίκτυο και σε λογισμικό. ▪ Να καλλιεργήσουν δεξιότητες ανάγνωσης και αξιοποίησης διαδραστικών χαρτών.	συμπεράσματά τους, σχετικά με τις συνέπειες του πολέμου.	
Η Ελλάδα στο Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.	<i>Α΄ Ως προς το Γνωστικό αντικείμενο</i> ▪ Να γνωρίσουν οι μαθητές τις συνθήκες της έκρηξης του πολέμου και της συμμετοχής της Ελλάδας. ▪ Να κατανοήσουν και να εκτιμήσουν τη συμβολή της Ελλάδας και τις συνέπειες που δέχθηκε εξαιτίας αυτής. <i>Β΄ Ως προς τη Μαθησιακή διαδικασία</i>	▪ Να κάνουν διερεύνηση σε διαδικτυακούς τόπους προκειμένου να συγκεντρώσουν υλικό για τη συμβολή της Ελλάδας στο Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο και τις συνέπειες που δέχτηκε. ▪ Να μελετήσουν στο λογισμικό διαδραστικών χαρτών την	http://ime.gr/chronos/gr Η Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο, Η Ελλάδα του Μεσοπολέμου και του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. «Centennia» Επεξεργαστής κειμένου

	▪ Να οικοδομήσουν τη γνώση με τρόπο διερευνητικό. ▪ Να καλλιεργήσουν κριτική ιστορική και δημιουργική σκέψη. ▪ Να μάθουν ενεργώντας και διερευνώντας μέσω κριτικής αναζήτησης στο Διαδίκτυο και σε λογισμικό. ▪ Να αναπτύξουν δεξιότητες συνεργατικής μάθησης . <i>Γ' Ως προς την Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε.</i> ▪ Να καλλιεργήσουν δεξιότητες συνεργατικής σύνθεσης ψηφιακού κειμένου. ▪ Να καλλιεργήσουν δεξιότητες κριτικής αναζήτησης, επιλογής και διαχείρισης της κατάλληλης πληροφορίας στο διαδίκτυο και σε λογισμικό. ▪ Να καλλιεργήσουν δεξιότητες ανάγνωσης και αξιοποίησης διαδραστικών χαρτών, για την εξαγωγή συμπερασμάτων.	ανακατανομή των εδαφών και την αλλαγή των συνόρων – με έμφαση στον ελληνικό χώρο-στη διάρκεια και μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου. ▪ Να συνθέσουν τεκμηριωμένο ιστορικό ψηφιακό κείμενο στον επεξεργαστή κειμένου.	
Αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία της πόλης/ του νομού μου.	<i>Α' Ως προς το Γνωστικό αντικείμενο</i> ▪ Να γνωρίσουν οι μαθητές την τοπική ιστορία τους. ▪ Να δραστηριοποιηθούν στην καταγραφή και μελέτη αρχαιολογικών χώρων και μνημείων του τόπου τους. <i>Β' Ως προς τη Μαθησιακή διαδικασία</i> ▪ Να αναπτύξουν δεξιότητες συνεργατικής μάθησης . ▪ Να οικοδομήσουν τη γνώση με	▪ Να συνεργαστούν με άλλα σχολεία της πόλης ή του νομού, αξιοποιώντας τις δυνατότητες διαδικτυακής επικοινωνίας. ▪ Να κάνουν διερεύνηση σε διαδικτυακούς τόπους προκειμένου να συγκεντρώσουν υλικό. ▪ Να αναπτύξουν παράλληλες δράσεις επισκέψεων στους αρχαιολογικούς χώρους, για την	http://ime.gr/chronos/gr Η Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο http://www.culture.gr Αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία της Ελλάδας Φυλλομετρητής Επεξεργαστής κειμένου

	τρόπο διερευνητικό. ▪ Να καλλιεργήσουν κριτική ιστορική και δημιουργική σκέψη. ▪ Να μάθουν ενεργώντας και διερευνώντας μέσω κριτικής αναζήτησης στο Διαδίκτυο και σε λογισμικό. <i>Γ' Ός προς την Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε.</i> ▪ Να καλλιεργήσουν δεξιότητες κριτικής αναζήτησης, επιλογής και διαχείρισης της κατάλληλης πληροφορίας στο διαδίκτυο και σε λογισμικό. ▪ Να αναπτύξουν κανάλι ασύγχρονης ή σύγχρονης επικοινωνίας, αξιοποιώντας το διαδίκτυο. ▪ Να αναπτύξουν διάλογο σε κοινότητες μάθησης. ▪ Να καλλιεργήσουν δεξιότητες συνεργατικής παραγωγής ψηφιακού κειμένου.	καταγραφή και τη μελέτη τους. ▪ Να συνθέσουν ψηφιακό κείμενο στον επεξεργαστή κειμένου, με το υλικό που εντόπισαν, συνδυάζοντας το γραπτό λόγο με εικόνες. ▪ Να αναρτήσουν στην ιστοσελίδα του σχολείου ή του δήμου τους, το υλικό που κατέγραψαν.	
Η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.	<i>Α' Ός προς το Γνωστικό αντικείμενο</i> ▪ Να γνωρίσουν οι μαθητές τους κυριότερους σταθμούς της ευρωπαϊκής ενοποίησης και τα κύρια πρόσωπα που πρωταγωνίστησαν σε αυτούς. ▪ Να γνωρίσουν την πορεία της ένταξης της Ελλάδας στην πολιτική και οικονομική ενοποίηση. ▪ Να κατανοήσουν την κοινωνική, οικονομική και πολιτική σημασία της ενοποίησης για την Ευρώπη και ειδικότερα για την Ελλάδα. ▪ Να επεξεργαστούν τις έννοιες της διάρκειας, της εξέλιξης, της ομοιότητας.	▪ Να κάνουν διερεύνηση σε διαδικτυακούς τόπους προκειμένου να συγκεντρώσουν υλικό για την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. ▪ Να συνθέσουν ψηφιακό κείμενο στον επεξεργαστή κειμένου με το υλικό που εντόπισαν, συνδυάζοντας το γραπτό λόγο με εικόνες. ▪ Να δημοσιεύσουν στην ιστοσελίδα του σχολείου την εργασία τους.	http://www.mfa.gr/greek/foreign_policy/eu/greece/ Ιστοσελίδα του Υπουργείου Εξωτερικών με το ιστορικό ένταξης, θέματα κοινοτικού δικαίου, εσωτερικών και εξωτερικών σχέσεων. http://europa.eu.int/index_el.htm Η δικτυακή πύλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης http://europa.eu.int/abc/history/index_el.htm Η ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Σημαντικά γεγονότα κάθε έτους από το 1946 ως σήμερα. http://ime.gr/chronos/gr

	<i>Β΄ Ως προς τη Μαθησιακή διαδικασία</i> ▪ Να αναπτύξουν δεξιότητες συνεργατικής μάθησης . ▪ Να οικοδομήσουν τη γνώση με τρόπο διερευνητικό. ▪ Να καλλιεργήσουν κριτική ιστορική και δημιουργική σκέψη. ▪ Να μάθουν ενεργώντας και διερευνώντας μέσω κριτικής αναζήτησης στο Διαδίκτυο και σε λογισμικό. <i>Γ΄ Ως προς την Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε.</i> ▪ Να καλλιεργήσουν δεξιότητες κριτικής αναζήτησης, επιλογής και διαχείρισης της κατάλληλης πληροφορίας στο διαδίκτυο. ▪ Να καλλιεργήσουν δεξιότητες συνεργατικής σύνθεσης ψηφιακού κειμένου.		Η Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο, Σύγχρονη Ελλάδα. Επεξεργαστής κειμένου
--	--	--	--

Δ. Ενδεικτικές διδακτικές προτάσεις στην Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ	ΛΟΓΙΣΜΙΚΟ	ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
ΤΑ ΠΡΟΟΙΜΙΑ ΤΗΣ ΙΛΙΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ Α΄, Β΄ Γυμνασίου	1. «ΟΜΗΡΙΚΑ ΕΠΗ» για τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας με στοιχεία ιστορίας, πολιτισμού, αρχαιολογίας και με βάση τα κείμενα του Ομήρου. 2. Διαδίκτυο	▪ Να μπορούν οι μαθητές να αναγνωρίζουν τις τυπικές ενότητες από τις οποίες αποτελούνται τα προοίμια της Ιλιάδας και της Οδύσσειας, σύμφωνα με τις παραδοσιακές συμβάσεις της υμνολογικής ποίησης στην οποία αυτά εντάσσονται. ▪ Να είναι σε θέση να εντοπίζουν τις αναλογίες αλλά και τις διαφορές ανάμεσα στα δύο ομηρικά προοίμια, που ανακλούν τη γενικότερη συνεκτική φυσιογνωμία των δύο επών. ▪ Να αντιληφθούν ότι τα δύο ομηρικά προοίμια, αποτελούν «μικρόκοσμο» της Ιλιάδας και της Οδύσσειας. ▪ Να κατανοήσουν τον ρόλο που διαδραματίζει η Μούσα στην εκκίνηση μιας μακράς και εκτενούς αφήγησης όπως είναι η	▪ Με την υποστηρικτική καθοδήγηση του καθηγητή, οι μαθητές ξεναγούνται στα εισαγωγικά χαρακτηριστικά της ομηρικής ποίησης. Απομονώνοντας τις πληροφορίες για την προφορική παράδοση, γνωρίζουν τα δύο προοίμια της Ιλιάδας και της Οδύσσειας (στη νεοελληνική τους μετάφραση). Μελετούν το σχετικό δοκίμιο για το «προοίμιο» (Βιβλιοθήκη> Εγκυκλοπαίδεια). Ανταποκρίνονται σε σχετικές δραστηριότητες (προφορικές ή και γραπτές). ▪ Οι μαθητές ξεναγούνται πρώτα στα εισαγωγικά δοκίμια για τα δύο προοίμια και, ύστερα, μεταβαίνουν στα σχετικά κείμενα. Με την καθοδήγηση και τα σχόλια του καθηγητή, σημειώνουν τις πλέον αντιπροσωπευτικές, θεματολογικές διαφορές και ομοιότητες που παρατηρούν. Συνδέουν και εντάσσουν τα θέματα των δύο προοιμίων με τα κεντρικά επεισόδια της Ιλιάδας και της Οδύσσειας. ▪ Μελετούν κυρίως το εισαγωγικό δοκίμιο για το προοίμιο της Μούσας,

		λιαδική και η οδυσσειακή. ▪ Να αντιληφθούν τη σημασία και τη λειτουργία των προοιμίων στο ευρύτερο σώμα της αρχαιοελληνικής γραμματείας (λ.χ. στην ιστορία). ▪ Να είναι σε θέση να συγκρίνουν αντιπροσωπευτικές λέξεις και έννοιες του αρχαίου κειμένου με τη νεοελληνική του εκδοχή, συνειδητοποιώντας τις διαφορές και τις αναλογίες που εμφανίζει η ελληνική γλώσσα στη μακράιωνη εξέλιξή της από τον Όμηρο μέχρι σήμερα. ▪ Να αντιληφθούν τη ξεχωριστή σημασία αλλά και την ισοτιμία της αρχαίας και της νέας ελληνικής γλώσσας.	μεταβαίνουν στην ιστοσελίδα του Διαδικτύου «Οι Μούσες» (http://www.educnet.education.fr/musagora/muses/grec.htm) και συλλέγουν σχετικές πληροφορίες. Συντάσσουν μικρό δοκίμιο για τη σχέση της Μούσας με την ποίηση και τη μουσική. ▪ Μεταβαίνουν στον ηλεκτρονικό κόμβο του ΚΕΓ (http://www.komvos.edu.gr/endoglwssiki/systimatiko/protaseis/protaseis.htm), μελετούν το δοκίμιο «Προοίμια ιστοριογραφίας» και προβαίνουν σε συγκρίσεις με τα ομηρικά προοίμια. ▪ Με την καθοδήγηση του καθηγητή, οι μαθητές: εντοπίζουν και καταγράφουν λέξεις ή φράσεις του αρχαίου κειμένου, που είτε μένουν αμετάφραστες είτε ελαφρά παραλλάσσονται είτε ολο-κληρωτικά τροποποιούνται. Συγκρίνουν, τέλος, τη μετάφραση των προοιμίων των δύο επών, που υπάρχει στο εκπαιδευτικό λογισμικό, με άλλες, παραδοσιακές ή νεότερες.
--	--	---	--

ΟΙ ΑΡΧΑΙΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΔΙΑΛΕΚΤΟΙ Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία Γυμνασίου	1. ΗΡΟΔΟΤΟΣ + Για τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας εμπλουτισμένη με στοιχεία ιστορίας, πολιτισμού, αρχαιολογίας και βασισμένη σε κείμενα του Ηροδότου. 2. Διαδίκτυο	▪ Να κατανοήσουν οι μαθητές τον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν οι διάλεκτοι στη διαμόρφωση κάθε γλώσσας και ειδικότερα της ελληνικής (αρχαίας και κοινής νεοελληνικής). ▪ Να συνειδητοποιήσουν τους βασικούς λόγους που συμβάλλουν στη δημιουργία των διαλέκτων, καθώς επίσης τη συνεισφορά τους στη δημιουργία της κοινής γλώσσας (λ.χ. της αττικής/ιωνικής στα αρχαία χρόνια, της πελοποννησιακής στα νεότερα). ▪ Να εξοικειωθούν με τις βασικές ομάδες των αρχαιοελληνικών διαλέκτων και να γνωρίσουν τα βασικά τους χαρακτηριστικά. ▪ Να κατανοήσουν τις σχέσεις ανάμεσα στις διαλέκτους και στα γραμματειακά είδη της ελληνικής αρχαιότητας. ▪ Να μπορούν να αναγνωρίζουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των αρχαιοελληνικών διαλέκτων μέσα στα κείμενα.	Οι μαθητές συγκεντρώνουν γενικές πληροφορίες για την ιστορία των ελληνικών διαλέκτων: (α) από τις ιστοσελίδες του ηλεκτρονικού κόμβου του ΚΕΓ http://www.komvos.edu.gr/glwssa/Odigos/thema_a8/a_8_thema.htm http://www.komvos.edu.gr/glwssa/Odigos/thema_d5/d_5_thema.htm (β) από το Abnet: http://abnet.agrino.org/htmls/D/D001.htm http://abnet.agrino.org/htmls/D/D003.htm http://abnet.agrino.org/htmls/D/D013.htm , (γ) από το λογισμικό Ηρόδοτος+ > Εισαγωγή> Βιβλιογραφία > Μ. Κοπιδάκης:Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας. Απαντούν σε φύλλα εργασίας σε σχετικά ζητούμενα. Συντάσσουν κριτικό δοκίμιο για το πώς οι διάλεκτοι (αρχαίες και νεότερες) συνέβαλαν και συμβάλλουν στη διαμόρφωση της ελληνικής γλώσσας. ▪ Από το προηγούμενο πληροφοριακό υλικό απομονώνουν τα ιστορικά στοιχεία που οδήγησαν στον σχηματισμό της κοινής γλώσσας (στην αρχαία και στη νεότερη εποχή). ▪ Από το λογισμικό Ηρόδοτος+> Εισαγωγή > Ιστορία των αρχαίων
--	--	---	--

			ελληνικών διαλέκτων, αναγνωρίζουν στον χάρτη της Ελλάδος τις βασικές ταξινομήσεις τους, και πληροφορούνται για τα βασικά τους χαρακτηριστικά. Με την καθοδήγηση του καθηγητή, εξηγούν πώς απόμακρες γεωγραφικές περιοχές (λ.χ. η Πελοπόννησος και η Κύπρος) εντάσσονται στην ίδια διάλεκτο (την Αρκαδο-κυπριακή). ▪ Από το λογισμικό Ηρόδοτος+ > Εισαγωγή > Βιογραφία, γνωρίζουν τον βίο, το έργο και τη γλώσσα του Ηρόδοτου, και εξηγούν πώς η ιωνική διάλεκτος αποτέλεσε τη διάλεκτο σύνταξης των <i>Ιστοριών</i>. Για τα χαρακτηριστικά της ιωνικής διαλέκτου συμβουλευονται τις παρατηρήσεις που υπάρχουν στην Εισαγωγή > Βιβλιογραφία > Μ. Κοπιδάκης: Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας. ▪ Επιλέγουν ένα απόσπασμα αρχαίου κειμένου από τις <i>Ιστορίες</i> του Ηροδότου (λ.χ. από τη συνάντηση Κροίσου και Σόλωνα 1. 29-33) και αναγνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά της ιωνικής διαλέκτου, με βάση την οποία το κείμενο αυτό έχει συνταχθεί.
--	--	--	--

ΑΘΛΑ ΚΑΙ ΕΠΑΘΛΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ Αρχαία ελληνική γλώσσα και γραμματεία Γυμνασίου, Αρχαία Ιστορία, Λογοτεχνία, Εικαστικές τέχνες	«ΑΝΘΟΛΟΓΙΟ» για τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας με στοιχεία ιστορίας, πολιτισμού, αρχαιολογίας βασισμένη σε κείμενα αρχαίων συγγραφέων.	▪ Να γνωρίσουν οι μαθητές διαχρονικές όψεις του αθλητισμού, με ερμηνευτικές αναγωγές στον αρχαιοελληνικό κόσμο. ▪ Να κατανοήσουν βασικές αναλογίες και διαφορές του αρχαιοελληνικού προς τον μεταγενέστερο και σύγχρονο αθλητισμό. ▪ Να εξοικειωθούν με χαρακτηριστικές όψεις των αθλημάτων και των αγώνων στην αρχαία Ελλάδα. ▪ Να μελετήσουν μορφές και τρόπους ανάκλασης του αθλητισμού στη γραμματεία και τέχνη.	▪ Οι μαθητές συλλέγουν πληροφορίες για τους ολυμπιακούς αγώνες στην αρχαία Ελλάδα από: (α) τις ιστοσελίδες του ΙΜΕ http://olympics.ime.gr/ (β) του Υπουργείου πολιτισμού http://www.culture.gr/2/21/211/21107a/og/games_gr.html - κα (γ) του Ανθολογίου > Θέματα > Αθλητισμός στην αρχαία Ελλάδα, Θέματα και Άθλα και έπαθλα στην αρχαία Ελλάδα, Βιβλιοθήκη > Σύγχρονη Λογοτεχνία, Αρχαία και Σύγχρονη Τέχνη και Εγκυκλοπαίδεια. Χωρισμένοι σε τρεις ομάδες, εκπονούν project με βάση τρεις θεματικούς άξονες: (α) τα αθλήματα, οι πρωταγωνιστές και οι τόποι των αγώνων στον αρχαιοελληνικό κόσμο, (β) η αναβίωση των ολυμπιακών αγώνων και η σημερινή τους θέση και χρησιμότητα στον ελληνικό και παγκόσμιο πολιτισμό, (γ) επιδράσεις των ολυμπιακών αγώνων στα (αρχαιοελληνικά και νεότερα) γράμματα και στις τέχνες.
--	--	---	---

ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΟΛΥΤΟΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΕΙΡΩΝ Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Λυκείου	Διαδίκτυο	▪ Να ενημερωθούν οι μαθητές για τις υπάρχουσες σήμερα δυνατότητες που παρέχουν τα λειτουργικά συστήματα και τα λογισμικά εργαλεία στην αξιοποίηση του ελληνικού πολυτονικού συστήματος γραφής στους υπολογιστές. ▪ Να γνωρίσουν τους παράγοντες που εμπλέκονται στη χρήση του ελληνικού πολυτονικού συστήματος γραφής και, ειδικότερα, στην παραγωγή αρχαιοελληνικών κειμένων. ▪ Να διαμορφώσουν κριτική άποψη για την απήχηση που έχουν σήμερα τα ελληνικά πολυτονικά συστήματα γραφής στην κυκλοφορία των αρχαιοελληνικών κειμένων στο διαδίκτυο και στα αυτόνομα εκπαιδευτικά λογισμικά. ▪ Να συνειδητοποιήσουν ότι η χρήση του ελληνικού πολυτονικού συστήματος γραφής στους υπολογιστές δεν είναι ζήτημα μόνο τεχνικό αλλά και πολιτιστικό, με την έννοια ότι συνδέεται, αφενός, με ζητήματα ηλεκτρονικού γραμματισμού και, αφετέρου, με την παρουσία της ελληνικής γλώσσας και του ελληνικού	▪ Παρουσίαση δοκιμαστικών εφαρμογών ▪ Τεχνικές ρύθμισης των λειτουργικών συστημάτων για την παραγωγή του πολυτονικού συστήματος γραφής. ▪ Λογισμικά εργαλεία (αυτόνομα ή διαδικτυακά) που υποστηρίζουν την παραγωγή του ελληνικού, πολυτονικού συστήματος γραφής. ▪ Παλαιότερα και σύγχρονα πρότυπα ελληνικών, πολυτονικών γραμματοσειρών. ▪ Χρησιμοποιούμενες εφαρμογές (λ.χ. επεξεργαστές κειμένου). ▪ Δυνατότητες και περιορισμοί των σχετικών εφαρμογών ▪ Σχετικοί προβληματισμοί. ▪ Διερεύνηση στο διαδίκτυο τόπων (ελληνικών και ξένων), που παρέχουν οδηγίες και πληροφορίες για τη χρήση και την εγκατάσταση ελληνικών πολυτονικών γραμματοσειρών. ▪ Η χρήση του ελληνικού πολυτονικού συστήματος γραφής στο εκπαιδευτικό λογισμικό για τα αρχαία ελληνικά. Ζητήματα λειτουργικότητας και ποιότητας. Σχετικοί προβληματισμοί.
--	------------------	---	---

ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΣΥΝΘΕΤΩΝ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Λυκείου	Λογισμικό παρουσίασης	πολιτισμού στο διαδίκτυο. ▪ Να εξοικειωθούν με τη χρήση του πολυτονικού συστήματος γραφής στους υπολογιστές, για την παραγωγή αρχαιοελληνικών μικροκειμένων. ▪ Να κατανοήσουν οι μαθητές σύνθετα ζητήματα σύνταξης του αρχαιοελληνικού λόγου (λ.χ. το φαινόμενο της παράλλαξης του αιτίου). ▪ Να συνειδητοποιήσουν ότι το Συντακτικό στο μάθημα των Αρχαίων ελληνικών αναφέρεται σε σχέσεις (απλές ή σύνθετες) εννοιών, σημασιών και νοημάτων, που ακολουθούν μια ιεραρχική διάρθρωση. ▪ Να διευκολυνθούν στην αναγνώριση και στην κατανόηση σύνθετων συντακτικών φαινομένων,	▪ Οι βασικοί κανόνες για την παραγωγή αρχαιοελληνικού λόγου με το πολυτονικό σύστημα γραφής. Ασκήσεις στην παραγωγή αρχαιοελληνικών μικροκειμένων. ▪ Με την υποστηρικτική διαμεσολάβηση του καθηγητή, οι μαθητές, αξιοποιώντας εργαλεία και λειτουργίες του λογισμικού παρουσίασης,
--	------------------------------	---	--

		χρησιμοποιώντας αναπαραστατικές μορφές άρθρωσης του αρχαιο-ελληνικού λόγου με διαγράμματα ιεραρχίας, ροής κτλ. ▪ Να αποκτήσουν την ικανότητα να οργανώνουν το μαθησιακό τους υλικό, ώστε να μπορούν να το κατανοούν και να το ελέγχουν μέσω της εποπτείας. ▪ Να ασκηθούν στη χρήση του πολυτονικού συστήματος γραφής και στην αξιοποίηση του λογισμικού παρουσίασης στις δραστηριότητές τους.	αναπαριστούν τα αρθρωτικά μέρη ενός μακροπεριόδου αρχαιοελληνικού λόγου σε διάγραμμα ροής. Εναλλακτικά: 1. Οι μαθητές διορθώνουν μια ελλειμματική διαγραμματική αναπαράσταση της δομής μιας αρχαιοελληνικής περιόδου ή ενός μικροκειμένου, που τους παρουσιάζει ο καθηγητής. 2. Μετασχηματίζουν τη διαγραμματική αναπαράσταση μιας αρχαιοελληνικής περιόδου ή ενός μικροκειμένου, σε σειριακή, κειμενική μορφή. 3. Συνδέουν, συνθέτουν και σχεδιάζουν σε διαγραμματική μορφή, μεμονωμένες λέξεις φράσεις και προτάσεις από ένα αρχαιοελληνικό κείμενο.
--	--	---	--

6.6 ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΤΩΝ Τ.Π.Ε. ΣΤΑ ΑΠΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ ΜΕΣΩ ΣΕΝΑΡΙΩΝ

ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Παρουσίαση, ανάλυση και αξιολόγηση υπαρχόντων σεναρίων διδασκαλίας με τις ΤΠΕ για κάθε φιλολογικό αντικείμενο (Λογοτεχνία, Νεοελληνική Γλώσσα, Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία, Ιστορία).

Οι εκπαιδευτικοί πρέπει:

Να γνωρίσουν τη σημασία και τη λειτουργία των σεναρίων στο σχεδιασμό και την υλοποίηση της διδασκαλίας στα φιλολογικά μαθήματα με την αξιοποίηση των ΤΠΕ.

Να είναι σε θέση να κατανοούν την παιδαγωγική και διδακτική προσέγγιση κάθε σεναρίου διδασκαλίας με τις ΤΠΕ, την πρόσθετη παιδαγωγική του αξία.

Να γνωρίσουν τις βασικές ενότητες ενός σεναρίου διδασκαλίας με τις ΤΠΕ και να κατανοήσουν τα ζητήματα διδακτικής που προκύπτουν κατά τη σχεδιασμό του.

Να είναι σε θέση να δομούν και να εφαρμόζουν σεσνάρια διδασκαλίας των φιλολογικών μαθημάτων με τις ΤΠΕ, ώστε αυτά να διέπονται από συνοχή και συνέπεια παιδαγωγικών αρχών, στόχων και εφαρμογών.

Να διαμορφώσουν κριτήρια αξιολόγησης, και καταλληλότητας των σεναρίων διδασκαλίας με τις ΤΠΕ.

Η διδασκαλία της εκμάθησης των λογισμικών (παρουσίαση, εξοικείωση, αξιοποίηση) πρέπει να καταστήσει ικανούς τους εκπαιδευτικούς να φτάσουν στο σημείο που θα αξιοποιήσουν το περιβάλλον του λογισμικού στη διδασκαλία και τη μάθηση σχεδιάζοντας και εφαρμόζοντας σενάρια διδασκαλίας. Ο όρος «σχεδιασμός σεναρίου» χρησιμοποιείται για να περιγράψει την προκαταρκτική και σε βάθος μελέτη που πρέπει να κάνει ο διδάσκων, προκειμένου να εμπλέξει τους μαθητές του σε μια μαθησιακή διαδικασία με την οποία θα έχουν τα μέγιστα δυνατά οφέλη. Η μελέτη και περιγραφή ενός σεναρίου αφορά το ίδιο το θέμα που πρόκειται να διδαχθεί και την επιστημολογία του, τη διδακτική διαδικασία που πρέπει να ακολουθήσει ο διδάσκων, τα μέσα και τα εργαλεία που πρέπει να χρησιμοποιήσει, τις δραστηριότητες στις οποίες πρέπει να εμπλέξει τους μαθητές του, τις ενδεχόμενες μαθησιακές συγκρούσεις που πρέπει να προκαλέσει στους μαθητές του με αυτές κ.ά.

Ως σενάριο θα μπορούσε να οριστεί μία δομημένη, πλήρης και εφαρμόσιμη διδακτική πρόταση. Ο όρος «δομημένη» αναφέρεται στη μορφή του σεναρίου, η οποία είναι σαφής, διακρίνεται σε θεματικές ενότητες και στηρίζεται σε ένα μοντέλο συγγραφής σεναρίων. Ο όρος «πλήρης» αναφέρεται στο σύνολο των παιδαγωγικών και γνωστικών πτυχών της μαθησιακής διαδικασίας που προτείνει το σενάριο. Τέλος ο όρος «εφαρμόσιμο» προσδιορίζει το πλαίσιο λειτουργίας και εφαρμογής του σεναρίου σε πραγματικές συνθήκες διδασκαλίας.

Τα σενάρια και οι συνοδευτικές δραστηριότητες που θα προκύψουν από την εφαρμογή των σχετικών λογισμικών στα φιλολογικά μαθήματα θα πρέπει να:

- προϋποθέτουν οικονομημένο και οργανωμένο σχεδιασμό
- έχουν σαφή και ευδιάκριτη δομή, με βάση τις γενικότερες προδιαγραφές του ΑΠΣ για τη διδακτική των φιλολογικών μαθημάτων
- αξιοποιούν με ισορροπία και οικονομία τα μέσα και τα εργαλεία μάθησης
- προωθούν τις συνεργατικές δραστηριότητες
- ενισχύουν την κατευθυνόμενη ανακάλυψη και την ενεργό συμμετοχή των συμμετεχόντων στη μαθησιακή διαδικασία
- υποστηρίζουν την οικοδόμηση της νέας γνώσης με βάση τις προϋπάρχουσες αντιλήψεις και εμπειρίες των εκπαιδευομένων
- καθιστούν σαφείς τους επιδιωκόμενους μαθησιακούς στόχους

- επιμένουν στον διερευνητικό χαρακτήρα της μάθησης
- επικοινωνούν με τις ειδικότερες θεωρίες και μεθόδους που εφαρμόζονται στη διδακτική των φιλολογικών μαθημάτων
- συμμορφώνονται σε κριτικές μαθησιακές διαδικασίες και τεχνικές μάθησης
- προσφέρονται για αξιολόγηση.

Τα σενάρια διδασκαλίας, προτείνεται να έχουν την ακόλουθη δομή:

1. Επισκόπηση

- Σύντομη παρουσίαση του σεναρίου και της ιδέας που το διέπει.

2. Στόχοι

- Αναλυτική περιγραφή των μαθησιακών, διδακτικών και τεχνολογικών στόχων.
- Περιγραφή του τρόπου με τον οποίο οι καινοτόμες προσεγγίσεις με τη χρήση τεχνολογικών εργαλείων, μπορούν να διαμορφώσουν τη μαθησιακή διαδικασία και τη διδακτική παρέμβαση.

3. Προσδοκώμενη διαδικασία μάθησης

- Περιγραφή της διαδικασίας μάθησης που επιλέγει το σενάριο στο συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο, καθώς και του ρόλου των τεχνολογικών εργαλείων στη δημιουργία ευνοϊκών μαθησιακών συνθηκών ή αυθεντικών επικοινωνιακών περιστάσεων.

4. Διδακτική διαδικασία

Περιγραφή:

- Των διδακτικών μεθόδων που επιλέγονται στα πλαίσια υλοποίησης του σεναρίου,
- Των πιθανών αλλαγών που αυτές προκαλούν στους ρόλους που αναλαμβάνουν οι μαθητές και οι διδάσκοντες,
- Των δυνατοτήτων επιλογής της μαθησιακής διαδρομής από τους ίδιους τους μαθητές,
- Του συνεργατικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο υλοποιείται η διδακτική διαδικασία,
- Του τρόπου εργασίας των μαθητών (μόνοι, σε ομάδες),
- Του τρόπου με τον οποίο αξιοποιούνται οι προσωπικές εμπειρίες και τα βιώματα των μαθητών,

- Των διαφορών και των πλεονεκτημάτων σε σχέση με την «παραδοσιακή» διδακτική διαδικασία.

5. Εφαρμογή στη σχολική μονάδα.

- Παρουσίαση θεματικών ενοτήτων και χρονισμός εφαρμογής. (Διδακτικές ώρες, χώρος, συνεργασία με άλλους καθηγητές του σχολείου, απαιτούμενες τροποποιήσεις στο ωρολόγιο πρόγραμμα).
- Περιγραφή προετοιμασίας – προαπαιτούμενων: αν είναι αναγκαίο να έχει προηγηθεί συμβατική προπαρασκευαστική διδασκαλία στην επιλεγμένη θεματική ενότητα, δεξιότητες που πρέπει να διαθέτουν μαθητές – διδάσκοντες, προετοιμασία εξυπηρετητή και τοπικών σταθμών για την υλοποίηση του σεναρίου, συμπληρωματικό διδακτικό υλικό και μέσα.
- Αναλυτική περιγραφή των σταδίων υλοποίησης. (Χωρισμός των μαθητών σε ομάδες, παρουσίαση των στόχων της διδασκαλίας από το διδάσκοντα, κατανομή των φύλλων εργασίας, περιγραφή του έργου κάθε ομάδας, ανάλυση – σύνθεση αποτελεσμάτων, εξέλιξη όλης της διδακτικής διαδικασίας.)

6. Αξιολόγηση

- Περιγραφή των δυνατοτήτων αξιολόγησης που παρέχει το σενάριο, των κριτηρίων και του είδους αξιολόγησης των μαθητών και της διαδικασίας.

7. Κριτική προσέγγιση

- Περιγραφή των δυνατοτήτων τροποποίησης – επέκτασης του σεναρίου.
- Δυνατότητα διαθεματικής – διεπιστημονικής προσέγγισης.
- Κριτική των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων ως προς τις προσδοκώμενες διδακτικές – μαθησιακές διαδικασίες.

8. Φύλλα εργασίας

- Φύλλα για τους μαθητές που καταγράφουν τη διαδικασία, τα ερωτήματα και τις εργασίες των μαθητών, που σχετίζονται με την περιγραφόμενη από το σενάριο δραστηριότητα.

**Σενάριο διδασκαλίας [Αρχαία Ελληνικά]
«Ελένη του Ευριπίδη: Από το Κείμενο στην Όψη»**

1. «Ελένη του Ευριπίδη: Από το Κείμενο στην Όψη»

Βασική ιδέα:

Να διερευνήσουν οι μαθητές τη σχέση του κειμένου με την παράστασή του, όπως αυτή αποτυπώνεται σε ποικίλες σύγχρονες παραστάσεις της *Ελένης* του Ευριπίδη. Να ανιχνεύσουν τις διαφορές ανάμεσα στην αρχαία παράσταση και τις σύγχρονες αναβιώσεις της. Να μελετήσουν τέλος τις ποικίλες εικονικές αναπαραστάσεις του μύθου της Ελένης και να τις συσχετίσουν με τις μυθολογικές αναφορές στο έργο.

Σύντομη περιγραφή:

Οι μαθητές εργάζονται παράλληλα με την προσέγγιση του κειμένου στην τάξη και αξιοποιούν στοιχεία από το λογισμικό «Δημόσιος και Ιδιωτικός Βίος στην Αρχαία Ελλάδα», από διαδικτυακούς τόπους αλλά και φωτογραφίες από παραστάσεις μετά από βιβλιογραφική έρευνα ή ανατρέχοντας σε Θεατρικούς Οργανισμούς. Η όλη διαδικασία τους επιτρέπει να αντιληφθούν ότι το έργο ολοκληρώνεται στην παράστασή του, αλλά και το ρόλο της εικόνας και του οπτικού γενικά υλικού στην προσέγγιση τόσο του έργου όσο και του μύθου και της διαδρομής τους ανά τους αιώνες.

Στοιχεία σεναρίου:

Τάξη: Γ' Γυμνασίου

Γνωστικό αντικείμενο: Αρχαία Ελληνικά από μετάφραση, Ευριπίδη *Ελένη*

Διδακτική ενότητα: Σχέδιο εργασίας (project), μακράς διάρκειας για την *Ελένη* του Ευριπίδη.

Τόπος διεξαγωγής σχεδίου εργασίας: Σχολική βιβλιοθήκη, εργαστήριο πληροφορικής.

Αριθμός μαθητών: Όλοι οι μαθητές του Τμήματος.

Προβλεπόμενος χρόνος: 2ωρα σε τακτά χρονικά διαστήματα. Για παράδειγμα ένα δίωρο μετά την ολοκλήρωση της εισαγωγής και από ένα δίωρο μετά την ολοκλήρωση κάθε κατά ποσόν μέρους – ένα 2ωρο στο τέλος για συνολική παρουσίαση.

Εργαλεία (έντυπα και ηλεκτρονικά):

- Σχολικό εγχειρίδιο: Ευριπίδη *Ελένη* Αθήνα: ΟΕΔΒ.
- Προγράμματα Παραστάσεων
- Θεατρικά Λευκώματα
- Διαδίκτυο (φυλλομετρητής)

- Επεξεργαστής κειμένου
- Λογισμικό παρουσίασης
- Λογισμικό «Δημόσιος και Ιδιωτικός Βίος».

Προαπαιτούμενα μαθήματος:

- Η προηγούμενη γνώση από τους/τις μαθητές/τριες της εισαγωγής στο Αρχαίο δράμα
- Ο επαρκής χειρισμός του διαδικτύου και του σαρωτή.

Θέμα Η διερεύνηση της *όψης* του δράματος

Παιδαγωγικοί στόχοι

Μέσα από μια τέτοιου είδους προσέγγιση επιδιώκουμε οι μαθητές:

- Να αντιμετωπίσουν τα αρχαιοελληνικά κείμενα ως κείμενα ζωντανά, που συνεχίζουν να διαδραματίζουν κάποιο ρόλο στο πολιτισμικό περιβάλλον μας.
- Να συνειδητοποιήσουν τα κριτήρια ανάγνωσης και αποτίμησης ενός θεατρικού έργου, αποκτώντας θεατρική παιδεία.
- Να συνειδητοποιήσουν ότι τα λογοτεχνικά κείμενα προκαλούν ποικίλες αναγνώσεις και να συνειδητοποιήσουν τη δική τους ερμηνευτική στρατηγική.
- Να περάσουν από τη βιωματική προσέγγιση και σε πιο απαιτητικές μορφές στοχασμού και αποτίμησης ενός θεατρικού / λογοτεχνικού έργου (σύγκριση, ερμηνεία, αξιολόγηση, στήριξη απόψεων, επιχειρηματολογία, διαχείριση της διαφωνίας...).
- Να μάθουν να εργάζονται ομαδικά συνεργατικά συνειδητοποιώντας την αξία αυτής της συνεργασίας.
- Να προσεγγίζουν κριτικά το υλικό που συλλέγουν και να αρχίσουν να αντιλαμβάνονται την αξία της διερεύνησης, της κριτικής αποτίμησης και της σύγκρισης.

Γνωστικοί Στόχοι

- Να κατανοήσουν την ιδιοσυστασία του γραμματειακού είδους.
- Να συσχετίσουν οι μαθητές το δραματικό κείμενο με την αναπαράστασή του (όψη).
- Να επισημάνουν οι μαθητές τις διαφορές ανάμεσα στην αρχαία παράσταση και την αναβίωση του έργου από σύγχρονες Θεατρικές Σκηνές.
- Να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές τη δυνατότητα πολλαπλών σκηνοθετικών αποδόσεων και να τις συσχετίσουν με τις πολλαπλές ερμηνείες.

- Να συσχετίσουν το γραπτό κείμενο με την εικόνα και να αντιληφθούν τους πολλούς και συμπληρωματικούς τρόπους (πολυτροπικότητα) με τους οποίους μπορεί να δοθεί ένα περιεχόμενο.

Τεχνολογικοί στόχοι

- Να εξοικειωθούν με την αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο, που σχετίζονται με το θέμα που διερευνούν.
- Να αντιληφθούν τις δυνατότητες και τους περιορισμούς που θέτει το ηλεκτρονικό μέσο στην αναζήτηση και στον εντοπισμό δεδομένων για ένα θέμα.
- Να προβληματιστούν για την εγκυρότητα και την αξιοπιστία των δεδομένων που περιέχονται σε κάποιο λογισμικό και του τρόπο με τον οποίο τα διαχειρίζεται ο κατασκευαστής του λογισμικού.

Εφαρμογή του σεναρίου

Συμμετέχει το σύνολο των μαθητών κάθε τμήματος. Ο εκπαιδευτικός αναφερόμενος στην ιδιαιτερότητα του συγκεκριμένου γραμματειακού είδους καλεί τους μαθητές να συμμετέχουν σε ένα μακράς διάρκειας σχέδιο εργασίας (project). Στόχος ενός τέτοιου σχεδίου εργασίας μπορεί να είναι η δημιουργία μιας εικονικής εγκυκλοπαίδειας με ποικίλα θέματα (η αρχιτεκτονική του αρχαίου θεάτρου, η παρουσία του Χορού στην αρχαιότητα και στις σύγχρονες παραστάσεις αρχαίου δράματος, οι σκηνοθεσίες και τα σκηνικά και οι ερμηνευτικές τους προεκτάσεις...) και η παρουσίαση με λογισμικό παρουσίασης κάποιων βασικών σκηνογραφικών και σκηνοθετικών παραμέτρων.

Τα θέματα που θα απασχολήσουν τις ομάδες είναι τα εξής:

- αναζήτηση φωτογραφιών από σύγχρονες παραστάσεις της *Ελένης*,
- αναζήτηση φωτογραφιών από σύγχρονες παραστάσεις τραγωδιών που θα μπορούσαν να συσχετισθούν με κάποιο μοτίβο (από μηχανής θεός) ή με κάποιο τρόπο αναπαράστασης του συγκεκριμένου δράματος (κίνηση χορού, απόδοση κομμώ),
- αναζήτηση αγγειογραφιών που σχετίζονται με κάποιο μυθολογικό θέμα, το οποίο αναφέρεται στο κείμενο, ή με τον τρόπο παράστασης,
- αναζήτηση φωτογραφιών αρχαίων θεάτρων και σχηματικών ή εικονικών αναπαραστάσεων αρχαίου θεάτρου,
- αναζήτηση σύγχρονων φωτογραφιών που σχετίζονται με τα θέματα που τίγονται στην *Ελένη* (π.χ. προσφυγιά, προσευχή, μαντεία...)
- αναζήτηση πινάκων ή γλυπτών σχετικά με την Ελένη ή πρόσωπα που αναφέρονται στο έργο.

Οι μαθητές, αφού επιλέξουν την ομάδα στην οποία θα εργαστούν και καθορίζουν τους στόχους της διαδικασίας και τα βήματα που θα ακολουθήσουν, αρχίζουν να εργάζονται ανά ομάδα και υπό το συντονισμό του εκπαιδευτικού, που οι ίδιοι έχουν εκλέξει, και τη διακριτική παρουσία του διδάσκοντος, που βρίσκεται εκεί περισσότερο για να διευκολύνει και να στηρίξει τη διερευνητική πορεία παρά για να καθοδηγήσει, αρχίζουν κατά την Α' Φάση τη διερεύνηση και τη συλλογή στοιχείων. Σε μια Β' Φάση προσπαθούν να ερμηνεύσουν και να ταξινομήσουν το υλικό με τη βοήθεια και των φύλλων εργασίας και σε μια Γ' Φάση ετοιμάζουν την έκθεση του υλικού και την παρουσίαση του με λογισμικό παρουσίασης. Τελικός στόχος όλης αυτής της προσπάθειας μπορεί να είναι η παρουσίαση του εικονογραφικού αυτού υλικού που βρίσκεται σε διάλογο με το κείμενο σε συμμαθητές τους άλλων τμημάτων με βάση κριτήρια που ίδιοι έχουν καθορίσει.

Σχέση με το αναλυτικό πρόγραμμα

Η προτεινόμενη διδακτική δραστηριότητα ανταποκρίνεται πλήρως στους στόχους που έχει θέσει το Αναλυτικό Πρόγραμμα. Συγκεκριμένα:

- Καλούνται σε μια θεατρική ανάγνωση της *Ελένης*
- Συνειδητοποιούν τις δυνατότητες διαφορετικών σκηνικών ερμηνειών (βλ. Αναλυτικό Πρόγραμμα σελ. 128)

Συγκεκριμένα:

1^ο δώρο

(αμέσως μετά την ολοκλήρωση της εισαγωγής):

Περιδιάβαση του λογισμικού *Ο Δημόσιος και ιδιωτικός βίος των Αρχαίων Ελλήνων* και των διαδικτυακών τόπων:

didaskalia.net/studyarea/virtual_resources/virtualresources.html

- theatron.co.uk/athens.htm
- fhw.gr/chronos/05/gr/culture/2300theater
- epyna.gr
- didaskalia.open.ac.uk/index.shtml
- culture.gr
- national-theater.gr
- ntng.gr/performances_galery
- istosnet.gr/theatro

όπου οι μαθητές αναζητούν τα στοιχεία που αναφέρονται στο αρχαίο θέατρο και προσπαθούν να κατασκευάσουν ένα Σενάριο: Παρακολουθώντας την *Ελένη* του Ευριπίδη τότε και σήμερα.

A' Φάση

Οι μαθητές συλλέγουν α) εικονογραφικό υλικό για την αρχιτεκτονική των αρχαίων θεάτρων, τα σωζόμενα αρχαία θέατρα, όπου ανεβαίνουν και σήμερα ακόμη παραστάσεις β) υλικό [ακόμη και αποσπάσματα από κείμενα] για το ιστορικό, κοινωνικό και πνευματικό κλίμα το 412 π. Χ. (διδασκαλία της *Ελένης*) και γ) στοιχεία και αγγειογραφικό ή φωτογραφικό υλικό για τον τρόπο διεξαγωγής των παραστάσεων (στάση θεατών, παρουσία υποκριτών και χορού...).

B' Φάση

Συνεργασία των ομάδων για κατηγοριοποίηση του υλικού, ταξινόμηση και σύνθεσή του. Καθορισμός κριτηρίων κατηγοριοποίησης του υλικού και ταξινόμηση και σχολιασμός του.

Γ' Φάση

Αξιοποίηση λογισμικού παρουσίασης για την παρουσίαση του υλικού.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

1. Συλλέξτε φωτογραφικό υλικό από αρχαία θέατρα και παρουσιάστε διαγραμματικά την αρχιτεκτονική και τα μέρη του αρχαίου θεάτρου
2. Παρουσιάστε τρισδιάστατες αναπαραστάσεις αρχαίων θεάτρων, όπου θα είναι δυνατόν να σημειωθούν οι θέσεις ή ακόμη και οι κινήσεις υποκριτών και χορευτών.
3. Περιγράψτε την πορεία ενός νέου από τον οίκο στο θέατρο του Διονύσου, όπου κατευθύνεται μαζί με τον πατέρα του για να παρακολουθήσει την παράσταση της *Ελένης*. Μπορείτε να παρεμβάλετε και διάλογο ανάμεσα στους δύο.
4. Συλλέξτε φωτογραφικό υλικό από σκηνικά σε σύγχρονες παραστάσεις της *Ελένης* και μεταφερόμενοι στο παρόν καταγράψτε τις σκέψεις σας και τα συναισθήματά σας καθώς πηγαίνετε σήμερα πια να παρακολουθήσετε μια παράσταση της *Ελένης*.
5. Αξιοποιώντας φωτογραφικό υλικό από παραστάσεις της *Ελένης* ή και από αγγειογραφίες κατασκευάστε προγράμματα για σύγχρονες παραστάσεις της *Ελένης* και παρουσιάστε τα σχολιασμένα.

2° δώρο:

A' Φάση

Συλλογή από το διαδίκτυο και το έντυπο υλικό φωτογραφιών ή αναπαραστάσεων.

Καθορισμός του συνοδευτικού υλικού για κάθε κατά ποσόν μέρος:

Για παράδειγμα για τον Πρόλογο:

- α) Φωτογραφίες από αρχαία θέατρα άδεια και γεμάτα με θεατές,
- β) φωτογραφίες από σύγχρονες παραστάσεις Προλόγων τραγωδιών π.χ. η Ιφιγένεια σε Πρόλογο της *Ιφιγένειας στη Χώρα των Ταύρων*,
- γ) φωτογραφίες από σκηνικά σύγχρονων παραστάσεων της Ελένης
- δ) φωτογραφίες από τον Πρόλογο σε σύγχρονες παραστάσεις της *Ελένης* (η Ελένη μόνη στη σκηνή, η Ελένη με τον Τεύκρο...),
- ε) ζωγραφικοί πίνακες και γλυπτά που να σχετίζονται με τα πρόσωπα του δράματος ή με το μυθολογικό περιεχόμενο του μονολόγου της Ελένης (γέννηση Ελένης, Τεύκρος, η κρίση περί της καλλίστης, αρπαγή της Ελένης)
- στ) συγκέντρωση φωτογραφικού υλικού από σύγχρονα γεγονότα που σχετίζονται με κάποιες αναφορές της Ελένης στο μονόλογό της ή του Τεύκρου στις δικές του παρεμβάσεις (προσφυγιά-ξενιτιά, πόλεμος...)
- ζ) δημιουργία ηλεκτρονικής πινακοθήκης για τον Πρόλογο & κατάταξη του υλικού με βάση προκαθορισμένα κριτήρια.

Β' Φάση

Συνεργασία των ομάδων για κατηγοριοποίηση του υλικού, ταξινόμηση και σύνθεσή του.

Καθορισμός κριτηρίων κατηγοριοποίησης του υλικού και ταξινόμηση και σχολιασμός του.

Γ' Φάση

Αξιοποίηση λογισμικού παρουσίασης για την παρουσίαση του υλικού.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

1. Συλλέξτε φωτογραφικό υλικό από σύγχρονες παραστάσεις της Ελένης και κατατάξτε τις χρονολογικά. Ας παρατηρήσουμε τα σκηνικά:

- α) Ως προς τι διαφέρουν; [εντοπίστε τις διαφορές]
 - β) Σχετίζεται η διαφοροποίηση με τη χρονολογία διδασκαλίας κάθε παράστασης; [Εθνικό Θέατρο 1962 και 1977, Κ.Θ.Β.Ε. 1982, Θέατρο του Νότου 1996, Αμφιθέατρο 1999].
 - γ) Σε ποιο στοιχείο βασίστηκε κάθε σκηνογράφος για να κατασκευάσει το σκηνικό του; Σχετίζεται αυτό με την ερμηνεία του δράματος;
 - δ) Κατά πόσο βασίστηκε στις σκηνογραφικές πληροφορίες (σκηνογραφικούς δείκτες) του δραματικού κειμένου;
- Ας παρατηρήσουμε τη σκευή (κοστούμι) των υποκριτών και την κίνησή τους.

Συσχετίστε την παρουσία των υποκριτών με τους ποικίλους χαρακτηρισμούς που έχουν δοθεί στο δράμα (τραγωδία, τραγικωμωδία, ρομαντικό δράμα...).

2. Στις τρισδιάστατες αναπαραστάσεις αρχαίων θεάτρων, σημειώστε τη θέση της Ελένης και τις κινήσεις Ελένης και Τεύκρου μετά τη συνάντησή τους.
3. Παρουσιάστε τα διάφορα σκηνικά και φωτογραφίες Προλόγου από διαφορετικές παραστάσεις της Ελένης με ένα συνοπτικό σχολιασμό δίπλα σε κάθε φωτογραφία. Προσοχή, καθορίστε τον άξονα με βάση τον οποίο θα σχολιάσετε κάθε φωτογραφία.

Δ' Φάση: Παρουσίαση των εργασιών των ομάδων και σύνθεση του λογισμικού παρουσίασης

Στη φάση αυτή οι ομάδες παρουσιάζουν τις εργασίες τους. Κάθε ομάδα παρουσιάζει το θέμα με το οποίο ασχολήθηκε και οι υπόλοιποι μαθητές διατυπώνουν ερωτήματα, ζητούν διευκρινίσεις και εκφράζουν κρίσεις. Μέσα από αυτές τις απόψεις που αντιπαρά τίθενται οι μαθητές μπορούν να επιχειρήσουν μια τη σύνθεση για το τελικό κείμενο ως προς το περιεχόμενο, τη δομή και τη μορφή του. Ο διδάσκων μπορεί να είναι πιο παρεμβατικός στο σημείο αυτό.

Η ίδια διαδικασία ακολουθείται και ως το τέλος της προσέγγισης του δράματος, έως ότου φτάσουν σε μια συνολική παρουσίαση της *Ελένης* και παράλληλα της εργασίας τους.

Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση δεν αφορά μόνο το τελικό προϊόν, αλλά κυρίως τη συμμετοχή κάθε μαθητή/μαθήτριας στη διαδικασία.

Καλό ωστόσο θεωρείται να αξιολογείται η όλη διαδικασία και από τους ίδιους τους μαθητές. Γι' αυτό ενδείκνυται στο τέλος κάθε 2ώρου να τους δίνουμε να συμπληρώνουν ένα ερωτηματολόγιο αξιολόγησης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βακαλούδη Αν. (2003), *Διδάσκοντας και Μαθαίνοντας με τις Νέες Τεχνολογίες*. Θεωρία και Πράξη, Αθήνα: Πατάκη.

Κουτσογιάννης Δ. (επ.) (2001), *Πληροφορική - Επικοινωνιακή Τεχνολογία και Γλωσσική Αγωγή: Η Διεθνής Εμπειρία*, Θεσ/νίκη: ΚΕΓ.

Μεταξιώτης Γ. (2000): «Το Παράδειγμα της Εικόνας στην Εκπαίδευση», *Γλωσσικός Υπολογιστής*, 2, 1-2, σσ. 195-198.

Πόλκας (2002): «Υπολογιστές και Αρχαιογνωσία: Το Παράδειγμα του Περσέα», *Ο Πολίτης*, 100, σσ. 31-38.

Τσάφος Β. (2004), *Η Διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας και Γλώσσας*. Για μια εναλλακτική μαθητεία στον αρχαίο κόσμο, Μεταίχμιο: Αθήνα.

Χατζηανέστης Ερρ. (1989), *Ευριπίδη Ελένη Μετάφραση – Εισαγωγή – Σχόλια*, Αθήνα: Ι. Ζαχαρόπουλος.

Χουρμουζιάδης Ν. (1988): «Ένας Αθηναίος Θεατής στα εν Άστει Διονύσια», στο Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, *«Μια μέρα...» Δεκαπέντε Ιστορίες Καθημερινότητας από τα Αρχαία Χρόνια ως την Εποχή μας*, Αθήνα, σσ. 27-60.

Σενάριο διδασκαλίας [Αρχαία Ελληνικά]
**«Ποιητικός λόγος και εικόνα στο επεισόδιο των Σειρήνων της
ομηρικής Οδύσσειας (ραψωδία μ 37-54 και 166-200)»**

2α. «Ποιητικός λόγος και εικόνα στο επεισόδιο των Σειρήνων της ομηρικής Οδύσσειας (ραψωδία μ 37-54 και 166-200)»

Βασική ιδέα

Η συγκριτική διερεύνηση και μελέτη του οδυσσειακού επεισοδίου των Σειρήνων καθώς επίσης επιλεγμένων, μεταγενέστερων κειμενικών του εκδοχών με εικονικές αναπαραστάσεις από την αρχαία ελληνορωμαϊκή και τη νεότερη τέχνη, οι οποίες αναφέρονται, άμεσα ή έμμεσα, στο μυθολογικό θέμα.

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές, με βάση τις γνώσεις που έχουν για το οδυσσειακό επεισόδιο των Σειρήνων, εντοπίζουν σχετικό εικονικό υλικό από διάφορες πηγές του Διαδικτύου (μουσεία, πινακοθήκες, κ.ά.), το ταξινομούν, το διερευνούν και το ερμηνεύουν κυρίως ως προς τις σχέσεις (αναλογίες, αποκλίσεις και διαφορές) που εμφανίζει είτε προς το ομηρικό κείμενο είτε προς τις μεταγενέστερες κειμενικές του παραλλαγές.

Στοιχεία σεναρίου

Γνωστικό αντικείμενο: Αρχαία Ελληνικά από μετάφραση, Ομήρου *Οδύσσεια*.

Διδακτική ενότητα: ραψωδία μ, Σειρήνες (στ. 37-54, 166-200).

Αποδέκτες του σεναρίου: οι μαθητές / τριες του Γυμνασίου, που διδάσκονται την ομηρική Οδύσσεια σε νεοελληνική μετάφραση.

Διαθεματικό εύρος σεναρίου: Αρχαία ελληνικά από μετάφραση, εικαστικές τέχνες, αρχαία ελληνική ιστορία, μουσική.

Τόπος διεξαγωγής μαθήματος: σχολικό εργαστήριο.

Προβλεπόμενος χρόνος: δύο (2) διδακτικές ώρες.

Χρησιμοποιούμενα εργαλεία (έντυπα και ηλεκτρονικά):

- Σχολικό εγχειρίδιο
- Διαδίκτυο
- Επεξεργαστής κειμένου
- Λογισμικό παρουσίασης
- Προβολέας
- Εκπαιδευτικό λογισμικό «Ομηρικά Έπη» (έκδ. 1.0, σειρά «Θύμησις»).

Στόχοι**Γνωστικοί-μαθησιακοί:**

- Να εμβαθύνουν οι μαθητές στη μελέτη των αρχαιοελληνικών κειμένων μέσα από τον συσχετισμό τους με ποικίλες εκφάνσεις του κλασικού πολιτισμού, αποτυπωμένες σε εικονογραφικές αναπαραστάσεις.
- Να αναγνωρίζουν τις σύνθετες σχέσεις που συντηρούνται ανάμεσα στα αρχαία κείμενα και στις εικονικές αναπαραστάσεις, οι οποίες παραπέμπουν στο περιεχόμενό τους.
- Να συνειδητοποιήσουν ότι οι εικόνες που αναφέρονται στα αρχαία κείμενα δεν λειτουργούν διακοσμητικά, αλλά εμπλουτίζουν και διαφωτίζουν την εξήγηση και την ερμηνεία των κειμένων αυτών.
- Να καλλιεργήσουν τις ικανότητές τους στον οπτικό γραμματισμό, ώστε να είναι σε θέση:
 - ο να αναγνωρίζουν βασικά χαρακτηριστικά (μορφής και περιεχομένου) των εικονικών αναπαραστάσεων
 - ο να διατυπώνουν προτάσεις ερμηνείας για τη σημασία και το περιεχόμενό τους
 - ο να αναζητούν τις επιδράσεις τους
 - ο να τις συγκρίνουν μεταξύ τους
 - ο να τις εντάσσουν στο ευρύτερο ιστορικό και πολιτισμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο δημιουργήθηκαν.
- Να εξοικειωθούν με τη βασική ορολογία που χρησιμοποιείται για τη δήλωση και τον χαρακτηρισμό αναπαραστατικών μορφών της αρχαίας και της νεότερης τέχνης.

Παιδαγωγικοί:

- Να γνωρίσουν οι μαθητές τον πολύσημο χαρακτήρα της εικόνας και του κειμένου και να εξοικειωθούν με αντιπροσωπευτικές όψεις της διαλεκτικής τους σχέσης.
- Να συνειδητοποιήσουν ότι τόσο τα κείμενα όσο και οι εικόνες, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, αποκτούν νόημα μέσω του διαλόγου των δημιουργών τους, και ότι η επιβίωσή τους εξαρτάται από τον τρόπο που τα προσλαμβάνουν οι αναγνώστες /αποδέκτες τους.
- Να ασκηθούν στην ομαδική εργασία δουλεύοντας σε ανοιχτά περιβάλλοντα μάθησης που ευνοούν την κριτική διερεύνηση.

- Να επικοινωνούν με άλλους συμμαθητές τους και να μοιράζονται τις απόψεις τους στο πλαίσιο συνεργατικών δραστηριοτήτων.
- Παράλληλα με την αναγνωστικές τους ικανότητες, να καλλιεργήσουν οπτικές και αντιληπτικές ικανότητες για τον χώρο, τα πράγματα, τα χρώματα, των έργων τέχνης.
- Να αναπτύξουν την κρίση και την αισθητική τους μέσα από τη συνανάγνωση κειμένων και εικόνων.

Τεχνολογικοί:

- Να εξοικειωθούν με την αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο, που σχετίζονται με το θέμα που διερευνούν.
- Να αντιληφθούν τις δυνατότητες και τους περιορισμούς που θέτει το ηλεκτρονικό μέσο στην αναζήτηση και στον εντοπισμό ενός θέματος.
- Να είναι σε θέση να αξιοποιούν και να διαπραγματεύονται, σε συνεργασία με τον διδάσκοντα, τις πηγές πληροφόρησης που εντοπίζουν.
- Να αποκτήσουν επίγνωση για το περιεχόμενο και τον τρόπο μάθησης μέσω των ηλεκτρονικών μέσων, ώστε να εκμεταλλεύονται τις δυνατότητές τους με δημιουργικό και κριτικό τρόπο.
- Να συνειδητοποιήσουν ότι οι ευκολίες που παρέχουν τα ηλεκτρονικά μέσα μπορεί να μειώνουν τον μόχθο της αναζήτησης πληροφοριών, δημιουργούν ωστόσο νέα ζητούμενα, που σχετίζονται κυρίως με την αξιοπιστία, την κριτική τους επεξεργασία και τη σύνθεσή τους.

Προαπαιτούμενες γνώσεις και δεξιότητεςΑπό την πλευρά των μαθητών / τριών:

- ✓ Η προηγούμενη γνώση του οδυσειακού επεισοδίου των Σειρήνων στη νεοελληνική του μετάφραση.
- ✓ Ο επαρκής χειρισμός του υπολογιστή και του φυλλομετρητή, καθώς επίσης η βασική γνώση εργαλείων του MS Office.

Από την πλευρά του καθηγητή:

- ✓ Η γνώση ειδικών θεμάτων που αναφέρονται στις σχέσεις των αρχαιοελληνικών κειμένων, ειδικότερα της ομηρικής Οδύσσειας, με τις εικονογραφικές της αναπαραστάσεις.

- ✓ Η συστηματική προεργασία και οργάνωση του μαθησιακού υλικού (έντυπου και ηλεκτρονικού) που θα κατατεθεί στους μαθητές προς διερεύνηση.

Οργάνωση της διδασκαλίας

Διαχείριση / οργάνωση της τάξης σε ομάδες:

Οι μαθητές, σε συνεργασία με τον καθηγητή, επιλέγουν να διακριθούν σε 6 ομάδες των τριών σύμφωνα με τους επόμενους όρους:

- Οι ομάδες διακρίνονται κατά το δυνατόν ως προς το φύλο, τις γνωστικές τους ικανότητες και το στυλ μάθησης.
- Σε κάθε ομάδα ένα τουλάχιστον μέλος της πρέπει να γνωρίζει βασικές λειτουργίες του υπολογιστή και του διαδικτύου, καθώς επίσης βασικά στοιχεία της αγγλικής γλώσσας.
- Κάθε ομάδα εκλέγει έναν εκπρόσωπό της. Ο εκπρόσωπος κάθε ομάδας ανταλλάσσει απόψεις και απορίες για τη δραστηριότητα της ομάδας του με τον εκπρόσωπο της άλλης ομάδας που έχει οριστεί να επικοινωνεί.
- Οι δραστηριότητες που εκτελούνται και τα ζητούμενα των φύλλων εργασίας είναι κοινά ανά δύο ομάδες (1 και 2, 3 και 4, 5 και 6). Η συνεργασία επιτρέπεται μόνο μεταξύ των ομάδων που έχουν διαφορετικά υπό διερεύνηση θέματα.
- Με την παρεμβατική καθοδήγηση του καθηγητή, έχει οριστεί η ομάδα 1 να επικοινωνεί με την 4, η 2 με την 6, η 3 με την 5.
- Οι μαθητές έχουν εύλογο χρόνο στη διάθεσή τους, προκειμένου να συλλέξουν το εικονογραφικό υλικό, να το ταξινομήσουν, να διαβάσουν τα δεδομένα που περιέχονται στα φύλλα εργασίας τους, να ζητήσουν εξηγήσεις από τον καθηγητή και να εκτελέσουν τις δραστηριότητες.
- Ο διδάσκων κινητοποιεί τους μαθητές να υποβάλουν ερωτήσεις και απορίες, διευκολύνει τη διαδικασία εντοπισμού και μελέτης του μαθησιακού υλικού και παρεμβαίνει στην περίπτωση που κάποια ομάδα ή μέλος της αντιμετωπίσει πρόβλημα.

Προετοιμασία της διδασκαλίας:

Ο καθηγητής ενημερώνει τα μέλη των ομάδων για:

- ✓ Την εξέλιξη της πορείας της διδασκαλίας σε 4 φάσεις:
 - (α) Αναζήτηση και εντοπισμό του εικονικού υλικού μέσω του διαδικτύου
 - (β) Συνεργατική διερεύνησή του από τους μαθητές

(γ) Προφορική παρουσίαση (με λογισμικό παρουσίασης) μιας δραστηριότητας στο εργαστήριο, κατ' επιλογή, από αυτές που περιέχονται στο φύλλο εργασίας

(δ) Γραπτή ανταπόκριση στα ζητούμενα των φύλλων εργασίας.

Στην τελευταία δραστηριότητα οι μαθητές ανταποκρίνονται με κατ' οίκον εργασία, την οποία θα παραδώσουν στον καθηγητή σε επόμενη συνάντηση.

- ✓ Την κοινή σκοποθεσία των ζητούμενων στα φύλλα εργασίας και τις επιμέρους διαφορές τους ως προς τα περιεχόμενά τους. Αυτό σημαίνει, οι μαθητές πληροφορούνται ότι συνεργάζονται για να πετύχουν τους ίδιους γενικούς στόχους, χρησιμοποιώντας όμως διαφορετικά παραδείγματα.
- ✓ Την ενσωμάτωση του εντοπισμένου από το διαδίκτυο υλικού σε λογισμικό παρουσίασης (power point), στο οποίο οι μαθητές θα προσθέτουν, εκτός από τις εικόνες τους, σημειώσεις ή σχόλια που τις συνοδεύουν καθώς επίσης κωδικοποιημένες τις ερμηνευτικές τους παρατηρήσεις.
- ✓ Τις κειμενικές πληροφορίες που οι μαθητές έχουν στη διάθεσή τους, προκειμένου να υποστηρίξουν τα ζητούμενα των δραστηριοτήτων τους. Σε ηλεκτρονικό φάκελο των σταθμών εργασίας έχουν αποθηκευτεί προς χρήση από όλες τις ομάδες τρία αρχεία κειμένων σε νεοελληνική μετάφραση. Οι μαθητές επιβεβαιώνουν αν υπάρχουν στους σταθμούς εργασίας τους οι επόμενες μεταφράσεις που περιέχουν:

(α) το πέρασμα του Οδυσσέα από τις Σειρήνες όπως αυτό εμφανίζεται στην ομηρική *Οδύσσεια* (ραψωδία μ, στίχοι 37-54 και 166-200) [αρχείο *Odysseia_Seirenes.doc*].

(β) το πέρασμα του Ορφέα από τις Σειρήνες όπως το αποδίδει ο Απολλώνιος Ρόδιος (*Αργοναυτικά*, βιβλίο 4, στίχοι 891-919) [αρχείο *Apollonios_Seirenes.doc*].

(γ) την ερμηνευτική εκδοχή του Λυκόφρονα για την τύχη των Σειρήνων, όταν τις προσπέρασε με επιτυχία ο ήρωας Οδυσσέας (*Αλεξάνδρα*, στίχοι 712-716) [αρχείο *Lykofron_Seirenes.doc*].

Σημείωση:

Το κειμενικό υλικό, κοινό για όλες τις ομάδες, θα αποτελέσει, με την καθοδήγηση του καθηγητή, αντικείμενο συνεργατικής διερεύνησης και μελέτης σε σχέση με το εικονογραφικό υλικό που θα συλλεχθεί από το διαδίκτυο, το οποίο δεν προσφέρει αξιόπιστες και σύγχρονες νεοελληνικές μεταφράσεις. Γι' αυτό δίνονται στους μαθητές σε αρχεία κειμένων.

- ✓ Τις οδηγίες με βάση τις οποίες οι μαθητές θα πλοηγηθούν στην αναζήτηση και στον εντοπισμό του εικονογραφικού υλικού από το διαδίκτυο. Συγκεκριμένα, σε κάθε σταθμό εργασίας υπάρχει αρχείο κειμένου (odigies.doc) που περιέχει:
 - (α) τα βήματα αναζήτησης και εντοπισμού του εικονογραφικού υλικού από το διαδίκτυο
 - (β) στοιχεία χαρακτηρισμού του εικονογραφικού υλικού, τα οποία οι μαθητές θα εντάξουν στις σημειώσεις του λογισμικού παρουσίασης
 - (γ) σχόλια που αφορούν στις εικονογραφικές αναπαραστάσεις, ώστε να μπορούν οι μαθητές να διευκολυνθούν στις δικές τους ερμηνείες
 - (δ) ηλεκτρονικές διευθύνσεις όπου οι μαθητές μπορούν να εντοπίσουν υποστηρικτικό υλικό από το διαδίκτυο
 - (ε) πρόσθετες εικονογραφικές αναπαραστάσεις, οι οποίες θα συγκριθούν με τις ήδη υπάρχουσες.

Οι μαθητές επιβεβαιώνουν αν υπάρχουν ήδη οι οδηγίες στους σταθμούς εργασίας τους. Ο καθηγητής έχει επιλέξει ώστε τα βήματα αναζήτησης που θα ακολουθήσει κάθε ομάδα για να εντοπίσει το εικονογραφικό υλικό από το διαδίκτυο να ανταποκρίνονται στο επίπεδο του ηλεκτρονικού τους γραμματισμού. Εξηγεί από την αρχή τα βασικά στοιχεία χαρακτηρισμού του εικονογραφικού υλικού, που περιέχονται στις οδηγίες, και τη χρησιμότητά τους. Δηλώνει ωστόσο ότι δεν θα χρειαστεί, σε αυτή τη φάση τουλάχιστον, οι μαθητές να δοκιμαστούν σε τεχνικά θέματα των αγγείων και των εικόνων. Επομένως, το σχετικό υποστηρικτικό υλικό έχει επεξηγηματικό χαρακτήρα. Οι μαθητές υποβάλλουν τυχόν απορίες τους στον καθηγητή.

- ✓ Το εκπαιδευτικό λογισμικό «Ομηρικά Έπη», που είναι εγκατεστημένο στους σταθμούς εργασίας, το οποίο θα χρησιμοποιήσουν οι μαθητές για τις δραστηριότητές τους. Οι μαθητές δοκιμάζουν αν πράγματι λειτουργεί το λογισμικό.
- ✓ Τον υποχρεωτικό αριθμό των εικονογραφικών αναπαραστάσεων που οι ομάδες θα αναζητήσουν στο διαδίκτυο, θα αποθηκεύσουν στους σταθμούς εργασίας τους και, στο τέλος, με βάση τα ζητούμενα των φύλλων εργασίας θα σχολιάσουν. Ο αριθμός των εικονογραφικών αναπαραστάσεων είναι 3 + 1 προς σύγκριση και για τις τρεις ομάδες.
- ✓ Τον τρόπο αξιολόγησης των επιδόσεών τους από τον καθηγητή. Ανακοινώνεται στους μαθητές ότι η αξιολόγησή τους στην προφορική παρουσίαση της μιας δραστηριότητας, που θα γίνει στο εργαστήριο, θα είναι κυρίως συλλογική και ότι, μέσα σε αυτό το συνεργατικό πλαίσιο, κάθε μαθητής κρίνεται από τον τρόπο συνεισφοράς του στο έργο

της ομάδας. Η ατομική αξιολόγηση αφορά στις γραπτές απαντήσεις που θα δώσουν στα υπόλοιπα ζητούμενα των φύλλων εργασίας δουλεύοντας στο σπίτι.

- ✓ Την αξιολόγηση του σεναρίου από τους μαθητές, με ερωτηματολόγιο που οι ίδιοι θα συμπληρώσουν και θα το παραδώσουν στον καθηγητή τους κατά την επόμενη συνάντηση.

Ανάκληση προϋπάρχουσας γνώσης-πρόκληση ενδιαφέροντος

Ανακεφαλαίωση της διδαχθείσας ύλης του επεισοδίου των Σειρήνων από την έντυπη ομηρική *Οδύσσεια*, με τρόπον ώστε να συνδεθεί με τις δραστηριότητες που θα ακολουθήσουν.

- ✓ Για να ανακαλέσουν στη μνήμη τους οι μαθητές τη θέση που έχει το επεισόδιο των Σειρήνων στους οδυσσειακούς Απολόγους, πλοηγούνται με το λογισμικό «Ομηρικά Έπη», που είναι εγκατεστημένο στους σταθμούς εργασίας τους, στις «Περιπλανήσεις του Οδυσσέα».
- ✓ Με τη μέθοδο των ερωταποκρίσεων εκμαιεύονται θέματα και ζητούμενα που σχετίζονται με τη δομή, τις ιδέες του επεισοδίου και κυρίως με τον αινιγματικό του χαρακτήρα. Δίνεται έμφαση, ειδικότερα, στις κυριολεκτικές και συμβολικές διαστάσεις του επεισοδίου των σειρήνων όπως:
 - η εξαιρετικά ελλειπτική περιγραφή των σειρήνων από τον Όμηρο,
 - η ακαταμάχητη τέρψη/ θέλξη της αοιδής των σειρήνων και, γενικότερα, της ποίησης,
 - οι λανθάνουσες σχέσεις των Σειρήνων με τις Μούσες,
 - οι σχέσεις των Σειρήνων με άλλες, γυναικείες κυρίως υπάρξεις, στην Οδύσσεια και ο ρόλος που διαδραματίζουν στο έπος,
 - η στάση και η συμπεριφορά του Οδυσσέα και των εταίρων του στο επεισόδιο,
 - ο κίνδυνος που διαγράφεται για τον Οδυσσέα και τους εταίρους ως προς την έκβαση του νόστου τους,
 - το μυστηριακό περιβάλλον μέσα στο οποίο εξελίσσεται το επεισόδιο,
 - οι μυθολογικές καταβολές του επεισοδίου,
 - η σιωπή του ποιητή για την τύχη των Σειρήνων όταν τις προσπερνά ο Οδυσσέας.
- ✓ Τίθεται, τέλος, ως υπόθεση εργασίας το ερώτημα για το πώς θα μπορούσε να μιλήσει κάποιος για το ομηρικό επεισόδιο όχι πλέον με λέξεις αλλά με εικόνες.

Υλοποίηση σεναρίου

Φάση Α: 1^η διδακτική ώρα

Συλλογή και ταξινόμηση υλικού ανά ομάδες

Σε αυτή τη φάση οι μαθητές, υπό τη συνεχή καθοδήγηση του διδάσκοντα, συλλέγουν το εικονογραφικό υλικό, το διαμορφώνουν στο λογισμικό παρουσίασης, συνεργάζονται, μέσω του εκπροσώπου τους, με την «ομάδα-αδελφάκι», και προβαίνουν στις οποιεσδήποτε διορθώσεις.

Ομάδες 1 και 2

1. Θέμα: Αναζήτηση-εντοπισμός στο διαδίκτυο φωτογραφικής αναπαράστασης αγγείου με θέμα «Οδυσσέας και Σειρήνες».

Βήματα (με βάση τις οδηγίες και υπό την επίβλεψη του καθηγητή):

1. Μηχανή αναζήτησης: Google: Ιστός: λέξεις κλειδιά: demodokos odyssey > The Odyssey > book twelve: The Sirens.
2. Αποθήκευση στο αρχείο «οι εικόνες μου» της φωτογραφικής αναπαράστασης αγγείου που βρίσκεται στην ηλεκτρονική σελίδα Sirens (διεύθυνση: <http://www.philipresheph.com/demodokos/odyssey/od20b.htm>) και έχει τίτλο «Odysseus and the Sirens, Corinthian black figure aryballos, c. 560 BC».
3. Άνοιγμα του λογισμικού παρουσίασης και ενσωμάτωση της φωτογραφικής αναπαράστασης [**εικόνα 1**].
4. Στοιχεία της φωτογραφικής αναπαράστασης:
 - Τίτλος-σύνοψη: «Ο Οδυσσέας και οι Σειρήνες. Η Κίρκη παρατηρεί το επεισόδιο; ».
 - Ρυθμός: υστερο-κορινθιακός μελανόμορφος
 - Σχήμα: αρύβαλλος
 - Συλλογή-έδρα αντικειμένου: Βοστώνη, Μουσείο Καλών Τεχνών
 - Τόπος προέλευσης: Ελλάδα
 - Χρονολογία: γύρω στο 560 π.Χ.
5. Υποστηρικτικό υλικό από το διαδίκτυο:

5.1. Για τη μελανόμορφη κορινθιακή τέχνη και τον αρύβαλλο:

<http://users.thess.sch.gr/ipap/Ellinikos%20Politismos/AR/ar.ag/ar.ag.mel.htm#Κορινθιακή>

5.2. Για τους ρυθμούς, γενικότερα, στη διεύθυνση του Ιδρύματος Ελληνισμού:

http://www.ime.gr/chronos/05/gr/culture/index_100.html

5.3. Για να εντοπίσουν οι μαθητές το αγγείο από το οποίο προέρχεται η φωτογραφική αναπαράσταση: Μηχανή αναζήτησης: Google: Ιστός: λέξεις κλειδιά: Perseus > Perseus Library > Search: Odysseus and the Sirens > [Greek and Roman Materials](#) > [More > Boston 01.8100](#)

6. Για σύγκριση με τη φωτογραφική αναπαράσταση προσφέρεται η ρωμαϊκή τοιχογραφία με θέμα «Ο Οδυσσέας και οι Σειρήνες»: Μηχανή αναζήτησης: Google: Ιστός: λέξεις κλειδιά: The British Museum > Welcome to the British Museum > Compass > Search the Collections: Sirens > Wall paintings of Ulysses and the Sirens.

6.1. Αποθήκευση στο αρχείο «οι εικόνες μου» της τοιχογραφίας

6.2. Άνοιγμα του λογισμικού παρουσίασης και ενσωμάτωση της τοιχογραφίας [**εικόνα 2**].

6.3. Στοιχεία της εικόνας 2:

- Τίτλος-σύνοψη: «Ο Οδυσσέας και οι Σειρήνες».
- Είδος: Ρωμαϊκή τοιχογραφία
- Συλλογή-έδρα αντικειμένου: Βρετανικό Μουσείο, Λονδίνο
- Τόπος προέλευσης: Πομπηία, Ιταλία
- Χρονολογία: μέσα του 1^{ου} αι. μ.Χ.

6.4. Σχόλια:

Η τοιχογραφία δείχνει τη στιγμή που ο Οδυσσέας και το πλήρωμά του περνάνε από τις Σειρήνες. Μία σειρήνα παίζει δίδυμους αυλούς, μια άλλη λύρα, και μια τρίτη προφανώς τραγουδάει. Το καράβι του Οδυσσέα, μια πολεμική γαλέρα, διακρίνεται πιο καθαρά σε σχέση με τους βράχους και τους εφιαλτικούς σκελετούς ανθρώπων.

6.5. Στην ηλεκτρονική διεύθυνση «οι Μούσες» <<http://www.educnet.education.fr/musagora/muses/musesgr/mousike.htm>> υπάρχουν γενικά στοιχεία για τις Μούσες και τη μουσική, που μπορείτε να συμβουλευτείτε για να εκτελέσετε σχετική δραστηριότητα που περιέχεται στο φύλλο εργασίας.

II. Θέμα: Αναζήτηση-εντοπισμός στο διαδίκτυο αναπαράστασης αγγείου με θέμα «Οδυσσέας και Σειρήνες».

Βήματα (με βάση τις οδηγίες και υπό την επίβλεψη του καθηγητή):

1. Μετάβαση στην ιστοσελίδα <http://www.theoi.com/IllustrationO1.html> (Gallery, Myth in Greek Art). Εντοπισμός της εικόνας με τον τίτλο «O21.4 Seiren, Odysseus».

2. Αποθήκευσή της στο αρχείο «οι εικόνες μου»

3. Άνοιγμα του λογισμικού παρουσίασης και ενσωμάτωση της εικονικής αναπαράστασης [**εικόνα 3**].

4. Στοιχεία της αναπαράστασης:

- Τίτλος-σύνοψη: «Ο Οδυσσέας, δεμένος σε κολόνα (που συνεκδοχικά παραπέμπει στο κατάρτι του караβιού του) ανάμεσα σε σειρήνες που παίζουν λύρα και αυλό» (στη σχετική εικόνα εμφανίζεται μόνο η μία σειρήνα).
- Ρυθμός: αττικός μελανόμορφος με υπόλευκο βάθος
- Ζωγράφος: αποδίδεται στον ζωγράφο του Εδιμβούργου.
- Σχήμα: λήκυθος
- Συλλογή-έδρα αντικειμένου: Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών
- Τόπος προέλευσης: Ελλάδα
- Χρονολογία: γύρω στο 500 π.Χ.

5. Υποστηρικτικό υλικό από το διαδίκτυο:

5.1. Για τη αττική μελανόμορφη τεχνική και τη λήκυθο:

<http://users.thess.sch.gr/ipap/Ellinikos%20Politismos/AR/ar.ag/ar.ag.mel.htm>

5.2. Για τους ρυθμούς, γενικότερα, στη διεύθυνση του Ιδρύματος Ελληνισμού:

http://www.ime.gr/chronos/05/gr/culture/index_100.html

III. Θέμα: Αναζήτηση-εντοπισμός στο διαδίκτυο πίνακα ζωγραφικής με θέμα «Οδυσσέας και Σειρήνες».

Βήματα (με βάση τις οδηγίες και υπό την επίβλεψη του καθηγητή):

1. Μηχανή αναζήτησης: Google: Ιστός: λέξεις κλειδιά: demodokos odyssey > The Odyssey > book twelve: The Sirens.
2. Αποθήκευση στο αρχείο «οι εικόνες μου» του πίνακα ζωγραφικής, που βρίσκεται στην πρώτη ηλεκτρονική σελίδα (διεύθυνση: <http://www.philipresheph.com/demodokos/odyssey/od20.htm>) και έχει τίτλο «The Sirens, John Flaxman 1805».
3. Άνοιγμα του λογισμικού παρουσίασης και ενσωμάτωση του πίνακα [εικόνα 4].
4. Στοιχεία του πίνακα:
 - Τίτλος-σύνοψη: «Οι Σειρήνες» (1805)
 - Σχήμα: γκραβούρα
 - Ζωγράφος: John Flaxman (1755-1806)
5. Σχόλια:

Ο άγγλος, γλύπτης, χαράκτης και σχεδιαστής, John Flaxman (1755- 1806) ανήκει στο κίνημα του Νεοκλασικισμού, το οποίο χαρακτηρίζεται από τη νοσταλγική επιστροφή σε θέματα της κλασικής εποχής. Το 1787 ο Flaxman ταξίδεψε στην Ιταλία, όπου σχεδίασε γκραβούρες με ομηρικά θέματα (παράδειγμα οι «Σειρήνες» του) για έντυπες εκδόσεις της Ιλιάδας και της Οδύσσειας, που δημοσιεύτηκαν στη Ρώμη του 1793.

Ομάδες 3 και 4

1. Θέμα: Αναζήτηση-εντοπισμός στο διαδίκτυο αναπαράστασης αγγείου με θέμα «Οδυσσέας και Σειρήνες».

Βήματα (με βάση τις οδηγίες, και υπό την επίβλεψη του καθηγητή):

Μετάβαση στην ιστοσελίδα http://www.kzu.ch/fach/as/galerie/myth/odysseus/odysseus_03.htm#11

(Odysseus III: Von den Sirenen bis nach Ithaka).

2. Επιλογή για αποθήκευση στο αρχείο «οι εικόνες μου» της τέταρτης εικόνας «Odysseus und die Sirenen».
3. Άνοιγμα του λογισμικού παρουσίασης και ενσωμάτωση της εικονικής αναπαράστασης [εικόνα 1].
4. Στοιχεία της αναπαράστασης:

- Τίτλος-σύνοψη: «Ο Οδυσσέας και οι Σειρήνες».
- Ρυθμός: αττικός μελανόμορφος
- Σχήμα: οινοχόη
- Συλλογή-έδρα αντικειμένου: Βερολίνο, Αρχαιολογικό μουσείο (Antikensammlung).
- Τόπος προέλευσης: Ελλάδα
- Χρονολογία: γύρω στο 520 π.Χ.

5. Υποστηρικτικό υλικό από το διαδίκτυο:

5.1. Για τη αττική μελανόμορφη τεχνική:

<http://users.thess.sch.gr/ipap/Ellinikos%20Politismos/AR/ar.ag/ar.ag.mel.htm>

5.2. Για τους ρυθμούς γενικότερα, στη διεύθυνση του Ιδρύματος Ελληνισμού:

http://www.ime.gr/chronos/05/gr/culture/index_100.html

6. Για σύγκριση με την προηγούμενη αναπαράσταση προσφέρεται το σύμπλεγμα γλυπτών από το Μουσείο Πολ Γκετί <http://www.getty.edu/art/collections/objects/o8398.html>.

6.1. Αποθήκευση στο αρχείο «οι εικόνες μου» της εμφανιζόμενης αναπαράστασης.

6.2. Άνοιγμα του λογισμικού παρουσίασης και ενσωμάτωση της αναπαράστασης [**εικόνα 2**].

6.3. Στοιχεία της αρχαίας αναπαράστασης:

- Τίτλος-σύνοψη: «Καθισμένος ποιητής; και δύο σειρήνες».
- Δημιουργός: άγνωστος
- Σχήμα: σύμπλεγμα γλυπτών από τερακότα (ψημένο πηλό).
- Συλλογή-έδρα αντικειμένου: Μουσείο Πολ Γκετί, Η.Π.Α.
- Τόπος προέλευσης: Ελλάδα, Κάτω-Ιταλία
- Χρονολογία: γύρω στο 350-300 π.Χ.

6.4. Σχόλια:

Ένας καθισμένος άντρας περιβάλλεται από δύο σειρήνες που εδώ έχουν ολότελα γυναικεία όψη. Στο σύμπλεγμα υπάρχουν επικήδεις υποδηλώσεις, καθώς στη μυθολογία οι σειρήνες παραπλανούσαν τους ναυτικούς και τους οδηγούσαν στον θάνατο. Ο άντρας πιθανόν να είναι αοιδός, όπως φαίνεται από το ανοιχτό του στόμα και τη λύρα, που προφανώς κρατούσε στο αριστερό του χέρι (εδώ απουσιάζει). Ίσως όμως ο άντρας αυτός να είναι και

ο Ορφέας, ο οποίος σύμφωνα με τον μύθο νίκησε τις Σειρήνες και μπόρεσε να επιστρέψει ζωντανός από τον Άδη. Μπορεί, τέλος, να είναι ένας κοινός θνητός, κάποιος που έχει πεθάνει, με την όψη ποιητή ή αοιδού.

II. Θέμα: Αναζήτηση-εντοπισμός στο διαδίκτυο αναπαράστασης αγγείου με θέμα «Οδυσσέα και Σειρήνες».

Βήματα (με βάση τις οδηγίες, και υπό την επίβλεψη του καθηγητή):

1. Μηχανή αναζήτησης: Google: Ιστός: λέξεις κλειδιά: Perseus > Perseus Library > Search: Odysseus and the Sirens > [Greek and Roman Materials](#) > [Berlin V.I. 4532](#).

2. Αποθήκευση στο αρχείο «οι εικόνες μου» της αναπαράστασης με τα στοιχεία [Berlin V.I. 4532](#) (πρβλ. και [Berlin V.I. 4532](#))

3. Άνοιγμα του λογισμικού παρουσίασης και ενσωμάτωση των δύο αναπαραστάσεων [**εικόνα 3**].

4. Στοιχεία των αναπαραστάσεων:

- Τίτλος-σύνοψη: «Ο Οδυσσέας και οι Σειρήνες».
- Ρυθμός: υστερο-κλασικός ερυθρόμορφος.
- Σχήμα: κωδωνόσχημος κρατήρας.
- Ζωγράφος: αποδίδεται στον Πύθωνα
- Συλλογή-έδρα αντικειμένου: Βερολίνο Αρχαιολογικό μουσείο (Antikenmuseen).
- Τόπος προέλευσης: Κάτω-Ιταλία
- Χρονολογία: γύρω στο 340 π.Χ.

5. Υποστηρικτικό υλικό από το διαδίκτυο:

5.1. Για τον κρατήρα:

<http://users.thess.sch.gr/ipap/Ellinikos%20Politismos/AR/ar.ag/aggeia.htm>

5.2. Για την ερυθρόμορφη αγγειογραφία σε διάφορες περιόδους, στη διεύθυνση του Ιδρύματος Ελληνισμού:

http://www.ime.gr/chronos/05/gr/culture/index_100.html

6. Στην ηλεκτρονική διεύθυνση «οι Μούσες»

<<http://www.educnet.education.fr/musagora/muses/musesgr/mousike.htm>> υπάρχουν

γενικά στοιχεία για τις Μούσες και τη μουσική, που μπορείτε να συμβουλευτείτε για να εκτελέσετε σχετική δραστηριότητα που περιέχεται στο φύλλο εργασίας για την εικόνα 3.

III. Θέμα: Αναζήτηση-εντοπισμός στο διαδίκτυο ζωγραφικού πίνακα με θέμα «Ο Οδυσσέας και οι Σειρήνες».

Βήματα (με βάση τις οδηγίες, και υπό την επίβλεψη του καθηγητή):

1. Μετάβαση στην ιστοσελίδα

http://www.palettesofvision.com/Reproductions/herbert_draper/index1.html.

2. Αποθήκευση στο αρχείο «οι εικόνες μου» του ζωγραφικού πίνακα του Herbert J. Draper «Ulysses and the Sirens».

3. Άνοιγμα του λογισμικού παρουσίασης και ενσωμάτωση του ζωγραφικού πίνακα [**εικόνα 4**].

4. Στοιχεία του ζωγραφικού πίνακα:

- Τίτλος-σύνοψη: «Ο Οδυσσέας και οι Σειρήνες» (1909)
- Ζωγράφος: Herbert James Draper (1864-1920)
- Σχήμα: πίνακας σε ζωγραφική
- Υλικό: λάδι σε καμβά
- Συλλογή-έδρα αντικειμένου: Ferens Art Gallery, Hull, Αγγλία.

5. Σχόλια:

Ο άγγλος Herbert James Draper (1864-1920) θεωρείται ένας από τους πλέον διάσημους ζωγράφους σε θέματα εμπνευσμένα από την κλασική μυθολογία. Τα έργα του, όπως στον Οδυσσέα και τις Σειρήνες, χαρακτηρίζονται για τη δραματικότητα και την αισθησιακότητα που αποπνέουν ήρωες και νεράιδες.

Ομάδες 5 και 6

I. Θέμα: Αναζήτηση-εντοπισμός στο διαδίκτυο αναπαράστασης αγγείου με θέμα «Ο Οδυσσέας και οι Σειρήνες».

Βήματα (με βάση τις οδηγίες, και υπό την επίβλεψη του καθηγητή):

1. Μηχανή αναζήτησης: Google: Ιστός: λέξεις κλειδιά: Perseus > Perseus Library > Search: Odysseus and the Sirens > [Beazley Archive](#) > [Luzern, Market, Ars Antiqua](#)

2. Αποθήκευση στο αρχείο «οι εικόνες μου» των δύο αναπαραστάσεων του ίδιου αγγείου (της τρίτης από αριστερά και της τέταρτης).

3. Άνοιγμα του λογισμικού παρουσίασης και ενσωμάτωση των αναπαραστάσεων [**εικόνα 1**].

4. Στοιχεία των αναπαραστάσεων:

- Τίτλος-σύνοψη: «Ο Οδυσσέας, δεμένος στο κατάρτι του πλοίου του, και οι Σειρήνες στα βράχια»
- Ρυθμός: αττικός μελανόμορφος
- Σχήμα: οινοχόη
- Συλλογή-έδρα αντικειμένου: Νέα Υόρκη, Συλλογή Γρηγ. Καλλιμανόπουλου
- Τόπος προέλευσης: Ελλάδα
- Χρονολογία: 525-475 π.Χ.

5. Υποστηρικτικό υλικό από το διαδίκτυο:

5.1. Για τη μελανόμορφη αγγειογραφία:

<http://users.thess.sch.gr/ipap/Ellinikos%20Politismos/AR/ar.ag/aggeia.htm>

5.2. Γενικότερα στοιχεία στη διεύθυνση του Ιδρύματος Ελληνισμού:

http://www.ime.gr/chronos/05/gr/culture/index_100.html

6. Για σύγκριση με την προηγούμενη αναπαράσταση προσφέρεται ο ασκός με τη μορφή Σειρήνας, που βρίσκεται στο Μουσείο Πολ Γκετί:

<http://www.getty.edu/art/collections/objects/o22026.html>

6.1. Αποθήκευση στο αρχείο «οι εικόνες μου»

6.2. Άνοιγμα του λογισμικού παρουσίασης και ενσωμάτωσή της [**εικόνα 2**].

6.3. Στοιχεία της εικόνας:

- Τίτλος-σύνοψη: «Ασκός με τη μορφή σειρήνας».
- Υλικό: μπρούντζος
- Δημιουργός: άγνωστος
- Συλλογή-έδρα αντικειμένου: Μουσείο Πολ Γκετί, Η.Π.Α.
- Τόπος προέλευσης: Ελλάδα, Κάτω Ιταλία

- Χρονολογία: 480- 450 π.Χ.

6.4. Σχόλια:

Στον μπρούτζινο αυτό ασκό, που έχει τη μορφή σειρήνας (μισό πουλί και μισή γυναίκα), συντηρούσαν αρωματισμένα έλαια. Η σειρήνα φαίνεται να κρατάει ένα ρόδι και την ονομαζόμενη σύριγγα του Πάνα. Στην αρχαιοελληνική τέχνη το ρόδι συνδέεται με επικήδειες τελετές, ενώ ο αυλός παραπέμπει στη μουσική ικανότητα της σειρήνας. Ως χερούλι του ασκού λειτουργεί η μορφή ενός μικρόσωμου νεαρού άντρα, που βρίσκεται στήριγμα στο σώμα της σειρήνας.

6.5. Στην ηλεκτρονική διεύθυνση «οι Μούσες» <<http://www.educnet.education.fr/musagora/muses/musesgr/mousike.htm>> υπάρχουν γενικά στοιχεία για τις Μούσες και τη μουσική, που μπορείτε να συμβουλευτείτε, για να εκτελέσετε σχετική δραστηριότητα που περιέχεται στο φύλλο εργασίας σχετικά με την εικόνα 1.

II. Θέμα: Αναζήτηση-εντοπισμός στο διαδίκτυο αρχαίας αναπαράστασης που σχετίζεται με το θέμα των σειρήνων.

Βήματα (με βάση τις οδηγίες, και υπό την επίβλεψη του καθηγητή):

1. Μηχανή αναζήτησης: Google: Ιστός: λέξεις κλειδιά: Perseus > Perseus Library > Search: Odysseus and the Sirens > [Greek and Roman Materials](#) > [Beazley Archive](#) > [London, British Museum, E440](#)
2. Αποθήκευση στο αρχείο «οι εικόνες μου» των δύο πρώτων, από τα αριστερά, εναλλακτικών αναπαραστάσεων (Α και Β) του ίδιου αγγείου.
3. Άνοιγμα του λογισμικού παρουσίασης και ενσωμάτωση των αναπαραστάσεων [**εικόνα 3 Α και Β**].
4. Στοιχεία των αναπαραστάσεων:
 - Τίτλος-σύνοψη (όψη Α): «Ο Οδυσσέας και οι Σειρήνες, καράβι και βράχια» (όψη Β): «Οι Έρωτες πετώντας πάνω από το νερό».
 - Ρυθμός: αττικός ερυθρόμορφος
 - Σχήμα: στάμνος
 - Ζωγράφος: αποδίδεται στον ζωγράφο της Σειρήνας.
 - Συλλογή-έδρα αντικειμένου: Λονδίνο, Βρετανικό Μουσείο.
 - Τόπος προέλευσης: Ετρουρία

- Χρονολογία: γύρω στο 475 π.Χ.

5. Υποστηρικτικό υλικό από το διαδίκτυο:

5.1. Για την ερυθρόμορφη τεχνική και στάμνο:

<http://users.thess.sch.gr/ipap/Ellinikos%20Politismos/AR/ar.ag/ar.ag.ery.htm>

5.2. Γενικότερα στοιχεία στη διεύθυνση του Ιδρύματος Ελληνισμού:

http://www.ime.gr/chronos/05/gr/culture/index_100.html

III. Θέμα: Αναζήτηση-εντοπισμός στο διαδίκτυο ζωγραφικού πίνακα με θέμα «Ο Οδυσσέας και οι Σειρήνες».

Βήματα (με βάση τις οδηγίες, και υπό την επίβλεψη του καθηγητή):

1. Μετάβαση στην ιστοσελίδα της Εθνικής Πινακοθήκης της Μελβούρνης <http://www.ngv.vic.gov.au/collection/international/painting/w/ipa00246.html> (National Gallery of Victoria).

2. Αποθήκευση στο αρχείο «οι εικόνες μου» του ζωγραφικού πίνακα του J. W. WATERHOUSE «Ulysses and the Sirens».

3. Άνοιγμα του λογισμικού παρουσίασης και ενσωμάτωση του ζωγραφικού πίνακα [**εικόνα 4**].

4. Στοιχεία του ζωγραφικού πίνακα:

- Τίτλος-σύνοψη: «Ο Οδυσσέας και οι Σειρήνες» (1890)
- Σχήμα: πίνακας σε ζωγραφική
- Ζωγράφος: J.W. Waterhouse (Ρώμη 1849– Αγγλία 1917)
- Υλικό: λάδι σε καμβά
- Συλλογή-έδρα αντικειμένου: Εθνική Πινακοθήκη Μελβούρνης (Αυστραλία)

5. Σχόλια:

Ο άγγλος ζωγράφος John William Waterhouse επηρεάστηκε από θέματα της κλασικής εποχής, ιστορικά και λογοτεχνικά. Παράδειγμα ο πίνακας «Ο Οδυσσέας και οι Σειρήνες» (1890), που παραπέμπει, με αρκετές πρόσθετες λεπτομέρειες, στην ομηρική Οδύσσεια. Είναι πιθανόν ότι ο ζωγράφος επηρεάστηκε στην έμπνευσή του από το ομόθεμο αγγείο που βρίσκεται στο Βρετανικό Μουσείο της εικόνας 1.

Φάση Β: 2^η διδακτική ώραΤαξινόμηση υλικού- προφορική παρουσίαση μιας δραστηριότητας στο εργαστήριο

Στη δεύτερη φάση οι μαθητές, με βάση το υλικό που έχουν συγκεντρώσει, μελετούν συγκριτικά τα κείμενα με τις εικονογραφικές τους αναπαραστάσεις, συνεργαζόμενοι ανά ομάδες και υποβάλλοντας τις απορίες τους στον καθηγητή. Από τα ζητούμενα των φύλλων εργασίας, που τους έχουν δοθεί, επιλέγουν να παρουσιάσουν μία μόνο δραστηριότητα, με λογισμικό παρουσίασης, μέσα στο εργαστήριο. Φροντίζουν ώστε οι δραστηριότητες που θα παρουσιαστούν να είναι διαφορετικές για κάθε ομάδα. Τα υπόλοιπα ζητούμενα των φύλλων εργασίας θα απαντηθούν γραπτά από κάθε μαθητή χωριστά σε κατ' οίκον εργασία. Με το τέλος του μαθήματος, όλοι οι μαθητές παραλαμβάνουν ερωτηματολόγιο αξιολόγησης του σεναρίου, για να το επιστρέψουν συμπληρωμένο στην επόμενη συνάντηση με τον καθηγητή.

Επεκτασιμότητα του σεναρίου / περιορισμοί

Σε μεγαλύτερη χρονική διάρκεια το σενάριο θα μπορούσε να επεκταθεί και σε πιο τεχνικά ή ειδικά θέματα, προς την κατεύθυνση των εικαστικών τεχνών, της αρχαιολογίας και της μουσικής. Περιορίστηκε ωστόσο, στην προκειμένη περίπτωση, μόνο σε θέματα συγκριτικού ελέγχου κειμένων και εικόνων, αποφεύγοντας να ορίσει, με πιο αυστηρό τρόπο, ζητήματα πολυτροπικότητας των κειμένων.

Ενδεικτική εργογραφία

- D. Buitron – O. and Beth Cohen, «Between Skylla and Penelope. The Female Characters of the Odyssey in Archaic and Classical Art», στον τόμο B. Cohen (επιμ.), *The Distaff Side. Representing the Female in Homer's Odyssey*. Νέα Υόρκη-Οξφόρδη: Oxford University Press 1995, σσ. 29-58.
- A. Δ. Βολτής, *Απολλωνίου Ρόδου, Αργοναυτικά*. Μεταφορά στη νεοελληνική γλώσσα των 4 βιβλίων των Ραψωδιών. Αθήνα: Καρδαμίτσα, 1988.
- K. Γρύλλος, «Όψεις της ποιητικής γοητείας. Ο Οδυσσέας και οι Σειρήνες στο μ της Οδύσσειας», *Φιλολογος* 97 (1999) 322-336.
- G. Kress, and T. van Leeuwen, *Reading images. The Grammar of Visual Design*. Λονδίνο: Routledge 1996.
- G. Kress, «Imagination, the World of Image and the New Media», στον τόμο O. Κωνσταντινίδου Σέμογλου (επιμ.), *Εικόνα και παιδί*. Πρακτικά διεθνούς συνεδρίου. Θεσσαλονίκη: Cannot not Design Publ. 2005.

- S. Lowenstam, «The Use of Vase-Depictions in Homeric Studies», *TAPhA* 112 (1992) 165-198.
- Δ. Ν. Μαρωνίτης, *Ομήρου Οδύσσεια*. Μετάφραση. Αθήνα: Καστανιώτης 2001-2
- Γ. Μεταξιώτης, «Η εικόνα στην εκπαίδευση», ηλεκτρονικό περιοδικό *Γλωσσικός υπολογιστής* 2 (2000):
http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko2nd/thematikes/new_print/3/1.htm
- Φ. Παιδής, *Λυκόφρονος, Αλεξάνδρα*. Μετάφραση-σημειώσεις. Αθήνα: Στιγμή 2004.
- Λ. Πόλκας, «Ο Οδυσσέας και οι Σειρήνες στην ομηρική Οδύσσεια και στον Κάφκα», στον ηλεκτρονικό κόμβο του ΚΕΓ:
<http://www.komvos.edu.gr/diaglossiki/methodology/Anakoinoseis_Eisigiseis/peri_chom.htm>
- Μ. Τιβέριος, *Ελληνική τέχνη. Αρχαία Αγγεία*. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών 1996.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Ι

ΟΜΑΔΕΣ 1 και 2

Θέμα σεναρίου: «Ποιητικός λόγος και εικόνα στο επεισόδιο των Σειρήνων της ομηρικής *Οδύσσειας* (μ 37-54 και 166-200).

Ημερομηνία:

Τάξη:

Ονοματεπώνυμο μαθητών/τριών:

1.....

2.....

3.....

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Η εικόνα 1 είναι από τις πρωιμότερες που αναφέρονται στο ομηρικό επεισόδιο των Σειρήνων. Περιλαμβάνει στοιχεία τα οποία υπάρχουν στο ομηρικό κείμενο, ωστόσο μερικά παραλλάσσονται, ή προστίθενται νέα που δεν υπάρχουν στο ομηρικό κείμενο. Προσπαθήστε να περιγράψετε τις μορφές, τα αντικείμενα και το περιβάλλον που βλέπετε στην εικόνα 1 και, στη συνέχεια, να συγκρίνετε τα στοιχεία αυτά με τις πληροφορίες που δίνει ο Όμηρος.

.....

1.1. Η μορφή που βρίσκεται πίσω από τις Σειρήνες στην εικόνα 1 λέγεται ότι είναι η μητέρα τους Χθων (Γη). Μερικοί ωστόσο ερμηνευτές υποστηρίζουν ότι η μορφή αυτή είναι η Κίρκη, και ότι πίσω της (στο δικτυωτό πλαίσιο) βρίσκεται το παλάτι της. Έτσι θα μπορούσε να δοθεί ο εξής τίτλος στην εικόνα 1 «Ο Οδυσσεύς και οι Σειρήνες. Η Κίρκη παρατηρεί το επεισόδιο». Με βάση τις πληροφορίες που δίνει ο Όμηρος για το επεισόδιο των Σειρήνων, εξηγήστε πώς είναι δυνατόν η Κίρκη να εμπλέκεται στο επεισόδιο αυτό και έτσι να δικαιολογείται η παρουσία της στην εικόνα 1.

.....

2. Η εικόνα 2, με τη ρωμαϊκή τοιχογραφία από την Πομπηία, περιέχει ευχάριστα αλλά και αρνητικά στοιχεία. Προσπαθήστε να περιγράψετε τα στοιχεία αυτά. Στη συνέχεια, με βάση το κείμενο του Ομήρου, βρείτε αν το αρνητικό στοιχείο υπάρχει και στην ομηρική αφήγηση. Να αναφέρετε τους ομηρικούς στίχους, καθώς επίσης το υποκείμενο που τους διηγείται.

.....

2.1. Η εικόνα 2 χρονολογείται στα μέσα του πρώτου μεταχριστιανικού αιώνα. Φαίνεται λοιπόν ότι ο ζωγράφος αυτής της τοιχογραφίας, που κοσμούσε μια βίλα στην αρχαία Πομπηία της Ιταλίας έχει προσαρμόσει την εικόνα στο περιβάλλον της δικής του εποχής.

Αναφέρετε, λοιπόν, μερικά στοιχεία που κατά τη γνώμη σας δείχνουν ότι ο ζωγράφος έχει προσαρμόσει την εικόνα στη δική του εποχή;

.....

.....

.....

.....

.....

2.2. Στην εικόνα 2, σε σχέση με την εικόνα 1, οι Σειρήνες όχι μόνο τραγουδούν αλλά και παίζουν μουσικά όργανα. Σύμφωνα με τα όσα γνωρίζετε από το κείμενο του Ομήρου, εξηγήστε με ποια λογική ο ανώνυμος ζωγράφος της τοιχογραφίας βάζει τις Σειρήνες να παίζουν μουσική (συμβουλευτείτε τη σχετική ιστοσελίδα των οδηγιών σας <<http://www.educnet.education.fr/musagora/muses/musesgr/mousike.htm>>, όπου υπάρχουν γενικά στοιχεία για τις Μούσες και τη μουσική). Τί είδους επίδραση νομίζετε ότι έχει το τραγούδι και η μουσική των Σειρήνων στον Οδυσσέα και στους συντρόφους του; αρνητική, θετική ή και τα δύο μαζί, και γιατί;

.....

.....

.....

.....

3. Στην εικόνα 3, που βρίσκεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών, ο Οδυσσέας έρχεται αντιμέτωπος με δύο Σειρήνες (στην εικόνα σας εμφανίζεται μόνο η μία). Με βάση τα όσα γνωρίζετε για το επεισόδιο των Σειρήνων, προσπαθήστε να καταγράψετε την ψυχολογική κατάσταση του Οδυσσέα και τις διαθέσεις της Σειρήνας στην εικόνα αυτή; Πώς δικαιολογείτε την παρουσία στην εικόνα του δελφινιού;

.....

.....

.....

.....

4. Στη εικόνα 4 (γκραβούρα του John Flaxman) προβάλλονται περισσότερο οι Σειρήνες παρά ο Οδυσσέας και το καράβι του. Ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα χαρακτηριστικά των Σειρήνων που θέλει να προβάλει εδώ ο Flaxman; Διαφέρουν τα χαρακτηριστικά αυτά των Σειρήνων ή μοιάζουν με τα όσα τις αποδίδει ο Όμηρος; Σε ποιους κατά τη γνώμη σας λόγους οφείλονται οι διαφορές ανάμεσα στην εικόνα και στο ομηρικό κείμενο;

.....

.....

.....

.....

5. Οι τρεις από τις τέσσερις εικόνες, τις οποίες σχολιάσατε, φιλοξενούνται σήμερα σε τόπους (κυρίως μουσεία) εντελώς διαφορετικούς και μακρινούς από τα μέρη όπου βρέθηκαν. Πώς δικαιολογείτε εσείς το φαινόμενο αυτό; Διατυπώστε μια υπόθεση που να μπορεί να πείσει.

.....

.....

.....

.....

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ II

ΟΜΑΔΕΣ 3 και 4

Θέμα σεναρίου: «Ποιητικός λόγος και εικόνα στο επεισόδιο των Σειρήνων της ομηρικής *Οδύσσειας* (μ 37-54 και 166-200).

Ημερομηνία:

Τάξη:

Ονοματεπώνυμο μαθητών/ τριών:

- 1.....
- 2.....
- 3.....

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Η εικόνα 1, που βρίσκεται στο αρχαιολογικό μουσείο του Βερολίνου, φαίνεται να υπολογίζει στα όσα αναφέρονται στον Όμηρο σχετικά με τη συνάντηση του Οδυσσέα με τις Σειρήνες. Στην οινόχρηστη ωστόσο αυτή, σε σχέση με την ομηρική αφήγηση, υπάρχουν παραλλαγές, προσθέσεις ή και αφαιρέσεις στοιχείων. Μπορείτε να τις εντοπίσετε;

.....

1.1. Στην εικόνα 1 είναι χαρακτηριστική η στάση του Οδυσσέα. Αν σας καλούσαν να βάzaτε λόγια στο στόμα του ήρωα, τί νομίζετε ότι θα μπορούσε να πει; και προς ποιους; προς τις Σειρήνες ή προς τους συντρόφους του; Καταγράψτε την άποψή σας. Μπορείτε να συμβουλευτείτε το ομηρικό κείμενο.

.....

2. Η εικόνα 2, με τον άνδρα που περιβάλλεται από δύο Σειρήνες, εμφανίζει σημαντικές διαφορές από τη συνάντηση του Οδυσσέα με τις Σειρήνες στην ομηρική Οδύσσεια. Με βάση και τα σχόλια της εικόνας 2, που περιέχονται στις οδηγίες, να αναφέρετε τις διαφορές αυτές.

.....

2.1. Σύμφωνα με τα σχόλια της εικόνας 2, μια υπόθεση σχετικά με την ταυτότητα του άντρα της εικόνας υποστηρίζει ότι πρόκειται για τον Ορφέα. Διαβάστε το απόσπασμα από τα Αργοναυτικά του Απολλώνιου Ρόδιου, που αναφέρεται στις Σειρήνες, και εξηγήστε αν πράγματι μπορεί ο άντρας της εικόνας 2 να είναι ο Ορφέας και γιατί.

.....

.....

3 Οι ερμηνευτές της εικόνας 3 παρατηρούν ότι έχει μάλλον εύθυμο, σχεδόν κωμικό χαρακτήρα. Ποια είναι τα στοιχεία της εικόνας που θα μπορούσαν να στηρίξουν την άποψη αυτή; Ύστερα, συγκρίνετε τις Σειρήνες της εικόνας 1 με τις Σειρήνες της εικόνας 3. Ποιες διαφορές παρατηρείτε;

.....

3.1. Στην εικόνα 3 οι Σειρήνες παίζουν μουσικά όργανα. Πιστεύετε ότι το στοιχείο αυτό των Σειρήνων της εικόνας 3 αποκλίνει ριζικά από τα χαρακτηριστικά που αποδίδει ο Όμηρος στις δικές του Σειρήνες, ή είναι απλά μια προέκταση; (συμβουλευτείτε τη σχετική ιστοσελίδα των οδηγιών σας <<http://www.educnet.education.fr/musagora/muses/musesqr/mousike.htm>> όπου υπάρχουν γενικά στοιχεία για τις Μούσες και τη μουσική). Από όσες πληροφορίες έχετε, νομίζετε ότι ταίριαζε την αρχαία εποχή σε γυναίκες να παίζουν μουσική;

.....

4. Δραματική ένταση και αισθησιακότητα είναι δύο στοιχεία που χαρακτηρίζουν τη ζωγραφική του άγγλου Herbert J. Draper. Νομίζετε ότι τα στοιχεία αυτά υπάρχουν και στον πίνακά του «Ο Οδυσσέας και οι Σειρήνες»; Δικαιολογήστε την άποψη σας.

.....

5. Ο πίνακας ζωγραφικής του Herbert J. Draper «Ο Οδυσσέας και οι Σειρήνες» παρουσιάζει ριζικές διαφορές σε σχέση με το ομηρικό κείμενο. Οι διαφορές αυτές μπορεί να οφείλονται:

- α. στο ότι ο ζωγράφος αγνοεί ή έχει εσφαλμένη γνώση του ομηρικού ποιήματος,
- β. στην επονομαζόμενη «καλλιτεχνική άδεια»: οι ζωγράφοι, δηλαδή, δεν είναι διακοσμητές κειμένων αλλά καλλιτέχνες, που δουλεύουν σε ένα διαφορετικό μέσο και επιθυμούν να μεταδώσουν διαφορετικά συναισθήματα από ό,τι οι ποιητές,
- γ. στο ότι μπορεί οι ζωγράφοι να επηρεάζονται από διαφορετικές λογοτεχνικές ή προφορικές πηγές του μύθου των Σειρήνων. Εξάλλου, δεν επινόησε τις Σειρήνες ο Όμηρος.

Εσείς με ποια από τις προηγούμενες τρεις εκδοχές συμφωνείτε; και γιατί;

.....

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΙΙΙ

ΟΜΑΔΕΣ 5 και 6

Θέμα σεναρίου: «Ποιητικός λόγος και εικόνα στο επεισόδιο των Σειρήνων της ομηρικής *Οδύσσειας* (μ 37-54 και 166-200).

Ημερομηνία:

Τάξη:

Ονοματεπώνυμο μαθητών/ τριών:

- 1.....
- 2.....
- 3.....

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Η εικόνα 1, με τις τρεις Σειρήνες που παίζουν μουσική, φαίνεται να υπολογίζει στα όσα αναφέρονται στον Όμηρο σχετικά με τη συνάντηση του Οδυσσέα με τις αινιγματικές αυτές γυναικείες μορφές. Στην οινοχόη ωστόσο αυτή, σε σχέση με την ομηρική αφήγηση, προστίθενται αρκετά στοιχεία στις Σειρήνες. Μπορείτε να τα εντοπίσετε;

.....

1.1. Είπαμε ότι στον Όμηρο οι Σειρήνες συνδέονται κατά κάποιον τρόπο με τη Μούσα, που στο προοίμιο της Οδύσσειας καλείται από τον ποιητή να τον βοηθήσει στην εκτενή διήγηση του νόστου του Οδυσσέα. Με ποια λογική εδώ ο αγγειογράφος συνδέει τις Σειρήνες με τη μουσική, βάζοντάς τις να παίζουν μουσικά όργανα; Μπορείτε να βοηθηθείτε στην απάντησή σας, αν μεταβείτε στη διεύθυνση «οι Μούσες» <<http://www.educnet.education.fr/musagora/muses/musesgr/mousike.htm>> και διαβάσετε τις σχετικές πληροφορίες.

.....

2. Παρατηρώντας τη μορφή της σειρήνας στην εικόνα 2, προσπαθήστε, με βάση και τα σχόλια που σας έχουν δοθεί, να την περιγράψετε. Στη συνέχεια, εντοπίστε, αν υπάρχουν, ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα σε αυτή τη σειρήνα και στις Σειρήνες που εμφανίζονται στον Όμηρο.

.....

2.1. Ο ασκός της σειρήνας στην εικόνα 2 χρησιμοποιούνταν ενδεχομένως ως κτέρισμα σε τάφους. Πιστεύετε ότι συνδέεται με τις Σειρήνες της εικόνας 1 που παίζουν μουσική; Δικαιολογήστε την απάντησή σας.

.....

3. Στην Α όψη της διάσημης εικόνας 3, που βρίσκεται στο Βρετανικό Μουσείο, εμφανίζεται τουλάχιστον μία χαρακτηριστική απόκλιση από τα όσα αναφέρονται σχετικά με τις Σειρήνες στον Όμηρο. Καθώς τις προσπερνά ο δεμένος στο κατάρτι Οδυσσέας, μια Σειρήνα βυθίζεται στο νερό. Διαβάστε το απόσπασμα από την Αλεξάνδρα του Λυκόφρονα και συνδέστε τις πληροφορίες που μας δίνει με την πτώση της σειρήνας στην εικόνα αυτή.

.....

3.1. Η Β όψη του αγγείου στην εικόνα 3, κοσμείται με τους Έρωτες που πετάνε πάνω από το νερό. Πιστεύετε ότι η Β όψη του αγγείου συνδέεται με την Α όψη του, την οποία κοσμούν οι Σειρήνες με τον Οδυσσέα; Δικαιολογήστε την απάντησή σας.

.....

4. Παρατηρώντας τον πίνακα ζωγραφικής του Waterhouse, προσπαθήστε να περιγράψετε τα χαρακτηριστικά της φυσιογνωμίας των Σειρήνων, του Οδυσσέα και των συντρόφων του, την ένδυσή τους αλλά και το καράβι του Οδυσσέα. Να διακρίνετε τα παραδοσιακά στοιχεία, που ενδεχομένως δείχνουν ότι ο ζωγράφος έχει επηρεαστεί και από τις περιγραφές του Ομήρου, από τα νέα στοιχεία που ο ίδιος προσθέτει.

.....

4.1 Να συγκρίνετε τον ζωγραφικό πίνακα του Waterhouse με το αγγείο του Βρετανικού Μουσείου (εικόνα 1) και να αναφέρετε δύο διαφορές που παρατηρείτε.

.....

2β. Ερωτηματολόγιο για την αξιολόγηση του σεναρίου «Ποιητικός λόγος και εικόνα στο επεισόδιο των Σειρήνων της ομηρικής Οδύσσειας»

Παρακαλείστε να συμπληρώσετε αυτό το ερωτηματολόγιο, σημειώνοντας τις απαντήσεις σας στα αντίστοιχα πλαίσια, ή τσεκάροντας τα αντίστοιχα τετραγωνάκια, και να το επιστρέψετε στον καθηγητή: Sarantos

ΜΑΘΗΜΑ:

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

ΘΕΜΑ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ:

Ονοματεπώνυμο μαθητή (προαιρετικά):

A. ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ

Στις απαντήσεις 1-4 να χρησιμοποιήσετε την κλίμακα 1 έως 5, όπου το 5 αντιστοιχεί στον άριστο χαρακτηρισμό ως προς το προς αξιολόγηση στοιχείο.

	1	2	3	4	5
1. Είχατε τις κατάλληλες, προαπαιτούμενες γνώσεις για την εκτέλεση των συγκεκριμένων δραστηριοτήτων;	☐	☐	☐	☐	☐
2. Ποια είναι η γνώμη σας για την οργάνωση του μαθήματος;	☐	☐	☐	☐	☐
3. Βρήκατε το υλικό του σεναρίου ενδιαφέρον;	☐	☐	☐	☐	☐
4. Κατανοήσατε ποια ήταν η σημασία των δραστηριοτήτων στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών;	☐	☐	☐	☐	☐

Β. ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΚΑΙ ΤΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΑ ΜΕΣΑ

1. Σας βοήθησαν στο έργο σας το υποστηρικτικό υλικό και τα ηλεκτρονικά εργαλεία;

Ναι

☐

Όχι

☐

2. Ο τρόπος οργάνωσης του μαθήματος;

Ναι

☐

Όχι

☐

Στις απαντήσεις 3-7 να χρησιμοποιήσετε την κλίμακα 1 έως 5, όπου το 5 αντιστοιχεί στον άριστο χαρακτηρισμό ως προς το προς αξιολόγηση στοιχείο.

1

2

3

4

5

3. Πόσο δημιουργικές ήταν για σας οι δραστηριότητες;

☐☐☐☐☐

4. Πιστεύετε ότι οι συμμαθητές σας ανταποκρίθηκαν στις απαιτήσεις του μαθήματος;

☐☐☐☐☐

5. Ήταν σαφής στις εξηγήσεις του ο καθηγητής;

☐☐☐☐☐

6. Είχε μεταδοτικότητα;

☐☐☐☐☐

7. Βοήθησε όλες ή μερικές μόνο ομάδες μαθητών;

☐☐☐☐☐

Γ. ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Μπόρεσες να παρακολουθήσεις τις δραστηριότητες από την αρχή μέχρι το τέλος;

Ναι

☐

Όχι

☐

2. Πιστεύεις ότι οι δραστηριότητες ήταν εύκολες;

Ναι

☐

Όχι

☐

3. Ποια ακριβώς δραστηριότητα σε δυσκόλεψε περισσότερο;

Δ. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Σημείωσε οποιαδήποτε παρατήρηση, σχόλιο ή επισήμανση σχετικά με το συγκεκριμένο μάθημα και τον καθηγητή (χρησιμοποίησε και νέα σελίδα αν ο παρακάτω χώρος δεν σου αρκεί).

**Σενάριο διδασκαλίας [Λογοτεχνία]
« Απολείπειν ο Θεός Αντώνιον» - Η ποίηση του Καβάφη**

3. «Απολείπειν ο Θεός Αντώνιον» - Η ποίηση του Καβάφη

Τάξη: Α' Λυκείου

Η διδακτική πρόταση επιδιώκει την κινητοποίηση των μαθητών στα πλαίσια της διερεύνησης, επιλογής και αξιοποίησης γνωστικού υλικού από διαδικτυακές πηγές, και της συνεργασίας στα πλαίσια της ομάδας στην κατεύθυνση της ερμηνευτικής προσέγγισης του ποιήματος και της παραγωγής κειμένου ενταγμένου σε συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο.

Η συγκεκριμένη επιδίωξη ενισχύεται από την ιδέα του σεναρίου και την αυθεντικότητα της επικοινωνιακής περίπτωσης που αυτό δημιουργεί.

Οι προσδοκώμενοι μαθησιακοί στόχοι είναι η επαφή και η γνωριμία των μαθητών με τον ποιητή, το συγκεκριμένο και το συνολικό έργο του, μέσα από την αναζήτηση, ανακάλυψη, επιλογή και σύνθεση των διαθέσιμων πληροφοριών.

Παιδαγωγικά, στόχοι είναι η εξοικείωση με ανοικτά περιβάλλοντα μάθησης, η ομαδική συνεργασία, η ανάπτυξη της ικανότητας αυτενέργειας και της ατομικής οικοδόμησης της γνώσης.

Οι διδακτικές μέθοδοι επικεντρώνονται στη διερευνητική- ανακαλυπτική μάθηση, και στην αξιοποίηση της συνεργασίας και των προσωπικών βιωμάτων και γνώσεων του μαθητή, στο προσδοκώμενο μαθησιακό αποτέλεσμα.

Ο δάσκαλος παράλληλα μετατοπίζεται από το ρόλο του «κατέχοντος» ενός γενικής αξίας νοήματος, στο ρόλο του διευκολυντή, συντονιστή της μαθησιακής διαδικασίας.

Το σενάριο αυτό που ακολουθεί το «Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών για τη Λογοτεχνία» και επιδιώκει να υπηρετήσει τους παρακάτω στόχους:

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

- Η Γνωριμία με τον ποιητή και το έργο του.
- Η αξιοποίηση συγκεκριμένων εξωκειμενικών στοιχείων, - π.χ. τα χειρόγραφα του ποιητή -, στην κατεύθυνση της απόκτησης μιας καλύτερης επαφής με τον ποιητή και το έργο του.
- Η αισθητική απόλαυση και η συναισθηματική προσέγγιση του ποιήματος με τη συμβολή διαφορετικών αναπαραστατικών μορφών.
- Δημιουργία κινήτρων για προσωπική ποιητική έκφραση του μαθητή.
- Να κινητοποιήσουν οι μαθητές τη σκέψη και τη φαντασία τους.
- Να καταδειχθεί από τους μαθητές μέσα από τη διερευνητική περιήγηση- κύρια στην ιστοσελίδα της έδρας Κλασικών Σπουδών και Συγκριτικής Φιλολογίας «Κ.Π. Καβάφη», του πανεπιστήμιου του Μίσιγκαν, και ειδικότερα της έκθεσης Cavafy's World -, η επικοινωνία της Καβαφικής ποίησης με συγκεκριμένα αρχαιολογικά ευρήματα.

- Να συνθέσουν την εμπειρία της ενεργητικής συμμετοχής, σε ένα γραπτό κείμενο ενταγμένο σε συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο.
- Να εξοικειωθούν με την παρατήρηση της εικόνας και την άντληση πληροφοριών από αυτή.
- Μέσα από τη συγκριτική αντιμετώπιση ποιημάτων να επιτευχθεί η αναγωγή στο «όλον».

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

- Να αξιοποιήσουν οι μαθητές την ομαδική συνεργασία.
- Να εξοικειωθούν με τη διερεύνηση και επιλογή πληροφοριών μέσα από το πλούσιο υλικό του διαδικτύου.
- Να δραστηριοποιηθούν στη διερευνητική – βιωματική μάθηση.
- Να προσεγγίσουν δημιουργικά το ποίημα με κατευθυνόμενη αυτενέργεια.
- Να καλλιεργήσουν την ικανότητα να αξιολογούν πληροφορίες ως προς τη χρησιμότητά τους.
- Να αναπτύξουν αυτενέργεια και να μάθουν να οικοδομούν μόνοι τους τη γνώση.
- Να ενεργοποιήσουν, μέσα από εμπειρίες και βιώματα, ατομικές και κοινωνικές αξίες και αρχές.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ

- Να εξοικειωθούν με ανοικτά περιβάλλοντα μάθησης.
- Να αναπτύξουν δεξιότητες αναζήτησης, επιλογής και αξιοποίησης πληροφοριών στο διαδίκτυο.
- Να ασκηθούν στη συνεργατική παραγωγή λόγου με την αξιοποίηση του επεξεργαστή κειμένου.
- Να εξοικειωθούν με την αξιοποίηση των πολυμέσων στην αισθητική απόλαυση και στην ερμηνευτική προσέγγιση του ποιήματος.

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ

Η χρήση των προϊόντων και εργαλείων των Τ.Π.Ε., στη συγκεκριμένη διδακτική πρόταση, υποστηρίζει την αυτόνομη πορεία του μαθητή προς τη γνώση, τη διερευνητική βιωματική συνεργατική μάθηση, τον εμπλουτισμό του ρόλου του δασκάλου από αυτόν του καθοδηγητή, σε εκείνον του συντονιστή- διευκολυντή, και διευκολύνει την προσέγγιση του ποιήματος, μετασχηματίζοντας την παραδοσιακή διδακτική πράξη, διότι:

- Παρέχει τη δυνατότητα άμεσης και εύκολης πρόσβασης σε πλήθος πληροφοριών, γεγονός που λειτουργεί παρωθητικά για το μαθητή και διευκολύνει την προσέγγιση του λογοτεχνικού κειμένου.
- Αξιοποιεί εμπειρίες και βιώματα του μαθητή από άλλα γνωστικά αντικείμενα, καθώς καθιστά άμεσα δυνατή τη συσχέτιση με αυτά.
- Δίνει τη δυνατότητα στο μαθητή να επιλέξει το δικό του δρόμο προς τη μάθηση, μέσα από μια ποικιλία εναλλακτικών επιλογών.
- Διευκολύνει τη συνάντηση του μαθητή με το κείμενο, με την πολυμεσική πληροφορία και με την ανάδειξη διαφορετικών σημειωτικών τρόπων.
- Ενισχύει τη δυνατότητα αξιοποίησης της συλλογικής εμπειρίας μέσα από συνεργατικά περιβάλλοντα.
- Βελτιώνει τη δυνατότητα παραγωγής λόγου μέσα από περιβάλλοντα που επιτρέπουν τον πειραματισμό, τη δοκιμή, τον έλεγχο.
- Υποστηρίζει τη δημιουργική έκφραση του μαθητή, καθώς ενσωματώνει ποικίλες μορφές έκφρασης και επικοινωνίας.

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΜΑΘΗΣΗΣ- ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Η ενεργητική εμπλοκή των μαθητών σε μια διερευνητική μαθησιακή διαδικασία με την παράλληλη αξιοποίηση προσωπικών βιωμάτων και εμπειριών, η σχετική ελευθερία στην επιλογή της μαθησιακής διαδρομής και η διαμόρφωση ευνοϊκών μαθησιακών συνθηκών και συνεργατικού περιβάλλοντος ανατρέπει τις παραδοσιακές σχέσεις και μετασχηματίζει το ρόλο του δασκάλου από κύριο καθοδηγητή σε συντονιστή και διεκπεραιωτή της σχολικής εργασίας. Οι μαθητές ασκούνται στην επιλογή και στην αξιολόγηση της πληροφορίας, ανασυνθέτουν και αναδημιουργούν εκμεταλλευόμενοι τις δυνατότητες των Τ.Π.Ε., συνεργάζονται, επικοινωνούν και ανταλλάσσουν σκέψεις, συναντώνται με το κείμενο και ολοκληρώνουν τη διδασκαλία ως συλλογική ανάγνωση. Αναπτύσσουν τη σκέψη, τη δημιουργικότητα και τη φαντασία τους, αυτοκαθορίζουν την πορεία προς τη γνώση.

Η συνεργατική – βιωματική προσέγγιση υλοποιείται μέσα από την εργασία σε ομάδες και την ανάληψη ρόλων από τους μαθητές, που δίνει προσωπικό νόημα στην αναζήτηση της γνώσης.

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ

Θεματική ενότητα: «Αθηναϊκή σχολή»

Απαιτούμενες διδακτικές ώρες: 5

Σχέση με το αναλυτικό πρόγραμμα:

Οι στόχοι της διδακτικής πρότασης ανταποκρίνονται στο ισχύον Πρόγραμμα της διδασκαλίας της Λογοτεχνίας.

Η διδασκαλία αυτή, με τροποποιήσεις μπορεί να ενταχθεί και σε άλλες τάξεις του Λυκείου, όπως επίσης και στη Γ' Γυμνασίου.

Διδακτικό υλικό – Τεχνολογικά εργαλεία

- Σχολικά εγχειρίδια: Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α' Λυκείου Αρχαία Ιστορία Α' Λυκείου
- Φυλλομετρητής
 - ο www.snhell.gr
 - ο <http://www.kavafis.gr>
 - ο <http://www.lsa.umich.edu/kelsey/galleries/Exhibits/cavafy/cavafy.html>
 - ο <http://www.fhw.gr/chronos/13/gr/civilization/people/02.html>
 - ο <http://www.e-yliko.gr/Fyyl/glossa/fikavkrit1.htm>
 - ο www.komvos.edu.gr
 - ο <http://cavafis.compupress.gr/index.htm>
- Επεξεργαστής Κειμένου
- Λογισμικό παρουσίασης

Προαπαιτούμενα:

- Να έχει προηγηθεί διδασκαλία μιας ώρας σε σχέση με τα γενικά χαρακτηριστικά της αθηναϊκής σχολής και τις ιδιαιτερότητες της Καβαφικής ποίησης.
- Να υπάρχει εξοικείωση δασκάλου – μαθητών στη χρήση γενικών εργαλείων των Τ.Π.Ε. και ειδικότερα του Φυλλομετρητή.
- Ευελιξία στο ωρολόγιο πρόγραμμα.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΠΟΡΕΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Η Διδασκαλία χωρίζεται σε πέντε φάσεις:

Α' ΦΑΣΗ (1 ώρα στην τάξη)

Η φάση αυτή της διδασκαλίας, περιλαμβάνει:

1. Εξηγήσεις προς τους μαθητές, ιδιαίτερα των σημείων εκείνων της διδασκαλίας που είναι απαραίτητα προκειμένου να κατανοήσουν το σκοπό και τους στόχους της και να συμβάλουν στη διαμόρφωση ενός «συμβολαίου», που θα τηρηθεί από το διδάσκοντα και τους μαθητές στη διάρκειά της. Στο μέρος αυτό εξηγείται η διαδικασία, οι ρόλοι που θα κληθούν να αναλάβουν και το πόσο σημαντική είναι η δική τους συμμετοχή στη βελτίωση της διδασκαλίας του μαθήματος.
2. Τη δημιουργία κινήτρων και ευνοϊκών μαθησιακών συνθηκών. Ο βαθμός ανταπόκρισης των μαθητών στις λειτουργίες που πρόκειται να αναλάβουν καθώς και η κινητοποίηση τους και η δημιουργία συνεργατικού περιβάλλοντος, ενισχύονται σε κάποιο βαθμό και από τις περιστάσεις που η ιδέα του σεναρίου δημιουργεί. Μπορούμε λοιπόν να εντάξουμε τη συγκεκριμένη διδασκαλία σε ένα γενικότερο project. Η δημοσίευση όσων παραχθούν στην ιστοσελίδα του σχολείου ή στην σχολική ή τοπική εφημερίδα, η δημιουργία μιας έκθεσης για τον ποιητή σε επίπεδο σχολικής μονάδας ή και ευρύτερα με τη συμμετοχή τοπικών φορέων και η παρουσίαση των αποτελεσμάτων της μελέτης των μαθητών σε αυτή, λειτουργεί παρωθητικά στη μαθησιακή διαδικασία, αλλά και εξυπηρετεί συγκεκριμένους στόχους της διδασκαλίας (παραγωγή λόγου, ενταγμένου σε συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο).

Στη φάση αυτή δεν είναι αναγκαία η διεξαγωγή του μαθήματος στο εργαστήριο, ούτε κάποια συγκεκριμένη οργάνωση της τάξης.

Β' ΦΑΣΗ (1 ώρα - εργαστήριο)

Αφόρμηση – ανάγνωση– εξομάλυνση - πρώτες προσεγγίσεις.

Στη φάση αυτή οι μαθητές έρχονται στο εργαστήριο και χωρίζονται σε ομάδες των τριών.

➤ Στο στάδιο αυτό ο διδάσκων με βάση την παιδαγωγική αρχή της αφόρμησης παρουσιάζει σε μια ολιγόλεπτη εισήγηση, με τη χρήση λογισμικού παρουσίασης και βιντεοπροβολέα, συνοπτικά στοιχεία από τη ζωή και το έργο του ποιητή, επιλεγμένες φωτογραφίες και χειρόγραφα από το αρχαικό υλικό του Ε.Λ.Ι.Α. και του σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού, τις ιστορικές αναφορές στο έργο του Καβάφη, μελέτες και αναφορές στον ποιητή και το έργο του και επιλεγμένα ποιήματα τα οποία θα εξετασθούν συγκριτικά στην τρίτη φάση της διδασκαλίας.

Οι αφαιρετικές αυτές αναφορές, στοχεύουν στη διέγερση του ενδιαφέροντος των μαθητών, αλλά και στη συμπλήρωση γνώσεων που είναι απαραίτητες για την ενασχόλησή τους –στο επόμενο στάδιο- με τα συγκεκριμένα ερωτήματα των φύλλων εργασίας.

Το αρχείο της παρουσίασης, πρέπει να βρίσκεται και σε κάθε σταθμό εργασίας, ώστε να μπορεί να γίνει χρήση του από κάθε ομάδα, όταν αυτό κριθεί απαραίτητο από τους μαθητές.

Ιδιαίτερη σημασία έχει η παρουσίαση να είναι σύντομη (όχι πάνω από δέκα λεπτά) ώστε να μην κουράζει και όπως αναφέρθηκε αρκετά αφαιρετική για να μην στρέφει τουλάχιστον σε αυτή τη φάση τους μαθητές σε μια συγκεκριμένη κατεύθυνση. Σίγουρα πάντως δεν πρέπει να περιλαμβάνει «έτοιμες» απαντήσεις.

- Ακολουθεί η ανάγνωση του ποιήματος για την οποία μπορεί εναλλακτικά να χρησιμοποιηθεί η ιστοσελίδα του Σ.Ν.Ε. (αναγνώσεις Σαββίδη και Χορν). Το άκουσμα της ανάγνωσης στην τάξη γίνεται από έναν μόνον υπολογιστή στον οποίο για λόγους οικονομίας χρόνου έχουμε αποθηκεύσει το αντίστοιχο mp3 αρχείο.
- Στη συνέχεια ο διδάσκων δίνει σύντομες πληροφορίες για τον τίτλο του ποιήματος και την ιστορική αφορμή του ποιητή.
- Τέλος βοηθά στον αποσυμβολισμό συγκεκριμένων όρων (θίασος, Διόνυσος).

Χωρίς να δοθούν άλλες πληροφορίες, ζητείται από τους μαθητές να επιχειρήσουν μια πρώτη ερμηνευτική προσέγγιση στο ποίημα και να καταγράψουν τα συμπεράσματά τους, σε ένα αρχείο word το οποίο και αποθηκεύουν στους υπολογιστές τους.

Αυτή η -χωρίς περαιτέρω πληροφορία- απόπειρα των μαθητών να καταγράψουν την επαφή τους με το κείμενο, λειτουργεί ως ενδιάμεση αξιολόγηση και θα βοηθήσει στην τελική αξιολόγηση των διδακτικών ενεργειών, στο βαθμό που οι μαθητές αξιοποιώντας τις οδηγίες των φύλλων εργασίας θα οδηγηθούν σε μια πιο γόνιμη συνάντηση με το ποίημα, εμπλουτίζοντας ή και αλλάζοντας – σε επόμενο στάδιο – το αρχικό τους κείμενο.

Γ' ΦΑΣΗ (1 ώρα - εργαστήριο)

Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και επιχειρούν την ερμηνευτική προσέγγιση μέσα από τις οδηγίες. Κάθε ομάδα έχει σε φωτοτυπία αλλά και σε ηλεκτρονική μορφή (σε επεξεργαστή κειμένου) ένα φύλλο εργασίας. Σε κάθε φύλλο εργασίας υπάρχουν υπερσύνδεσμοι που οδηγούν σε διευθύνσεις στο διαδίκτυο από όπου οι μαθητές θα αντλήσουν το υλικό για τις απαντήσεις τους.

Κατά τη διάρκεια του μαθήματος ο/η εκπαιδευτικός κινείται ανάμεσα στις ομάδες, βοηθώντας τους μαθητές στη διερεύνη, σε ρόλο συμβουλευτικό.

1^η ΟΜΑΔΑ

- Κινείται στην κατεύθυνση της διερεύνησης των ιστορικών αφορμών του ποιητή. Οι μαθητές της ομάδας αυτής, αξιοποιούν εμπειρίες και γνώσεις από το μάθημα της Ιστορίας και έρχονται σε επαφή με τα ιστορικά γεγονότα της περιόδου από την οποία αντλεί την έμπνευσή του ο ποιητής.

2^η ΟΜΑΔΑ

➤ Κινείται περισσότερο στην κατεύθυνση της αποκόμισης πληροφοριών για το έργο γενικά και τη ζωή του ποιητή. Μέσα από μια διερευνητική διαδικασία, οι μαθητές αποκομίζουν πληροφορίες που χρησιμοποιούν για την κατανόηση του κειμένου και συνθέτουν το δικό τους γραπτό σχόλιο για τη στάση ζωής του ποιητή, όπως καταγράφεται στο συγκεκριμένο ποίημα, επιβεβαιώνοντας την μέσα από το βιογραφικό σημείωμα στο σπουδαστήριο Νέου ελληνισμού.

3^η ΟΜΑΔΑ

➤ Η ομάδα αυτή επιχειρεί μια ερμηνευτική προσέγγιση του ποιήματος μέσα από τη συσχέτισή του με άλλα ποιήματα και συγκεκριμένα με το «Τελειωμένα», το «Όσο μπορείς» και την «Ιθάκη». Επιτυγχάνει τη συγκρότηση μιας πιο ολοκληρωμένης άποψης, για το αξιακό σύστημα του ποιητή αλλά και για το συγκεκριμένο ποίημα, μέσα από την παράλληλη μελέτη άλλων έργων του.

4^η ΟΜΑΔΑ

➤ Κινείται στην κατεύθυνση της διερεύνησης της γλώσσας του κειμένου. Επιδιώκεται μια προσέγγιση της γλωσσολογικής σύνθεσης, μέσα από τη διερεύνηση της λειτουργίας των λέξεων σε σχέση με το περιεχόμενο. Η ομάδα αυτή με τη βοήθεια του κόμβου της Νεοελληνικής Γλώσσας προσεγγίζει το αισθητικό νόημα συγκεκριμένων λέξεων του ποιήματος, αλλά και γενικότερα την καθαφική γλώσσα. Επιβεβαιώνει τα συμπεράσματά της και συσχετίζει μέσα από την αξιολόγηση σχετικών κριτικών.

Στη φάση αυτή ο καθηγητής εξηγεί ό,τι είναι αναγκαίο για το φύλλο εργασίας κάθε ομάδας, δίνει οδηγίες για την πορεία εργασίας των μαθητών, ώστε να επιτύχει να εργαστούν αυτόνομα χωρίς την ανάγκη της δικής του παρέμβασης.

Κατά τη διάρκεια της έρευνας, ενεργεί διευκολυντικά ελέγχει και αξιολογεί στο βαθμό που είναι δυνατόν, όχι μόνον τις επιλεγμένες από τους μαθητές πληροφορίες αλλά και τον τρόπο και την ίδια τη διαδικασία αναζήτησης – οικοδόμησης της γνώσης.

Σημαντικό είναι, τα ζητούμενα στα φύλλα εργασίας να είναι σαφή και σύντομα ώστε να επαρκέσει ο χρόνος για τη σύνθεση των συμπερασμάτων των μαθητών σε γραπτό λόγο, ο οποίος μάλιστα πρέπει να είναι ενταγμένος σε συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο.

Δ' ΦΑΣΗ (1 ώρα - εργαστήριο)

Οι μαθητές ανακοινώνουν τα αποτελέσματα της εργασίας τους στην τάξη και παράλληλα μέσω του τοπικού δικτύου «περνούν» το αρχείο που έχουν δημιουργήσει στους σταθμούς εργασίας των άλλων ομάδων.

Οι μαθητές καλούνται να επαναδιαπραγματευτούν το κείμενο που αρχικά είχαν συνθέσει για την ερμηνεία του ποιήματος, αξιοποιώντας τις γνώσεις και τις εμπειρίες που απέκτησαν

από την επαφή με το υλικό των πηγών αλλά και τα συμπεράσματα των εργασιών των άλλων ομάδων.

Οι διορθώσεις - τροποποιήσεις στο αρχικό κείμενο, επισημαίνονται με τη βοήθεια των λειτουργιών του επεξεργαστή κειμένου ώστε να είναι δυνατή η αξιολόγηση της μαθησιακής πορείας από τον διδάσκοντα.

Ε΄ ΦΑΣΗ (1 ώρα - εργαστήριο)

Στο στάδιο αυτό, οι μαθητές ασχολούνται γενικότερα με τον ποιητή και το έργο του, ανακαλύπτουν την παγκοσμιότητα και διαχρονικότητα του Καβάφη, αποκαλύπτουν την υπόγεια επικοινωνία της Καβαφικής ποίησης με την ιστορία, αντιλαμβάνονται την σημασία της αξιοποίησης των εξωκειμενικών στοιχείων και της αισθητικής προσέγγισης, συμμετέχουν συγκινησιακά και βιωματικά και εκφράζονται καλλιτεχνικά.

Οι μαθητές χωρίζονται και πάλι σε ομάδες των τριών, με διαφορετική σύνθεση απ' ό,τι στο προηγούμενο στάδιο.

Σε κάθε σταθμό εργασίας υπάρχουν σε ηλεκτρονική και έντυπη μορφή τα φύλλα δραστηριοτήτων, που μέσα από κατάλληλους υπερσυνδέσμους οδηγούν τους μαθητές σε διαδικτυακούς τόπους που θα αξιοποιήσουν για να ανταποκριθούν στα ζητούμενα:

1^η ΟΜΑΔΑ

- Ανακαλύπτει την επικοινωνία της Καβαφικής ποίησης μέσα από την περιήγηση στην έκθεση «Cavafy's World» που φιλοξενήθηκε στο αρχαιολογικό μουσείο του Κέλσι με τη συνεργασία του Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού και του Ε.Λ.Ι.Α.
- Ανακαλύπτει τη σημασία της αισθητοποίησης στη διαδικασία ερμηνευτικής προσέγγισης.

2^η ΟΜΑΔΑ

- Η ομάδα αυτή κινείται επίσης στην κατεύθυνση της αισθητικής προσέγγισης, με την αξιοποίηση και ερμηνεία εξωκειμενικών στοιχείων. Συγκεκριμένα, η ομάδα παρατηρεί χειρόγραφα του ποιητή, ακούει απαγγελίες ποιημάτων και καταγράφει τις όποιες αισθητικές εμπειρίες προκύπτουν.
- Πρακτικά «δοκιμάζει» το αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας, μέσα από την ηχογράφηση μιας δικής της απαγγελίας.

3^η ΟΜΑΔΑ

- Η ομάδα αυτή, εμπλέκεται ενεργητικά σε ένα εικονικό ταξίδι στη ζωή του ποιητή μέσα από την περιήγηση στο πλούσιο υλικό των φωτογραφιών των χώρων που έζησε ο ποιητής αλλά και του ίδιου. Συμμετέχει συγκινησιακά και βιωματικά μέσα από τη παραγωγή ενός

δικού της κειμένου – περιγραφής του ποιητή, που έρχεται ως σύνθεση αυτής της εμπειρίας του «ταξιδιού» στη ζωή του ποιητή.

4^Η ΟΜΑΔΑ

➤ Η ομάδα αυτή διερευνά την εργογραφία του Καβάφη, καθώς και το ιδεολογικό – πολιτιστικό πλαίσιο της εποχής μέσα από συγκεκριμένες παραπομπές. Κατατάσσει σε κατηγορίες επιλεγμένα ποιήματα, αιτιολογεί και επαληθεύει μέσα από δοκιμές στο υλικό των πηγών.

Οι μαθητές ανακοινώνουν τα κείμενα που συνέθεσαν στην τάξη και τα παραδίδουν στον καθηγητή, σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ:

Η αξιολόγηση της εργασίας των μαθητών γίνεται ενδιάμεσα και τελικά. Σε αυτό βοηθά η αποθήκευση των εργασιών τους σε αρχεία επεξεργαστή κειμένου, σε διαφορετικά στάδια της διδασκαλίας, όπως αναφέρθηκε στην περιγραφή της.

Η δυνατότητα αποθήκευσης των αλλαγών που οι μαθητές επιχειρούν στα κείμενα τους, συμβάλλει στην γενικότερη αξιολόγηση των σταδίων της μαθησιακής διαδικασίας.

Η αξιολόγηση της εργασίας των ομάδων, θα γίνει από τον καθηγητή και τους μαθητές ως προς:

- Την επιτυχία των ακαδημαϊκών στόχων.
- Τον τρόπο λειτουργίας της ομάδας μέσα σε συνεργατικά πλαίσια.

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗΣ – ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ

Η διδακτική πρόταση, μπορεί να χωριστεί σε δραστηριότητες πάνω στις οποίες το σύνολο της τάξης θα εργαστεί σε ένα κοινό φύλλο εργασίας, κάθε φορά.

Το σενάριο μπορεί να επεκταθεί σε διαθεματική συνθετική εργασία και να πάρει τη μορφή project.

Σε αυτήν την περίπτωση θα συνεργαστούν, οι καθηγητές της Ιστορίας, των Αγγλικών και της Αισθητικής Αγωγής (Γυμνάσιο).

Το σενάριο μπορεί με μικρές τροποποιήσεις, να εφαρμοστεί στη Γ' τάξη Γυμνασίου και σε όλες τις τάξεις του Λυκείου.

ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**Β' - Δ' ΦΑΣΗ**

Γενικά ερμηνευτικά ερωτήματα προς όλους τους μαθητές:

Ακούστε την [απαγγελία](#) του ποιήματος από τον Γ. Σαββίδη και το Δ. Χορν. Προσπαθήστε να προσεγγίσετε ερμηνευτικά το ποίημα. Τι πιστεύετε ότι συμβολίζουν ο Αντώνιος και η Αλεξάνδρεια; Τι νομίζετε ότι δηλώνουν οι αρνητικές προσταγές των στίχων 6,9,11; Ποια είναι η «πρέπουσα» στάση και σε ποια στιγμή της ζωής; Καταγράψτε τις απόψεις σας και παρουσιάστε τις στην τάξη.

Γ' ΦΑΣΗ

1^η ΟΜΑΔΑ:

Χρησιμοποιώντας το σχολικό εγχειρίδιο της Ιστορίας, αλλά και αντλώντας πληροφορίες από το διαδίκτυο για τον [Αντώνιο](#), συνθέστε ένα κείμενο για το ιστορικό πλαίσιο από το οποίο αφορμάται ο ποιητής. Με βάση τις πληροφορίες αυτές εστιάστε στη ζωή και στο θάνατο του Αντωνίου. Ποια κοινά στοιχεία διακρίνετε ανάμεσα στην ιστορική και την ποιητική πραγματικότητα; Ανακοινώστε το κείμενό σας στην τάξη.

2^η ΟΜΑΔΑ:

Πιστεύετε ότι το ποίημα καταγράφει μια προσωπική στάση του Καβάφη απέναντι στη ζωή; Ποια είναι αυτή; Μπορείτε να διακρίνετε αυτή τη στάση διαβάζοντας [βιογραφία του](#); Καταγράψτε σημεία από τη βιογραφία του που το επιβεβαιώνουν.

3^η ΟΜΑΔΑ:

Διαβάστε από το σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού, το ποίημα του Καβάφη, «[Τελειωμένα](#)». Και τα δύο ποιήματα γράφτηκαν το 1910 και δημοσιεύτηκαν το 1911. Ποια κοινά στοιχεία και ποιες διαφορές μπορείτε να διακρίνετε στο θέμα και στον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζει ο ποιητής τα πρόσωπα; Διαβάστε επίσης τα ποιήματα «[Ιθάκη](#)» και «[Όσο μπορείς](#)». Μπορείτε να διακρίνετε την επανάληψη κάποιας βασικής θέσης; Στην αναζήτησή σας θα σας βοηθήσει η ανάγνωση του κειμένου του Ε.Μ. Forster «[Η ποίηση του Κ.Π. Καβάφη](#)». Συνθέστε ένα κείμενο με τις απόψεις σας και παρουσιάστε το στην τάξη.

4^η ΟΜΑΔΑ:

1. Επισκεφθείτε τη σελίδα του [Κόμβου της Νεοελληνικής Γλώσσας](#) και χρησιμοποιήστε το λεξικό για να βρείτε τις ερμηνείες των λέξεων του ποιήματος που δίνονται παρακάτω. Από τις ερμηνείες που θα βρείτε, σημειώστε δίπλα στις λέξεις εκείνη που ταιριάζει στη λέξη όπως είναι μέσα στο ποίημα.

Απολείπω:

Ενδίδω:

Θίασος:

2. Ο Καβάφης, δεν ενδιαφερόταν για την εξωτερική εμφάνιση του στίχου του αλλά μονάχα για τον εσωτερικό στοχασμό, τη φιλοσοφική σκέψη και το στοχαστικό δίδαγμα. Επιβεβαιώνεται κάτι τέτοιο από το συγκεκριμένο ποίημα; Τι μπορείτε να παρατηρήσετε για τη γλώσσα του Καβάφη; Διαβάστε από την ιστοσελίδα της [εκπαιδευτικής πύλης](#) του

Υ.Π.Ε.Π.Θ. (Forster -1^ο δοκίμιο-, Τέλλος Άγρας, Γιώργος Σεφέρης, Νάσος Βαγενάς) κείμενα που αναφέρονται στην «Καβαφική» γλώσσα.

Πιστεύετε ότι οι διαπιστώσεις αυτές έχουν εφαρμογή στο συγκεκριμένο ποίημα; Αιτιολογήστε την άποψη σας και παρουσιάστε σχετικό κείμενο στην τάξη.

Ε΄ ΦΑΣΗ

1^Η ΟΜΑΔΑ:

1. Διαβάστε το [άρθρο](#) της Σταυρούλας Παπασπύρου (Σάββατο 23 Φεβρουαρίου 2002 – Ελευθεροτυπία) για τον διαχρονικό και πολυπολιτισμικό Καβάφη.

Ποια συμπεράσματα προκύπτουν σχετικά με την ακτινοβολία του έργου του;

2. Δείτε τα αρχαιολογικά ευρήματα δίπλα από την αγγλική μετάφραση των ποιημάτων του καβάφη, ακούγοντας παράλληλα την απαγγελία:

- «[Του μαγαζιού](#)» “For the shop” [Απαγγελία](#) Σαββίδης
- Δείτε το ποίημα «[τα Βήματα](#)», «the footsteps». Διαβάστε το από την ιστοσελίδα του [Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού](#)
- Δείτε το ποίημα «[έτσι πολύ ατένισα](#)» «I’ve looked so much». Διαβάστε το από την ιστοσελίδα του [Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού](#).

3. Η αισθητοποίηση των ποιημάτων, με αναπαραστατικές μορφές από μνημεία της αρχαίας Ελλάδας και Αιγύπτου, πιστεύετε ότι βοηθά στην προσέγγισή του;

Επιβεβαιώνεται η επικοινωνία της ποίησης του Καβάφη, με τα αρχαιολογικά ευρήματα; Επιχειρηματολογήστε συνθέτοντας κείμενο για τις ανάγκες της παρουσίασης που θα κάνετε στην έκθεση Καβάφη που θα διοργανωθεί στο σχολείο σας.

2^Η ΟΜΑΔΑ:

1. Δείτε χειρόγραφα του ποιητή από το διαδικτυακό τόπο «[ΙΘΑΚΗ](#)».

Δείτε επίσης και το [χειρόγραφο](#) του ποιήματος «Ιθάκη» στο αρχείο σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού και ακούστε την [απαγγελία](#) του ποιήματος. Πιστεύετε ότι μπορούμε να αντλήσουμε πρόσθετες πληροφορίες από ένα χειρόγραφο και ποιες;

Η προφορική ανάγνωση του ποιήματος, βοηθά στην ερμηνευτική του προσέγγιση;

Δοκιμάστε να ηχογραφήσετε μια δική σας απαγγελία και προσπαθήστε να δικαιολογήσετε τον τόνο, το χρώμα και την ένταση της φωνής σε συγκεκριμένους στίχους. Καταγράψτε τις απόψεις και την εμπειρία σας σε κείμενο που θα ανακοινώσετε στην τάξη.

3^Η ΟΜΑΔΑ

Περιηγηθείτε στο πλούσιο υλικό των φωτογραφιών του [ΣΝΕ](#) και της έκθεσης «[Cavafy’s World](#)» και δείτε τον ποιητή στα διάφορα στάδια της ζωής του και στο χώρο που έζησε το μεγαλύτερο μέρος της.

Με τη βοήθεια των βιογραφικών σημειωμάτων για τον ποιητή, ([1](#), [2](#)) συνθέστε ένα δικό σας βιογραφικό σημείωμα για αυτόν, επιμένοντας περισσότερο στην εντύπωση που σας προκάλεσε η περιήγηση στο αρχαιακό υλικό.

4^Η ΟΜΑΔΑ

1. Προσπαθήστε να εντοπίσετε τις κατηγορίες στις οποίες διακρίνουμε τα ποιήματα του Καβάφη και συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα: [Πηγή e-alexandria.gr](http://Pnyh.e-alexandria.gr)

<u>Κατηγορίες ποιημάτων</u>				
Περιεχόμενό τους				

Σε ποια κατηγορία θα κατατάσσατε το ποίημα «Απολείπειν ο Θεός Αντώνιον»; Αιτιολογήστε την επιλογή σας.
Κατατάξτε σε κατηγορίες την «Ιθάκη» και τα ποιήματα «Όσο μπορείς», «Τελειωμένα», «Κεριά».

Εναλλακτικά όλοι οι μαθητές μπορούν παρατηρώντας φωτογραφίες των χώρων στους οποίους έζησε ο ποιητής και αξιοποιώντας τα ερεθίσματα που δέχονται από την περιήγηση, να συμμετάσχουν συγκινησιακά και βιωματικά μέσα από τη σύνθεση ενός δικού τους κειμένου που ξεναγεί στο σπίτι του ποιητή.

Ακολουθεί ενδεικτικό φύλλο εργασίας.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Παρακάτω σας δίνονται κάποιες φωτογραφίες από το σπίτι του Καβάφη στην Αλεξάνδρεια. Προσπαθήστε παρατηρώντας προσεκτικά, να αντλήσετε όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες, για τον χώρο που κατοικούσε αλλά και τον ίδιο τον ποιητή.

Συνθέστε ένα κείμενο με το οποίο θε ξεναγήσετε τους συμμαθητές σας στο σπίτι του ποιητή- δίνοντας έμφαση στα συναισθήματα που μπορεί να δημιουργούν οι φωτογραφίες και διαβάστε το στην τάξη.

Η ΑΠΟΨΗ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΗ ΓΙΑ ΤΟ ΧΩΡΟ ΠΟΥ ΔΙΕΜΕΝΕ

Πού θα μπορούσα να ζήσω καλύτερα;

Κι εκεί είναι

η εκκλησία όπου συγχωριούνται οι αμαρτίες

Και παρακάτω

το νοσοκομείο όπου πεθαίνουμε.

Το σπίτι της οδού Σαρμ-ελ-Σέιν

Ο διάδοχος

Το γραφείο του ποιητή

Ένα από τα στέκια του ποιητή

Μια κάμαρη του σπιτιού έχει μετατραπεί σήμερα σε αναγνώστηριο.

Το διαμέρισμα της οδ. Lepsius 10.

Η κρεβατοκάμαρα του ποιητή/

**Σενάριο διδασκαλίας [Νεοελληνική Γλώσσα]
«Επιλογή Επαγγέλματος»**

**ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗΣ
ΠΕΡΙΣΤΑΣΗΣ**

4. «Επιλογή Επαγγέλματος»

ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΗΣ

Μάθημα: Νεοελληνική Γλώσσα/ Έκφραση- Έκθεση

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Ο προβληματισμός ο οποίος λογικά εγείρεται σε κάθε περίπτωση αξιοποίησης των Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία σχετίζεται με το όφελος που η επιλογή αυτή αποφέρει στη μαθησιακή διαδικασία. Η αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στο παρόν σενάριο αποβλέπει στην επίτευξη τριών ευρέων στόχων: Κατ' αρχήν, στην εκμετάλλευση των δυνατοτήτων των Τ.Π.Ε. για τη δημιουργία ενός παιδαγωγικού περιβάλλοντος, στα πλαίσια του οποίου η οικοδόμηση της γνώσης να πραγμάτωνεται μέσω της ενεργητικής εμπλοκής σε διαθεματικές δραστηριότητες με νόημα για το μαθητή, της ανακάλυψης, της διερεύνησης, και της συνεργασίας. Επιπλέον, στην αξιοποίηση των ευκαιριών που οι Τ.Π.Ε. προσφέρουν για την υιοθέτηση σύγχρονων αντιλήψεων για τη διδασκαλία της γλώσσας (επικοινωνιακή προσέγγιση, παραγωγή λόγου σε συνεργατικό περιβάλλον). Ο τρίτος στόχος, τέλος, επιβάλλεται από την κειμενική πραγματικότητα που οι Τ.Π.Ε. δημιουργούν και αφορά στη διεύρυνση του γραμματισμού των μαθητών έτσι, ώστε να ανταποκρίνονται με επιτυχία στις επικοινωνιακές ανάγκες που οι Τ.Π.Ε. δημιουργούν αλλά και στην υιοθέτηση κριτικής στάσης απέναντι στον ιδεολογικό και πολιτισμικό χρωματισμό των ηλεκτρονικών περιβαλλόντων.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Οι μαθητές συντάσσουν συνεργατικά κείμενο με θέμα, *Επιλογή Επαγγέλματος*. Το κείμενο αυτό θα δημοσιευθεί στη σχολική ιστοσελίδα και σκοπός του είναι η ενημέρωση των υπόλοιπων μαθητών του σχολείου για το σημαντικό αυτό ζήτημα. Για την επίτευξη του παραπάνω εγχειρήματος οι μαθητές προσεγγίζουν πολύπλευρα το θέμα, χωρισμένοι σε ομάδες εργασίας. Συλλέγουν ψηφιακό υλικό μέσω επιλεκτικής αναζήτησης στο διαδίκτυο αλλά και από άλλες πηγές και παράγουν συνεργατικά κείμενο σε ηλεκτρονικά περιβάλλοντα (Επεξεργαστής κειμένου, πρόγραμμα δημοσίευσης ιστοσελίδων) τροποποιώντας, οργανώνοντας και συνθέτοντας τις συλλεχθείσες πληροφορίες.

ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Η προτεινόμενη διδακτική δραστηριότητα φιλοδοξεί να υπηρετήσει ευρείς στόχους της γλωσσικής διδασκαλίας και να μην περιοριστεί αποκλειστικά στην υποστήριξη των γνωστικών στόχων μιας διδακτικής ενότητας. Συγκεκριμένα, επιδιώκεται η κατάκτηση δεξιοτήτων που αφορούν στην παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου σε συνεργατικό

περιβάλλον, με σκοπό την κάλυψη αυθεντικής επικοινωνιακής ανάγκης, σε συνδυασμό με τον ψηφιακό γραμματισμό των μαθητών. Ως εκ τούτου, η προτεινόμενη διαδικασία μάθησης θα μπορούσε να εφαρμοστεί, τροποποιημένη, σε οποιαδήποτε ενότητα του γλωσσικού μαθήματος και όχι μόνο. Αφορμάται, ωστόσο, από την ενότητα *Θέματα για συζήτηση και έκφραση- έκθεση σχετικά με την εργασία και την επιλογή επαγγέλματος* της Έκφρασης – Έκθεσης της Β΄ Λυκείου, ενώ μπορεί να αξιοποιηθεί απλοποιημένη στην ενότητα της Νεοελληνικής Γλώσσας της Β΄ Γυμνασίου, *Συζητώντας για την εργασία και το επάγγελμα*. Η διερεύνηση του συγκεκριμένου θέματος αναμένεται να αντιμετωπιστεί με ιδιαίτερο ενδιαφέρον από τους μαθητές της Β΄ Λυκείου λόγω των σχετικών προβληματισμών που έχουν σε αυτό το στάδιο της ζωής τους.

Μπορεί να αποτελέσει επιπλέον αντικείμενο εφαρμογής της διαθεματικής προσέγγισης με το μάθημα του Σ.Ε.Π. της Α΄ Λυκείου.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ

Τα χρονικά όρια επιλέγεται να παραμείνουν ανοιχτά. Το χρονικό διάστημα που θα διατεθεί εξαρτάται από τους στόχους του διδάσκοντος και τις εκάστοτε συνθήκες. Μπορεί να απασχολήσει τους μαθητές, ένα τετράωρο, ένα τρίμηνο/ τετράμηνο ή και ένα ολόκληρο διδακτικό έτος. Ο διδάσκων θα περιορίσει ή θα εμπλουτίσει τις προτεινόμενες δραστηριότητες, η διαδικασία όμως θα παραμείνει η ίδια.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

A. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Προσδοκάται οι μαθητές:

- Να αναπτύξουν όλες τις μορφές γλωσσικής δεξιότητας (ακρόαση, ομιλία, ανάγνωση, γραφή).
- Να ασκηθούν στη συγκέντρωση υλικού από διάφορες πηγές και στην κατάλληλη επεξεργασία του για τη σύνθεση μιας ερευνητικής εργασίας.
- Να ασκηθούν στην παραγωγή λόγου τεκμηριωμένου και σύνθετου.
- Να μπορούν να επιλέγουν το κατάλληλο ύφος, επίπεδο λόγου και γλώσσα (δηλωτική, συνυποδηλωτική) ανάλογα με το είδος και τον επιδιωκόμενο σκοπό του παραγόμενου κειμένου.
- Να μπορούν να συντάσσουν επιστολές απευθυνόμενοι σε επίσημα πρόσωπα στα πλαίσια αυθεντικών επικοινωνιακών περιστάσεων.

B. 1. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να οικοδομήσουν τη γνώση αναλαμβάνοντας κεντρικό και ενεργητικό ρόλο στη μαθησιακή διαδικασία.
- Να οικοδομήσουν τη γνώση μέσω της ανακάλυψης – διερεύνησης.
- Να αναπτύξουν πνεύμα συνεργασίας και ομαδικότητας.

Β.2. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΚΑΤΑΚΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

- Να κατανοήσουν ότι ο γραμματισμός επεκτείνεται σε πολλά αντικείμενα/ θέματα όχι μόνο σχολικών αλλά και εκτός σχολείου δραστηριοτήτων.
- Να παραγάγουν κείμενο υπηρετώντας τις αρχές της επικοινωνιακής προσέγγισης.
- Να ασκηθούν στη συνεργατική παραγωγή λόγου.

Γ. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ Τ.Π.Ε. ΣΤΗ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

- Να είναι σε θέση να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά σε αυθεντικές επικοινωνιακές ανάγκες που οι Τ.Π.Ε. δημιουργούν.
- Να αναπτύξουν δεξιότητες αποτελεσματικής αναζήτησης στο Διαδίκτυο και επιλογής της κατάλληλης πληροφορίας.
- Να μπορούν να χρησιμοποιούν επιτυχώς τις μηχανές αναζήτησης, ασκούμενοι στην κατάλληλη επιλογή του γλωσσικού κώδικα που απαιτείται (λέξεις κλειδιά και τελεστές).
- Να αναπτύξουν κριτική στάση απέναντι στον πολιτισμικό και ιδεολογικό χρωματισμό του περιβάλλοντος του Διαδικτύου (Κουτσογιάννης, 1999).
- Να γνωρίσουν και να εκμεταλλευτούν τις δυνατότητες που μπορούν να προσφέρουν τα προγράμματα επεξεργασίας κειμένου στη διαδικασία παραγωγής λόγου.
- Να αντιμετωπίζουν κριτικά τα ηλεκτρονικά περιβάλλοντα παραγωγής λόγου και να γνωρίσουν τις αδυναμίες τους που προκύπτουν από το μη εκπαιδευτικό τους προσανατολισμό και την περιορισμένης αξιοπιστίας υποστήριξη της ελληνικής γλώσσας (Κουτσογιάννης, 1999).
- Να γνωρίσουν τα χαρακτηριστικά του ψηφιακού κειμένου και να αναπτύξουν τη δεξιότητα δημιουργίας κειμένου για τα ηλεκτρονικά περιβάλλοντα. Συγκεκριμένα:
 - Να χρησιμοποιούν διαφορετικούς φορείς/ τρόπους νοήματος και να τους συνδυάζουν κατάλληλα
 - Να κατανοήσουν και να εφαρμόζουν την οργάνωση του κειμένου σε διαφορετικά επίπεδα.

ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ/ ΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΚΟΜΒΟΙ**Λογισμικό**

- Επεξεργαστής κειμένου
- Λογισμικό συγγραφής ιστοσελίδων
- Φυλλομετρητής

Υπηρεσίες διαδικτύου

- Παγκόσμιος Ιστός. Οι **δικτυακοί κόμβοι** που προτείνονται είναι οι εξής:
 - Δικτυακός τόπος του ΥπΕΠΘ, <http://www.ypepth.gr>
 - Δικτυακός κόμβος του Γραφείου Σ.Ε.Π. του ΥπΕΠΘ, http://www.ypepth.gr/el_ec_page669.htm
 - Δικτυακός κόμβος της εφαρμογής *Νέστωρ*, 195.251.20.34 του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου (<http://pi-schools.gr>)
 - Δικτυακός κόμβος του Εθνικού Κέντρου Επαγγελματικού Προσανατολισμού του ΥπΕΠΘ και του Υπουργείου Απασχόλησης, <http://www.ekep.gr/>
 - Δικτυακός κόμβος Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, <http://www.ypakp.gr>.
 - Δικτυακός κόμβος του Ο.Α.Ε.Δ.: www.oaed.gr
 - Δικτυακοί τόποι Γραφείων Διασύνδεσης των Πανεπιστημίων
 - Του Πανεπιστημίου Αθηνών, <http://www.di.uoa.gr/~gd>
 - Του Α.Π.Θ., <http://www.cso.auth.gr>
 - Κέντρο Ερευνών για θέματα Ισότητας, <http://www.kethi.gr>
 - Δικτυακός κόμβος της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αφορά σε *Δραστηριότητες Ευρωπαϊκής Ένωσης για Απασχόληση και Κοινωνική Πολιτική*, http://europa.eu.int/pol/socio/index_el.htm
 - Δικτυακή Πύλη της Ε.Ε., *Η Ευρώπη σου*, <http://europa.eu.int/youreurope/nav/el/citizens/home.html>
- Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο
- Υπηρεσία Δημοσίευσης Ιστοσελίδων

ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ

- Διδασκαλία της ενότητας στα πλαίσια της οποίας ο διδάσκων θα επιλέξει να εφαρμόσει την παρούσα πρόταση.
- Ανάπτυξη ομαδοσυνεργατικών δεξιοτήτων των μαθητών.
- Εξοικείωση του διδάσκοντος και των μαθητών με τα εργαλεία των Τ.Π.Ε.
- Ευελιξία ωρολογίου προγράμματος.
- Συνεργασία με τον καθηγητή της πληροφορικής για την τελική φάση, της δημοσίευσης.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ

Ο καθορισμός του αριθμού των μαθητών που αποτελεί την ομάδα πρέπει να λαμβάνει υπόψη το βαθμό εξοικείωσης των μαθητών με την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία. Οι μεγάλες ομάδες προϋποθέτουν την ύπαρξη αναπτυγμένων συνεργατικών δεξιοτήτων στους μαθητές, για να είναι σε θέση να ανταποκριθούν σε απαιτητικές διαδικασίες. Μία καλή επιλογή σε αρχικά στάδια εφαρμογής του μοντέλου αυτού διδασκαλίας είναι η ομάδα των τριών μαθητών. Ιδανική, ωστόσο, είναι η ομάδα των τεσσάρων⁸ η οποία προτείνεται στην περίπτωση που η παρούσα δραστηριότητα είναι χρονικά διευρυμένη. Στην περίπτωση αυτή κρίνεται σκόπιμος ο ενδοομαδικός επιμερισμός έργου.

Ως προς την επιλογή των μαθητών κάθε ομάδας, προτείνεται η ανομοιογενής σύνθεση ως προς τις μαθησιακές ικανότητες. Ένα επιπλέον κριτήριο είναι να κατέχει ένας, τουλάχιστον, μαθητής της ομάδας δεξιότητες χρήσης των Τ.Π.Ε. Ωστόσο, καλό είναι ο καθηγητής να μην είναι ιδιαίτερα παρεμβατικός στο χωρισμό των ομάδων, αλλά να λάβει υπόψη του τις προτιμήσεις των μαθητών και να φροντίσει να μην υπάρχουν αντιπάθειες μεταξύ των μελών, ιδίως αν πρόκειται για παρθενικές προσπάθειες εφαρμογής του μοντέλου αυτού διδασκαλίας.

Στις ομάδες θα ανατεθούν διαφορετικά προς επεξεργασία θέματα. Αν ο αριθμός των ομάδων το επιτρέπει, το ίδιο θέμα μπορεί να απασχολήσει δύο ομάδες εργασίας, έτσι ώστε να δημιουργηθούν συνθήκες διομαδικού συναγωνισμού, γεγονός που δρα παρωθητικά, αλλά και να επιτευχθεί καλύτερο αποτέλεσμα.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΠΟΡΕΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ**Α' Φάση - Διερεύνηση**

Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες των τριών ατόμων, καθορίζονται οι επιμέρους ρόλοι και διαμοιράζονται στους σταθμούς εργασίας. Ο καθηγητής παρουσιάζει το στόχο της κοινής

⁸ Μανταγοπούρας Η., *Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία και Μάθηση*, σ.87, Γρηγόρης, Αθήνα, 2000

εργασίας τους που είναι η ενημέρωση των υπόλοιπων μαθητών του σχολείου για θέματα που έχουν σχέση με την επιλογή επαγγέλματος μέσω της δημοσίευσης σχετικού κειμένου στη σχολική ιστοσελίδα. Επισημαίνει ότι το θέμα είναι πολύπτυχο και ότι κάθε ομάδα θα αναλάβει την προσέγγιση μιας πτυχής του θέματος. Αναλύει στους μαθητές τις φάσεις εργασίας. Στην Α' φάση, οι μαθητές θα συλλέξουν το απαιτούμενο υλικό, πραγματοποιώντας κριτική αναζήτηση στο Διαδίκτυο και ζητώντας πληροφορίες από επίσημους φορείς ή προσωπικότητες του τόπου τους και δραστηριοποιούμενοι εκτός σχολικού εργαστηρίου. Στη δεύτερη φάση, θα συνθέσουν σε ενιαίο κείμενο ψηφιακής μορφής τις συλλεχθείσες πληροφορίες. Στην τελική φάση θα γίνει σύνθεση των επιμέρους θεμάτων, συνολική επεξεργασία του τελικού κειμένου και ανάρτηση στο σχολικό ιστοχώρο. Ο διδάσκων διευκρινίζει ότι η δική του συμμετοχή στη διαδικασία θα αφορά στην παροχή υποστήριξης και διευκόλυνσης, στην επίλυση αποριών και προβλημάτων, στην πρόταση κατευθύνσεων όπου κρίνεται απαραίτητο. Τέλος, ο διδάσκων ανακοινώνει τις ακόλουθες ομάδες θεμάτων:

- Ανώτερη/ Ανώτατη Εκπαίδευση και Επαγγελματική κατάρτιση στην Ελλάδα
- Επαγγέλματα με ζήτηση στην αγορά εργασίας
- Παράγοντες που επηρεάζουν την επιλογή επαγγέλματος
- Τρόποι ανεύρεσης εργασίας- Σύνταξη Βιογραφικού Σημειώματος
- Εργασιακά δικαιώματα
- Νέα επαγγέλματα και Νέες μορφές εργασίας

Στη συνέχεια διατυπώνονται από κοινού οι διδακτικοί στόχοι της δραστηριότητας καθώς και τα κριτήρια αξιολόγησης της.

Ο καθηγητής μοιράζει στις ομάδες τα φύλλα εργασίας που αντιστοιχούν στα προς διερεύνηση θέματα. Οι μαθητές μελετούν τα υποδεικνυόμενα και ζητούν διευκρινίσεις.

Ακολουθούν τις οδηγίες του φύλλου εργασίας και αναζητούν χρήσιμο υλικό στους προτεινόμενους δικτυακούς κόμβους αλλά και σε άλλες ηλεκτρονικές πηγές πληροφοριών. Συγκεκριμένα οι μαθητές:

- Αναζητούν πολυμεσικό υλικό (κείμενο, φωτογραφίες, διαγράμματα) σχετικά με:
 - ο Τους παράγοντες που συντελούν στη διαμόρφωση στάσεων και αντιλήψεων ως προς τις επαγγελματικές επιλογές.
 - ο Την Ανώτερη/ Ανώτατη Εκπαίδευση και Επαγγελματική Κατάρτιση στην Ελλάδα (σχολές και σύνδεση τους με την αγορά εργασίας).

- ο Τα «ανοιχτά» και κορεσμένα επαγγέλματα στην ελληνική αγορά εργασίας.
 - ο Τις συνθήκες εργασίας κάποιων επαγγελματιών.
 - ο Τα εργασιακά δικαιώματα.
 - ο Την ισότητα των φύλων στον επαγγελματικό τομέα.
 - ο Την ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην παραγωγική διαδικασία.
 - ο Τους τρόπους ανεύρεσης εργασίας και τη μορφή ενός βιογραφικού σημειώματος.
 - ο Τα νέα επαγγέλματα και τις νέες μορφές εργασίας.
- Χρησιμοποιούν μηχανή αναζήτησης βάσει κριτηρίων διερεύνησης του κυβερνοχώρου, για χρήσιμο και αξιόπιστο υλικό. Επιπλέον αναπτύσσουν προβληματισμό:
- ο Για τη σημασία της κατάλληλης χρήσης του των λέξεων- κλειδιών και των τελεστών για την επιτυχημένη αναζήτηση.
 - ο Για την ποιότητα και την εγκυρότητα του πληροφοριακού υλικού του διαδικτύου.
- Καταγράφουν τα χαρακτηριστικά του ψηφιακού κειμένου, έτσι ώστε να τα λάβουν υπόψη τους για τη δημιουργία του δικού τους κειμένου στην επόμενη φάση.

Ο καθηγητής φροντίζει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην ανάγκη μεθοδικής και κριτικής αναζήτησης στο δικτυακό περιβάλλον. Επισημαίνει την ανάγκη προσεκτικού ελέγχου της αξιοπιστίας των παρεχόμενων πληροφοριών. Ειδικά, ως προς τη χρήση των μηχανών αναζήτησης, τονίζει τη σημασία της επιλογής των κατάλληλων λέξεων κλειδιών και της σωστής χρήσης των τελεστών για την αποτελεσματική περιγραφή των επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων και δρα υποστηρικτικά, όπου χρειάζεται.

Επιπλέον οι μαθητές:

- Απευθύνουν ηλεκτρονικές επιστολές σε επίσημους φορείς (Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού, υπευθύνους ΚΕΣΥΠ και ΓΡΑΣΕΠ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο) αιτούμενοι χρήσιμες πληροφορίες ή υλικό. Ο διδάσκων καλεί τους μαθητές να επιμεληθούν ιδιαίτερα του περιεχομένου και της μορφής της επιστολής και να μην παρασυρθούν στην υιοθέτηση οικείου ύφους λόγω της χρήσης του ηλεκτρονικού μέσου.
- Καταγράφουν το υλικό τους ηλεκτρονικά.

Β' Φάση- Σύνθεση κειμένων ομάδων

Η φάση αυτή καλό είναι να απέχει χρονικά από την προηγούμενη, έτσι ώστε οι μαθητές να έχουν συλλέξει επιπλέον υλικό και να έχει υπάρξει ανταπόκριση στα ηλεκτρονικά τους μηνύματα. Οι μαθητές επεξεργάζονται το υλικό που συνέλεξαν για τη σύνθεση του ψηφιακού τους κειμένου. Χρησιμοποιούν τον επεξεργαστή κειμένου και το λογισμικό συγγραφής ιστοσελίδων. Στην περίπτωση που οι μαθητές δεν είναι εξοικειωμένοι με τη χρήση του δεύτερου εργαλείου, εργάζονται στο στάδιο αυτό στον επεξεργαστή κειμένου και η επεξεργασία μέσω λογισμικού παρουσίασης γίνεται στην τελική φάση με τη συνδρομή του διδάσκοντος και του καθηγητή της πληροφορικής (Θα μπορούσε, εξάλλου, να διατεθεί μία ώρα του μαθήματος της πληροφορικής για διαθεματική διδασκαλία). Τονίζεται από το διδάσκοντα ότι το κείμενο θα φιλοξενηθεί σε ηλεκτρονικό περιβάλλον και επομένως είναι ανάγκη να διακρίνεται από τα χαρακτηριστικά του ψηφιακού κειμένου και συγκεκριμένα την οργάνωση σε επίπεδα και την πολυτροπικότητα.

Οι μαθητές συνθέτουν συνεργατικά το κείμενο που αφορά στο θέμα της ομάδας τους, συνδυάζοντας πολλούς πόρους νοήματος (λόγο, εικόνα, video, ήχο). Το κείμενο που παράγουν δεν έχει απαραίτητα γραμμική ακολουθία. Δημιουργείται με την προοπτική να οργανωθεί σε διαφορετικά επίπεδα μέσω της χρήσης υπερδεσμών που θα ενεργοποιηθούν στην τελική φάση με την αξιοποίηση των λειτουργιών του λογισμικού συγγραφής ιστοσελίδων. Οι υπερδεσμοί μπορεί να είναι κείμενο, εικόνες και σύμβολα. Αρχικά οι μαθητές δημιουργούν το διάγραμμα του κειμένου τους και ζητούν τη γνώμη του καθηγητή με τον οποίο συζητούν πιθανές διορθώσεις. Στη συνέχεια προχωρούν στην καταγραφή των στοιχείων. Ο καθηγητής υποστηρίζει το συνεργατικό έργο της κειμενικής παραγωγής με παρεμβάσεις και επιλύσεις προβλημάτων.

Γ' Φάση Παρουσίαση των εργασιών των ομάδων και σύνθεση του συνολικού κειμένου

Στη φάση αυτή οι ομάδες παρουσιάζουν τις εργασίες τους. Η χρήση βιντεοπροβολέα διευκολύνει ιδιαίτερα το έργο αυτό. Στην περίπτωση που δύο ομάδες έχουν χειριστεί το ίδιο θέμα, το παρουσιάζουν από κοινού κάνοντας συγκρίσεις και αλληλοσυμπληρώσεις. Οι υπόλοιποι μαθητές διατυπώνουν ερωτήματα, ζητούν διευκρινίσεις και εκφράζουν κρίσεις. Διενεργείται διάλογος για τη σύνθεση του τελικού κειμένου ως προς το περιεχόμενο, τη δομή και τη μορφή του - οι τρεις αυτοί άξονες θα μπορούσαν να ανατεθούν προς επεξεργασία σε νέες ομάδες. Ο διδάσκων συντονίζει το διάλογο, υποβοηθά την αποσαφήνιση και την τελική σύνθεση. Ακολουθεί η τελική σύνθεση του ενιαίου κειμένου. Σε περίπτωση που οι μαθητές δεν έχουν επεξεργαστεί το κείμενο με το λογισμικό δημιουργίας ιστοσελίδων, η εργασία αυτή πραγματοποιείται από μια ομάδα μαθητών που

γνωρίζει καλά τη χρήση του λογισμικού, σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό. Εναλλακτικά, ο καθηγητής της πληροφορικής θα μπορούσε να συνδράμει την τελική αυτή φάση, αξιοποιώντας την ευκαιρία να διδάξει τη σχετική ύλη.

Δ΄ Φάση- Αξιολόγηση

Απαραίτητη κρίνεται κατά την ολοκλήρωση της διαδικασίας η κριτική της επανεξέταση. Η αξιολόγηση μπορεί να γίνει από τον εκπαιδευτικό, και τους μαθητές ατομικά και ομαδικά και αφορά :α) στην επίτευξη των γνωστικών στόχων, β) στις συνεργατικές δεξιότητες αναπτύχθηκαν και γ) στη σχετική βελτίωση που παρουσιάστηκε (Ματσαγγούρας, 2000).

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗΣ- ΠΡΟΕΚΤΑΣΗΣ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η δραστηριότητα αυτή μπορεί να πάρει τη μορφή project μεγάλης χρονικής διάρκειας. Στην περίπτωση αυτή μπορούν να προστεθούν και άλλοι τομείς στην προσέγγιση του θέματος. Επίσης μπορούν να οργανωθούν επισκέψεις για τη συλλογή υλικού, ενώ οι εκδρομές/ «σχολικοί περίπατοι» μπορεί να έχουν και αυτόν τον προσανατολισμό.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κουτσογιάννης Δ., *Περιθώρια δημιουργικής αξιοποίησης των ηλεκτρονικών υπολογιστών στη διδασκαλία του γραπτού λόγου: έρευνα σε μαθητές Α΄ Γυμνασίου*, διδακτορική διατριβή, Τομέας Γλωσσολογίας, Τμήματος Φιλολογίας, Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη, 1998.

Κουτσογιάννης Δ., *Γλωσσική Αγωγή και Διαδίκτυο: Δυνατότητες και περιορισμοί, Ανακοίνωση την ετήσια συνάντηση του Τομέα Γλωσσολογίας (Τμήματος Φιλολογίας) του Α.Π.Θ.*, Θεσσαλονίκη, 1999.

Κουτσογιάννης Δ., (επιμ.) *Πληροφορική – επικοινωνιακή τεχνολογία και γλωσσική αγωγή: η διεθνής εμπειρία*, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, Θεσσαλονίκη, 2001.

Κουτσογιάννης Δ., *Τεχνολογίες της Πληροφορικής και Επικοινωνίας και διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας: Από το εκπαιδευτικό λογισμικό στον κριτικό τεχνογραμματισμό στο Δημαράκη Ε., και Κυνηγός Χρ., Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα*, σ.393- 420, Καστανιώτης, Αθήνα, 2002.

Κουτσογιάννης Δ., Βαλετόπουλος Φ., Γεωργιάδης Μ., και Ντίνας Κ., *Ο γλωσσικός – πολιτισμικός χρωματισμός του διαδικτύου ως μέσου αναζήτησης επιμορφωτικού υλικού, Ανακοίνωση στο Β΄ Πανελλήνιο Συνέδριο: Τεχνολογίες της Πληροφορίας και Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση*, Πάτρα, 2000.

Ματσαγγούρας Γ.Η., *Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία και Μάθηση*, Γρηγόρης, Αθήνα, 2000.

Νικολαΐδου Σ. και Γιακουμάτου Τ., *Διαδίκτυο και Διδασκαλία*, Κέδρος, Αθήνα, 2001.

ΥΠΕΠΘ- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, *Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για την Πρωτοβάθμια και τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*, Αθήνα, 2000.

Frey Karl, Η «Μέθοδος Project», Μια μορφή συλλογικής εργασίας στο σχολείο ως θεωρία και πράξη, *Παιδαγωγική και Εκπαίδευση*, Αδελφοί Κυριακίδη, 1998.

ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**ΟΜΑΔΑ Α΄**

ΑΝΩΤΕΡΗ/ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1^η Φάση

Στο στάδιο αυτό θα ασχοληθείτε με τη συλλογή υλικού στο διαδίκτυο για την Ανώτερη/ Ανώτατη Εκπαίδευση και Επαγγελματική Κατάρτιση στην Ελλάδα. Ειδικότερα το θέμα σας αναλύεται ως εξής:

- Σχολές Ανώτερης/ Ανώτατης Εκπαίδευσης
 - κατευθύνσεις του Ενιαίου Λυκείου/ Τ.Ε.Ε. στις οποίες αντιστοιχούν
 - αντικείμενο σπουδών
 - διασύνδεσή τους με την αγορά εργασίας (προοπτικές)
- Σχολές επαγγελματικής κατάρτισης
 - προϋποθέσεις
 - αντικείμενο σπουδών
 - διασύνδεσή τους με την αγορά εργασίας
- Χρήσιμη για τη συγκέντρωση υλικού μπορεί να αποδειχθεί η πλοήγηση στους ακόλουθους δικτυακούς τόπους:
 - Δικτυακός τόπος του ΥπΕΠΘ, <http://www.ypepth.gr>
 - Δικτυακός κόμβος του Γραφείου Σ.Ε.Π. του ΥπΕΠΘ, http://www.ypepth.gr/el_ec_page669.htm
 - Ο δικτυακός κόμβος της εφαρμογής *Νέστωρ*, 195.251.20.34 του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου (<http://pi-schools.gr>)
 - Δικτυακός κόμβος του Εθνικού Κέντρου Επαγγελματικού Προσανατολισμού του ΥπΕΠΘ και του Υπουργείου Απασχόλησης, <http://www.ekep.gr/>
 - Δικτυακός κόμβος Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, <http://www.ypakp.gr>.
 - Δικτυακοί τόποι Γραφείων Διασύνδεσης των Πανεπιστημίων
 - Του Πανεπιστημίου Αθηνών, <http://www.di.uoa.gr/~gd>
 - Του Α.Π.Θ., <http://www.cso.auth.gr>
 - Δικτυακός κόμβος του Ο.Α.Ε.Δ.: www.oaed.gr
- Μπορείτε επίσης να χρησιμοποιήσετε τη μηχανή αναζήτησης, <http://www.google.com.gr> για τη διερεύνηση πρόσθετων πληροφοριών για το θέμα που διερευνάτε. Καταγράψτε τα στοιχεία που θεωρείτε αξιόλογα. Επιπλέον, απαντήστε στα εξής:
 - Ποιες λέξεις- κλειδιά και τελεστές χρησιμοποιήσατε για την αναζήτηση που πραγματοποιήσατε; Μείνατε ικανοποιημένοι από τα αποτελέσματα όσον αφορά στη συνάφεια τους με το θέμα που διερευνάτε; Σε ποια

συμπεράσματα καταλήξατε σχετικά με τη χρήση του κώδικα αυτού της αναζήτησης;

- Εκφράστε τα σχόλιά σας σχετικά με την ποιότητα και την εγκυρότητα των δικτυακών τόπων που περιηγηθήκατε. Σας δημιουργήθηκε κάποιος προβληματισμός;
- Στείλτε, επίσης, ηλεκτρονική επιστολή σε κάποιον φορέα (Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού, υπεύθυνο κέντρων ή γραφείων Σ.Ε.Π., Εφαρμογή Νέστορ του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου) αιτούμενοι την αποστολή πληροφοριακού υλικού. Επιμεληθείτε ιδιαίτερα της μορφής και του περιεχομένου της επιστολής σας. Αποφύγετε την υιοθέτηση οικείου ύφους, παρασυρμένοι από τη χρήση του ηλεκτρονικού μέσου.
- Περιηγούμενοι στους δικτυακούς τόπους για τη συλλογή υλικού παρατηρήστε και κρατήστε σημειώσεις για στοιχεία που πιθανόν να σας φανούν χρήσιμα για την παραγωγή του δικού σας ψηφιακού κειμένου. Συγκεκριμένα μελετήστε τα εξής:
 - Τους τρόπους- φορείς των μηνυμάτων (κείμενο, εικόνα, φωτογραφίες, video, ήχος, κλπ.),
 - Την κατά επίπεδα οργάνωση των πληροφοριών.

2^η Φάση (κοινή για όλες τις ομάδες)

Ξεκινήστε τη σύνθεση του κειμένου σας, χρησιμοποιώντας τον επεξεργαστή κειμένου. Στη συνέχεια, αν έχετε τη δυνατότητα, επεξεργαστείτε το κείμενο με το λογισμικό δημιουργίας ιστοσελίδων.

- Σε πρώτο στάδιο σχεδιάστε το διάγραμμα βάσει του οποίου θα δημιουργήσετε το κείμενό σας.
- Ζητήστε τη γνώμη του καθηγητή σας.
- Συνεχίστε με την παραγωγή του κειμένου σας. Πρέπει να λάβετε ιδιαίτερα υπόψη σας τα εξής:
 - Τους αποδέκτες του κειμένου σας. Το κείμενο πρόκειται να δημοσιευθεί στη σχολική σας ιστοσελίδα.
 - Το μέσο που θα φιλοξενήσει το κείμενο σας. Το ηλεκτρονικό περιβάλλον έχει τα δικά του χαρακτηριστικά (πολυτροπικότητα, υπερκείμενο). Μοιράστε το νόημα σε διαφορετικούς πόρους (κείμενο, εικόνα, video κλπ.) και οργανώστε το λόγο σε διαφορετικά επίπεδα.
- Αν είστε εξοικειωμένοι με το λογισμικό δημιουργίας ιστοσελίδων, επεξεργαστείτε το κείμενο σας με αυτό. Καλό είναι να προηγηθεί μία συζήτηση σχετικά με το θέμα της αισθητικής του κειμένου και των παρεχόμενων από το λογισμικό μέσων που θα αξιοποιήσετε.

ΟΜΑΔΑ Β΄
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΜΕ ΖΗΤΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1^η Φάση

Στο στάδιο αυτό θα ασχοληθείτε με τη συλλογή πληροφοριακού υλικού στο διαδίκτυο για τα επαγγέλματα που παρουσιάζουν ζήτηση στην αγορά εργασίας της Ελλάδας. Ειδικότερα πρέπει να καλύψετε τα ακόλουθα θέματα:

- «Ανοιχτά» επαγγέλματα:
 - περιγραφή
 - απαιτούμενα προσόντα
 - εργασιακές συνθήκες
- Χρήσιμη για τη συγκέντρωση υλικού μπορεί να αποδειχθεί η πλοήγηση στους ακόλουθους δικτυακούς τόπους:
 - Δικτυακός κόμβος του Γραφείου Σ.Ε.Π. του ΥπΕΠΘ, http://www.ypepth.gr/el_ec_page669.htm
 - Ο δικτυακός κόμβος της εφαρμογής *Νέστωρ*, 195.251.20.34 του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου (<http://www.pi-schools.gr>)
 - Δικτυακός κόμβος του Εθνικού Κέντρου Επαγγελματικού Προσανατολισμού του ΥπΕΠΘ και του Υπουργείου Απασχόλησης, <http://www.ekep.gr/>
 - Δικτυακός κόμβος Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, <http://www.ypakp.gr>.
 - Δικτυακή Πύλη της Ε.Ε., *Η Ευρώπη σου*, <http://europa.eu.int/youreurope/nav/el/citizens/home.html>
 - Δικτυακοί τόποι Γραφείων Διασύνδεσης των Πανεπιστημίων
 - Του Πανεπιστημίου Αθηνών, <http://www.di.uoa.gr/~gd>
 - Του Α.Π.Θ., <http://www.cso.auth.gr>
 - Δικτυακός κόμβος του Ο.Α.Ε.Δ.: www.oaed.gr
- Επιπλέον, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τη μηχανή αναζήτησης, <http://www.google.com.gr> για τη διερεύνηση πρόσθετων πληροφοριών για το θέμα που διερευνάτε. Καταγράψτε/ συγκεντρώστε τα στοιχεία που θεωρείτε αξιόλογα. Επιπλέον απαντήστε στα εξής:
 - Ποιες λέξεις- κλειδιά και τελεστές χρησιμοποιήσατε για την αναζήτηση που πραγματοποιήσατε; Μείνατε ικανοποιημένοι από τα αποτελέσματα όσον αφορά στη συνάφεια τους με το θέμα που διερευνάτε; Σε ποια συμπεράσματα καταλήξατε σχετικά με τη χρήση του κώδικα αυτού της αναζήτησης;
 - Εκφράστε τα σχόλιά σας σχετικά με την ποιότητα και την εγκυρότητα των δικτυακών τόπων που περιηγηθήκατε. Σας δημιουργήθηκε κάποιος προβληματισμός;

- Στείλτε, επίσης, ηλεκτρονική επιστολή σε κάποιον φορέα (Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού, υπεύθυνο κέντρων ή γραφείων Σ.Ε.Π., Εφαρμογή Νέστωρ του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου), αιτούμενοι την αποστολή πληροφοριακού υλικού. Επιμεληθείτε ιδιαίτερα της μορφής και του περιεχομένου της επιστολής σας. Αποφύγετε την υιοθέτηση οικείου ύφους, παρασυρμένοι από τη χρήση του ηλεκτρονικού μέσου.
- Περιηγούμενοι στους δικτυακούς τόπους για τη συλλογή υλικού παρατηρήστε και κρατήστε σημειώσεις για στοιχεία που πιθανόν να σας φανούν χρήσιμα για την παραγωγή του δικού σας ψηφιακού κειμένου. Συγκεκριμένα μελετήστε τα εξής:
 - Τους τρόπους- φορείς των μηνυμάτων (κείμενο, εικόνα, φωτογραφίες, video, ήχος, κλπ.),
 - Την κατά επίπεδα οργάνωση των πληροφοριών.

2^η Φάση

Ξεκινήστε τη σύνθεση του κειμένου σας χρησιμοποιώντας τον επεξεργαστή κειμένου. Στη συνέχεια, αν έχετε τη δυνατότητα, επεξεργαστείτε το κείμενο με το λογισμικό δημιουργίας ιστοσελίδων.

- Σε πρώτο στάδιο σχεδιάστε το διάγραμμα βάσει του οποίου θα δημιουργήσετε το κείμενό σας.
- Ζητήστε τη γνώμη του καθηγητή σας.
- Συνεχίστε με την παραγωγή του κειμένου σας. Πρέπει να λάβετε ιδιαίτερα υπόψη σας τα εξής:
 - Τους αποδέκτες του κειμένου σας. Το κείμενο πρόκειται να δημοσιευθεί στη σχολική σας ιστοσελίδα.
 - Το μέσο που θα φιλοξενήσει το κείμενο σας. Το ηλεκτρονικό περιβάλλον έχει τα δικά του χαρακτηριστικά (πολυτροπικότητα, υπερκείμενο). Μοιράστε το νόημα σε διαφορετικούς πόρους (κείμενο, εικόνα, video κλπ.) και οργανώστε το λόγο σε διαφορετικά επίπεδα.
- Αν είστε εξοικειωμένοι με το λογισμικό δημιουργίας ιστοσελίδων, επεξεργαστείτε το κείμενο σας με αυτό. Καλό είναι να προηγηθεί μία συζήτηση σχετικά με το θέμα της αισθητικής του κειμένου και των παρεχόμενων από το λογισμικό μέσων που θα αξιοποιήσετε.

ΟΜΑΔΑ Γ'

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ

1^η Φάση

Στο στάδιο αυτό θα ασχοληθείτε με τη συλλογή πληροφοριακού υλικού στο διαδίκτυο για τους παράγοντες που επηρεάζουν την επιλογή επαγγέλματος. Προς αυτήν την κατεύθυνση θα σας βοηθήσει η μελέτη ερευνών και στοιχείων που υπάρχουν στους εξής δικτυακούς κόμβους:

- ο Δικτυακός κόμβος του Γραφείου Σ.Ε.Π. του ΥπΕΠΘ, http://www.ypepth.gr/el_ec_page669.htm
 - ο Δικτυακός κόμβος της εφαρμογής *Νέστωρ*, 195.251.20.34 του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου (<http://www.pi-schools.gr>)
 - ο Δικτυακός κόμβος του Εθνικού Κέντρου Επαγγελματικού Προσανατολισμού του ΥπΕΠΘ και του Υπουργείου Απασχόλησης, <http://www.ekep.gr/>
- Επιπλέον, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τη μηχανή αναζήτησης, <http://www.google.com.gr> για τη διερεύνηση πρόσθετων πληροφοριών για το θέμα που διερευνάτε. Καταγράψτε/ συγκεντρώστε τα στοιχεία που θεωρείτε αξιόλογα. Επιπλέον απαντήστε στα εξής:
- ο Ποιες λέξεις- κλειδιά και τελεστές χρησιμοποιήσατε για την αναζήτηση που πραγματοποιήσατε; Μείνατε ικανοποιημένοι από τα αποτελέσματα όσον αφορά στη συνάφεια τους με το θέμα που διερευνάτε; Σε ποια συμπεράσματα καταλήξατε σχετικά με τη χρήση του κώδικα αυτού της αναζήτησης;
 - ο Εκφράστε τα σχόλιά σας σχετικά με την ποιότητα και την εγκυρότητα των δικτυακών τόπων που περιηγηθήκατε. Σας δημιουργήθηκε κάποιος προβληματισμός;
- Στείλτε, επίσης, ηλεκτρονική επιστολή σε κάποιον φορέα (Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού, υπεύθυνο κέντρων ή γραφείων Σ.Ε.Π., Εφαρμογή Νέστωρ του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου) αιτούμενοι την αποστολή πληροφοριακού υλικού. Επιμεληθείτε ιδιαίτερα της μορφής και του περιεχομένου της επιστολής σας. Αποφύγετε την υιοθέτηση οικείου ύφους, παρασυρμένοι από τη χρήση του ηλεκτρονικού μέσου.
- Περιηγούμενοι στους δικτυακούς τόπους για τη συλλογή υλικού παρατηρήστε και κρατήστε σημειώσεις για στοιχεία που πιθανόν να σας φανούν χρήσιμα για την παραγωγή του δικού σας ψηφιακού κειμένου. Συγκεκριμένα μελετήστε τα εξής:
- ο Τους τρόπους- φορείς των μηνυμάτων (κείμενο, εικόνα, φωτογραφίες, video, ήχος, κλπ.),
 - ο Την κατά επίπεδα οργάνωση των πληροφοριών.

2^η Φάση

Ξεκινήστε τη σύνθεση του κειμένου σας χρησιμοποιώντας τον επεξεργαστή κειμένου. Στη συνέχεια αν έχετε τη δυνατότητα επεξεργαστείτε το κείμενο με το λογισμικό δημιουργίας ιστοσελίδων.

- Σε πρώτο στάδιο σχεδιάστε το διάγραμμα βάσει του οποίου θα δημιουργήσετε το κείμενό σας.
- Ζητήστε τη γνώμη του καθηγητή σας.
- Συνεχίστε με την παραγωγή του κειμένου σας. Πρέπει να λάβετε ιδιαίτερα υπόψη σας τα εξής:

- τους αποδέκτες του κειμένου σας. Το κείμενο πρόκειται να δημοσιευθεί στη σχολική σας ιστοσελίδα.
- Το μέσο που θα φιλοξενήσει το κείμενο σας. Το ηλεκτρονικό περιβάλλον έχει τα δικά του χαρακτηριστικά (πολυτροπικότητα, υπερκείμενο). Μοιράστε το νόημα σε διαφορετικούς πόρους (κείμενο, εικόνα, video κλπ.) και οργανώστε το λόγο σε διαφορετικά επίπεδα.
- Αν είστε εξοικειωμένοι με το λογισμικό δημιουργίας ιστοσελίδων, επεξεργαστείτε το κείμενο σας με αυτό. Καλό είναι να προηγηθεί μία συζήτηση σχετικά με το θέμα της αισθητικής του κειμένου και των παρεχόμενων από το λογισμικό μέσων που θα αξιοποιήσετε.

ΟΜΑΔΑ Δ΄

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΕΥΡΕΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ- ΣΥΝΤΑΞΗ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΟΣ

1^η Φάση

Στο στάδιο αυτό θα ασχοληθείτε με τη συλλογή υλικού στο διαδίκτυο για τους τρόπους αναζήτησης εργασίας και για τη δομή και το περιεχόμενο ενός βιογραφικού σημειώματος, ένα πρότυπο του οποίου θα συμπεριλάβετε στο κείμενό σας.

- Χρήσιμη για τη συγκέντρωση υλικού μπορεί να αποδειχθεί η πλοήγηση στους ακόλουθους δικτυακούς τόπους:
 - Δικτυακός κόμβος του Ο.Α.Ε.Δ.: www.oaed.gr
 - Δικτυακός κόμβος του Γραφείου Σ.Ε.Π. του ΥπΕΠΘ, http://www.ypepth.gr/el_ec_page669.htm
 - Δικτυακός κόμβος του Εθνικού Κέντρου Επαγγελματικού Προσανατολισμού του ΥπΕΠΘ και του Υπουργείου Απασχόλησης, <http://www.ekep.gr/>
 - Δικτυακός κόμβος Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, <http://www.ypakp.gr>.
 - Δικτυακοί τόποι Γραφείων Διασύνδεσης των Πανεπιστημίων
 - Του Πανεπιστημίου Αθηνών, <http://www.di.uoa.gr/~gd>
 - Του Α.Π.Θ., <http://www.cso.auth.gr>
 - Δικτυακός κόμβος της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αφορά σε *Δραστηριότητες Ευρωπαϊκής Ένωσης για Απασχόληση και Κοινωνική Πολιτική*, http://europa.eu.int/pol/socio/index_el.htm
 - Δικτυακή Πύλη της Ε.Ε., *Η Ευρώπη σου*, <http://europa.eu.int/youreurope/nav/el/citizens/home.html>
- Μπορείτε επίσης να χρησιμοποιήσετε τη μηχανή αναζήτησης, <http://www.google.com.gr> για την αναζήτηση πρόσθετων πληροφοριών για το θέμα που διερευνάτε. Καταγράψτε/ συγκεντρώστε τα στοιχεία που θεωρείτε αξιόλογα. Επιπλέον απαντήστε στα εξής:
 - Ποιες λέξεις- κλειδιά και τελεστές χρησιμοποιήσατε για την αναζήτηση που πραγματοποιήσατε; Μείνατε ικανοποιημένοι από τα αποτελέσματα όσον αφορά στη συνάφεια τους με το θέμα που διερευνάτε; Σε ποια συμπεράσματα καταλήξατε σχετικά με τη χρήση του κώδικα αυτού της αναζήτησης;
 - Εκφράστε τα σχόλιά σας σχετικά με την ποιότητα και την εγκυρότητα των δικτυακών τόπων που περιηγηθήκατε. Σας δημιουργήθηκε κάποιος προβληματισμός;

- Στείλτε, επίσης, ηλεκτρονική επιστολή σε κάποιον φορέα (Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού, υπεύθυνο κέντρων ή γραφείων Σ.Ε.Π., Εφαρμογή Νέστωρ του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου) αιτούμενοι την αποστολή πληροφοριακού υλικού. Επιμεληθείτε ιδιαίτερα της μορφής και του περιεχομένου της επιστολής σας. Αποφύγετε την υιοθέτηση οικείου ύφους, παρασυρμένοι από τη χρήση του ηλεκτρονικού μέσου.
- Περιηγούμενοι στους δικτυακούς τόπους για τη συλλογή υλικού, παρατηρήστε και κρατήστε σημειώσεις για στοιχεία που πιθανόν να σας φανούν χρήσιμα για την παραγωγή του δικού σας ψηφιακού κειμένου. Συγκεκριμένα μελετήστε τα εξής:
 - Τους τρόπους- φορείς των μηνυμάτων (κείμενο, εικόνα, φωτογραφίες, video, ήχος, κλπ.),
 - Την κατά επίπεδα οργάνωση των πληροφοριών.

2^η Φάση

Ξεκινήστε τη σύνθεση του κειμένου σας χρησιμοποιώντας τον επεξεργαστή κειμένου. Στη συνέχεια, αν έχετε τη δυνατότητα, επεξεργαστείτε το κείμενο με το λογισμικό δημιουργίας ιστοσελίδων.

- Σε πρώτο στάδιο σχεδιάστε το διάγραμμα βάσει του οποίου θα δημιουργήσετε το κείμενό σας.
- Ζητήστε τη γνώμη του καθηγητή σας.
- Συνεχίστε με την παραγωγή του κειμένου σας. Πρέπει να λάβετε ιδιαίτερα υπόψη σας τα εξής:
 - Τους αποδέκτες του κειμένου σας. Το κείμενο πρόκειται να δημοσιευθεί στη σχολική σας ιστοσελίδα.
 - Το μέσο που θα φιλοξενήσει το κείμενο σας. Το ηλεκτρονικό περιβάλλον έχει τα δικά του χαρακτηριστικά (πολυτροπικότητα, υπερκείμενο). Μοιράστε το νόημα σε διαφορετικούς πόρους (κείμενο, εικόνα, video κλπ.) και οργανώστε το λόγο σε διαφορετικά επίπεδα.
- Αν είστε εξοικειωμένοι με το λογισμικό δημιουργίας ιστοσελίδων, επεξεργαστείτε το κείμενο σας με αυτό. Καλό είναι να προηγηθεί μία συζήτηση σχετικά με το θέμα της αισθητικής του κειμένου και των παρεχόμενων από το λογισμικό μέσων που θα αξιοποιήσετε.

ΟΜΑΔΑ Ε΄ ΕΡΓΑΣΙΑΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

1^η Φάση

Στο στάδιο αυτό θα ασχοληθείτε με τη συλλογή υλικού στο διαδίκτυο για τα εξής θέματα:

- Εργασιακά δικαιώματα
 - Ισότητα των δύο φύλων στον επαγγελματικό τομέα
 - Ένταξη ατόμων με ειδικές ανάγκες στην παραγωγική διαδικασία
- Χρήσιμη για τη συγκέντρωση υλικού μπορεί να αποδειχθεί η πλοήγηση στους ακόλουθους δικτυακούς τόπους:
 - Δικτυακός κόμβος του Γραφείου Σ.Ε.Π. του ΥπΕΠΘ, http://www.ypepth.gr/el_ec_page669.htm
 - Δικτυακός κόμβος του Εθνικού Κέντρου Επαγγελματικού Προσανατολισμού του ΥπΕΠΘ και του Υπουργείου Απασχόλησης, <http://www.ekep.gr/>
 - Δικτυακός κόμβος Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, <http://www.ypakp.gr>.
 - Δικτυακός κόμβος της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αφορά σε *Δραστηριότητες Ευρωπαϊκής Ένωσης για Απασχόληση και Κοινωνική Πολιτική*, http://europa.eu.int/pol/socio/index_el.htm
 - Δικτυακή Πύλη της Ε.Ε., *Η Ευρώπη σου*, <http://europa.eu.int/youreurope/nav/el/citizens/home.html>
 - Ο δικτυακός κόμβος της εφαρμογής *Νέστωρ*, 195.251.20.34 του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου (<http://www.pi-schools.gr>)
 - Δικτυακός κόμβος του Ο.Α.Ε.Δ.: www.oaed.gr
- Μπορείτε, επίσης, να χρησιμοποιήσετε τη μηχανή αναζήτησης, <http://www.google.com.gr> για τα διερευνώσιμα πρόσθετων πληροφοριών για το θέμα που διερευνάτε. Καταγράψτε/ συγκεντρώστε τα στοιχεία που θεωρείτε αξιόλογα. Επιπλέον απαντήστε στα εξής:
 - Ποιες λέξεις- κλειδιά και τελεστές χρησιμοποιήσατε για την αναζήτηση που πραγματοποιήσατε; Μείνατε ικανοποιημένοι από τα αποτελέσματα όσον αφορά στη συνάφεια τους με το θέμα που διερευνάτε; Σε ποια συμπεράσματα καταλήξατε σχετικά με τη χρήση του κώδικα αυτού της αναζήτησης;
 - Εκφράστε τα σχόλιά σας σχετικά με την ποιότητα και την εγκυρότητα των δικτυακών τόπων που περιηγηθήκατε. Σας δημιουργήθηκε κάποιος προβληματισμός;
- Στείλτε, επίσης, ηλεκτρονική επιστολή σε κάποιον φορέα (Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού, υπεύθυνο κέντρων ή γραφείων Σ.Ε.Π., Εφαρμογή Νέστωρ του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου) αιτούμενοι την αποστολή πληροφοριακού υλικού. Επιμεληθείτε ιδιαίτερα της μορφής και του περιεχομένου της επιστολής σας. Αποφύγετε την υιοθέτηση οικείου ύφους, παρασυρμένοι από τη χρήση του ηλεκτρονικού μέσου.

- Περιηγούμενοι στους δικτυακούς τόπους για τη συλλογή υλικού παρατηρήστε και κρατήστε σημειώσεις για στοιχεία που πιθανόν να σας φανούν χρήσιμα για την παραγωγή του δικού σας ψηφιακού κειμένου. Συγκεκριμένα μελετήστε τα εξής:
 - Τους τρόπους- φορείς των μηνυμάτων (κείμενο, εικόνα, φωτογραφίες, video, ήχος, κλπ.),
 - Την κατά επίπεδα οργάνωση των πληροφοριών.

2^η Φάση

Ξεκινήστε τη σύνθεση του κειμένου σας χρησιμοποιώντας τον επεξεργαστή κειμένου. Στη συνέχεια, αν έχετε τη δυνατότητα, επεξεργαστείτε το κείμενο με το λογισμικό δημιουργίας ιστοσελίδων.

- Σε πρώτο στάδιο σχεδιάστε το διάγραμμα βάσει του οποίου θα δημιουργήσετε το κείμενό σας.
- Ζητήστε τη γνώμη του καθηγητή σας.
- Συνεχίστε με την παραγωγή του κειμένου σας. Πρέπει να λάβετε ιδιαίτερα υπόψη σας τα εξής:
 - Τους αποδέκτες του κειμένου σας. Το κείμενο πρόκειται να δημοσιευθεί στη σχολική σας ιστοσελίδα.
 - Το μέσο που θα φιλοξενήσει το κείμενο σας. Το ηλεκτρονικό περιβάλλον έχει τα δικά του χαρακτηριστικά (πολυτροπικότητα, υπερκείμενο). Μοιράστε το νόημα σε διαφορετικούς πόρους (κείμενο, εικόνα, video κλπ.) και οργανώστε το λόγο σε διαφορετικά επίπεδα.
- Αν είστε εξοικειωμένοι με το λογισμικό δημιουργίας ιστοσελίδων, επεξεργαστείτε το κείμενο σας με αυτό. Καλό είναι να προηγηθεί μία συζήτηση σχετικά με το θέμα της αισθητικής του κειμένου και των παρεχόμενων από το λογισμικό μέσων που θα αξιοποιησετε.

ΟΜΑΔΑ ΣΤ'

ΝΕΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ & ΝΕΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1^η Φάση

Στο στάδιο αυτό θα ασχοληθείτε με τη συλλογή υλικού στο διαδίκτυο για τα νέα επαγγέλματα που έχουν δημιουργηθεί λόγω κυρίως της τεχνολογικής προόδου και τις νέες μορφές εργασίας.

- Χρήσιμη για τη συγκέντρωση υλικού μπορεί να αποδειχθεί η πλοήγηση στους ακόλουθους δικτυακούς τόπους:
 - Δικτυακός κόμβος του Γραφείου Σ.Ε.Π. του ΥπΕΠΘ, http://www.ypepth.gr/el_ec_page669.htm
 - Δικτυακός κόμβος του Εθνικού Κέντρου Επαγγελματικού Προσανατολισμού του ΥπΕΠΘ και του Υπουργείου Απασχόλησης, <http://www.ekep.gr/>
 - Δικτυακός κόμβος Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, <http://www.ypakp.gr>.
 - Δικτυακός κόμβος της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αφορά σε *Δραστηριότητες Ευρωπαϊκής Ένωσης για Απασχόληση και Κοινωνική Πολιτική*, http://europa.eu.int/pol/socio/index_el.htm
 - Δικτυακή Πύλη της Ε.Ε., *Η Ευρώπη σου*, <http://europa.eu.int/youreurope/nav/el/citizens/home.html>
 - Δικτυακός κόμβος της εφαρμογής *Νέστωρ*, 195.251.20.34 του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου (<http://www.pi-schools.gr>)
 - Δικτυακός κόμβος του Ο.Α.Ε.Δ.: www.oaed.gr
- Μπορείτε, επίσης, να χρησιμοποιήσετε τη μηχανή αναζήτησης, <http://www.google.com.gr> για την αναζήτηση πρόσθετων πληροφοριών για το θέμα που διερευνάτε. Καταγράψτε/ συγκεντρώστε τα στοιχεία που θεωρείτε αξιόλογα. Επιπλέον απαντήστε στα εξής:
 - Ποιες λέξεις- κλειδιά και τελεστές χρησιμοποιήσατε για την αναζήτηση που πραγματοποιήσατε; Μείνατε ικανοποιημένοι από τα αποτελέσματα όσον αφορά στη συνάφεια τους με το θέμα που διερευνάτε; Σε ποια συμπεράσματα καταλήξατε σχετικά με τη χρήση του κώδικα αυτού της αναζήτησης;
 - Εκφράστε τα σχόλιά σας σχετικά με την ποιότητα και την εγκυρότητα των δικτυακών τόπων που περιηγηθήκατε. Σας δημιουργήθηκε κάποιος προβληματισμός;
- Στείλτε, επίσης, ηλεκτρονική επιστολή σε κάποιον φορέα (Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού, υπεύθυνο κέντρων ή γραφείων Σ.Ε.Π., Εφαρμογή Νέστωρ του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου) αιτούμενοι την αποστολή πληροφοριακού υλικού. Επιμεληθείτε ιδιαίτερα της μορφής και του περιεχομένου της επιστολής σας. Αποφύγετε την υιοθέτηση οικείου ύφους, παρασυρμένοι από τη χρήση του ηλεκτρονικού μέσου.

- Περιηγούμενοι στους δικτυακούς τόπους για τη συλλογή υλικού παρατηρήστε και κρατήστε σημειώσεις για στοιχεία που πιθανόν να σας φανούν χρήσιμα για την παραγωγή του δικού σας ψηφιακού κειμένου. Συγκεκριμένα, μελετήστε τα εξής:
 - Τους τρόπους- φορείς των μηνυμάτων (κείμενο, εικόνα, φωτογραφίες, video, ήχος, κλπ.),
 - Την κατά επίπεδα οργάνωση των πληροφοριών.

2^η Φάση

Ξεκινήστε τη σύνθεση του κειμένου σας χρησιμοποιώντας τον επεξεργαστή κειμένου. Στη συνέχεια, αν έχετε τη δυνατότητα, επεξεργαστείτε το κείμενο με το λογισμικό δημιουργίας ιστοσελίδων.

- Σε πρώτο στάδιο σχεδιάστε το διάγραμμα βάσει του οποίου θα δημιουργήσετε το κείμενό σας.
- Ζητήστε τη γνώμη του καθηγητή σας.
- Συνεχίστε με την παραγωγή του κειμένου σας. Πρέπει να λάβετε ιδιαίτερα υπόψη σας τα εξής:
 - Τους αποδέκτες του κειμένου σας. Το κείμενο πρόκειται να δημοσιευθεί στη σχολική σας ιστοσελίδα.
 - Το μέσο που θα φιλοξενήσει το κείμενο σας. Το ηλεκτρονικό περιβάλλον έχει τα δικά του χαρακτηριστικά (πολυτροπικότητα, υπερκείμενο). Μοιράστε το νόημα σε διαφορετικούς πόρους (κείμενο, εικόνα, video κλπ.) και οργανώστε το λόγο σε διαφορετικά επίπεδα.
- Αν είστε εξοικειωμένοι με το λογισμικό δημιουργίας ιστοσελίδων, επεξεργαστείτε το κείμενο σας με αυτό. Καλό είναι να προηγηθεί μία συζήτηση σχετικά με το θέμα της αισθητικής του κειμένου και των παρεχόμενων από το λογισμικό μέσων που θα αξιοποιήσετε.

**Σενάριο διδασκαλίας [Νεοελληνική Γλώσσα]
«Παρουσίαση τόπου»**

**ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗΣ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ**

5. «Παρουσίαση τόπου»

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Μάθημα: Νεοελληνική Γλώσσα/ Έκφραση- Έκθεση

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Ο προβληματισμός, ο οποίος λογικά εγείρεται σε κάθε περίπτωση αξιοποίησης των Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία, σχετίζεται με το όφελος που η επιλογή αυτή αποφέρει στη μαθησιακή διαδικασία. Η αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στο παρόν σενάριο αποβλέπει στην επίτευξη τριών ευρέων στόχων: κατ' αρχάς, στην εκμετάλλευση των δυνατοτήτων των Τ.Π.Ε. για τη δημιουργία ενός παιδαγωγικού περιβάλλοντος, στα πλαίσια του οποίου η οικοδόμηση της γνώσης να πραγματοποιείται μέσω της ενεργητικής εμπλοκής σε διαθεματικές δραστηριότητες με νόημα για το μαθητή, της ανακάλυψης, της διερεύνησης και της συνεργασίας. Επιπλέον, στην αξιοποίηση των ευκαιριών που οι Τ.Π.Ε. προσφέρουν για την υιοθέτηση σύγχρονων αντιλήψεων για τη διδασκαλία της γλώσσας (επικοινωνιακή προσέγγιση, παραγωγή λόγου σε συνεργατικό περιβάλλον). Ο τρίτος στόχος, τέλος, επιβάλλεται από την κειμενική πραγματικότητα που οι Τ.Π.Ε. δημιουργούν και αφορά στη διεύρυνση του γραμματισμού των μαθητών έτσι, ώστε να ανταποκρίνονται με επιτυχία στις επικοινωνιακές ανάγκες που οι Τ.Π.Ε. δημιουργούν αλλά και στην υιοθέτηση κριτικής στάσης απέναντι στον ιδεολογικό και πολιτισμικό χρωματισμό των ηλεκτρονικών περιβαλλόντων.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Οι μαθητές δραστηριοποιούνται στα πλαίσια διαθεματικής διερευνητικής εργασίας (project) με σκοπό την συμπαραγωγή κειμένου για δημοσίευση στη σχολική (ή τη δημοτική) ιστοσελίδα με θέμα: *Παρουσίαση του τόπου μου*. Για την επίτευξη του παραπάνω εγχειρήματος οι μαθητές προσεγγίζουν πολύπλευρα το θέμα χωρισμένοι σε ομάδες εργασίας. Συλλέγουν ψηφιακό υλικό μέσω επιλεκτικής αναζήτησης στο διαδίκτυο αλλά και από άλλες πηγές και παράγουν συνεργατικά κείμενο σε ηλεκτρονικά περιβάλλοντα (Επεξεργαστής κειμένου, πρόγραμμα δημοσίευσης ιστοσελίδων) τροποποιώντας, οργανώνοντας και συνθέτοντας τις συλλεχθείσες πληροφορίες.

ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Η προτεινόμενη διδακτική δραστηριότητα φιλοδοξεί να υπηρετήσει ευρείς στόχους της γλωσσικής διδασκαλίας και να μην περιοριστεί αποκλειστικά στην υποστήριξη των γνωστικών στόχων μιας διδακτικής ενότητας. Συγκεκριμένα, επιδιώκεται η κατάκτηση δεξιοτήτων που αφορούν στην παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου σε συνεργατικό περιβάλλον, με σκοπό την κάλυψη αυθεντικής επικοινωνιακής ανάγκης, σε συνδυασμό με τον ψηφιακό γραμματισμό των μαθητών. Ως εκ τούτου, η προτεινόμενη διαδικασία μάθησης θα μπορούσε να εφαρμοστεί, τροποποιημένη, σε οποιαδήποτε ενότητα του γλωσσικού μαθήματος. Αφορμάται, ωστόσο, από την ενότητα *Περιγραφή της Έκφρασης – Έκθεσης της Α΄ Λυκείου*, ενώ μπορεί να αξιοποιηθεί στις ενότητες της Νεοελληνικής Γλώσσας του Γυμνασίου και της Έκφρασης- Έκθεσης του Ενιαίου Λυκείου, *Ταξίδι στον κόσμο της φύσης & Γνωρίζω τον τόπο μου και τον πολιτισμό του* (Α΄ Γυμνασίου), *Από τον τόπο μου σε όλη την Ελλάδα* (Β΄ Γυμνασίου) και στα πλαίσια της διδασκαλίας των σχετικών με τον τουρισμό δοκιμίων των Θεματικών Κύκλων (Γ΄ Λυκείου).

Τα γνωστικά αντικείμενα, επίσης, μέσω των οποίων προσεγγίζεται το θέμα είναι η Ιστορία (ιδιαίτερα πρόσφορη είναι η Τοπική Ιστορία της Γ΄ Γυμνασίου), η Λογοτεχνία και η Πληροφορική, καθώς και τα αντικείμενα που άπτονται της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, σε περίπτωση που η εργασία ενταχθεί σε τέτοιο πρόγραμμα.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ

Τα χρονικά όρια επιλέγεται να παραμείνουν ανοιχτά. Το χρονικό διάστημα που θα διατεθεί εξαρτάται από τους στόχους του διδάσκοντος και τις εκάστοτε συνθήκες. Μπορεί να απασχολήσει τους μαθητές, ένα τετράωρο, ένα τρίμηνο/ τετράμηνο ή και ένα ολόκληρο διδακτικό έτος. Ο διδάσκων θα περιορίσει ή θα εμπλουτίσει τις προτεινόμενες δραστηριότητες, η διαδικασία όμως θα παραμείνει η ίδια. Η ένταξη της εργασίας -ή μέρους της- σε πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης εξασφαλίζει χρονική ευελιξία.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Α. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Προσδοκάται οι μαθητές:

- Να αναπτύξουν όλες τις μορφές γλωσσικής δεξιότητας (ακρόαση, ομιλία, ανάγνωση, γραφή).
- Να ασκηθούν στη συγκέντρωση και επεξεργασία υλικού από διάφορες πηγές και στην κατάλληλη επεξεργασία του, για τη σύνθεση μιας ερευνητικής εργασίας.
- Να ασκηθούν στην παραγωγή λόγου τεκμηριωμένου και σύνθετου.

- Να μπορούν να επιλέγουν το κατάλληλο ύφος, επίπεδο λόγου και γλώσσα (δηλωτική, συνυποδηλωτική) ανάλογα με το είδος και τον επιδιωκόμενο σκοπό του παραγόμενου κειμένου.
- Να ασκηθούν στη δημιουργία περιγραφικού κειμένου, επιλέγοντας τις απαιτούμενες, ανάλογα με τη περίπτωση, πληροφορίες, ιεραρχώντας και οργανώνοντάς τις κατάλληλα.
- Να ασκηθούν στην παραγωγή περιγραφικού λόγου που να χαρακτηρίζεται από ακρίβεια και σαφήνεια.
- Να κατανοήσουν ότι η περιγραφή διαφοροποιείται ανάλογα με την οπτική γωνία και το σκοπό του περιγράφοντος.
- Να μπορούν να συντάσσουν επιστολές απευθυνόμενοι σε επίσημα πρόσωπα, στα πλαίσια αυθεντικών επικοινωνιακών περιστάσεων.

B. 1. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να οικοδομήσουν τη γνώση αναλαμβάνοντας κεντρικό και ενεργητικό ρόλο στη μαθησιακή διαδικασία.
- Να οικοδομήσουν τη γνώση μέσω της ανακάλυψης – διερεύνησης.
- Να αναπτύξουν πνεύμα συνεργασίας και ομαδικότητας.
- Να προσεγγίσουν τη γνώση, δραστηριοποιούμενοι σε διαθεματικές δραστηριότητες.

B.2. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΚΑΤΑΚΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

- Να κατακτήσουν τη γλώσσα μέσω της ενεργής συμμετοχής σε διαθεματικές δραστηριότητες που έχουν τη μορφή project και να κατανοήσουν ότι ο γραμματισμός επεκτείνεται σε πολλά αντικείμενα/ θέματα όχι μόνο σχολικών αλλά και εκτός σχολείου δραστηριοτήτων.
- Να παραγάγουν κείμενο υπηρετώντας τις αρχές της επικοινωνιακής προσέγγισης.
- Να ασκηθούν στη συνεργατική παραγωγή λόγου.

Γ. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ Τ.Π.Ε. ΣΤΗ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

- Να είναι σε θέση να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά σε αυθεντικές επικοινωνιακές ανάγκες που οι Τ.Π.Ε. δημιουργούν.
- Να αναπτύξουν δεξιότητες αποτελεσματικής αναζήτησης στο Διαδίκτυο και επιλογής της κατάλληλης πληροφορίας.
- Να μπορούν να χρησιμοποιούν επιτυχώς τις μηχανές αναζήτησης, ασκούμενοι στην κατάλληλη επιλογή του γλωσσικού κώδικα που απαιτείται (λέξεις- κλειδιά και τελεστές).
- Να αναπτύξουν κριτική στάση απέναντι στον πολιτισμικό και ιδεολογικό χρωματισμό του περιβάλλοντος του Διαδικτύου (Κουτσογιάννης, 1999).
- Να γνωρίσουν και να εκμεταλλευτούν τις δυνατότητες που μπορούν να προσφέρουν τα προγράμματα επεξεργασίας κειμένου στη διαδικασία παραγωγής λόγου.
- Να αντιμετωπίζουν κριτικά τα ηλεκτρονικά περιβάλλοντα παραγωγής λόγου και να γνωρίσουν τις αδυναμίες τους που προκύπτουν από το μη εκπαιδευτικό τους προσανατολισμό και την περιορισμένη αξιοπιστία υποστήριξη της ελληνικής γλώσσας (Κουτσογιάννης 1999).
- Να γνωρίσουν τα χαρακτηριστικά του ψηφιακού κειμένου και να αναπτύξουν τη δεξιότητα δημιουργίας κειμένου για τα ηλεκτρονικά περιβάλλοντα. Συγκεκριμένα:
 - Να χρησιμοποιούν διαφορετικούς φορείς/ τρόπους νοήματος και να τους συνδυάζουν κατάλληλα
 - Να κατανοήσουν και να εφαρμόζουν την οργάνωση του κειμένου σε διαφορετικά επίπεδα.

ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ/ ΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΚΟΜΒΟΙ**Λογισμικό**

- Επεξεργαστής κειμένου
- Λογισμικό συγγραφής ιστοσελίδων
- Φυλλομετρητής

Υπηρεσίες διαδικτύου

- Παγκόσμιος Ιστός. Οι **δικτυακοί κόμβοι** που προτείνονται είναι οι εξής:
 - Δικτυακός κόμβος του Πανελληνίου σχολικού δικτύου, <http://www.sch.gr>.

- Ο ΟΔΥΣΣΕΥΣ, δικτυακός κόμβος του Υπουργείου Πολιτισμού, <http://www.culture.gr>
 - Δικτυακός κόμβος του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης, <http://www.gnto.gr>
 - Δικτυακός κόμβος του Ηλεκτρονικού Περιοδικού της «Επικράτειας Πολιτισμού» του Υπουργείου Πολιτισμού, <http://www.cultureguide.gr>
 - Δικτυακός κόμβος του Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, <http://www.ypes.gr> και συγκεκριμένα η ιστοσελίδα που παρέχει στοιχεία επικοινωνίας (web & e-mail address) των δήμων και των κοινοτήτων της Ελλάδας, <http://www.ypes.gr/topiki.htm>
 - Δικτυακός κόμβος Μείζονος Ελληνισμού, Η ελληνική ιστορία στο Διαδίκτυο, <http://www.hellenichistory.gr>
 - Δικτυακός κόμβος του Σπουδαστηρίου Μείζονος Ελληνισμού, <http://www.snhell.gr>
 - Ηλεκτρονικός κόμβος για την υποστήριξη των διδασκόντων την ελληνική γλώσσα, <http://www.komvos.edu.gr>
 - Μηχανή αναζήτησης, <http://www.google.com.gr>
- Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο
 - Υπηρεσία Δημοσίευσης Ιστοσελίδων

ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ

- Διδασκαλία της ενότητας στα πλαίσια της οποίας ο διδάσκων θα επιλέξει να εφαρμόσει την παρούσα πρόταση.
- Ύπαρξη ομαδοσυνεργατικών δεξιοτήτων στους μαθητές.
- Εξοικείωση του διδάσκοντος και των μαθητών με τα εργαλεία των Τ.Π.Ε.
- Ευελιξία ωρολογίου προγράμματος.
- Συνεργασία με τον καθηγητή της πληροφορικής για την τελική φάση, της δημοσίευσης.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ

Ο καθορισμός του αριθμού των μαθητών που αποτελεί την ομάδα πρέπει να λαμβάνει υπόψη το βαθμό εξοικείωσης των μαθητών με την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία. Οι μεγάλες ομάδες προϋποθέτουν την ύπαρξη αναπτυγμένων συνεργατικών δεξιοτήτων στους μαθητές, για να είναι σε θέση να ανταποκριθούν σε απαιτητικές διαδικασίες. Μία καλή επιλογή σε αρχικά στάδια εφαρμογής του μοντέλου αυτού διδασκαλίας είναι η ομάδα των τριών μαθητών. Ιδανική, ωστόσο, είναι η ομάδα των τεσσάρων⁹, η οποία προτείνεται στην περίπτωση που η παρούσα δραστηριότητα είναι χρονικά διευρυμένη. Στην περίπτωση αυτή κρίνεται σκόπιμος ο ενδοομαδικός επιμερισμός έργου.

Ως προς την επιλογή των μαθητών κάθε ομάδας, προτείνεται η ανομοιογενής σύνθεση ως προς τις μαθησιακές ικανότητες. Ένα επιπλέον κριτήριο είναι να κατέχει ένας, τουλάχιστον, μαθητής της ομάδας δεξιότητες χρήσης των Τ.Π.Ε. Ωστόσο, καλό είναι ο καθηγητής να μην είναι ιδιαίτερα παρεμβατικός στο χωρισμό των ομάδων, αλλά να λάβει υπόψη του τις προτιμήσεις των μαθητών και να φροντίσει να μην υπάρχουν αντιπάθειες μεταξύ των μελών, ιδίως αν πρόκειται για παρθενικές προσπάθειες εφαρμογής του μοντέλου αυτού διδασκαλίας.

Στις ομάδες θα ανατεθούν διαφορετικά προς επεξεργασία θέματα. Αν ο αριθμός των ομάδων το επιτρέπει, το ίδιο θέμα μπορεί να απασχολήσει δύο ομάδες εργασίας, έτσι ώστε να δημιουργηθούν συνθήκες διομαδικού συναγωνισμού, γεγονός που δρα παρωθητικά, αλλά και να επιτευχθεί καλύτερο αποτέλεσμα.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΠΟΡΕΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Α' Φάση - Διερεύνηση

Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες των τριών ατόμων, καθορίζονται οι επιμέρους ρόλοι και διαμοιράζονται στους σταθμούς εργασίας. Ο καθηγητής παρουσιάζει το στόχο της κοινής εργασίας τους που είναι η ενημέρωση των υπόλοιπων μαθητών του σχολείου αλλά και των επισκεπτών της ιστοσελίδας τους (συνδημότες, μαθητές άλλων περιοχών) για την περιοχή τους μέσω της δημοσίευσης σχετικού κειμένου στη σχολική ιστοσελίδα. Εναλλακτικά το κείμενο αυτό μπορεί να δημοσιευθεί στην ιστοσελίδα του δήμου. Επισημαίνει ότι το θέμα είναι πολύπτυχο και ότι κάθε ομάδα θα αναλάβει την προσέγγιση μιας πτυχής- θέματος. Αναλύει στους μαθητές τις φάσεις εργασίας. Στην Α' φάση, οι μαθητές θα συλλέξουν το απαιτούμενο υλικό, πραγματοποιώντας κριτική αναζήτηση στο Διαδίκτυο, ζητώντας πληροφορίες από επίσημους φορείς ή προσωπικότητες του τόπου τους και δραστηριοποιούμενοι εκτός σχολικού εργαστηρίου (π.χ. ψηφιακές φωτογραφίες, ιστορικά

⁹ Ματσαγγούρας Η., *Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία και Μάθηση*, σ.87, Γρηγόρης, Αθήνα, 2000

αρχεία, παραδοσιακή μουσική, τοπική διάλεκτος). Στη δεύτερη φάση, θα συνθέσουν σε ενιαίο κείμενο ψηφιακής μορφής τις συλλεχθείσες πληροφορίες. Στην τελική φάση θα γίνει σύνθεση των επιμέρους θεμάτων, συνολική επεξεργασία του τελικού κειμένου και ανάρτηση στο σχολικό ιστοχώρο. Ο διδάσκων διευκρινίζει ότι η δική του συμμετοχή στη διαδικασία θα αφορά στην παροχή υποστήριξης και διευκόλυνσης, στην επίλυση αποριών και προβλημάτων, στην πρόταση κατευθύνσεων όπου κρίνεται απαραίτητο. Τέλος, ο διδάσκων ανακοινώνει ομάδες θεμάτων που είναι οι ακόλουθες:

- Φυσικό περιβάλλον – φυσικά μνημεία, αξιοθέατα
- Ιστορία
- Πολιτισμός: τέχνη (τοπική αρχιτεκτονική, αρχαιολογικοί χώροι, μουσεία περιοχής, μουσική, λογοτεχνία), έθιμα, εκδηλώσεις
- Ψυχαγωγία (θέατρο, κινηματογράφος, αθλητικές δραστηριότητες, γαστρονομία)

Στη συνέχεια, διατυπώνονται από κοινού οι διδακτικοί στόχοι της δραστηριότητας καθώς και τα κριτήρια αξιολόγησης της.

Ο καθηγητής μοιράζει στις ομάδες τα φύλλα εργασίας που αντιστοιχούν στα προς διερεύνηση θέματα. Οι μαθητές μελετούν τα υποδεικνυόμενα και ζητούν διευκρινίσεις.

Ακολουθούν τις οδηγίες του φύλλου εργασίας και αναζητούν χρήσιμο υλικό στους προτεινόμενους δικτυακούς κόμβους αλλά και σε άλλες ηλεκτρονικές πηγές πληροφοριών. Συγκεκριμένα οι μαθητές:

- Αναζητούν πολυμεσικό υλικό (κείμενο, φωτογραφίες, video) σχετικά:
 - με τα φυσικά αξιοθέατα, την ιστορία, τον πολιτισμό και τις δυνατότητες ψυχαγωγίας του τόπου τους περιηγούμενοι τους δικτυακούς κόμβους:
 - Του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης
 - Του Δήμου τους (αναζητούν την ηλεκτρονική Δ/νση μέσω του ιστοχώρου του Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης)
 - Του Δικτυακού κόμβου του Ηλεκτρονικού Περιοδικού της «Επικράτειας Πολιτισμού» του Υπουργείου Πολιτισμού.
 - Με την Ιστορία της περιοχής τους στους δικτυακούς κόμβους:
 - του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού, Η ελληνική ιστορία στο Διαδίκτυο
 - του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης

- του δήμου τους.
- Με τον Πολιτισμό του τόπου τους στους δικτυακούς τόπους:
 - του Υπουργείου Πολιτισμού,
 - του Μείζονος Ελληνισμού, Η ελληνική ιστορία στο Διαδίκτυο
 - του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης,
 - του Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού,
 - του δήμου τους.
- Με την ψυχαγωγία που προσφέρεται στην περιοχή τους στους δικτυακούς κόμβους:
 - του Υπουργείου Πολιτισμού,
 - του Μείζονος Ελληνισμού, Η ελληνική ιστορία στο Διαδίκτυο,
 - Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης,
 - Του δήμου τους.

Χρησιμοποιούν μηχανή αναζήτησης για τη βάσει κριτηρίων διερεύνηση του κυβερνοχώρου για χρήσιμο και αξιόπιστο υλικό. Επιπλέον αναπτύσσουν προβληματισμό:

- Για τη σημασία της κατάλληλης χρήσης του των λέξεων- κλειδιών και των τελεστών για την επιτυχημένη αναζήτηση.
 - Για την ποιότητα και την εγκυρότητα του πληροφοριακού υλικού του διαδικτύου.
- Καταγράφουν τα χαρακτηριστικά του ψηφιακού κειμένου, έτσι ώστε να τα λάβουν υπόψη τους για τη δημιουργία του δικού τους κειμένου στην επόμενη φάση.

Ο καθηγητής φροντίζει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην ανάγκη μεθοδικής και κριτικής αναζήτησης στο δικτυακό περιβάλλον. Επισημαίνει την ανάγκη προσεκτικού ελέγχου της αξιοπιστίας των παρεχόμενων πληροφοριών. Ειδικά, ως προς τη χρήση των μηχανών αναζήτησης, τονίζει τη σημασία της επιλογής των κατάλληλων λέξεων κλειδιών και της σωστής χρήσης των τελεστών για την αποτελεσματική περιγραφή των επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων και δρα υποστηρικτικά, όπου χρειάζεται.

Επιπλέον οι μαθητές:

- Απευθύνουν ηλεκτρονικές επιστολές σε επίσημους φορείς (η δ/ση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου παρέχεται από την ιστοσελίδα του Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης) αιτούμενοι χρήσιμες πληροφορίες ή υλικό. Ο διδάσκων

καλεί τους μαθητές να επιμεληθούν ιδιαίτερα του περιεχομένου και της μορφής της επιστολής και να μην παρασυρθούν στην υιοθέτηση οικείου ύφους λόγω τα χρήσης του ηλεκτρονικού μέσου.

- Καταγράφουν το υλικό τους ηλεκτρονικά (σε αρχείο επεξεργαστή κειμένου το κείμενο και τις συνοδευτικές του εικόνες και σε ένα φάκελο άλλο πολυμεσικό υλικό, π.χ. video).

Στο διάστημα ανάμεσα στα δύο πρώτα στάδια/ φάσεις της εργασίας οι μαθητές μπορούν να δραστηριοποιηθούν για τη συλλογή και τη δημιουργία ψηφιακού υλικού το οποίο μπορεί να συμπεριληφθεί στην εργασία τους. Συγκεκριμένα, μπορούν να βγάλουν ψηφιακές φωτογραφίες, να συλλέξουν και να ψηφιοποιήσουν αρχειακό υλικό, παραδοσιακή μουσική, μαρτυρίες και συνεντεύξεις προσωπικοτήτων της περιοχής τους.

Β' Φάση- Σύνθεση κειμένων ομάδων

Η φάση αυτή καλό είναι να απέχει χρονικά από την προηγούμενη, έτσι ώστε οι μαθητές να έχουν πραγματοποιήσει την εκτός σχολικού εργαστηρίου συλλογή υλικού και να έχει υπάρξει ανταπόκριση στα ηλεκτρονικά τους μηνύματα. Στο στάδιο αυτό, οι μαθητές επεξεργάζονται το υλικό που συνέλεξαν με σκοπό τη σύνθεση του ψηφιακού τους κειμένου χρησιμοποιώντας τον επεξεργαστή κειμένου και το λογισμικό συγγραφής ιστοσελίδων. Στην περίπτωση που οι μαθητές δεν είναι εξοικειωμένοι με τη χρήση του δεύτερου εργαλείου, εργάζονται στο στάδιο αυτό στον επεξεργαστή κειμένου και η επεξεργασία μέσω λογισμικού συγγραφής ιστοσελίδων γίνεται στην τελική φάση με τη συνδρομή του διδάσκοντος και του καθηγητή της Πληροφορικής (θα μπορούσε, εξάλλου, να διατεθεί μία ώρα του μαθήματος της Πληροφορικής για διαθεματική διδασκαλία). Τονίζεται από τον διδάσκοντα ότι το κείμενο θα φιλοξενηθεί σε ηλεκτρονικό περιβάλλον και επομένως είναι ανάγκη να διακρίνεται από τα χαρακτηριστικά του ψηφιακού κειμένου και συγκεκριμένα την οργάνωση σε επίπεδα και την πολυτροπικότητα.

Οι μαθητές συνθέτουν συνεργατικά το κείμενο που αφορά στο θέμα της ομάδας τους συνδυάζοντας πολλούς πόρους νοήματος (λόγο, εικόνα, video, ήχο). Το κείμενο που παράγουν δεν έχει απαραίτητα γραμμική ακολουθία. Δημιουργείται με την προοπτική να οργανωθεί σε διαφορετικά επίπεδα μέσω της χρήσης υπερδεσμών που θα ενεργοποιηθούν με την αξιοποίηση των λειτουργιών του λογισμικού συγγραφής ιστοσελίδων. Οι υπερδεσμοί μπορεί να είναι κείμενο, εικόνες και σύμβολα. Αρχικά, οι μαθητές δημιουργούν το διάγραμμα του κειμένου τους και ζητούν τη γνώμη του καθηγητή με τον οποίο συζητούν πιθανές διορθώσεις. Στη συνέχεια, προχωρούν στην καταγραφή των

στοιχείων. Ο καθηγητής υποστηρίζει το συνεργατικό έργο της κειμενικής παραγωγής με παρεμβάσεις και επιλύσεις προβλημάτων.

Γ' Φάση Παρουσίαση των εργασιών των ομάδων και σύνθεση του συνολικού κειμένου

Στη φάση αυτή οι ομάδες παρουσιάζουν τις εργασίες τους. Η χρήση βιντεοπροβολέα διευκολύνει ιδιαίτερα το έργο αυτό. Στην περίπτωση που δύο ομάδες έχουν χειριστεί το ίδιο θέμα το παρουσιάζουν από κοινού κάνοντας συγκρίσεις και αλληλοσυμπληρώσεις. Οι υπόλοιποι μαθητές διατυπώνουν ερωτήματα, ζητούν διευκρινίσεις και εκφράζουν κρίσεις. Διενεργείται διάλογος για τη σύνθεση του τελικού κειμένου ως προς το περιεχόμενο, τη δομή και τη μορφή του - οι τρεις αυτοί άξονες θα μπορούσαν να ανατεθούν προς επεξεργασία σε νέες ομάδες. Ο διδάσκων συντονίζει το διάλογο, υποβοηθά την αποσαφήνιση και υποδεικνύει, διακριτικά, κατευθύνσεις. Ακολουθεί η από κοινού σύνθεση του τελικού κειμένου. Σε περίπτωση που οι μαθητές δεν έχουν επεξεργαστεί το κείμενο με το λογισμικό δημιουργίας ιστοσελίδων η εργασία αυτή πραγματοποιείται από ομάδα μαθητών που γνωρίζει καλά τη χρήση του λογισμικού σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό. Εναλλακτικά, ο καθηγητής της Πληροφορικής θα μπορούσε να συνδράμει την τελική αυτή φάση αξιοποιώντας την ευκαιρία να διδάξει τη σχετική ύλη.

Δ' Φάση- Αξιολόγηση

Απαραίτητη κρίνεται κατά την ολοκλήρωση της διαδικασίας η κριτική της επανεξέταση. Η αξιολόγηση μπορεί να γίνει από τον εκπαιδευτικό και τους μαθητές ατομικά και ομαδικά και αφορά : α) στην επίτευξη των γνωστικών στόχων, β) στις συνεργατικές δεξιότητες που αναπτύχθηκαν και γ) στη σχετική βελτίωση που παρουσιάστηκε (Ματσαγγούρας, 2000).

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗΣ- ΠΡΟΕΚΤΑΣΗΣ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η δραστηριότητα αυτή μπορεί να πάρει τη μορφή project μεγάλης χρονικής διάρκειας. Στην περίπτωση αυτή μπορούν να προστεθούν και άλλοι τομείς στην προσέγγιση του θέματος όπως οικονομία, αθλητισμός, και να εμπλακούν ενεργά εκπαιδευτικοί πολλών ειδικοτήτων: μουσικής, αισθητικής αγωγής, φυσικής αγωγής, πληροφορικής, οικονομίας και βέβαια της Ιστορίας και της Λογοτεχνίας. Μία δυνατότητα, επιπλέον, προσέγγισης παρέχεται και μέσα από τα Αρχαία από μετάφραση της

Β' Γυμνασίου, *Τόποι και άνθρωποι*. Μπορούν, επίσης, να οργανωθούν επισκέψεις για τη συλλογή υλικού, ενώ οι εκδρομές/ «σχολικοί περίπατοι» μπορεί να έχουν και αυτόν τον προσανατολισμό.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κουτσογιάννης Δ., *Περιθώρια δημιουργικής αξιοποίησης των ηλεκτρονικών υπολογιστών στη διδασκαλία του γραπτού λόγου: έρευνα σε μαθητές Α' Γυμνασίου*, διδακτορική διατριβή, Τομέας Γλωσσολογίας, Τμήματος Φιλολογίας, Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη, 1998.

Κουτσογιάννης Δ., *Γλωσσική Αγωγή και Διαδίκτυο: Δυνατότητες και περιορισμοί, Ανακοίνωση την ετήσια συνάντηση του Τομέα Γλωσσολογίας (Τμήματος Φιλολογίας) του Α.Π.Θ.*, Θεσσαλονίκη, 1999.

Κουτσογιάννης Δ., (επιμ.) *Πληροφορική – επικοινωνιακή τεχνολογία και γλωσσική αγωγή: η διεθνής εμπειρία*, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, Θεσσαλονίκη, 2001.

Κουτσογιάννης Δ., *Τεχνολογίες της Πληροφορικής και Επικοινωνίας και διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας: Από το εκπαιδευτικό λογισμικό στον κριτικό τεχνογραμματισμό στο Δημαράκη Ε., και Κυνηγός Χρ., Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα*, σ.393- 420, Καστανιώτης, Αθήνα, 2002.

Κουτσογιάννης Δ., Βαλετόπουλος Φ., Γεωργιάδης Μ., και Ντίνας Κ., *Ο γλωσσικός – πολιτισμικός χρωματισμός του διαδικτύου ως μέσου αναζήτησης επιμορφωτικού υλικού, Ανακοίνωση στο Β' Πανελλήνιο Συνέδριο: Τεχνολογίες της Πληροφορίας και Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση*, Πάτρα, 2000.

Ματσαγγούρας Γ.Η., *Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία και Μάθηση*, Γρηγόρης, Αθήνα, 2000.

Νικολαΐδου Σ. και Γιακουμάτου Τ., *Διαδίκτυο και Διδασκαλία*, Κέδρος, Αθήνα, 2001.

ΥΠΕΠΘ- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, *Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για την Πρωτοβάθμια και τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*, Αθήνα, 2000.

Frey Karl, Η «Μέθοδος Project», Μια μορφή συλλογικής εργασίας στο σχολείο ως θεωρία και πράξη, *Παιδαγωγική και Εκπαίδευση*, Αδελφοί Κυριακίδη, 1998.

Επισυνάπτονται τα φύλλα εργασίας

ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Α΄

ΘΕΜΑ: ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ**1^η Φάση**

- Πλοηγηθείτε στους ακόλουθους δικτυακούς τόπους και συλλέξτε πολυμεσικό υλικό (κείμενο, φωτογραφίες, video) σχετικά με το φυσικό περιβάλλον της περιοχής σας :
 - Δικτυακός κόμβος του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης, <http://www.gnto.gr>
 - Δικτυακός κόμβος του Ηλεκτρονικού Περιοδικού της «Επικράτειας Πολιτισμού» του Υπουργείου Πολιτισμού, <http://www.cultureguide.gr>
 - Δικτυακός κόμβος (αν υπάρχει) του δήμου σας. Την ηλεκτρονική δ/νση θα τη βρείτε από τη σελίδα, <http://www.ypes.gr/topiki.htm> του Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης στην οποία παρέχονται οι δ/νσεις δικτυακών κόμβων και ηλεκτρονικών ταχυδρομείων των δήμων όλης της χώρας.
- Χρησιμοποιήστε τη μηχανή αναζήτησης, <http://www.google.com.gr> για τη διερεύνηση πρόσθετων πληροφοριών για το θέμα που διερευνάτε. Καταγράψτε τα στοιχεία που θεωρείτε αξιόλογα. Επιπλέον απαντήστε στα εξής:
 - Ποιες λέξεις- κλειδιά και τελεστές χρησιμοποιήσατε για την αναζήτηση που πραγματοποιήσατε; Μείνατε ικανοποιημένοι από τα αποτελέσματα όσον αφορά στη συνάφεια τους με το θέμα που διερευνάτε; Σε ποια συμπεράσματα καταλήξατε σχετικά με τη χρήση του κώδικα αυτού της αναζήτησης;
 - Εκφράστε τα σχόλιά σας σχετικά με την ποιότητα και την εγκυρότητα των δικτυακών τόπων που περιηγηθήκατε. Σας δημιουργήθηκε κάποιος προβληματισμός;
- Στείλτε ηλεκτρονική επιστολή στο δήμαρχο ή σε κάποιον άλλο φορέα του τόπου σας ζητώντας πληροφορίες που θα μπορούσατε να αξιοποιήσετε στη δημιουργία του κειμένου σας. Τη διεύθυνση της ηλεκτρονικής θυρίδας του δήμου σας μπορείτε να την αναζητήσετε στην ακόλουθη ιστοσελίδα του Υπουργείου Εσωτερικών: <http://www.ypes.gr/topiki.htm>. Επιμεληθείτε ιδιαίτερα της μορφής και του περιεχομένου της επιστολής σας. Αποφύγετε την υιοθέτηση οικείου ύφους παρασυρμένοι από τη χρήση του ηλεκτρονικού μέσου.
- Περιηγούμενοι στους δικτυακούς τόπους για τη συλλογή υλικού παρατηρήστε και κρατήστε σημειώσεις για στοιχεία που πιθανόν να σας φανούν χρήσιμα για την παραγωγή του δικού σας ψηφιακού κειμένου. Συγκεκριμένα μελετήστε τα εξής:
 - Τους τρόπους- φορείς των μηνυμάτων (κείμενο, εικόνα, φωτογραφίες, video, ήχος, κλπ.),
 - Την κατά επίπεδα οργάνωση των πληροφοριών.

- Οδηγίες για την εκτός εργαστηρίου δραστηριοποίηση:
 - Βγάλτε ψηφιακές φωτογραφίες του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής σας.

2^η Φάση (κοινή για όλες τις ομάδες)

Ξεκινήστε τη σύνθεση του κειμένου σας χρησιμοποιώντας τον επεξεργαστή κειμένου. Στη συνέχεια, αν έχετε τη δυνατότητα, επεξεργαστείτε το κείμενο με το λογισμικό δημιουργίας ιστοσελίδων.

- Σε πρώτο στάδιο σχεδιάστε το διάγραμμα βάσει του οποίου θα δημιουργήσετε το κείμενό σας.
- Ζητήστε τη γνώμη του καθηγητή σας.
- Συνεχίστε με την παραγωγή του κειμένου σας. Πρέπει να λάβετε ιδιαίτερα υπόψη σας τα εξής:
 - Τους αποδέκτες του κειμένου σας. Το κείμενο πρόκειται να δημοσιευθεί στη σχολική σας ιστοσελίδα.
 - Το μέσο που θα φιλοξενήσει το κείμενό σας. Το ηλεκτρονικό περιβάλλον έχει τα δικά του χαρακτηριστικά (πολυτροπικότητα, υπερκείμενο). Μοιράστε το νόημα σε διαφορετικούς πόρους (κείμενο, εικόνα, video κλπ.) και οργανώστε το λόγο σε διαφορετικά επίπεδα.
- Αν είστε εξοικειωμένοι με το λογισμικό δημιουργίας ιστοσελίδων, επεξεργαστείτε το κείμενο σας με αυτό. Καλό είναι να προηγηθεί μία συζήτηση σχετικά με το θέμα της αισθητικής του κειμένου και των παρεχόμενων από το λογισμικό μέσων που θα αξιοποιήσετε.

ΟΜΑΔΑ Β΄

ΘΕΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ

- Πλοηγηθείτε στους ακόλουθους δικτυακούς τόπους και συλλέξτε πολυμεσικό υλικό (κείμενο, φωτογραφίες, video) σχετικό με την ιστορία της περιοχής σας:
 - Δικτυακός κόμβος Μείζονος Ελληνισμού, Η ελληνική ιστορία στο Διαδίκτυο, <http://www.hellenichistory.gr>
 - Δικτυακός κόμβος του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης, <http://www.gnto.gr>
 - Δικτυακός κόμβος (αν υπάρχει) του δήμου σας. Την ηλεκτρονική δ/ση θα τη βρείτε από τη σελίδα, <http://www.ypes.gr/topiki.htm> του Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης στην οποία παρέχονται οι δ/σεις δικτυακών κόμβων και ηλεκτρονικών ταχυδρομείων των δήμων όλης της χώρας
- Χρησιμοποιήστε τη μηχανή αναζήτησης, <http://www.google.com.gr> για τη διερεύνηση πρόσθετων πληροφοριών για το θέμα που διερευνάτε. Καταγράψτε/ συγκεντρώστε τα στοιχεία που θεωρείτε αξιόλογα. Επιπλέον απαντήστε στα εξής:
 - Ποιες λέξεις- κλειδιά και τελεστές χρησιμοποιήσατε για την αναζήτηση που πραγματοποιήσατε; Μείνατε ικανοποιημένοι από τα αποτελέσματα όσον αφορά στη συνάφεια τους με το θέμα που διερευνάτε; Σε ποια συμπεράσματα καταλήξατε σχετικά με τη χρήση του κώδικα αυτού της αναζήτησης;
 - Εκφράστε τα σχόλιά σας σχετικά με την ποιότητα και την εγκυρότητα των δικτυακών τόπων που περιηγηθήκατε. Σας δημιουργήθηκε κάποιος προβληματισμός;
- Στείλτε ηλεκτρονική επιστολή στο δήμαρχο ή σε κάποιον άλλο φορέα του τόπου σας ζητώντας πληροφορίες που θα μπορούσατε να αξιοποιήσετε στη δημιουργία του κειμένου σας. Τη διεύθυνση της ηλεκτρονικής θυρίδας του δήμου σας μπορείτε να την αναζητήσετε στην ακόλουθη ιστοσελίδα του Υπουργείου Εσωτερικών: <http://www.ypes.gr/topiki.htm>. Επιμεληθείτε ιδιαίτερα της μορφής και του περιεχομένου της επιστολής σας. Αποφύγετε την υιοθέτηση οικείου ύφους παρασυρμένοι από τη χρήση του ηλεκτρονικού μέσου.
- Περιηγούμενοι στους δικτυακούς τόπους για τη συλλογή υλικού παρατηρήστε και κρατήστε σημειώσεις για στοιχεία που πιθανόν να σας φανούν χρήσιμα για την παραγωγή του δικού σας ψηφιακού κειμένου. Συγκεκριμένα μελετήστε τα εξής:
 - Τους τρόπους- φορείς των μηνυμάτων (κείμενο, εικόνα, φωτογραφίες, video, ήχος, κλπ.),
 - Την κατά επίπεδα οργάνωση των πληροφοριών.
- Οδηγίες για την εκτός εργαστηρίου δραστηριοποίηση:
 - Συλλέξτε πληροφορίες από ιστορικά βιβλία & εγκυκλοπαίδειες της σχολικής και δημοτικής σας βιβλιοθήκης. Μπορείτε αντί να γράψετε τα χρήσιμα

- στοιχεία σε ένα αρχείο word να ψηφιοποιήσετε το έντυπο με τη βοήθεια scanner.
- Αναζητήστε ιστορικά αρχεία σε βιβλιοθήκες και μουσεία και μετατρέψτε τα σε ψηφιακή μορφή μέσω scanner με πρόγραμμα ocr.

2^η Φάση

Ξεκινήστε τη σύνθεση του κειμένου σας χρησιμοποιώντας τον επεξεργαστή κειμένου. Στη συνέχεια, αν έχετε τη δυνατότητα, επεξεργαστείτε το κείμενο με το λογισμικό δημιουργίας ιστοσελίδων.

- Σε πρώτο στάδιο σχεδιάστε το διάγραμμα βάσει του οποίου θα δημιουργήσετε το κείμενό σας.
- Ζητήστε τη γνώμη του καθηγητή σας.
- Συνεχίστε με την παραγωγή του κειμένου σας. Πρέπει να λάβετε ιδιαίτερα υπόψη σας τα εξής:
 - Τους αποδέκτες του κειμένου σας. Το κείμενο πρόκειται να δημοσιευθεί στη σχολική σας ιστοσελίδα.
 - Το μέσο που θα φιλοξενήσει το κείμενό σας. Το ηλεκτρονικό περιβάλλον έχει τα δικά του χαρακτηριστικά (πολυτροπικότητα, υπερκείμενο). Μοιράστε το νόημα σε διαφορετικούς πόρους (κείμενο, εικόνα, video κλπ.) και οργανώστε το λόγο σε διαφορετικά επίπεδα.
- Αν είστε εξοικειωμένοι με το λογισμικό δημιουργίας ιστοσελίδων, επεξεργαστείτε το κείμενο σας με αυτό. Καλό είναι να προηγηθεί μία συζήτηση σχετικά με το θέμα της αισθητικής του κειμένου και των παρεχόμενων από το λογισμικό μέσων που θα αξιοποιήσετε.

ΟΜΑΔΑ Γ'

ΘΕΜΑ: ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

- Πλοηγηθείτε στους ακόλουθους δικτυακούς τόπους και συλλέξτε πολυμεσικό υλικό (κείμενο, φωτογραφίες, video) σχετικό με τον πολιτισμό της περιοχής σας. Ειδικότερα για θέματα που αφορούν στη τέχνη (τοπική αρχιτεκτονική, αρχαιολογικοί χώροι, μουσεία περιοχής, μουσική, λογοτεχνία) στα έθιμα και στις εκδηλώσεις του τόπου σας. Ιδιαίτερα στον κόμβο του Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού, αναζητήστε έργα λογοτεχνών που κατάγονται ή δραστηριοποιήθηκαν στην περιοχή σας ή που υπάρχει στο έργο τους σημαντική αναφορά στον τόπο σας.
 - ο ΟΔΥΣΣΕΥΣ, δικτυακός κόμβος του Υπουργείου Πολιτισμού, <http://www.culture.gr>
 - ο Δικτυακός κόμβος Μείζονος Ελληνισμού, Η ελληνική ιστορία στο Διαδίκτυο, <http://www.hellenichistory.gr>
 - ο Δικτυακός κόμβος του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης, <http://www.gnto.gr>
 - ο Δικτυακός κόμβος του Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού, <http://www.snhell.gr>
 - ο Δικτυακός κόμβος (αν υπάρχει) του δήμου σας. Την ηλεκτρονική δ/ση θα τη βρείτε από τη σελίδα, <http://www.ypes.gr/topiki.htm> του Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης στην οποία παρέχονται οι δ/σεις δικτυακών κόμβων και ηλεκτρονικών ταχυδρομείων των δήμων όλης της χώρας.
- Χρησιμοποιήστε τη μηχανή αναζήτησης, <http://www.google.com.gr> για τη διερεύνηση πρόσθετων πληροφοριών για το θέμα που διερευνάτε. Καταγράψτε/ συγκεντρώστε τα στοιχεία που θεωρείτε αξιόλογα. Επιπλέον απαντήστε στα εξής:
 - ο Ποιες λέξεις- κλειδιά και τελεστές χρησιμοποιήσατε για την αναζήτηση που πραγματοποιήσατε; Μείνατε ικανοποιημένοι από τα αποτελέσματα όσον αφορά στη συνάφεια τους με το θέμα που διερευνάτε; Σε ποια συμπεράσματα καταλήξατε σχετικά με τη χρήση του κώδικα αυτού της αναζήτησης;
 - ο Εκφράστε τα σχόλιά σας σχετικά με την ποιότητα και την εγκυρότητα των δικτυακών τόπων που περιηγηθήκατε. Σας δημιουργήθηκε κάποιος προβληματισμός;
- Στείλτε ηλεκτρονική επιστολή στο δήμαρχο ή σε κάποιον άλλο φορέα του τόπου σας ζητώντας πληροφορίες που θα μπορούσατε να αξιοποιήσετε στη δημιουργία του κειμένου σας. Τη διεύθυνση της ηλεκτρονικής θυρίδας του δήμου σας μπορείτε να την αναζητήσετε στην ακόλουθη ιστοσελίδα του Υπουργείου Εσωτερικών: <http://www.ypes.gr/topiki.htm>. Επιμεληθείτε ιδιαίτερα της μορφής και του περιεχομένου της επιστολής σας. Αποφύγετε την υιοθέτηση οικείου ύφους παρασυρμένοι από τη χρήση του ηλεκτρονικού μέσου.

- Περιηγούμενοι στους δικτυακούς τόπους για τη συλλογή υλικού παρατηρήστε και κρατήστε σημειώσεις για στοιχεία που πιθανόν να σας φανούν χρήσιμα για την παραγωγή του δικού σας ψηφιακού κειμένου. Συγκεκριμένα μελετήστε τα εξής:
 - Τους τρόπους- φορείς των μηνυμάτων (κείμενο, εικόνα, φωτογραφίες, video, ήχος, κλπ.),
 - Την κατά επίπεδα οργάνωση των πληροφοριών.
- Οδηγίες για την εκτός εργαστηρίου δραστηριοποίηση:
 - Συλλέξτε πληροφορίες από ιστορικά βιβλία & εγκυκλοπαίδειες της σχολικής και δημοτικής σας βιβλιοθήκης. Μπορείτε αντί να γράψετε τα χρήσιμα στοιχεία σε ένα αρχείο επεξεργαστή κειμένου να ψηφιοποιήσετε το έντυπο με τη βοήθεια scanner.
 - Αναζητήστε ιστορικά αρχεία σε βιβλιοθήκες και μουσεία και μετατρέψτε τα σε ψηφιακή μορφή μέσω scanner ή ψηφιακής φωτογραφίας

2^η Φάση

Ξεκινήστε τη σύνθεση του κειμένου σας χρησιμοποιώντας τον επεξεργαστή κειμένου. Στη συνέχεια, αν έχετε τη δυνατότητα, επεξεργαστείτε το κείμενο με το λογισμικό δημιουργίας ιστοσελίδων.

- Σε πρώτο στάδιο σχεδιάστε το διάγραμμα βάσει του οποίου θα δημιουργήσετε το κείμενό σας.
- Ζητήστε τη γνώμη του καθηγητή σας.
- Συνεχίστε με την παραγωγή του κειμένου σας. Πρέπει να λάβετε ιδιαίτερα υπόψη σας τα εξής:
 - Τους αποδέκτες του κειμένου σας. Το κείμενο πρόκειται να δημοσιευθεί στη σχολική σας ιστοσελίδα.
 - Το μέσο που θα φιλοξενήσει το κείμενό σας. Το ηλεκτρονικό περιβάλλον έχει τα δικά του χαρακτηριστικά (πολυτροπικότητα, υπερκείμενο). Μοιράστε το νόημα σε διαφορετικούς πόρους (κείμενο, εικόνα, video κλπ.) και οργανώστε το λόγο σε διαφορετικά επίπεδα.
- Αν είστε εξοικειωμένοι με το λογισμικό δημιουργίας ιστοσελίδων, επεξεργαστείτε το κείμενο σας με αυτό. Καλό είναι να προηγηθεί μία συζήτηση σχετικά με το θέμα της αισθητικής του κειμένου και των παρεχόμενων από το λογισμικό μέσων που θα αξιοποιήσετε.

ΟΜΑΔΑ Δ΄

ΘΕΜΑ: ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ

- Πλοηγηθείτε στους ακόλουθους δικτυακούς τόπους και συλλέξτε πολυμεσικό υλικό (κείμενο, φωτογραφίες, video) σχετικό με τις ευκαιρίες ψυχαγωγίας της περιοχής σας. Ειδικότερα για θέματα που αφορούν σε θεάματα, αθλητικές δραστηριότητες και γαστρονομία.
 - ΟΔΥΣΣΕΥΣ, δικτυακός κόμβος του Υπουργείου Πολιτισμού, <http://www.culture.gr>
 - Δικτυακός κόμβος του Ηλεκτρονικού Περιοδικού της «Επικράτειας Πολιτισμού» του Υπουργείου Πολιτισμού, <http://www.cultureguide.gr>
 - Δικτυακός κόμβος του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης, <http://www.gnto.gr>
 - Δικτυακός κόμβος (αν υπάρχει) του δήμου σας. Την ηλεκτρονική δ/ση θα τη βρείτε από τη σελίδα, <http://www.ypes.gr/topiki.htm> του Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης στην οποία παρέχονται οι δ/σεις δικτυακών κόμβων και ηλεκτρονικών ταχυδρομείων των δήμων όλης της χώρας.
- Χρησιμοποιήστε τη μηχανή αναζήτησης, <http://www.google.com.gr> για την αναζήτηση πρόσθετων πληροφοριών για το θέμα που διερευνάτε. Καταγράψτε/συγκεντρώστε τα στοιχεία που θεωρείτε αξιόλογα. Επιπλέον απαντήστε στα εξής:
 - Ποιες λέξεις- κλειδιά και τελεστές χρησιμοποιήσατε για την αναζήτηση που πραγματοποιήσατε; Μείνατε ικανοποιημένοι από τα αποτελέσματα όσον αφορά στη συνάφεια τους με το θέμα που διερευνάτε; Σε ποια συμπεράσματα καταλήξατε σχετικά με τη χρήση του κώδικα αυτού της αναζήτησης;
 - Εκφράστε τα σχόλιά σας σχετικά με την ποιότητα και την εγκυρότητα των δικτυακών τόπων που περιηγηθήκατε. Σας δημιουργήθηκε κάποιος προβληματισμός;
- Στείλτε ηλεκτρονική επιστολή στο δήμαρχο ή σε κάποιον άλλο φορέα του τόπου σας ζητώντας πληροφορίες που θα μπορούσατε να αξιοποιήσετε στη δημιουργία του κειμένου σας. Τη διεύθυνση της ηλεκτρονικής θυρίδας του δήμου σας μπορείτε να την αναζητήσετε στην ακόλουθη ιστοσελίδα του Υπουργείου Εσωτερικών: <http://www.ypes.gr/topiki.htm>. Επιμεληθείτε ιδιαίτερα της μορφής και του περιεχομένου της επιστολής σας. Αποφύγετε την υιοθέτηση οικείου ύφους παρασυρμένοι από τη χρήση του ηλεκτρονικού μέσου.
- Περιηγούμενοι στους δικτυακούς τόπους για τη συλλογή υλικού παρατηρήστε και κρατήστε σημειώσεις για στοιχεία που πιθανόν να σας φανούν χρήσιμα για την παραγωγή του δικού σας ψηφιακού κειμένου. Συγκεκριμένα μελετήστε τα εξής:
 - Τους τρόπους- φορείς των μηνυμάτων (κείμενο, εικόνα, φωτογραφίες, video, ήχος, κλπ.),
 - Την κατά επίπεδα οργάνωση των πληροφοριών.

- Οδηγίες για την εκτός εργαστηρίου δραστηριοποίηση:
 - Βγάλτε ψηφιακές φωτογραφίες
 - Συλλέξτε παραδοσιακές συνταγές του τόπου σας

2^η Φάση

Ξεκινήστε τη σύνθεση του κειμένου σας χρησιμοποιώντας τον επεξεργαστή κειμένου. Στη συνέχεια, αν έχετε τη δυνατότητα, επεξεργαστείτε το κείμενο με το λογισμικό δημιουργίας ιστοσελίδων.

- Σε πρώτο στάδιο σχεδιάστε το διάγραμμα βάσει του οποίου θα δημιουργήσετε το κείμενό σας.
- Ζητήστε τη γνώμη του καθηγητή σας.
- Συνεχίστε με την παραγωγή του κειμένου σας. Πρέπει να λάβετε ιδιαίτερα υπόψη σας τα εξής:
 - Τους αποδέκτες του κειμένου σας. Το κείμενο πρόκειται να δημοσιευθεί στη σχολική σας ιστοσελίδα.
 - Το μέσο που θα φιλοξενήσει το κείμενό σας. Το ηλεκτρονικό περιβάλλον έχει τα δικά του χαρακτηριστικά (πολυτροπικότητα, υπερκείμενο). Μοιράστε το νόημα σε διαφορετικούς πόρους (κείμενο, εικόνα, video κλπ.) και οργανώστε το λόγο σε διαφορετικά επίπεδα.
- Αν είστε εξοικειωμένοι με το λογισμικό δημιουργίας ιστοσελίδων, επεξεργαστείτε το κείμενο σας με αυτό. Καλό είναι να προηγηθεί μία συζήτηση σχετικά με το θέμα της αισθητικής του κειμένου και των παρεχόμενων από το λογισμικό μέσων που θα αξιοποιήσετε.

Σενάριο διδασκαλίας [Ιστορία]
«Οι Σταυροφορίες και οι συνέπειές τους για την τύχη του Βυζαντίου»

6. «Οι Σταυροφορίες και οι συνέπειές τους για την τύχη του Βυζαντίου»

Μάθημα: Ιστορία Μεσαιωνική και Νεότερη

Τάξεις: Β' Γυμνασίου και Β' Λυκείου

ΣΥΝΤΟΜΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Οι μαθητές θα επιχειρήσουν ιστορική διερεύνηση της περιόδου των Σταυροφοριών και της Λατινοκρατίας με τη χρήση εκπαιδευτικού λογισμικού (Από το παρόν στο παρελθόν - Βυζαντινή Ιστορία, Centennia,) και την πλοήγηση στο διαδίκτυο. Η δραστηριότητα που θα πραγματοποιηθεί θα τους βοηθήσει να βιώσουν το χώρο και το χρόνο της περιόδου των Σταυροφοριών και της Λατινοκρατίας και να κατανοήσουν τη σημασία της περιόδου αυτής, για την ελληνική και την παγκόσμια ιστορία.

Προσδοκώμενη παιδαγωγική κατάκτηση είναι η ανάπτυξη της συνεργατικότητας μεταξύ των μελών της ομάδας και η ενίσχυση των διερευνητικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων των μαθητών με τη χρήση ενός δυναμικού εργαλείου μάθησης που θα τους εμπλέξει σε μια νέα διαχείριση και κριτική προσέγγιση της παρεχόμενης πληροφορίας.

Προσδοκώμενη μαθησιακή κατάκτηση είναι η εποπτεία της καθημερινότητας του ύστερου Μεσαίωνα μέσα από την αναζήτηση, ανακάλυψη, πρόσληψη, επεξεργασία, πολυπρισματική προσέγγιση, ανάλυση, σύνθεση, αξιολόγηση και έκθεση των πληροφοριών που έλαβαν από πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές.

Οι προσδοκώμενες μέθοδοι διδακτικής εστιάζονται στην ομαδοσυνεργατική- διερευνητική μάθηση των μαθητών, η οποία διευκολύνεται και διεκπεραιώνεται μέσω της χρήσης του Η/Υ και των διατιθέμενων εκπαιδευτικών λογισμικών και δικτυακών τόπων.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Το σενάριο αυτό ακολουθεί το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών της Ιστορίας και ειδικότερα το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών της Ιστορίας στο Γυμνάσιο και το Λύκειο και επιδιώκει να υπηρετήσει τους παρακάτω διδακτικούς στόχους:

- Να κατανοήσουν οι μαθητές ότι ο κόσμος στον οποίο ζουν είναι αποτέλεσμα μιας εξελικτικής πορείας με υποκείμενα δράσης τους ανθρώπους.
- Να καταστούν ικανοί, μέσα από τη γνώση του παρελθόντος, να κατανοήσουν το παρόν, να στοχαστούν για τα προβλήματά του και να προγραμματίσουν ορθά το μέλλον.

- Να συνειδητοποιήσουν την προσωπική τους ευθύνη για την πορεία της κοινωνίας στην οποία ζουν.
- Να διαμορφώσουν, μέσα από τη μελέτη των επιμέρους πολιτισμών και της συνεισφοράς τους στον παγκόσμιο πολιτισμό, πνεύμα μετριοπάθειας, ανοχής και σεβασμού στο διαφορετικό.
- Να οικοδομήσουν, μέσα από τη μελέτη του δικού τους πολιτισμού, την εθνική και πολιτιστική τους ταυτότητα.
- Να συνειδητοποιήσουν την αναγκαιότητα κριτικής αξιολόγησης των πηγών της ιστορικής γνώσης.
- Να κατανοήσουν ότι η Ιστορία είναι ανακατασκευή του παρελθόντος, ότι βασίζεται σε πηγές και ότι συνιστά επιλεκτική διαδικασία.
- Να συλλαμβάνουν το ιστορικό παρελθόν ως ολότητα, σε κάθε εξεταζόμενη περίοδο, ως συνάρθρωση των ποικίλων πεδίων της ανθρώπινης δραστηριότητας, και να κατανοούν την επίδραση και τον αλληλοκαθορισμό τους.
- Να μελετήσουν τις σχέσεις μεταξύ των λαών και να εκτιμήσουν τη συνεισφορά αυτών (των λαών) στον παγκόσμιο πολιτισμό.
- Να οικειωθούν το περιεχόμενο ιστορικών όρων και εννοιών, αναγκαίων για τη βαθύτερη και πληρέστερη ιστορική γνώση ή σχετικών με διαστάσεις της ιστορικής πραγματικότητας που δεν διδάχτηκαν στην εννιάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ**A. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ**

Προσδοκείται οι μαθητές

- Να εκτιμήσουν το χαρακτήρα, τα αίτια και τα αποτελέσματα των Σταυροφοριών,
- Να γνωρίσουν τις συνθήκες υπό τις οποίες πραγματοποιήθηκε η άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Φράγκους και
- Να κατανοήσουν το χαρακτήρα των λατινικών και ελληνικών κρατών που δημιουργήθηκαν στο χώρο του Βυζαντίου.

B. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

- Να δραστηριοποιηθούν στη διερευνητική-βιωματική μάθηση.
- Να εκτιμήσουν την αποτελεσματικότητα της συνεργατικής μάθησης.

- Να ασκηθούν στην πολύπλευρη και πολυπρισματική προσέγγιση της ιστορίας μέσα από τον εντοπισμό και τη σύγκριση ευρέος φάσματος κειμενικών και εικαστικών ιστορικών πηγών.
- Να αναπτύξουν την κριτική τους σκέψη.

Γ. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ

Αναμένεται οι μαθητές

- Να αποκτήσουν δεξιότητες χειρισμού των ηλεκτρονικών βάσεων, και επεξεργασίας και ταξινόμησης των δεδομένων.
- Να κατανοήσουν βασικές έννοιες και εντολές διαχείρισης ως προς τη βάση δεδομένων.
- Να διατυπώσουν ερωτήματα θέτοντας αποτελεσματικές παραμέτρους.
- Να κατανοήσουν τη λειτουργία των διερευνητικών εργαλείων για τη διατύπωση ερωτήσεων προκειμένου να προσεγγίσουν το επιθυμητό γνωστικό αποτέλεσμα.

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΡΓΑΛΕΙΟΥ

Η χρήση των προαναφερθέντων λογισμικών και η πλοήγηση σε επιλεγμένους διαδικτυακούς τόπους στο παρόν σενάριο επιτρέπουν τη δυνατότητα ελεύθερης εξερεύνησης μέσα σε κατάλληλα οριοθετημένο πλαίσιο, ώστε οι μαθητές να οδηγηθούν στην ανακάλυψη των ιστορικών στοιχείων που απαιτούνται για την ουσιαστική κατανόηση του εξεταζομένου θέματος.

Αξιοποιείται η αρχή της εποπτείας, αφού η νέα τεχνολογία προσφέρει στο μαθητή τη δυνατότητα να προσεγγίσει με αμεσότητα εικαστικές αναπαραστάσεις και ιστορικούς χάρτες που συμβάλλουν στην αισθητοποίηση της καθημερινότητας της εποχής των Σταυροφοριών και της Λατινοκρατίας.

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΜΑΘΗΣΗΣ

Αναμένεται να ακολουθηθεί η ανακαλυπτική πορεία οικοδόμησης της νέας γνώσης πάνω σε προϋπάρχουσες. Επίσης να περιοριστεί ο ρόλος του διδάσκοντα σε ρόλο εμπνευστή και συντονιστή και να ενισχυθεί συνακόλουθα η άμεση συμμετοχή των μαθητών στη διαδικασία της ιστορικής έρευνας, με αποτέλεσμα την ανάπτυξη της ιστορικής τους σκέψης.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Με το σενάριο αυτό επιδιώκεται μια διερευνητική προσέγγιση της ιστορικής γνώσης της εποχής των Σταυροφοριών και της Λατινοκρατίας, η οποία θα εξελίσσεται συνεργατικά, καθώς οι μαθητές θα εργάζονται σε μικρές ομάδες.

Επί πλέον επιχειρείται μια ενεργητική-βιωματική προσέγγιση, αφού κάθε μαθητής θα αναλαμβάνει ρόλο ιστορικού ερευνητή, που θα ανακαλύπτει και θα συνδυάζει μεταξύ τους τα στοιχεία, για να διασταυρώσει τις πηγές του, να αποτιμήσει την αξιοπιστία τους και να εντοπίσει τις διάφορες οπτικές τους, για να δώσει απαντήσεις σε συγκεκριμένα ερωτήματα που έχουν τεθεί.

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

Λογισμικά:

- Από το παρόν στο παρελθόν, Βυζαντινή Ιστορία Β' Γυμνασίου (Π.Ι.)
- Centennia (Ι.Τ.Υ.)
- Φυλλομετρητής
- Λογιστικό φύλλο
- Επεξεργαστής Κειμένου

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ

Θεματική Ενότητα: «Οι Σταυροφορίες και οι συνέπειές τους»

Χρονισμός-Διάρκεια: 2 διδακτικές ώρες

Σχέση με το αναλυτικό πρόγραμμα: Οι στόχοι της διδακτικής πρότασης εναρμονίζονται απόλυτα με το ισχύον ΑΠΣ Ιστορίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Η συγκεκριμένη διδασκαλία γίνεται στο αντίστοιχο κεφάλαιο στην Ιστορία της Β' Γυμνασίου και της Β' Ενιαίου Λυκείου, καθώς και στην Ιστορία της Α' τάξης Α' κύκλου της

ΤΕΕ.

Διδακτικό υλικό

- Διδακτικά εγχειρίδια Ιστορίας της Β' Γυμνασίου, Β' Ενιαίου Λυκείου και Α' τάξης 1^{ου} κύκλου ΤΕΕ.
- Εκπαιδευτικά λογισμικά Από το παρόν στο παρελθόν, Βυζαντινή Ιστορία Β' Γυμνασίου (Π.Ι.), Centennia (ΙΤΥ).
- <http://www.hellenichistory.gr> ('Ιδρυμα Μείζονος Ελληνισμού),
- <http://www.myriobiblos.gr/afieromata/1204/> (Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδας. Αφιέρωμα στην άλωση της Κωνσταντινούπολης του 1204)
- <http://www.culture.gr> (Υπουργείο Πολιτισμού, Κατάλογος αρχαιολογικών χώρων-κάστρα)
- <http://komvos.edu.gr>, Κόμβος Ελληνικής Γλώσσας

- Δικτυακοί τόποι Μουσείων του εξωτερικού (π.χ. Λούβρου, Βατικανού, Εθνικής Βιβλιοθήκης Παρισίων κτλ).

Προσπαιτούμενα

- Γνώση του ιστορικού πλαισίου της εποχής των Σταυροφοριών και της Λατινοκρατίας.
- Προηγούμενη εμπειρία των μαθητών και του διδάσκοντα στη χρήση διερευνητικού λογισμικού και στην αναζήτηση στο Διαδίκτυο.
- Προηγούμενη εμπειρία των μαθητών σε συνεργατική δραστηριότητα.
- Ευελιξία στο ωρολόγιο σχολικό Πρόγραμμα προκειμένου να γίνει κάποια τροποποίηση αν χρειαστεί για την εξασφάλιση συνεχόμενων διδακτικών ωρών.

Προτεινόμενη πορεία διδασκαλίας

Οι μαθητές κατανέμονται σε ομάδες ανά 3-5, έτσι ώστε σε κάθε ομάδα να συμπεριλαμβάνεται τουλάχιστον ένας/ μία που να είναι εξοικειωμένος με τη χρήση λογισμικού και την αναζήτηση στο Διαδίκτυο. Η σύνθεση των ομάδων πρέπει να είναι ανομοιογενής ως προς τις επιδόσεις των μαθητών, ώστε ο επιμερισμός της εργασίας να δώσει σε όλους τη δυνατότητα προόδου, μέσα από την εξατομίκευση της μελέτης του. Η σύνθεση των ομάδων διατηρείται σε όλες τις φάσεις της διδασκαλίας, εναλλάσσονται όμως κατά τη διάρκεια της έρευνας στη χρήση του υπολογιστή όλα τα μέλη της ομάδας.

Στην αρχή κάθε φάσης οι μαθητές, καταρτίζουν σχέδιο δράσης / καθηκόντων με βάση τις δραστηριότητες που τους ανατίθενται από τα φύλλα εργασίας. Σε ένα μέλος κάθε ομάδας ανατίθεται η παρακολούθηση και η καταγραφή της πορείας της διερεύνησης με βάση το σχέδιο που συναποφασίστηκε στην αρχή. Αυτό το σχέδιο θα υποβληθεί με τη μορφή «πρακτικού» στον καθηγητή μετά το πέρας της έρευνας μαζί με τη συνολική παρουσίαση της διδασκαλίας τους.

Ορίζεται επίσης μαθητής-σύνδεσμος μεταξύ των επί μέρους ομάδων, για τη μεταξύ τους ανταλλαγή στοιχείων και λοιπή συνεργασία.

Τα φύλλα εργασίας που διανέμονται στις επί μέρους ομάδες περιέχουν για την πρώτη φάση (1 διδακτική ώρα) θέματα για έρευνα και επεξεργασία, ερωτήσεις στις οποίες οι μαθητές πρέπει να δώσουν απαντήσεις, καθώς και υποδείξεις για συλλογή και σύνθεση στοιχείων από επί πλέον ιστορικό υλικό. Τέλος (2η φάση /2η διδακτική ώρα), ζητείται από τις ομάδες η συνολική παρουσίαση της εργασίας τους.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΤΩΝ

Οι δραστηριότητες που ανατίθενται στις ομάδες των μαθητών για την πρώτη φάση της διδασκαλίας είναι οι εξής:

- Να καταρτίσουν αλφαβητικό Γλωσσάρι ιστορικών όρων (σε λογιστικό φύλλο) σχετικό με τις Σταυροφορίες και να αποδώσουν την τυχόν μεταφορική τους σημασία με παραδείγματα.

Π.χ. Ο Δήμαρχος της πόλης μας εξήγγειλε **σταυροφορία** για τη διατήρηση της καθαριότητας της παραλίας.

- Μία από τις σημαντικότερες συνέπειες των Σταυροφοριών ήταν το γεγονός ότι σπουδαία κέντρα πολιτισμού, με αποκορύφωμα την Κωνσταντινούπολη, λεηλατήθηκαν και απογυμνώθηκαν από τα έργα τέχνης που τα κοσμούσαν.
- Να διερευνήσουν αυτή τη συνέπεια, αντλώντας στοιχεία από το διαδίκτυο, και τα μουσεία της Ευρώπης.
- Να καταρτίσουν κατάλογο των κάστρων που υπάρχουν στην Ελλάδα από την εποχή της Φραγκοκρατίας (και αρχαιότερων που χρησιμοποιήθηκαν από τους Φράγκους) Να σχεδιάσουν ένα κάστρο της φραγκοκρατίας και να περιγράψουν τον τρόπο ζωής σ' αυτό.

Στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Πολιτισμού υπάρχει κατάλογος αρχαιολογικών χώρων, μεταξύ των οποίων και μεσαιωνικών κάστρων που ιδρύθηκαν από τους Λατίνους ή αρχαιότερων που επιδιορθώθηκαν και επεκτάθηκαν από αυτούς.

- Να καταρτίσουν αλφαβητικό κατάλογο τοπωνυμίων της περιοχής τους που προέρχονται από την εποχή των σταυροφοριών και της Λατινοκρατίας.
 - Π.χ. Βιτρινίτσα (Φωκίδας) από το Βετερανίτσα.
- Να καταρτίσουν συγκριτικό χρονολογικό πίνακα των κυριοτέρων γεγονότων κατά τόπους. Για την κατασκευή του μπορούν να χρησιμοποιήσουν το λογιστικό φύλλο ή το αβάκιο.
- Να συγκεντρώσουν εικαστικές απεικονίσεις των σταυροφοριών από Μουσεία και συλλογές στο Διαδίκτυο (π.χ. Μικρογραφίες από την Εθνική Βιβλιοθήκη της Γαλλίας, τοιχογραφίες από το μέγαρο του Δόγη της Βενετίας κτλ).
- Να εντοπίσουν, να εξομαλύνουν γλωσσικά και να σχολιάσουν το περιεχόμενο ποιημάτων ή άλλων λογοτεχνικών κειμένων της εποχής των σταυροφοριών και της Λατινοκρατίας (π.χ. Το χρονικόν του Μωρέως

“Τίς να πιστέψει ες Ρωμαίον εις λόγον είτε εις όρκον;

Λέγουσιν ότι είναι Χριστιανοί και στον Θεόν πιστεύουν.

Εμάς τους Φράγκους μέμφονται, λένουν, κατηγορούν μας,

Σκύλους μας ονομάζουσι, ατοί τους επαινούνται...(στ. 758-761)

Μετά τους Τούρκους κάθονται, πίνουν και εστιάζουν
Και τίποτε ουκ ελέγουσι ουδέ κατηγορούν τους
Και μετά μας αν φάγουσιν στα καύχη καταντίζουν
Στην εκκλησιά του εάν συμβεί Φράγκος να λειτουργήσει
Σαράντα μέρες λείπεται άψαλη η εκκλησιά τους....(στ. 764-768)
Τηρήσατε, άρχοντες καλοί, την απιστίαν όπου έχουν
Λέγουν ότι είναι Χριστιανοί και αλήθειαν ου κρατούνσιν
Τον όρκον τους ουδέν κρατούν, ουδέ Θεόν φοβούνται ...(στ. 801-803)
(Από το Χρονικόν του Μωρέως).

Κατά τη δεύτερη διδακτική ώρα (2η φάση), οι ομάδες καλούνται να παρουσιάσουν προφορικά συνολικά την εργασία τους και τα πορίσματά της.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΤΙΚΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Θέμα: Οι Σταυροφορίες ως πηγή έμπνευσης για τους εικαστικούς καλλιτέχνες

Οι μαθητές της ομάδας που έχει αναλάβει το θέμα θα αναζητήσουν εικαστικές απεικονίσεις των Σταυροφοριών στο Διαδίκτυο (Μεγάλα Μουσεία, Εθνική Βιβλιοθήκη Παρισίων κτλ) και στο προτεινόμενο λογισμικό, θα τις αποθηκεύσουν στο αρχείο της ταξινομημένες σε κατηγορίες (π.χ. μικρογραφίες / πίνακες) και θα τις εκτυπώσουν με ενημερωτικό σχολιασμό του περιεχομένου τους (Ποιο γεγονός απεικονίζεται, σε ποιο τόπο και πότε έλαβε χώρα, ποιοι πρωταγωνιστούν, πώς παρουσιάζονται, πώς είναι ντυμένοι και εξοπλισμένοι κτλ.).

Π.χ. Μπορούν να συλλέξουν απεικονίσεις της Άλωσης της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους της Δ' Σταυροφορίας (1204), να τις κατατάξουν χρονολογικά και να επισημάνουν ομοιότητες και διαφορές στον τρόπο με τον οποίο απεικονίζονται οι πολιορκημένοι.

Στη συνέχεια καλούνται να αναζητήσουν περισσότερα στοιχεία για τα απεικονιζόμενα πρόσωπα, όπλα, πλοία, χώρους κτλ, διερευνώντας το λογισμικό και τους δικτυακούς τόπους που προαναφέρθηκαν. Από τη συλλογή και την κατάταξη αυτών των στοιχείων μπορούν να εξαγάγουν συμπεράσματα για τον τρόπο του πολέμου, για τα τείχη, για το εσωτερικό των πόλεων και, κυρίως, για τον τρόπο με τον οποίο προέβαλλαν ή εξιδανίκευαν τους απεικονιζόμενους ηγέτες οι καλλιτέχνες (και κατ' αντιστοιχία για τον τρόπο με τον οποίο απαξίωναν τους αντιπάλους τους). Η σύγκριση των απεικονίσεων μπορεί να οδηγήσει τους μαθητές στο να κατανοήσουν πόσο ωραιοποιείται η βία όταν ασκείται από «εμάς» και πόσο αντίστοιχα δαιμονοποιείται και στηλιτεύεται, όταν ασκείται σ' «εμάς». Έτσι οι μαθητές μπορούν να καταλήξουν σε διατύπωση συμπερασμάτων που οξύνουν την ιστορική τους κρίση και τους ανοίγουν ορίζοντες πέραν εκείνων, που τους

επιτρέπει η απλή αφήγηση του σχολικού εγχειριδίου και ο παραδοσιακός τρόπος διδασκαλίας.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η Αξιολόγηση της εργασίας των ομάδων θα γίνει από τον καθηγητή και από τους μαθητές ως προς 1) την επιτυχία των γνωστικών στόχων και 2) το βαθμό επιτυχίας της ομάδας στα συνεργατικά πλαίσια. Ο καθηγητής αξιολογεί ατομικά κάθε μαθητή, λαμβάνοντας υπόψη τη συμμετοχή του στη διαδικασία αναζήτησης και επεξεργασίας των ευρημάτων και από την προσωπική του συμμετοχή στην προφορική παρουσίαση των εργασιών. Θα λάβει επίσης υπόψη του τα πρακτικά δράσης που κατατέθηκαν από τις ομάδες, τις οποίες θα αξιολογήσει και ως προς την αποτελεσματική συνεργασία τους, την εύστοχη και επαρκή απάντηση των ερωτημάτων στα φύλλα εργασίας και την επάρκεια της προφορικής παρουσίασης του θέματός τους. Τέλος, οι ίδιοι οι μαθητές θα αξιολογήσουν την εργασία τους με βάση της δύο παραμέτρους που προαναφέρθηκαν.

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗΣ-ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Το σενάριο αυτό μπορεί να επεκταθεί με περισσότερες δραστηριότητες, όπως:

- Να γράψουν οι μαθητές ένα διήγημα ή ένα μονόπρακτο σκετς, εμπνευσμένο από την εποχή της Ενετοκρατίας και να το παρουσιάσουν στην τάξη.
- Να κατασκευάσουν χάρτες των 4 πρώτων σταυροφοριών και των λατινικών κρατών που ιδρύθηκαν στο χώρο της βυζαντινής αυτοκρατορίας (Προτείνεται να γίνει χρήση του λογισμικού Centennia για την επιλογή και το σχολιασμό των χαρτών).
- Να σχεδιάσουν χάρτη των κυριότερων ελληνικών κρατών που υπήρχαν στο χώρο της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας επί Ενετοκρατίας.
- Να συγκεντρώσουν πληροφορίες για τη ζωή και τη δράση σημαντικών πρωταγωνιστών των σταυροφοριών και ηγετικών φυσιογνωμιών της περιόδου της Λατινοκρατίας και να συντάξουν σχετικά βιογραφικά σημειώματα.
- Να συγκεντρώσουν παροιμίες, θρύλους, παραδόσεις που αναφέρονται στις σταυροφορίες και στην ενετοκρατία. Πλούσιες σε τέτοιες πληροφορίες είναι οι ιστοσελίδες των κατά τόπους Νομαρχιών και Δήμων ή τοπικών Συλλόγων που μελετούν την ιστορία και τη λαογραφία διαφόρων περιοχών (π.χ. της Μάνης).
- Να κατασκευάσουν ακροστιχίδες, σταυρόλεξα και γρίφους με όρους, ονόματα και τοπωνύμια σχετικά με τις σταυροφορίες και την περίοδο της Λατινικής κυριαρχίας.

Π.χ.

ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ
ΤΕΡΖΑΚΗΣ

ΑΓΙΟΙ
ΚΥΠΡΟΣ
ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ
ΛΟΥΖΙΝΙΑΝ
ΦΛΑΝΔΡΑ
ΔΟΓΗΣ
ΡΙΧΑΡΔΟΣ
ΒΟΝΙΦΑΤΙΟΣ
ΣΤΑΥΡΟΣ

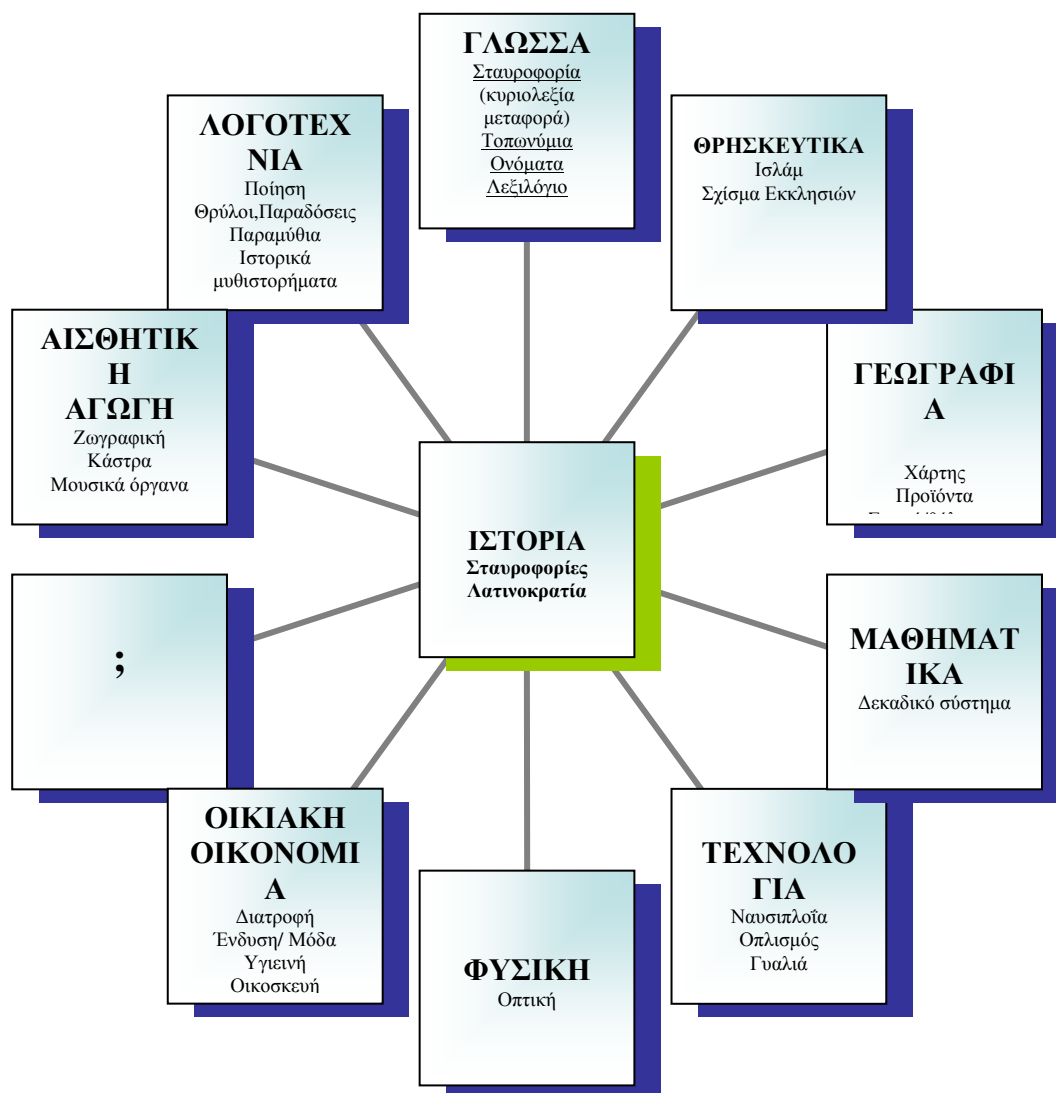
- Να κατασκευάσουν ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών για τα κυριότερα γεγονότα, τοπωνύμια και τους πρωταγωνιστές των σταυροφοριών.
- Να επιλέξουν μια από τις συνέπειες των σταυροφοριών που περιέχει ο παρακάτω κατάλογος και να τη διερευνήσουν αντλώντας στοιχεία από το διαδίκτυο.
- *Μερικές από τις συνέπειες των Σταυροφοριών ήταν:*
- *Δημιουργήθηκαν συμμαχίες μεταξύ ευρωπαϊκών κρατών που ως τότε πολεμούσαν μεταξύ τους.*
- *Οι Ευρωπαίοι εξασφάλισαν οριστικά τον έλεγχο της Μεσογείου.*
- *Ο πάπας ενίσχυσε και σταθεροποίησε την κυριαρχία του.*
- *Αναπτύχθηκε το εμπόριο (αλλά και το δουλεμπόριο) και λήφθηκαν μέτρα για την προστασία του (π.χ. εκκαθάριση των επαρχιακών δρόμων από τους ληστές, περιορισμός ή και κατάργηση διοδίων για τους εμπόρους, ρύθμιση του δικαϊώματος επί των ναυαγίων).*
- *Ενισχύθηκε η χρήση του νομίσματος.*
- *Άγνωστες ως τότε ασθένειες έφεραν από την Ανατολή επιστρέφοντας στην Ευρώπη οι Σταυροφόροι (π.χ. λέπρα).*
- *Αυξήθηκαν πολύ οι γεωγραφικές γνώσεις των Ευρωπαίων*
- *Βελτιώθηκαν η ναυπηγική και τα μέσα ναυσιπλοΐας (πυξίδα, αστρονομικοί χάρτες, αστρολάβος, πορτολάνοι, πηδάλιο).*
- *Οι Ευρωπαίοι άρχισαν να διατρέφονται με νέα, άγνωστα ως τότε, προϊόντα (π.χ. ζάχαρη, μπαχαρικά, λεμόνια, βερίκοκα, καρπούζια, αμύγδαλα, χουρμάδες).*
- *Οι Ευρωπαίοι γνώρισαν και υιοθέτησαν νέα μουσικά όργανα (π.χ. το λαγούτο).*
- *Διαδόθηκαν οι αραβικοί αριθμοί και το δεκαδικό αριθμητικό σύστημα.*
- *Αναπτύχθηκε η αστρονομία και κατασκευάστηκαν τηλεσκόπια.*

- Με τις γνώσεις οπτικής που πήραν από άραβες τεχνίτες κατασκεύασαν στη Βενετία τα πρώτα ματογυάλια.
- Οι Ευρωπαίοι γνώρισαν νέα είδη υφασμάτων (βελούδα, λινά), άρχισαν να χρησιμοποιούν ρινόμακτρα και να στρώνουν στα σπίτια τους πολύχρωμα χαλιά.
- Κατασκευάστηκαν οι πρώτοι γυάλινοι καθρέπτες και άρχισαν να χρησιμοποιούνται νέα καλλυντικά (π.χ. ρουζ, χένα) και νέα πολύτιμα υλικά για τα κοσμήματα (πέρλες, ελεφαντόδοντο).
- Η λογοτεχνία των μουσουλμάνων έγινε γνωστή στους χριστιανούς (π.χ τα παραμύθια του Σεβάχ, του Αλαντίν, του Αλή Μπαμπά και των 40 κλεφτών).
- Εξελίχθηκε η τεχνολογία του πολέμου (π.χ. κατασκευή σιηράγγων).
- Νέα, πολύ φθηνότερη από την περγαμηνή, γραφική ύλη, το χαρτί (από ίνες λινών και βαμβακερών κουρελιών που τα μούσκειαν και τα χτυπούσαν ώσπου να γίνουν πολτός) συνέβαλε στη μεγαλύτερη διάδοση των βιβλίων.

Σε περίπτωση που μπορεί να διατεθεί μεγαλύτερος χρόνος από τις προβλεπόμενες 2 διδακτικές ώρες, κάθε ομάδα μπορεί να αναλάβει σύνολο σχετικών μεταξύ τους δραστηριοτήτων, οι οποίες θα καλύπτουν ουσιαστικές πλευρές του ιστορικού θέματος που εξετάζεται με σχετική πληρότητα. Όπως: Η ναυσιπλοΐα και η τεχνολογία του πολέμου κατά τις Σταυροφορίες, το εμπόριο και η οικονομία των Σταυροφόρων, οι σύγχρονες επιβιώσεις στοιχείων της Λατινοκρατίας στις πρώην λατινοκρατούμενες περιοχές της χώρας μας, Ιππότες και Κάστρα στα χρόνια του Μεσαίωνα κ.ά.

Επίσης, ο εκπαιδευτικός έχει τη δυνατότητα να επιλέξει οπτικές από τα διάφορα γνωστικά αντικείμενα του ωρολογίου προγράμματος για τη διερεύνηση του θέματος των Σταυροφοριών με βάση τη διαθεματική προσέγγιση κατά το ενδεικτικό διάγραμμα που ακολουθεί:

ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΜΕ ΆΛΛΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Θέματα, όπως αυτά, τα οποία ουσιαστικά αποτελούν απαιτητικές συνθετικές εργασίες, απαιτούν χρόνο, συχνές επισκέψεις των μαθητών στο εργαστήριο, πρόσθετη βιβλιογραφία και επιστημονική καθοδήγηση από τον καθηγητή. Η παρουσίασή τους μπορεί να γίνει στην ηλεκτρονική σελίδα του σχολείου ή να εκτυπωθεί και να παρουσιαστεί σε έντυπη μορφή στην μαθητική κοινότητα ή και στον τοπικό τύπο, εφόσον μάλιστα αφορά τη διερεύνηση θέματος τοπικού ενδιαφέροντος (π.χ. το κάστρο της περιοχής).

ΚΡΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ

Το θέμα διερεύνησης του συγκεκριμένου σεναρίου απαιτεί από την πλευρά του καθηγητή τη γνώση της ιστορίας του Μεσαίωνα και τη δυνατότητα να συμβουλευθεί τη σχετική βιβλιογραφία. Απαιτεί επίσης σχετική άνεση χρόνου, πράγμα δύσκολο στο πλαίσιο του δεδομένου Αναλυτικού και του Ωρολογίου Προγράμματος.

Τα πλεονεκτήματά του είναι η δυνατότητα διαθεματικής / διεπιστημονικής προσέγγισης των διαφόρων πλευρών του, η συνάφειά του με θέματα της τοπικής ιστορίας πολλών περιοχών της χώρας μας, η σύνδεση της ελληνικής με τη δυτικοευρωπαϊκή ιστορία και η σύλληψη της καθημερινότητας μιας ιστορικής περιόδου που κατά παράδοση αντιμετωπίζεται μόνο από την οπτική των πολεμικών της γεγονότων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γκίκα Ε., Σχεδιασμός εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων (σεναρίων) για το μάθημα της Ιστορίας με τη χρήση εργαλείων των νέων τεχνολογιών: Μεθοδολογικές προσεγγίσεις, στο *Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα*, σ. 350-368, Καστανιώτης, Αθήνα, 2002.

Δημαράκη Β. Ευ., Δυναμικές αναπαραστάσεις για τη διερευνητική μάθηση στην Ιστορία, στο *Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα*, σ. 369-392, Καστανιώτης, Αθήνα, 2002.

Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών & Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης, τ. Α', ΥΠΕΠΘ, ΠΙ., 2002.

Κόλια – Δερμιτζάκη Α., *Συνάντηση Ανατολής και Δύσης στα εδάφη της αυτοκρατορίας*, Ίδρυμα Γουλανδρή- Χορν, Αθήνα, 2000.

Κυνηγός Χ., «Νέες πρακτικές με νέα εργαλεία στην τάξη: Κατάρτιση επιμορφωτών για τη δημιουργία κοινοτήτων αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών στο σχολείο», *Νοητικά εργαλεία και πληροφοριακά μέσα* (Επιμ. Κυνηγός Χ. & Δημαράκη Ευ.), 27-53, Καστανιώτη, 2002.

Le Goff J., *Ο πολιτισμός της Μεσαιωνικής Δύσης*, μτφ. Ρ. Μπενβενίστε, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη, 1993.

Maalouf A. *Οι σταυροφορίες από τη σκοπιά των Αράβων*, μτφ Αγγ. Βαντσή, εκδ. Λιβάνη, Αθήνα, 1983.

Ματσαγγούρας Γ.Η., «Ομαδοκεντρική διδασκαλία και μάθηση», *Επιστήμες της Αγωγής*, Γρηγόρης, Αθήνα, 1987.

Miller W., *Ιστορία της Φραγκοκρατίας στην Ελλάδα (1204- 1566)*, μτφ. Σπ. Λάμπρος, 2 τόμοι, εκδ, Π.Σ. Παπακωνσταντίνου, Αθήνα.

Παπανικολάου Κ.Α., Τσαγκάνου Γ., Γρηγοριάδου Μ., Αξιοποιώντας το διαδίκτυο και το λογισμικό γενικής χρήσης ως διδακτικά και μαθησιακά εργαλεία, στο *Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα*, σ.119-160, Καστανιώτης, Αθήνα, 2002.

Runciman St., *Ιστορία των Σταυροφοριών*, 3 τόμοι, μτφ. Κ. Παπαρρόδου, Διεύθυνσις Εκδόσεων Γενικού Επιτελείου Στρατού, Αθήνα, 1977-1979.

ΥΠΕΠΘ, Παιδ. Ινστ. Τμήμα Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, *Οδηγίες για τη Διδασκαλία των Φιλολογικών Μαθημάτων στο Γυμνάσιο*, Αθήνα, 2005.

ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**Οι Σταυροφορίες και οι συνέπειές τους για την τύχη του Βυζαντίου****ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ I**

1.Μία από τις σημαντικότερες συνέπειες των Σταυροφοριών ήταν το γεγονός ότι σπουδαία κέντρα πολιτισμού, με αποκορύφωμα την Κωνσταντινούπολη, λεηλατήθηκαν και απογυμνώθηκαν από τα έργα τέχνης που τα κοσμούσαν.

Να διερευνήσετε αυτή τη συνέπεια, αντλώντας στοιχεία από τις ακόλουθες ηλεκτρονικές πηγές:

- Εκπαιδευτικά λογισμικά Από το παρόν στο παρελθόν, Βυζαντινή Ιστορία Β' Γυμνασίου (Π.Ι.), Centennia (ITY).
- <http://www.hellenichistory.gr> ('Ιδρυμα Μείζονος Ελληνισμού),
- <http://www.myriobiblos.gr/afieromata/1204/> (Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδας. Αφιέρωμα στην άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1204)
- Δικτυακοί τόποι Μουσείων του εξωτερικού στον Κόμβο του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων <http://www.icom.org/vlmp>

2.Να καταγράψετε τα συμπεράσματά σας σε ένα αρχείο επεξεργαστή κειμένου.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ II

1.Να διερευνήσετε τα γεγονότα των Σταυροφοριών, στις παρακάτω ηλεκτρονικές πηγές, καταγράφοντας σχετικούς ιστορικούς όρους.

- Εκπαιδευτικά λογισμικά Από το παρόν στο παρελθόν, Βυζαντινή Ιστορία Β' Γυμνασίου (Π.Ι.), Centennia (ITY).
- <http://www.hellenichistory.gr> ('Ιδρυμα Μείζονος Ελληνισμού),
- <http://www.myriobiblos.gr/afieromata/1204/> (Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδας. Αφιέρωμα στην άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1204)

2.Κατόπιν να χρησιμοποιήσετε το λογιστικό φύλλο για να καταρτίσετε αλφαβητικό Γλωσσάρι των ιστορικών όρων που καταγράψατε σχετικά με τις Σταυροφορίες και να αποδώσετε την τυχόν μεταφορική τους σημασία με παραδείγματα.

Βοηθητικά μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τα Ηλεκτρονικά Λεξικά του Κόμβου Ελληνικής Γλώσσας: <http://www.komvos.edu.gr>

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ III

1.Να καταρτίσετε κατάλογο των κάστρων που υπάρχουν στην Ελλάδα από την εποχή της Φραγκοκρατίας και αρχαιοτέρων που χρησιμοποιήθηκαν από τους Φράγκους. Να σχεδιάσετε ένα κάστρο της φραγκοκρατίας και να περιγράψετε τον τρόπο ζωής σ' αυτό.

Για τη διερεύνησή σας θα χρησιμοποιήσετε τις παρακάτω ηλεκτρονικές πηγές:

- <http://www.culture.gr> (Υπουργείο Πολιτισμού, Κατάλογος αρχαιολογικών χώρων-κάστρα)
- Εκπαιδευτικά λογισμικά Από το παρόν στο παρελθόν, Βυζαντινή Ιστορία Β' Γυμνασίου (Π.Ι.), Centennia (ITY).
- <http://www.hellenichistory.gr> ('Ιδρυμα Μείζονος Ελληνισμού),

2.Να ετοιμάσετε ένα αρχείο επεξεργαστή κειμένου με τα αποτελέσματα της διερεύνησής σας.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ IV

Να καταρτίσετε συγκριτικό χρονολογικό πίνακα των κυριοτέρων γεγονότων των Σταυροφοριών, κατά τόπους. Για την κατασκευή του χρονολογίου μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το λογιστικό φύλλο ή το αβάκιο.

Κατά τη διερεύνησή σας θα αντλήσετε πληροφορίες από τις παρακάτω ηλεκτρονικές πηγές.

- Εκπαιδευτικά λογισμικά Από το παρόν στο παρελθόν, Βυζαντινή Ιστορία Β' Γυμνασίου (Π.Ι.), Centennia (ITY).
- <http://www.hellenichistory.gr> ('Ιδρυμα Μείζονος Ελληνισμού),

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ V

Να καταρτίσετε χρησιμοποιώντας το λογιστικό φύλλο αλφαβητικό κατάλογο τοπωνυμίων της περιοχής σας, που προέρχονται από την εποχή των Σταυροφοριών και της Λατινοκρατίας.

Βοηθητικά μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τις παρακάτω ηλεκτρονικές πηγές.

- Εκπαιδευτικά λογισμικά Από το παρόν στο παρελθόν, Βυζαντινή Ιστορία Β' Γυμνασίου (Π.Ι.), Centennia (ITY).
- <http://www.hellenichistory.gr> ('Ιδρυμα Μείζονος Ελληνισμού),
- <http://www.culture.gr> (Υπουργείο Πολιτισμού, Κατάλογος αρχαιολογικών χώρων-κάστρα)
- <http://komvos.edu.gr>, Κόμβος Ελληνικής Γλώσσας

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ VI

1.Να συγκεντρώσετε εικαστικές απεικονίσεις των σταυροφοριών από Μουσεία και συλλογές στο Διαδίκτυο.

<http://www.icom.org/vlmp> Δικτυακοί τόποι Μουσείων του εξωτερικού στον Κόμβο του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων.

2.Στη συνέχεια, να τις ταξινομήσετε και να επεξεργαστείτε τις εικαστικές αναπαραστάσεις για να συγκεντρώσετε πληροφορίες σχετικά με τα απεικονιζόμενα πρόσωπα, τα πλοία, τους χώρους, τον οπλισμό, την ενδυμασία των σταυροφόρων κ.α.

3.Από τη συλλογή και την κατάταξη αυτών των στοιχείων να εξαγάγετε συμπεράσματα για τον τρόπο του πολέμου, για τα τείχη, για το εσωτερικό των πόλεων και, κυρίως, για τον τρόπο με τον οποίο προβάλλουν τους απεικονιζόμενους ηγέτες οι καλλιτέχνες.

Βοηθητικά μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τις παρακάτω ηλεκτρονικές πηγές:

- Εκπαιδευτικά λογισμικά Από το παρόν στο παρελθόν, Βυζαντινή Ιστορία Β' Γυμνασίου (Π.Ι.), Centennia (ITY).
- <http://www.hellenichistory.gr> (' Ιδρυμα Μείζονος Ελληνισμού)

4. Να ετοιμάσετε ένα αρχείο σε επεξεργαστή κειμένου όπου θα αποθηκεύσετε τις εικόνες που εντοπίσατε και θα καταγράψετε τα συμπεράσματά σας.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ VII

Να εξομαλύνετε γλωσσικά και να σχολιάσετε -σε ένα αρχείο επεξεργαστή κειμένου- το περιεχόμενο του παρακάτω αποσπάσματος από Το χρονικόν του Μωρέως:

*"Τις να πιστέψει ες Ρωμαίον εις λόγον είτε εις όρκον;
Λέγουσιν ότι είναι Χριστιανοί και στον Θεόν πιστεύουν.
Εμάς τους Φράγκους μέμφονται, λένουν, κατηγορούν μας,
Σκύλους μας ονομάζουνσι, ατοί τους επαινούνται...(στ. 758-761)
Μετά τους Τούρκους κάθονται, πίνουν και εστιάζουν
Και τίποτε ουκ ελέγουσι ουδέ κατηγορούν τους
Και μετά μας αν φάγουσιν στα καύχη καταντίζουν
Στην εκκλησιά του εάν συμβεί Φράγκος να λειτουργήσει
Σαράντα μέρες λείπεται άψαλη η εκκλησιά τους....(στ. 764-768)
Τηρήσατε, άρχοντες καλοί, την απιστίαν όπου έχουν
Λέγουν ότι είναι Χριστιανοί και αλήθειαν ου κρατούνσιν
Τον όρκον τους ουδέν κρατούν, ουδέ Θεόν φοβούνται ...(στ. 801-803).*

Προκειμένου να κατανοήσετε το απόσπασμα, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε βοηθητικά, τις παρακάτω ηλεκτρονικές πηγές:

- Εκπαιδευτικά λογισμικά Από το παρόν στο παρελθόν, Βυζαντινή Ιστορία Β' Γυμνασίου (Π.Ι.), Centennia (ITY).
- <http://www.hellenichistory.gr> (' Ιδρυμα Μείζονος Ελληνισμού),
- <http://komvos.edu.gr>, Κόμβος Ελληνικής Γλώσσας

**Σενάριο διδασκαλίας [Ιστορία]
«Η καθημερινή ζωή στην Αθήνα του 5^{ου} αι. π.Χ.»**

7. «Η καθημερινή ζωή στην Αθήνα του 5ου αι. π.Χ.»

Μάθημα: Ιστορία των Αρχαίων Χρόνων

ΣΥΝΤΟΜΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Οι μαθητές θα επιχειρήσουν έρευνα στο χώρο της Κλασικής Αθήνας, με το λογισμικό «Δημόσιος και Ιδιωτικός Βίος στην Αρχαία Ελλάδα» και στη συνέχεια θα αναζητήσουν επιπλέον ιστορικές γνώσεις από διαδικτυακές πηγές. Η δραστηριότητα που θα πραγματοποιηθεί θα τους βοηθήσει να βιώσουν τον χώρο και χρόνο στη διάσταση της καθημερινής ζωής.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Το παρόν σενάριο κινείται στο πρότυπο της διαλογικής σχέσης καθηγητή- μαθητή, όπου ο καθηγητής γίνεται σύμβουλος, παρατηρητής και συνεργάτης της μαθησιακής εμπειρίας, διαμεσολαβητής μεταξύ του γνωστικού υλικού και των μαθητών/τριών. Καθοδηγεί τους μαθητές/τριες σε μια ανακαλυπτική πορεία μάθησης, στην οποία ξεχνούν τον παραδοσιακό τους ρόλο και καλούνται να συνεργαστούν, να ανακαλέσουν προϋπάρχουσα γνώση, να επεξεργαστούν τις πληροφορίες, να εξαγάγουν συμπεράσματα. Οι μαθητές/τριες δοκιμάζουν τη χαρά της ανακάλυψης, και της ενεργητικής συμμετοχής στην οικοδόμηση της γνώσης, λειτουργώντας με αίσθηση «αυτονομίας» και «προσωπικής ευθύνης» (Κυνηγός, 1995).

Το σενάριο αυτό ακολουθεί το «Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών για τη Διδασκαλία της Ιστορίας στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο» και επιδιώκει να υπηρετήσει τους παρακάτω διδακτικούς σκοπούς:

- Να επιτρέψει τον μαθητή να συνδέσει τις έννοιες του χώρου και του χρόνου με τις πτυχές της κοινωνικής ζωής.
- Να οδηγήσει στη συνειδητοποίηση ότι η κατανόηση κάθε κοινωνίας προϋποθέτει τη μελέτη όλων των πτυχών της (οικονομικής, πολιτιστικής, θρησκευτικής, πολιτικής).
- Να διευκολύνει τη συνειδητοποίηση της αναγκαιότητας επιλογής των κατάλληλων ιστορικών πηγών οι οποίες θα μας επιτρέψουν την άντληση των επιθυμητών πληροφοριών.
- Να οδηγήσει στην οικείωση του περιεχομένου ιστορικών όρων και εννοιών, αναγκαίων για τη βαθύτερη και πληρέστερη ιστορική γνώση.

- Να οδηγήσει στην ανάπτυξη θετικής στάσης απέναντι στη σπουδή του παρελθόντος ως παράγοντα απόκτησης αυτογνωσίας και κατανόησης της κοινωνίας.
- Να επιτρέψει την κατανόηση ότι η Ιστοριογραφία είναι «ανακατασκευή» του παρελθόντος, ότι βασίζεται σε πηγές και ότι συνιστά επιλεκτική διαδικασία.

➤

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Α.ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Προσδοκείται οι μαθητές:

- Να αναλύσουν ιστορικά δεδομένα και να τα αξιοποιήσουν για τη βαθύτερη κατανόηση του ιστορικού παρελθόντος της Κλασικής Εποχής.
- Να συλλάβουν το ιστορικό παρελθόν ως ολότητα, στην εξεταζόμενη περίοδο, ως συνάρθρωση των ποικίλων πεδίων της ανθρώπινης δραστηριότητας.
- Να αποκτήσουν την ιστορική γνώση μέσω της προσωπικής επαφής με τις πηγές.
- Να «ανακαλύψουν» πληροφορίες, που θα οδηγήσουν στην κατανόηση συγκεκριμένων πτυχών της καθημερινής ζωής, - εκπαίδευση, θρησκεία, επαγγέλματα, αθλητισμός, κοινωνική οργάνωση, οικογενειακή ζωή, τέχνη, ένδυση, κατοικία, διατροφή.
- Να εκτιμήσουν τη λειτουργία της δημοκρατίας ως συστατικού της ελεύθερης πολιτείας.
- Να μάθουν να παρατηρούν τα αρχαιολογικά ευρήματα και να αντλούν πληροφορίες από αυτά.
- Να ασκηθούν στην αξιολόγηση των πληροφοριών που προέρχονται από ηλεκτρονική βιβλιογραφία και στην επιλογή των κατάλληλων για τη σύνθεση μιας εργασίας.
- Να καλλιεργήσουν ιστορική ενσυναίσθηση, κριτική ιστορική σκέψη και ιστορική συνείδηση με την αξιοποίηση των Τ.Π.Ε..

Β.ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Αναμένεται οι μαθητές:

- Να δραστηριοποιηθούν στη διερευνητική –βιωματική μάθηση.
- Να εκτιμήσουν μέσα από τη δραστηριοποίησή τους σε ομάδες και την ανάληψη ρόλων, την αποτελεσματικότητα της συνεργατικής μάθησης.
- Να οικοδομήσουν τη γνώση.
- Να ασκηθούν στο σχήμα γνώση-κατανόηση-εφαρμογή-ανάλυση-σύνθεση-αξιολόγηση (Bloom. B.S & Krathwohl D.R., μετ. Μετ. Λαμπράκη- Παγανού Α., 2000).

Γ. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ

Προσδοκείται οι μαθητές:

- Να αναπτύξουν δεξιότητες διαχείρισης, επεξεργασίας και ταξινόμησης των δεδομένων.
- Να καλλιεργήσουν δεξιότητες ψηφιακού γραμματισμού.
- Να ασκηθούν στην αξιοποίηση ιστορικών λογισμικών.
- Να καλλιεργήσουν δεξιότητες επιλεκτικής εύρεσης ιστορικού υλικού στο διαδίκτυο.
- Να ασκηθούν στη συνεργατική παραγωγή λόγου με την αξιοποίηση του επεξεργαστή κειμένου.
-

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ

Στο παρόν σενάριο αξιοποιούνται οι αρχές του όλου και της εποπτείας, αφού η νέα τεχνολογία προσφέρει στο μαθητή τη δυνατότητα να προσεγγίσει άμεσα το ιστορικό υλικό και να αποκτήσει ολοκληρωμένη εικόνα της καθημερινότητας του κλασικού κόσμου. Η γνώση οικοδομείται σταδιακά, διερευνητικά, σε συνεργατικό περιβάλλον.

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΜΑΘΗΣΗΣ

Η εμπλοκή των μαθητών στη διερεύνηση του θέματος αναμένεται να οδηγήσει στην ανακαλυπτική πορεία οικοδόμησης της νέας γνώσης πάνω σε προϋπάρχουσες. Ο περιορισμός του ρόλου του διδάσκοντος και η έμφαση στη διαδικασία μάθησης με άμεση συμμετοχή των μαθητών, επιβάλλει έναν μαθητοκεντρικό – ενεργητικό τύπο μάθησης, όπου ο μαθητής αναλαμβάνει πρωτοβουλίες και αναπτύσσει δημιουργική σκέψη. Η μελέτη των πηγών εισάγει τους μαθητές στην ιστορική έρευνα και έτσι αντιμετωπίζουν το μάθημα της Ιστορίας με τρόπο διερευνητικό.

Μέσω της μελέτης των πηγών οι μαθητές αναπτύσσουν την κριτική τους σκέψη. Αντιλαμβάνονται τις έννοιες της αυθεντικότητας των αντικειμένων, του χώρου και χρόνου, της αλλαγής των κοινωνικών - πολιτιστικών δεδομένων, εμπλέκονται σε διαδικασίες μέσω των οποίων ο ιστορικός καταλήγει σε συμπεράσματα, αναπτύσσουν διάλογο και διερευνούν ιστορικά ζητήματα.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Η διδακτική διαδικασία εξελίσσεται συνεργατικά, καθώς οι μαθητές εργάζονται σε μικρές ομάδες. Επιχειρείται μια ενεργητική - βιωματική προσέγγιση καθώς κάθε μαθητής

αναλαμβάνει μια αναζήτηση που αποκτά προσωπικό νόημα, αφού του ανατίθεται να ερευνήσει και να παρατηρήσει το ιστορικό υλικό, να το καταγράψει και στη συνέχεια να το ανασυνθέσει στο πλαίσιο της ανάληψης ρόλων.

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

- Λογισμικά: «ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ»
- Επεξεργαστής Κειμένου
- Φυλλομετρητής
-

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ

Θεματική Ενότητα: «Η Κλασική Εποχή Αθήνα»

Χρονισμός- διάρκεια: Πέντε διδακτικές ώρες.

Σχέση με το αναλυτικό πρόγραμμα:

Οι στόχοι αυτής της διδακτικής πρότασης ανταποκρίνονται πλήρως στο ισχύον πρόγραμμα της διδασκαλίας της Ιστορίας. Η συγκεκριμένη διδασκαλία γίνεται στην ενότητα της Κλασικής Εποχής, της Ιστορίας της Α' Γυμνασίου και της Α' Λυκείου.

Η διδασκαλία αυτή μπορεί επίσης να ενταχθεί εναλλακτικά στο μάθημα της Ιστορίας όλων των τάξεων, μετά από επίσκεψη σε Αρχαιολογικό Μουσείο, όπου οι μαθητές θα ξεναγηθούν σε ευρήματα της κλασικής εποχής.

Διδακτικό υλικό:

- Διδακτικό εγχειρίδιο της Αρχαίας Ιστορίας, της Α' τάξης του Γυμνασίου και της Α' τάξης του Λυκείου.
- Λογισμικά: ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ
- <http://www.icom.org/vlmp> Επίσημος Κατάλογος Μουσείων, υπό την αιγίδα του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων
- <http://www.culture.gr> Κόμβος του Υπουργείου Πολιτισμού, Πρόσβαση σε μνημεία, δημόσια και ιδιωτικά Μουσεία, από τη σχετική λίστα
- <http://www.komvos.edu.gr> Ηλεκτρονικός Κόμβος του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας
- <http://ime.gr/chronos/gr> Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού - Η Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο, ενότητα: Κλασική εποχή.

Προσπαιτούμενα:

- Γνώση του ιστορικού πλαισίου της Κλασικής εποχής.

- Προηγούμενη εμπειρία των μαθητών και του διδάσκοντα στη χρήση λογισμικού αι στην αναζήτηση στο Ίντερνετ.
- Προηγούμενη εμπειρία των μαθητών σε συνεργατική δραστηριότητα.
- Ευελιξία στο ωρολόγιο Σχολικό Πρόγραμμα προκειμένου να γίνει κάποια τροποποίηση αν χρειαστεί, έτσι ώστε να διατεθούν συνεχόμενες διδακτικές ώρες.

Προτεινόμενη πορεία διδασκαλίας

Οργάνωση της τάξης

Η τάξη χωρίζεται σε ομάδες των 3 μαθητών. Κριτήριο για τη σύνθεση των ομάδων είναι να υπάρχει σε κάθε μια ένας τουλάχιστον μαθητής, που να είναι εξοικειωμένος στη χρήση λογισμικού και στην αναζήτηση στο Ίντερνετ. Δεύτερο κριτήριο αποτελεί η ανομοιογένεια της ομάδας ως προς τις μαθησιακές ικανότητες των μαθητών, αφού ο καταμερισμός του έργου θα δώσει τη δυνατότητα εξατομίκευσης της εργασίας που ανατίθεται, «γεγονός που διασφαλίζει την πρόοδο όλων των μαθητών, ασχέτως από το πνευματικό τους επίπεδο» (Ματσαγγούρας Γ.Η., σ.33, 1987). Η σύνθεση των ομάδων δεν είναι η ίδια και στις τρεις φάσεις της διδασκαλίας.

Προκειμένου να αποφευχθεί η πιθανότητα χειρισμού της εργασίας όλης της ομάδας από τον εξοικειωμένο μαθητή, κατά τη διάρκεια των 2 πρώτων φάσεων, όπου γίνεται η έρευνα, οι μαθητές εναλλάσσονται στη χρήση του Η/Υ.

Στις ομάδες θα ανατεθούν 10 θέματα προς επεξεργασία κατά την α' φάση και 3 θέματα κατά τη β' φάση, που θα ορίζονται από αντίστοιχα φύλλα εργασίας. Κάθε ομάδα θα έχει σε κάθε φάση της διδασκαλίας, το δικό της φύλλο εργασίας.

Κατά την πρώτη φάση, το φύλλο εργασίας αναθέτει στις ομάδες να συμπληρώσουν στοιχεία μετά από έρευνα στο ηλεκτρονικό υλικό.

Κατά τη δεύτερη φάση το φύλλο εργασίας αναθέτει στις ομάδες να συνθέσουν κείμενο, αναλαμβάνοντας το ρόλο ενός συγκεκριμένου ατόμου της κλασικής εποχής.

Κατά την τρίτη φάση οι μαθητές κάθε ομάδας θα παραδώσουν έντυπα και ηλεκτρονικά την εργασία και θα παρουσιάσουν προφορικά το κείμενο που συνέθεσαν.

Α' Φάση: 2 διδακτικές ώρες

Οι μαθητές έρχονται στο εργαστήριο και χωρίζονται από τον καθηγητή σε ομάδες.

Ο καθηγητής αναφέρει εισαγωγικά ότι η διδασκαλία που θα πραγματοποιηθεί θα τους βοηθήσει να βιώσουν τον χώρο και χρόνο του 5^{ου} αι. π.Χ., στη διάσταση της καθημερινής ζωής. Διευκρινίζει εν συντομία ότι οι μαθητές θα εργαστούν με τις ομάδες τους σε τρεις φάσεις, κατά τις οποίες:

Κατά την πρώτη φάση, θα συμπληρώσουν στοιχεία σε φύλλο εργασίας μετά από έρευνα στο ιστορικό υλικό των λογισμικών και του διαδικτύου.

Κατά τη δεύτερη φάση θα αναδιοργανωθούν σε νέες ομάδες, προκειμένου να συντάξουν ψηφιακό κείμενο.

Κατά την τρίτη φάση οι μαθητές κάθε ομάδας θα παρουσιάσουν προφορικά το υλικό που συγκέντρωσαν, για τα θέματα που τους είχαν ανατεθεί.

Ο καθηγητής δίνει επιπλέον οδηγίες για την οργάνωση των ομάδων. Όλοι μαζί οι μαθητές της ομάδας, στην αρχή κάθε φάσης, και αφού λάβουν τα φύλλα εργασίας που τους εξηγούν τις δραστηριότητες που πρέπει να κάνουν, θα συντάξουν ένα «σχέδιο δράσης /καθηκόντων» που θα πρέπει να το τηρήσουν για να εξασφαλισθεί η συνεισφορά όλων στην ομάδα.

Στο τέλος της εργασίας οι μαθητές θα παραδώσουν ένα κείμενο αυτοαξιολόγησης της ομάδας, με παραμέτρους την επιτυχία των ακαδημαϊκών στόχων και τον τρόπο λειτουργίας της ομάδας. Ο καθηγητής καθιστά σαφές ότι ο ίδιος θα αξιολογήσει τους μαθητές ως προς τις ίδιες παραμέτρους, ατομικά και ομαδικά.

Στη συνέχεια ο καθηγητής μοιράζει στους μαθητές 10 φύλλα εργασίας, με αντίστοιχα θέματα διερεύνησης:

- **Οικογενειακή ζωή** –παιδί, εφηβεία, ο ρόλος του άνδρα, ο ρόλος της γυναίκας, γάμος
- **Κοινωνική οργάνωση** – πολίτευμα, πολιτικά δικαιώματα / υποχρεώσεις, τάξεις
- **Επαγγέλματα** – είδη επαγγελμάτων, εργαλεία
- **Αθλητισμός** – αθλήματα, αγώνες, ιδανικά
- **Θρησκεία** – θεοί, γιορτές
- **Τέχνη** –αρχιτεκτονική, γλυπτική, ζωγραφική, θέατρο, μουσική
- **Εκπαίδευση** – δάσκαλοι, μαθήματα, πρότυπα
- **Κατοικία** – τύποι, διαμόρφωση, έπιπλα
- **Ένδυση** – τύποι ενδυμάτων, κόμμωση, κόσμηση
- **Διατροφή** – είδη διατροφής, γεύματα, μαγειρικά σκεύη

Ο καθηγητής διευκρινίζει ότι στην πρώτη φάση που διαρκεί 2 διδακτικές ώρες, οι μαθητές θα εργαστούν στο λογισμικό και στις διευθύνσεις που δόθηκαν, και θα ασχοληθούν με την έρευνα και την καταγραφή των στοιχείων που τους χρειάζονται. Κάθε ομάδα θα ασχοληθεί με διαφορετική αναζήτηση.

Οι πηγές που χρησιμοποιούνται είναι οι ακόλουθες:

- Διδακτικό εγχειρίδιο της Αρχαίας Ιστορίας, της Α' τάξης του Γυμνασίου και της Α' τάξης του Λυκείου.

- Λογισμικό « ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ»
- <http://www.icom.org/vlmp> Επίσημος Κατάλογος Μουσείων, υπό την αιγίδα του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων
- <http://www.culture.gr> Κόμβος του Υπουργείου Πολιτισμού, Πρόσβαση σε μνημεία, δημόσια και ιδιωτικά Μουσεία, από τη σχετική λίστα.
- <http://www.komvos.edu.gr> Ηλεκτρονικός Κόμβος του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας
- <http://ime.gr/chronos/gr> Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού - Η Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο, ενότητα: Κλασική εποχή.

Σε αυτή τη φάση ο καθηγητής πρέπει να συζητήσει με κάθε ομάδα, προκειμένου να βοηθήσει τους μαθητές να ανακαλύψουν μόνοι τους τι είδους στοιχεία πρέπει να εντοπίσουν, ανάλογα με το θέμα διερεύνησης που έχουν αναλάβει. Το υλικό που θα προσεγγίσουν, θα το καταγράψουν σε ένα αρχείο στον επεξεργαστή κειμένου.

Ο καθηγητής εξηγεί ότι το φύλλο εργασίας κάθε ομάδας δίνει οδηγίες για την πορεία της εργασίας τους, έτσι ώστε να εργαστούν οι μαθητές κάθε ομάδας αυτόνομα στους υπολογιστές, χωρίς τη δική του παρέμβαση. Παρόλα αυτά, ο ίδιος θα είναι παρών, για να δώσει επιπλέον οδηγίες και να διευκολύνει την πορεία κάθε ομάδας.

Οι μαθητές διαβάζουν προσεκτικά το φύλλο εργασίας, αρχίζουν την αναζήτηση και καταγράφουν το υλικό τους σε ένα αρχείο επεξεργαστή κειμένου. Στην πορεία της εργασίας τους μπορούν να χρησιμοποιήσουν προαιρετικά τα Ηλεκτρονικά Λεξικά του Κόμβου της Ελληνικής Γλώσσας, για να αναζητήσουν την ερμηνεία άγνωστων όρων που εντοπίζουν στα ηλεκτρονικά κείμενα.

Κατά τη διάρκεια της έρευνας, ο καθηγητής ενεργεί διευκολυντικά, δίνει οδηγίες για την πραγματοποίηση της αναζήτησης και ελέγχει αν οι μαθητές αναζητούν το κατάλληλο υλικό.

Στο τέλος της Α Φάσης, ο καθηγητής υποδεικνύει στους μαθητές να κρατήσουν το υλικό που κατέγραψαν σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή και να το φέρουν μαζί τους στη Β Φάση, κατά την οποία θα το επεξεργαστούν και πάλι.

Β' Φάση: 2 διδακτικές ώρες

Κατά τη Δεύτερη φάση, που διαρκεί δύο διδακτικές ώρες, οι μαθητές έρχονται στο εργαστήριο και οργανώνονται σε νέες ομάδες, με τη μέθοδο jigsaw. Δημιουργούνται τρεις νέες ομάδες, έχοντας η κάθε μία από ένα μαθητή που εργάστηκε σε διαφορετική διερεύνηση κατά την προηγούμενη φάση. Έτσι κάθε ομάδα έχει από έναν τουλάχιστον αντιπρόσωπο των 10 ομάδων της προηγούμενης φάσης.

Ο καθηγητής οργανώνει τη Β Φάση της διδασκαλίας. Μοιράζει στους μαθητές φύλλα εργασίας, με τρία θέματα. Οι ομάδες καλούνται να συνθέσουν κείμενα, αναλαμβάνοντας ρόλους. Τα θέματα είναι τα ακόλουθα:

1. Να αφηγηθείτε σε μορφή σελίδων ημερολογίου, την τυπική ημέρα ενός εφήβου 14 ετών στην Αθήνα του 5^{ου} αι. π.Χ.
2. Να αφηγηθείτε σε μορφή σελίδων ημερολογίου, την τυπική ημέρα μιας παντρεμένης Αθηναίας 23 ετών, στην Αθήνα του 5^{ου} αι. π.Χ.
3. Να αφηγηθείτε σε μορφή σελίδων ημερολογίου, την τυπική ημέρα ενός ελεύθερου Αθηναίου πολίτη 30 ετών, στην Αθήνα του 5^{ου} αι. π.Χ.

Οι μαθητές μελετούν το υλικό τους, επιλέγουν και καταγράφουν σε ένα αρχείο το κείμενο που τους ζητήθηκε. Σε αυτή τη φάση συνεργάζονται όλα τα μέλη κάθε ομάδας ισότιμα και αποφασίζουν για τη σύνθεση του κειμένου.

Ο καθηγητής ελέγχει την πορεία των μαθητών και διευκολύνει με πρόσθετα ερωτήματα τους μαθητές για τον εντοπισμό των κατάλληλων πληροφοριών που χρειάζονται. Κατά τη διαδικασία της σύνθεσης, παρεμβαίνει στις συζητήσεις και ελέγχει την επάρκεια των απαντήσεων που καταγράφονται στα φύλλα εργασίας.

Στο τέλος της δραστηριότητας, ο καθηγητής ζητά από τους μαθητές να κρατήσουν το κείμενο που συνέταξαν, για να το παρουσιάσουν στην επόμενη φάση.

Γ' Φάση: 1 διδακτική ώρα

Η Τρίτη φάση της διδασκαλίας διαρκεί μία διδακτική ώρα. Οι μαθητές, οργανωμένοι στις ίδιες ομάδες της β' φάσης, έρχονται στο εργαστήριο έχοντας μαζί τους το κείμενο που συνέταξαν.

Κάθε ομάδα θα παρουσιάσει το υλικό της. Μετά την παρουσίαση, οι υπόλοιποι μαθητές υποβάλλουν ερωτήματα, διατυπώνουν απορίες, ζητούν διευκρινίσεις για τα θέματα που παρουσιάστηκαν.

Στο τέλος της διδακτικής ώρας οι μαθητές παραδίδουν στον καθηγητή το κείμενο που συνέθεσαν, σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή, και μαζί το κείμενο αυτοαξιολόγησης.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΤΩΝ

Οι μαθητές αναλαμβάνουν διαφορετικές δραστηριότητες σε κάθε φάση της διδασκαλίας.

- ο Μία δραστηριότητα κοινή για όλους τους μαθητές είναι η ανάληψη της ευθύνης οργάνωσης της ομαδικής εργασίας. Όλοι μαζί οι μαθητές της ομάδας, στην αρχή κάθε φάσης, και αφού λάβουν τα φύλλα εργασίας που τους εξηγούν τις δραστηριότητες που πρέπει να κάνουν, θα συντάξουν το «σχέδιο δράσης /καθηκόντων» που θα πρέπει να τηρήσουν για να εξασφαλισθεί η συνεισφορά όλων στην ομάδα.

- Κατά την πρώτη φάση, θα συμπληρώσουν στοιχεία που εξήγαγαν κατά τη διερεύνηση του θέματός τους, σε ένα αρχείο επεξεργαστή κειμένου. Κάθε ομάδα θα διερευνήσει μια διαφορετική πτυχή της καθημερινότητας της κλασικής Αθήνας.
- Κατά τη δεύτερη φάση οι μαθητές θα συνθέσουν συνεργατικά ψηφιακό κείμενο στον επεξεργαστή κειμένου, μέσα από την ανάληψη ρόλων.
- Κατά την τρίτη φάση οι μαθητές κάθε ομάδας θα παρουσιάσουν προφορικά το υλικό που συγκέντρωσαν για τα θέματα διερεύνησης που τους είχαν ανατεθεί.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΤΙΚΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Κατά τη διερεύνηση του θέματος «Επαγγέλματα στην Αθήνα του 5^{ου} αι. π.Χ.», στην Α' φάση της διδασκαλίας, ο μαθητής θα αντλήσει πλούσιο υλικό από την ιστοσελίδα του ΙΜΕ -στην ενότητα Κλασική περίοδος-, όπου υπάρχουν εκτενείς παρουσιάσεις για τους βασικούς οικονομικούς τομείς της Αθηναϊκής οικονομίας (εμπόριο, γεωργία, μεταλλεία, εργαστήρια/τεχνίτες).

Κατά τη διερεύνηση του λογισμικού Δημόσιος και Ιδιωτικός βίος στην Αρχαία Ελλάδα, οι μαθητές θα εντοπίσουν μία ποικιλία υλικού που αφορά τα είδη των επαγγελμάτων, τα εργαλεία, καθώς και απεικονίσεις επαγγελματιών και εργαλείων.

Παράλληλα, με την επιλεκτική χρήση των Ηλεκτρονικών Λεξικών του Κόμβου (Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας), οι μαθητές θα ερμηνεύσουν, όπου είναι ανάγκη, όρους άγνωστους ή δυσνόητους.

Έτσι, συνθέτοντας το υλικό τους θα διαμορφώσουν ένα ψηφιακό κείμενο, που θα καταγράφει με επάρκεια την επαγγελματική δράση των Αθηναίων του 5^{ου} αι. π.Χ.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η αξιολόγηση της εργασίας των ομάδων θα γίνει από τον καθηγητή και από τους μαθητές, ως προς δύο παραμέτρους: α) την επιτυχία των ακαδημαϊκών στόχων και β) τον τρόπο λειτουργίας της ομάδας μέσα στα συνεργατικά πλαίσια (Ματσαγγούρας, 1987). Ο καθηγητής γνωστοποιεί τις διαδικασίες αξιολόγησης εκ των προτέρων, με τρόπο σαφή.

Ο καθηγητής θα αξιολογήσει κάθε μαθητή ατομικά, λαμβάνοντας υπόψη τη συμμετοχή του στη διαδικασία αναζήτησης και άντλησης πληροφοριών από τις πηγές, καθώς και την προσωπική του συμμετοχή κατά την προφορική παρουσίαση των εργασιών.

Κατά την ομαδική αξιολόγηση, αξιολογούνται η αποτελεσματική συνεργασία κάθε ομάδας, η εύστοχη και επαρκής παρουσίαση των θεμάτων που δόθηκαν στα φύλλα εργασίας, καθώς και η επάρκεια της προφορικής παρουσίασης του κάθε θέματος ανά ομάδα.

Οι μαθητές θα αξιολογήσουν την εργασία τους, μετά την ολοκλήρωση της διδακτικής διαδικασίας, ως προς τις δύο παραμέτρους που τέθηκαν.

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗΣ – ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Αυτή η διδακτική πρόταση είναι δυνατόν να τροποποιηθεί και να προσεγγισθεί εναλλακτικά, με τη μορφή 10 ανεξάρτητων δραστηριοτήτων (όσων και τα φύλλα εργασίας) που θα ενταχθούν επιλεκτικά, κατά την κρίση του καθηγητή, στη διδασκαλία της Αρχαίας Ιστορίας (Α' Γυμνασίου, Α' Λυκείου), της Δραματικής Ποίησης (Αρχαία Ελληνική Γραμματεία Γ' Γυμνασίου) ή της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής. Σε αυτήν την περίπτωση, το σύνολο της τάξης θα εργαστεί σε ένα κοινό φύλλο εργασίας κάθε φορά.

Επιπλέον, έχει τη δυνατότητα επέκτασης σε μορφή διαθεματικής συνθετικής εργασίας, που μπορεί να αναπτυχθεί χρονικά στη διάρκεια ενός σχολικού τριμήνου/τετραμήνου. Για τη συνθετική εργασία θα συνεργαστούν οι καθηγητές της Ιστορίας, των Αρχαίων Ελληνικών, της Οικιακής Οικονομίας, των Καλλιτεχνικών, της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής. Στην περίπτωση αυτή, μπορεί να εμπλουτισθεί με παράλληλες δραστηριότητες, όπως επισκέψεις των μαθητών σε αρχαιολογικά μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους της Αθήνας, συχνή και συστηματική χρήση του εργαστηρίου στον ελεύθερο χρόνο των μαθητών, και αξιοποίηση πρόσθετης έντυπης και ηλεκτρονικής βιβλιογραφίας. Με την ολοκλήρωση της εργασίας των μαθητών μπορεί να γίνει συγγραφή ενός ενιαίου κειμένου που να συνοψίζει τα συμπεράσματα των μαθητών και να παρουσιαστεί σε έντυπη μορφή στην μαθητική κοινότητα, ή σε ηλεκτρονική μορφή στην ιστοσελίδα του σχολείου.

ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΦΟΡΕΩΝ

Για την πραγματοποίηση του παρόντος σεναρίου, θεωρείται επαρκής η αξιοποίηση της υπάρχουσας τεχνολογικής υποδομής στο Γυμνάσιο/Λύκειο. Φορείς που θα μπορούσαν να συμβάλουν διευκολυντικά ή ενισχυτικά, κρίνονται:

Η Διεύθυνση του σχολείου, για τη διευκόλυνση της διαθεσιμότητας του σχολικού εργαστηρίου και για τη διευθέτηση του ωρολογίου προγράμματος, προκειμένου να εξασφαλιστούν τα συνεχόμενα δίωρα διδασκαλίας.

Ο ΠΛΗΝΕΤ του νομού για τη διευκόλυνση στην παροχή τεχνικής στήριξης του εργαστηρίου.

Επιπλέον, άλλοι φορείς που συμβάλλουν ή έχουν ήδη επηρεάσει, με τον παιδαγωγικό ή πολιτικό σχεδιασμό τους την εφαρμογή της παρούσας διδασκαλίας θεωρούνται το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο το οποίο ήδη έχει εντάξει στις γενικές αρχές της εκπαίδευσης (στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών 2002) την *αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνιών*, καθώς και το ΥΠΕΠΘ, στο βαθμό που προωθεί τα διάφορα προγράμματα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών σε θέματα παιδαγωγικής αξιοποίησης των Σύγχρονων Τεχνολογιών.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ

Το θέμα διερεύνησης του συγκεκριμένου σεναρίου είναι προσιτό και οι διδακτικές ώρες που απαιτούνται για την πραγματοποίησή του, στα πλαίσια του εφικτού.

Η δυσκολία εφαρμογής του σεναρίου αυτού έγκειται κυρίως στη δυσκαμψία του Αναλυτικού Προγράμματος, που συνεπάγεται την ανάληψη πρωτοβουλίας εκ μέρους του καθηγητή για την αναπροσαρμογή του, ώστε να γίνει εφικτή η διδασκαλία αυτή.

Η εμπλοκή του μαθητή στη διερεύνηση, δίνει τη δυνατότητα να αναλύσει ιστορικά δεδομένα και να τα αξιοποιήσει για τη βαθύτερη κατανόηση της Κλασικής Περιόδου της Αθήνας, να αποκτήσει την ιστορική γνώση μέσω της προσωπικής επαφής με το ιστορικό υλικό, να αντιληφθεί τις έννοιες του χώρου και χρόνου της Κλασικής Εποχής, να συλλάβει το ιστορικό παρελθόν ως ολότητα στην εξεταζόμενη περίοδο, ως συνάρθρωση των ποικίλων πεδίων της ανθρώπινης δραστηριότητας. Παράλληλα έχει την ευκαιρία να οικειοποιηθεί τα οφέλη της ομαδοσυνεργατικής εργασίας στην οποία συμμετέχει.

Επιπλέον, η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση έχει αρκετές δυνατότητες τροποποίησης και επιλεκτικής επεξεργασίας, έτσι ώστε να αξιοποιηθεί με τρόπο ευέλικτο στη διδασκαλία των μαθημάτων της Αρχαίας Ιστορίας, των Αρχαίων Ελληνικών, της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής, στο Γυμνάσιο και Λύκειο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αργύρης Μ., «Διερευνητική μάθηση με χρήση υπολογιστικών εργαλείων: Μια εναλλακτική πρόταση διδασκαλίας», *Νοητικά εργαλεία και πληροφοριακά μέσα* (Επιμ. Κυνηγός Χ. & Δημαράκη Ευ.), 98-118, Καστανιώτη, 2002.

Bloom B.S & Krathwohl D.R., *Ταξινομία διδαχτικών στόχων*, (Μετ. Λαμπράκη- Παγανού Α.), Κώδικας, 2000.

Γκίκα Ε., Σχεδιασμός εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων (σεναρίων) για το μάθημα της Ιστορίας με τη χρήση εργαλείων των νέων τεχνολογιών: Μεθοδολογικές προσεγγίσεις, στο *Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα*, σ. 350-368, Καστανιώτης, Αθήνα, 2002.

Δημαράκη Ευ. Β., Δυναμικές αναπαραστάσεις για τη διερευνητική μάθηση στην Ιστορία, στο *Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα*, σ. 369-392, Καστανιώτης, Αθήνα, 2002.

Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών & Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης, τ. Α', ΥΠΕΠΘ, ΠΙ., 2002.

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, Εκδοτική Αθηνών, 1971, τόμος Γ'.

Κοκκορού - Αλευρά Γ., *Η Τέχνη της Αρχαίας Ελλάδας. Σύντομη Ιστορία (1050 -50 π.Χ.)*, εκδ. Καρδαμίτσα, Αθήνα, 1995.

- Κοντογιαννοπούλου-Πολυδωρίδη Γ., «Οι εκπαιδευτικές και κοινωνικές διαστάσεις της χρήσης των νέων τεχνολογιών στο σχολείο», *Σύγχρονα Θέματα*, τευχ. 46-47, 77-93, 1991.
- Κυνηγός Χ. & Κουτλής Μ., «Εκπαιδευτικό λογισμικό υπό ...συνθήκες», *RAM* τ. Φεβ., 94-101, 2002.
- Κυνηγός Χ., « Η ευκαιρία που δεν πρέπει να χαθεί: Η υπολογιστική τεχνολογία ως εργαλείο έκφρασης και διερεύνησης στη γενική παιδεία», *Ελληνική Εκπαίδευση: Προοπτικές ανασυγκρότησης και εκσυγχρονισμού* (Επιμ. Καζαμίας Α. & Κασσωτάκης Μ.), 396-416, Σείριος, 1995.
- Κυνηγός Χ., «Νέες πρακτικές με νέα εργαλεία στην τάξη: Κατάρτιση επιμορφωτών για τη δημιουργία κοινοτήτων αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών στο σχολείο», *Νοητικά εργαλεία και πληροφοριακά μέσα* (Επιμ. Κυνηγός Χ. & Δημαράκη Ευ.), 27-53, Καστανιώτη, 2002.
- Ματσαγγούρας Γ.Η., «Ομαδοκεντρική διδασκαλία και μάθηση», *Επιστήμες της Αγωγής*, Γρηγόρης, Αθήνα, 1987.
- Μπασέτας Κ., «Ψυχολογία της μάθησης», 299-327, Ατραπός, 2002.
- Mosse CL., Schnapp – Gurbeillon A., *Επίτομη Ιστορία της Αρχαίας Ελλάδας (2000-31 π.Χ.)*, μτφ. Λ. Στεφάνου, εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα, 2002.
- Παπανικολάου Κ.Α., Τσαγκάνου Γ., Γρηγοριάδου Μ., Αξιοποιώντας το διαδίκτυο και το λογισμικό γενικής χρήσης ως διδακτικά και μαθησιακά εργαλεία, στο *Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα*, σ.119-160, Καστανιώτης, Αθήνα, 2002.
- Παπασταύρου Ι.Σ., *Αρχαία Ιστορία*, Θεσσαλονίκη, 1953.
- ΥΠΕΠΘ, Παιδ. Ινστ. Τμήμα Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, *Οδηγίες για τη Διδασκαλία των Φιλολογικών Μαθημάτων στο Γυμνάσιο*, Αθήνα, 2005.

ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η καθημερινή ζωή στην Αθήνα του 5^{ου} αι. π.Χ.

ΦΑΣΗ Α΄

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:Ι

Να διερευνήσετε συνεργατικά την καθημερινή ζωή στην αρχαία Αθήνα του 5^{ου} π.Χ. αι. ως προς τον άξονα της οικογενειακής ζωής, εστιάζοντας ειδικότερα την αναζήτησή σας στους ρόλους του παιδιού, του εφήβου, του άνδρα, της γυναίκας και στο θεσμό του γάμου. Μετά την ολοκλήρωση της διερεύνησης, να ετοιμάσετε ένα αρχείο στον επεξεργαστή κειμένου στο οποίο θα καταγράψετε το υλικό σας.

Για τη συλλογή του ιστορικού υλικού θα χρησιμοποιήσετε το λογισμικό

➤ « ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ»

και την ιστοσελίδα:

➤ <http://ime.gr/chronos/gr> Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού - Η Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο, ενότητα: Κλασική εποχή

Συμπληρωματικά μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τα ηλεκτρονικά λεξικά που δίδονται διαδικτυακά στον Ηλεκτρονικό Κόμβο του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας <http://www.komvos.edu.gr>, για την ερμηνεία όρων που δεν κατανοείτε.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:ΙΙ

Να διερευνήσετε την καθημερινή ζωή στην αρχαία Αθήνα του 5^{ου} π.Χ. αι. ως προς τον άξονα της κοινωνικής οργάνωσης, εστιάζοντας ειδικότερα την αναζήτησή σας στη μορφή του πολιτεύματος, τα πολιτικά δικαιώματα, τις πολιτικές υποχρεώσεις και το χωρισμό σε τάξεις.

Μετά την ολοκλήρωση της διερεύνησης, να ετοιμάσετε ένα αρχείο επεξεργαστή κειμένου στο οποίο θα καταγράψετε το υλικό σας.

Για τη συλλογή του ιστορικού υλικού θα χρησιμοποιήσετε το λογισμικό

• «ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ»

και την ιστοσελίδα:

• <http://ime.gr/chronos/gr> Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού - Η Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο, ενότητα: Κλασική εποχή

Συμπληρωματικά μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τα ηλεκτρονικά λεξικά που δίδονται διαδικτυακά στον Ηλεκτρονικό Κόμβο του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας <http://www.komvos.edu.gr>, για την ερμηνεία όρων που δεν κατανοείτε.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:ΙΙΙ

Να διερευνήσετε την καθημερινή ζωή στην αρχαία Αθήνα του 5^{ου} π.Χ. αι. ως προς τον άξονα της επαγγελματικής δράσης, εστιάζοντας ειδικότερα την αναζήτησή σας στα είδη των επαγγελμάτων, την άσκησή τους και τα εργαλεία που χρησιμοποιούνταν.

Μετά την ολοκλήρωση της διερεύνησης, να ετοιμάσετε ένα αρχείο επεξεργαστή κειμένου στο οποίο θα καταγράψετε το υλικό σας.

Για τη συλλογή του ιστορικού υλικού θα χρησιμοποιήσετε το λογισμικό:

- « ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ»

και την ιστοσελίδα:

- <http://ime.gr/chronos/gr> Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού - Η Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο, ενότητα: Κλασική εποχή

Συμπληρωματικά μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τα ηλεκτρονικά λεξικά που δίδονται διαδικτυακά στον Ηλεκτρονικό Κόμβο του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας <http://www.komvos.edu.gr> , για την ερμηνεία όρων που δεν κατανοείτε.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:ΙV

Να διερευνήσετε την καθημερινή ζωή στην αρχαία Αθήνα του 5^{ου} π.Χ. αι. ως προς τον άξονα του αθλητισμού, εστιάζοντας ειδικότερα την αναζήτησή σας στα αθλήματα, τους αθλητικούς αγώνες, τα αθλητικά ιδεώδη.

Μετά την ολοκλήρωση της διερεύνησης, να ετοιμάσετε ένα αρχείο επεξεργαστή κειμένου στο οποίο θα καταγράψετε το υλικό σας.

Για τη συλλογή του ιστορικού υλικού θα χρησιμοποιήσετε το λογισμικό:

- «ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ»

και την ιστοσελίδα:

- <http://ime.gr/chronos/gr> Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού - Η Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο, ενότητα: Κλασική εποχή.

Συμπληρωματικά μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τα ηλεκτρονικά λεξικά που δίδονται διαδικτυακά στον Ηλεκτρονικό Κόμβο του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας <http://www.komvos.edu.gr> , για την ερμηνεία όρων που δεν κατανοείτε.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:V

Να διερευνήσετε την καθημερινή ζωή στην αρχαία Αθήνα του 5^{ου} π.Χ. αι. ως προς τον άξονα της θρησκείας, εστιάζοντας ειδικότερα την αναζήτησή σας στους θεούς που λατρεύονταν, τους θεούς- προστάτες της πόλης, τις θρησκευτικές γιορτές.

Μετά την ολοκλήρωση της διερεύνησης, να ετοιμάσετε ένα αρχείο επεξεργαστή κειμένου στο οποίο θα καταγράψετε τα συμπεράσματά σας.

Για τη συλλογή του ιστορικού υλικού θα χρησιμοποιήσετε το λογισμικό:

- «ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ»

και την ιστοσελίδα:

- <http://ime.gr/chronos/gr> Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού - Η Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο, ενότητα: Κλασική εποχή
- <http://culture.gr> Κόμβος Υπουργείου Πολιτισμού, αρχαιολογικά μουσεία και μνημεία.

Συμπληρωματικά μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τα ηλεκτρονικά λεξικά που δίδονται διαδικτυακά στον Ηλεκτρονικό Κόμβο του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας <http://www.komvos.edu.gr> , για την ερμηνεία όρων που δεν κατανοείτε.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:VI

Να διερευνήσετε την καθημερινή ζωή στην αρχαία Αθήνα του 5^{ου} π.Χ. αι. ως προς τον άξονα της τέχνης, εστιάζοντας ειδικότερα την αναζήτησή σας στην αρχιτεκτονική, τη γλυπτική, τη ζωγραφική, το θέατρο, τη μουσική.

Μετά την ολοκλήρωση της διερεύνησης, να ετοιμάσετε ένα αρχείο επεξεργαστή κειμένου στο οποίο θα καταγράψετε το υλικό σας.

Για τη συλλογή του ιστορικού υλικού θα χρησιμοποιήσετε το λογισμικό:

- «ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ»

και την ιστοσελίδα:

- <http://ime.gr/chronos/gr> Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού - Η Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο, ενότητα: Κλασική εποχή
- <http://culture.gr> Κόμβος Υπουργείου Πολιτισμού, αρχαιολογικά μουσεία και μνημεία.
- <http://www.icom.org/vlmp> Επίσημος Κατάλογος Μουσείων, υπό την αιγίδα του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων

Συμπληρωματικά μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τα ηλεκτρονικά λεξικά που δίδονται διαδικτυακά στον Ηλεκτρονικό Κόμβο του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας <http://www.komvos.edu.gr>, για την ερμηνεία όρων που δεν κατανοείτε.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: VII

Να διερευνήσετε την καθημερινή ζωή στην αρχαία Αθήνα του 5^{ου} π.Χ. αι. ως προς τον άξονα της εκπαίδευσης, εστιάζοντας ειδικότερα την αναζήτησή σας στα μαθήματα, τους δασκάλους, τα πρότυπα που καλλιεργούνταν.

Μετά την ολοκλήρωση της διερεύνησης, να ετοιμάσετε ένα αρχείο επεξεργαστή κειμένου στο οποίο θα καταγράψετε τα συμπεράσματά σας.

Για τη συλλογή του ιστορικού υλικού θα χρησιμοποιήσετε το λογισμικό:

- «ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ»

και την ιστοσελίδα:

- <http://ime.gr/chronos/gr> Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού - Η Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο, ενότητα: Κλασική εποχή

Συμπληρωματικά μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τα ηλεκτρονικά λεξικά που δίδονται διαδικτυακά στον Ηλεκτρονικό Κόμβο του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας <http://www.komvos.edu.gr> , για την ερμηνεία όρων που δεν κατανοείτε.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:VIII

Να διερευνήσετε την καθημερινή ζωή στην αρχαία Αθήνα του 5^{ου} π.Χ. αι. ως προς τον άξονα της κατοικίας, εστιάζοντας ειδικότερα την αναζήτησή σας στους τύπους της κατοικίας, τη διαμόρφωση, τα δομικά υλικά, τα έπιπλα.

Μετά την ολοκλήρωση της διερεύνησης, να ετοιμάσετε ένα αρχείο επεξεργαστή κειμένου στο οποίο θα καταγράψετε το υλικό σας.

Για τη συλλογή του ιστορικού υλικού θα χρησιμοποιήσετε το λογισμικό:

- « ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ »

και την ιστοσελίδα:

- <http://ime.gr/chronos/gr> Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού - Η Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο, ενότητα: Κλασική εποχή

Συμπληρωματικά μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τα ηλεκτρονικά λεξικά που δίδονται διαδικτυακά στον Ηλεκτρονικό Κόμβο του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας <http://www.komvos.edu.gr> , για την ερμηνεία όρων που δεν κατανοείτε.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:IX

Να διερευνήσετε την καθημερινή ζωή στην αρχαία Αθήνα του 5^{ου} π.Χ. αι. ως προς τον άξονα της ένδυσης, εστιάζοντας ειδικότερα την αναζήτησή σας στους τύπους ενδυμάτων, την κόσμηση των ενδυμάτων, την κόμμωση, τα υποδήματα.

Μετά την ολοκλήρωση της διερεύνησης, να ετοιμάσετε ένα αρχείο επεξεργαστή κειμένου στο οποίο θα καταγράψετε το υλικό σας.

Για τη συλλογή του ιστορικού υλικού θα χρησιμοποιήσετε το λογισμικό:

- « ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ »

και την ιστοσελίδα:

- <http://ime.gr/chronos/gr> Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού - Η Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο, ενότητα: Κλασική εποχή

Συμπληρωματικά μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τα ηλεκτρονικά λεξικά που δίδονται διαδικτυακά στον Ηλεκτρονικό Κόμβο του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας <http://www.komvos.edu.gr> , για την ερμηνεία όρων που δεν κατανοείτε.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:Χ

Να διερευνήσετε την καθημερινή ζωή στην αρχαία Αθήνα του 5^{ου} π.Χ. αι. ως προς τον άξονα της διατροφής, εστιάζοντας ειδικότερα την αναζήτησή σας στα είδη διατροφής, τα γεύματα, τα μαγειρικά σκεύη.

Μετά την ολοκλήρωση της διερεύνησης, να ετοιμάσετε ένα αρχείο επεξεργαστή κειμένου στο οποίο θα καταγράψετε το υλικό σας.

Για τη συλλογή του ιστορικού υλικού θα χρησιμοποιήσετε το λογισμικό:

- «ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ»

και την ιστοσελίδα:

- <http://ime.gr/chronos/gr> Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού - Η Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο, ενότητα: Κλασική εποχή

Συμπληρωματικά μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τα ηλεκτρονικά λεξικά που δίδονται διαδικτυακά στον Ηλεκτρονικό Κόμβο του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας <http://www.komvos.edu.gr> , για την ερμηνεία όρων που δεν κατανοείτε.

ΦΑΣΗ Β '**ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:Ι**

Λαμβάνοντας υπόψη το ιστορικό υλικό που συγκεντρώσατε κατά την προηγούμενη φάση της διδασκαλίας, να αφηγηθείτε σε μορφή σελίδων ημερολογίου, την τυπική ημέρα ενός εφήβου 14 ετών στην Αθήνα του 5^{ου} αι. π.Χ.

Να καταγράψετε σε ένα αρχείο επεξεργαστή κειμένου τις σελίδες ημερολογίου.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:ΙΙ

Λαμβάνοντας υπόψη το ιστορικό υλικό που συγκεντρώσατε κατά την προηγούμενη φάση της διδασκαλίας, να αφηγηθείτε σε μορφή σελίδων ημερολογίου, την τυπική ημέρα μιας παντρεμένης Αθηναίας 23 ετών, στην Αθήνα του 5^{ου} αι. π.Χ.

Να καταγράψετε σε ένα αρχείο επεξεργαστή κειμένου τις σελίδες ημερολογίου.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:ΙΙΙ

Λαμβάνοντας υπόψη το ιστορικό υλικό που συγκεντρώσατε κατά την προηγούμενη φάση της διδασκαλίας, να αφηγηθείτε σε μορφή σελίδων ημερολογίου, την τυπική ημέρα ενός ελεύθερου Αθηναίου πολίτη 30 ετών, στην Αθήνα του 5^{ου} αι. π.Χ.

Να καταγράψετε σε ένα αρχείο επεξεργαστή κειμένου τις σελίδες ημερολογίου.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΑΕΚ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης